

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

LİMİTED ŞİRKETLERİN SONA ERMESİ

HAZIRLAYAN

Pınar CERİT

034233002002

DANIŞMAN

Doç. Dr. İbrahim ARSLAN

Konya 2010

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	PINAR CERİT	Numarası 034233002002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	ÖZEL HUKUK	
	Danışmanı	Doç. Dr. İBRAHİM ARSLAN	
Tezin Adı		LİMİTED ŞİRKETLERİN SONA ERMESİ	

ÖZET

Limited şirket, Türk Ticaret Kanununda düzenleme altına alınmış, tüzel kişiliğe haiz bir şirket türüdür. Kuruluşu, işleyişi, organları gibi tüm özellikleri kanun ile düzenleme altına alınan limited şirketin sona ermesi de kanunla düzenleme altına alınmıştır.

Limited şirketlerin sona erme sebepleri Ticaret Kanununun 549. maddesinde beş bent halinde sayılmıştır. Şirket sözleşmesinde yazılı sebepler, ortaklar genel kurulu kararı, şirketin iflâsına karar verilmesi, haklı sebebin varlığı halinde mahkeme kararıyla fesih ve Türk Ticaret Kanununda yer alan sair haller şirketin sona ermesine neden olmaktadır. Ayrıca ortaklar, şirket esas sözleşmesinde başkaca sona erme sebeplerine yer verebilirler. Örneğin ortaklardan birinin ölmesi ya da kısıtlanması sona erme sebebi olarak esas sözleşmede yer alabilir.

Türk Ticaret Kanununun değiştirilmesine ilişkin çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar kapsamında Türk Ticaret Kanunu Tasarısı oluşturulmuş ve bu Tasarıda limited şirketlere verilen önem artırılmıştır. Limited şirketler yönünden yeni düzenlemelere gidilmiştir. Mesela tek ortaklı limited şirketlere cevaz verilmiş, limited şirketlerin süresiz olarak kurulabileceklerine ilişkin düzenlemeye gidilmiştir. Tasarının limited şirketlerin sona ermesini düzenleyen 636. maddesi, yürürlükte olan Türk Ticaret Kanununun düzenlemesinden pek ayrılmamış, hemen hemen aynı nitelikte bir düzenlemeye yer vermiştir.

Sona erme sebeplerinin ortaya çıkması ile birlikte şirket tasfiye aşamasına girer. Tasfiye işlemlerinin sona ermesi ile birlikte hukuki varlığı son bulur.

Öğrencinin	Adı Soyadı	PINAR CERİT	Numarası 034233002002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	ÖZEL HUKUK	
	Danışmanı	Doç. Dr. İBRAHİM ARSLAN	
Tezin İngilizce Adı		DISSOLUTION of LIMITED COMPANIES	

SUMMARY

Limited company is regulated in Turkish Trade Law is a type of company with corporate body. The dissolution of limited company all of whose characteristics like establishment, operation and organs are regulated with law is also regulated with law.

Dissolution reasons of limited company are listed as five clauses in item 549 of Turkish Trade Law. The reasons written in the cooperate contract, the decisions made by general board of shareholders, bankruptcy decision for cooperate, the existence of right reason and other conditions in Turkish Trade Law. Besides, shareholders can also state other dissolution in the corporate contract. For instance, death of one of the shareholders or restriction can be stated as dissolution reason.

There are studies on changing Turkish Trade Law. In the context of these studies, Turkish Trade Law Proposal was made and in this proposal, in this proposal the importance attached to limited companies was increased. New regulations were made for limited companies. For example, limited companies with one shareholder are allowed and regulations have been issued regarding the establishment of permanent limited companies. 636th article of the Proposal has not been that different from the regulation of Turkish Trade Law in effect and it includes a regulation with almost the same qualities.

The company will enter the stage of dissolution with the emergence of dissolution reasons. Its legal entity will end after finishing the dissolution procedures.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	İ
KISALTMALAR CETVELİ	V
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERİN SONA ERME SEBEPLERİ

§1- GENEL OLARAK	4
§2- SONA ERME SEBEPLERİ	6
I- ŞİRKET AMACININ GERÇEKLEŞMESİ VEYA GERÇEKLEŞMESİNİN İMKÂNSIZ HALE GELMESİ	7
II- ORTAKLAR GENEL KURULUNUN FESİH KARARI ALMASI	9
A- FESİH KARARI	9
B- TASARIDA YER ALAN DÜZENLEME	11
III- ŞİRKETİN İFLÂSINA KARAR VERİLMESİ	13
A- İFLÂS YOLLARI	13
1- Takipli İflâs Yolları	13
2- Doğrudan Doğruya İflâs Yolu	14
B- İFLÂS TALEBİ	16
C- İFLÂS DAVASI	19
D- İFLÂS DAVASI NETİCESİNDE MAHKEMENİN KARARI	20
1- İflâs Talebinin Reddi Kararı	20
2- İflâsın Ertelenmesi Kararı	21
3- İflâs Kararı	21
E- TASARIDA YER ALAN DÜZENLEME	22
IV- HAKLI BİR SEBEBİN ORTAYA ÇIKMASI	23
A- HAKLI SEBEP KAVRAMI	23
B- LİMİTED ŞİRKETİN HAKLI SEBEPLERLE FESHİ	25
C- FESİH DAVASI	28
D- TASARIDA YER ALAN DÜZENLEME	31
V- ŞİRKET ESAS SÖZLEŞMESİNDE YAZILI OLAN NEDENLERİN ORTAYA ÇIKMASI	32
A- ŞİRKETİN ZARAR ETMESİ	33
B- ORTAKLARDAN BİRİNİN ÖLMESİ	34

C- ORTAKLARDAN BİRİNİN KISITLANMASI.....	34
D- FESHİ İHBAR	36
VI- KANUNDA YAZILI DİĞER SEBEPLER	38
A- ŞİRKETİN MAKSAT VE MEVZUUNA AYKIRI HAREKET EDİLMESİ	38
B- ŞİRKETİN SERMAYESİNİN KAYBI VE BORCA BATIKLIĞI.....	39
1- Sermayenin Kaybı	41
a- Esas Sermayenin Yarısı Oranında Kaybı.....	42
aa- Durumun Tespiti	42
bb- Ortaklar Genel Kurulunun Toplantıya Çağrılması.....	43
cc- Ortaklar Genel Kurulunun Kararı.....	44
b- Esas Sermayenin Üçte İkisi Oranında Kaybı.....	45
aa- Durumun Tespiti	46
bb- Ortaklar Genel Kurulunun Toplantıya Çağrılması.....	46
cc- Ortaklar Genel Kurulunun Kararı	47
dd- Alacaklıların Fesih Davası Açmaları	49
ee- Yasada Öngörülen Kararlardan Birinin Alınmaması	50
2- Şirketin Borca Batık Olması ve İflâsın Ertenmesi Müessesesi	52
3- Tasarıda Yer Alan Düzenleme	60
C- ORTAKLARDAN BİRİNİN ŞİRKETTEKİ PAYI ÜZERİNE HACİZ KONULMASI VEYA İFLÂS ETMESİ	61
1- Ortaklardan Birinin Şirketteki Payı Üzerine Haciz Konulması	62
a- Payın Haczi	62
b- Haciz Usulü.....	63
c- Fesih Talebi.....	64
2- Ortaklardan Birinin İflâs Etmesi	67
3- İnfisahın Önlenmesi.....	67
4- Tasarıda Yer Alan Düzenleme	70
D- ŞİRKETİN BAŞKA BİR ŞİRKETLE BİRLEŞMESİ	71
E- ORTAK SAYISININ BİRE İNMESİ VEYA ELLİYİ AŞMASI	74
1- Ortak Sayısının Bire İnmesi	74
a- Sebepleri	74
b- Fesih Davası.....	76
c- Tasarıda Yer Alan Düzenleme.....	78
2- Ortak Sayısının Elliyi Aşması	79
F- ZORUNLU ORGANLARIN BULUNMAMASI	81
1- Zorunlu Organlar	81
2- Fesih Davası	82
3- Tasarıda Yer Alan Düzenleme	83
G- ŞİRKETİN SÜRESİNİN SONA ERMESİ	84
1- Limited Şirkette Süre.....	84

2- Tasarıda Yer Alan Düzenleme	86
H- KURULUŞTAKİ EKSİKLİKLER	87
İ- KANUN HÜKÜMLERİNE SÜRESİ İÇERİSİNDE İNTİBAK EDİLMEMESİ	90
J- TASARI İLE GETİRİLEN SONA ERME SEBEBİ	91

İKİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETİN SONA ERMESİNİN SONUÇLARI

§1- SONA ERMENİN TESCİL VE İLANI	93
§2- TASFİYE.....	95
§3- SONA ERMENİN İLGİLİLER YÖNÜNDEN SONUÇLARI	96
I- ŞİRKET MÜDÜRLERİ YÖNÜNDEN	96
A- ŞİRKET MÜDÜRLERİNİN GÖREV VE YETKİLERİ.....	96
B- TASFİYE İŞLEMLERİNİ YÜRÜTEN ŞİRKET MÜDÜRLERİNİN GÖREV VE YETKİLERİ	98
C- TASARIDA YER ALAN DÜZENLEME	100
II- ORTAKLAR GENEL KURULU YÖNÜNDEN	101
III- ORTAKLAR YÖNÜNDEN	105
IV- DENETÇİLER YÖNÜNDEN	109
V- ALACAKLILAR YÖNÜNDEN	109
A- ŞİRKETİN İFLÂSI	109
B- DİĞER SONA ERME HALLERİ NEDENİYLE ŞİRKETİN SONA ERMESİ	111
1- Alacaklıların Çağırılması.....	111
2- Alacaklıların Müracaatı	112
3- Alacaklılara Alacaklarının Ödenmesi.....	114
4- Tasarıda Yer Alan Düzenleme	115
VI- KAMU ALACAKLARI YÖNÜNDEN.....	117
A- VERGİLENDİRİLMESİ.....	117
B- AMME ALACAKLARI	120
1- Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 35. Maddesi...	120
2- Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun Mükerrer 35. Maddesi.....	125
3- Vergi Aslı, Zamları ve Cezaları	128
§4- ŞİRKETİN SİCİLDEN TERKİNİ.....	132
I- TİCARET SİCİL MEMURLUĞUNA MÜRACAAT.....	132
II- DEFTERLERİN SAKLANMASI	134

III- EK TASFİYE.....	136
SONUÇ.....	139
KAYNAKLAR	145

KISALTMALAR CETVELİ

AATUHK	: Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
AB	: Avrupa Birliđi
b.	: Bend
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BK	: Borçlar Kanunu
bkz.	: Bakınız
c.	: cümle
C	: Cilt
D	: Daire
dpn.	: Dipnot
E	: Esas No
f.	: Fıkra
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HUMK	: Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu
İİD	: İcra ve İflâs Dairesi
İİK	: İcra ve İflâs Kanunu
K	: Karar No
KVK	: Kurumlar Vergisi Kanunu
m.	: madde
N	: Numara
s.	: sayfa
S.	: Sayı
t.	: Tarih
TD	: Ticaret Dairesi
TMK	: Türk Medeni Kanun
TST	: Ticaret Sicil Tüzüğü
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TTKT	: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı
vd.	: ve devamı
VDDGK	: Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu
VUK	: Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

Limited şirket, iki veya daha fazla gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında belirli bir sermayeye sahip olarak kurulan ve ortakların sorumluluğu koymayı taahhüt ettikleri katılma payı ile sınırlı bir şirket tipidir (TTK m. 503).

Limited şirketler ilk olarak Almanya’da, 19. yüzyılın sonlarında ekonominin ulaştığı gelişim düzeyi içerisinde kuruluşu ucuz ve kolay olan, ülkenin piyasa şartlarına uyumlu ve ortaklarının sınırlı sorumlu olduğu bir şirket tipine duyulan ihtiyaç neticesinde doğmuştur¹. Almanya’nın sömürgeleri ile yaptığı ticaretin doğurduğu bu gereksinimler neticesinde 1892 tarihli kanun ile yasalaşmıştır².

Ticaret hayatında son derece önemli bir yere sahip olan limited şirketler, en çok tercih edilen ticari şirket türüdür³. Limited şirketlerin bu kadar çok tercih edilmesi; ortakların sınırlı sorumluluğu, iki ortakla kurulabilmesi, asgari sermaye miktarının anonim şirkete göre daha az olması, işyerindeki basitlik ve bunun gibi sebeplerdir.

Limited şirketlerin özellikleri incelendiğinde; kıymetli evrak niteliğinde hisse senedi çıkaramaması, payların ortaklık sıfatına bağlanmış olması, payların devrinin güçleştirilmiş olması, nakit dışı sermayeye bilirkişiler tarafından değer biçilmesinin zorunlu olmaması, halka açılmaması, kamu borçlarından dolayı ortakların hisseleri oranında sorumlu olması ve bazen bütün ortakların yönetim ve temsil hakkına sahip olması açısından şahıs şirketlerine benzediği görülmektedir. Tüzel kişilerin ortak olabilmesi, ortakların şirketin borçlarından dolayı sorumluluğun taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı olması, asgari bir esas sermaye miktarının belirlenmiş olması, şirketin temsili, genel kurul toplantıları, bilanço ve yedek akçeler gibi konularda anonim şirket hükümlerine tabi olması gibi yönlerden de sermaye şirketlerinin özelliklerini taşıdığı görülmektedir.⁴

¹ ÇAMOĞLU, Ersin; **İsviçre, Alman ve Türk Hukuklarında Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu İlkesinin Anlamı ve Nitelikleri**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. XXXVIII, S. 1-4, İstanbul 1973, s. 499.

² POROY, Reha/ TEKİNALP, Ünal/ ÇAMOĞLU, Ersin; **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, 10. Baskı, İstanbul 2005, N 1635, s. 869.

³ Limited şirketler, Almanya ve İsviçre’de de en çok tercih edilen şirket tipidir. PULAŞLI, Hasan; **Limited Şirketler Hukukundaki Güncel Gelişmeler ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Bazı Sorunlar**, BATİDER, Haziran 2009, C. XXV, S. 2, s. 38.

⁴ KAYAR, İsmail; **Şirketler Hukuku**, 3. Baskı, Ankara 2008, s. 207.

Limited şirketler, yukarıda sayılan özellikleri de dikkate alındığında, Türk Hukuku'nda kollektif şirket ile anonim şirketler arasında geçiş basamağı, başka bir ifade ile bu iki şirketin kaynaştırıldığı bir karma şirkettir⁵. Limited şirketlerin örgütlenişi ve ortakların hakları ve ortaklık payının devri hususları dikkate alındığında şahıs unsurunun ağır bastığı, ortakların sorumluluğu açısından ise sermaye şirketlerine ilişkin özelliklerinin baskın olduğu söylenebilir⁶.

Kamuoyuna ilk defa Mart 2005 yılında duyurulan ve üzerinde hâlâ çalışmalar yapılan Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ile limited şirketlere ilişkin önemli ve büyük kapsamda değişikliklere gidilmiştir. Yürürlükte olan Ticaret Kanunumuzda limited şirketlerin şahıs şirketi özellikleri daha ön plandadır. Tasarıda ise limited şirketin şahıs şirketi niteliği taşıyan özelliklerinden uzaklaşmış ve sermaye şirketi niteliği taşıyan özellikleri daha çok arttırılmış ve bu mahiyetiyle kaynak İsviçre düzenlemelerinden farklı bir yaklaşım benimsenmiştir⁷. Ticaret Kanununun 503-556 maddeleri arasında, 53 maddede limited şirkete ilişkin düzenlemeler yer almışken Tasarıda bu sayı 71'e çıkarılmış ve 573-644 maddeleri arasında düzenleme yapılmıştır. Tasarı, AB yasalarıyla uyumlu olarak limited şirketlerin tek ortaklı olarak kurulmasını veya daha sonra tek ortağı kalan şirketin varlığını sürdürmesini mümkün kılmaktadır. Tasarı ile esas sermayenin peşin ödenmesi kuralı benimsenmiştir. Payın devri basitleştirilmiş, oyda imtiyaz oluşturma imkânı getirilmiştir. Limited şirketin varlığını sürdürmesi ilkesi üzerinde daha fazla durulmuş çıkma ve çıkarılma hükümleri bu kapsamda değerlendirilmiştir. Tasarıda, ortaklar genel kurulu kararlarının toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınacağına ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir. Yürürlükte bulunan Ticaret Kanunumuza göre limited şirketlerde yirmiden fazla ortağın olması durumunda uygulanan hükümlerde farklar bulunmaktayken Tasarı ile bu ayırım kaldırılmıştır, denetim ile ilgili konular için anonim şirket düzenlemelerine atıf yapılmış ve şirket organlarının yetkileri açıkça gösterilmiştir. Yukarıda bahsi geçen bu değişiklik ve yeniliklerle Tasarının, limited şirketlere yürürlükteki Kanunumuzdan daha fazla önem verdiği açıkça görülmektedir.

⁵ PEKDİNÇER, Tamer; **İki Ortaklı Limited Şirketlerde Ortaklardan Birinin Haklı Sebeplere Dayanarak Mahkeme Kararı ile Çıkma İstemi ve Bu İsteme Yüksek Mahkemenin Yaklaşımı**, Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 465.

⁶ PEKDİNÇER, s. 465.

⁷ AYHAN, Rıza; **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Toplantıları I-II-III**, Ankara 2008, s. 40.

Ticari hayatta önemli bir yer tutan limited şirketlerin sona ermesi gerek yürürlükte olan kanunumuzda, gerekse Tasarıda ayrıca düzenlenmiştir. Limited şirketin tasfiyesi hususunda ise hem Ticaret Kanunumuzda hem de Tasarıda anonim şirketlerin tasfiyesine atıf yapılmakla yetinilmiş, ayrı bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

Limited şirketin sona ermesi ile ilgili olarak 815 sayılı Eski Ticaret Kanununda ayrıntılı hükümler bulunmamaktaydı. Sadece, Kanunun 515. maddesinde, “Şürekâdan birinin vefatı veya iflâsı vukuunda şirket müfesiğ olmaz. Diğeri hissedarlar beyinde esas mukavele dahilinde muharrer müddet için bihakkın devam eder. Şirket iki kişiden mürekkep ise, diğeri şerik vefat veya iflâs eden şerikin yerine diğeri ikiye mecburdur. Aksi takdirde, şirket infisah eder” hükmüne yer verilmiştir.

6762 sayılı bugün yürürlükte bulunan Türk Ticaret Kanunumuzda, limited şirketin sona erme sebepleri Eski Kanununa nazaran daha ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Kanunun, dördüncü kısmında yer alan, infisah ve ayrılma, *infisah sebepleri* başlıklı 549. maddesinde düzenleme altına alınmıştır. Benzer düzenlemeye Tasarının 636. maddesinde yer verilmiştir.

Tezimizin ilk bölümünde sona ermenin anlamından, uygulanacak hükümler ve kurallardan bahsedilecek, daha sonra ise gerek yürürlükte olan Kanunumuzda gerekse Tasarıda yer verilen sona erme sebepleri incelenecektir. Gerek yürürlükte olan Ticaret Kanunu, gerekse Tasarıda düzenleme altına alınan “kanunda yazılı diğeri nedenler” başlığı altında kendisine yer bulan diğeri sona erme sebepleri ele alınacaktır.

Tezimizin ikinci bölümünde ise şirketin sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesi ile şirketin sona ermesinden ve sona ermenin sonuçlardan bahsedilecektir. Şirketin sona ermesinin ilanı prosedüründen bahsedilecek ve tasfiyesine kısaca değinilecektir. Limited şirketin sona ermesinin şirket ortakları, müdürleri, ortaklar genel kurulu, alacaklıları ve kamu alacaklıları yönünden sonuçları incelenecektir. Özellikle kamu alacaklıları yönünden şirket ortaklarının koymayı taahhüt ettikleri sermaye miktarı dışında da sorumluluklarının bulunması konusuna değinilecektir. Son olarak da şirketin ticaret sicilden terkin edilerek tüzel kişiliğinin son bulması anlatılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERİN SONA ERME SEBEPLERİ

Ş1- GENEL OLARAK

Kanun koyucu, tüzel kişiliği haiz olan limited şirketlerin sona ermesine ilişkin bazı özel düzenlemelere gitmiştir. Zira ticari hayatta önemli bir yere sahip ve tüzel kişiliği bulunan limited şirketlerin keyfi ve kuralsız olarak sona ermesi söz konusu edilemez.

Sona erme, amacın tamamlanması ve kazanç getiren faaliyetlerin kesilmesi- dir¹. Sona erme hallerini, gerçekleşmesi için bir iradenin varlığına gerek olup olma- ması yönünden, infisah sebepleri ve fesih sebepleri olarak ikiye ayırabiliriz. İnfisah (dağılma); kanunda veya esas sözleşmede öngörülen bir sebebin meydana gelmesi ile birlikte şirketin, bir karar almasına veya bir ihbarda bulunmasına gerek olmaksızın sona ermesidir². Fesih (dağıtma) ise, kanun veya esas sözleşmede yazılı bir sebebe dayanarak, ortaklar, şirket alacaklıları veya Sanayi ve Ticaret Bakanlığı temsilcisinin talebi üzerine yetkili mahkeme tarafından şirketin sona erdirilmesi anlamını taşır³. İnfisahta sebebin meydana gelişi önem taşımakta iken, fesihte irade beyanı ön plana çıkmaktadır.

Ortakların şirket esas sözleşmesinde belirlemiş oldukları sona erme sebebinin meydana gelmesi, şirketin iflâsına karar verilmesi, şirket amacının gerçekleşmesi veya imkânsız hale gelmesi, ortaklardan birinin ölümü veya kısıtlanması halinde şir- ketin infisahı söz konusudur. Ortaklar genel kurulunca fesih kararı alınması, sona erme için haklı nedenlerin varlığı, şirketin maksat ve mevzuuna aykırı hareket, ortak- lardan birinin iflâsı veya payının haczi gibi hallerde ise şirketin feshinden bahset- mekteyiz.

Sona erme dönemi, feshedilme veya infisah etme sebeplerinden birinin ortaya çıkmasından itibaren başlar ve tasfiye işlemlerinin tamamlanmasının ardından şirket

¹ KARAHAN, Sami; **Anonim Şirketlerde Tasfiye**, Konya 1998, s. 7.

² GÖRGÜLÜ, M. Refik; **Açıklama ve Uygulamaları ile Anonim, Limited ve Holding Şirketlerin Kuruluşu ve Faaliyet Rehberi**, İstanbul 1991, s. 722.

³ GÖRGÜLÜ, s. 722.

kaydının sicilden silinmesine kadar devam eder. Şirketin sicilden kaydının silinmesi ile birlikte şirketin tüzel kişiliği son bulur.

Limited şirketlerin tüzel kişilikleri, infisah veya fesih sebeplerinden birinin ortaya çıkması ile birlikte sona ermesinden itibaren, sicilden kayıtlarının silindiği süreye kadar devam eder. Tüzel kişilikleri sona ermediğinden dolayı limited şirket, hak iktisap edip, borç yüklenebilirler⁴. Ancak tasfiye sürecine girmiş olan şirket için gaye değişmiştir. Artık gaye, şirketin tasfiyesini sağlamaktır. Tasfiye işlemlerini yürütme işi ise tasfiye memurlarına aittir.

Tasfiye haline girmiş olan şirketin hak ve borç iktisap ederken üçüncü kişileri yanılmaması gerekir. Üçüncü kişilerin şirketin tasfiye aşamasında olduğunu bilmesi gereklidir. Bunun için limited şirketin unvanının başına “Tasfiye Halinde” ibaresinin eklenmesi gerekmektedir (TTK m. 439, f. 2).

Her ne kadar limited şirketin organları varlığını sürdürse de sona erme nedeniyle görev ve yetkileri kısıtlanmıştır. Artık kazanç sağlamak amacına yönelik işlemler yapamayacaklar, sadece bu amaç dışında mutad ve fevkalade işlemleri yapabileceklerdir. Tasfiye işlemleri ise tasfiye memurlarınca yapılacaktır (TTK m. 441).

Limited şirketler düzenlenirken butlan hali düşünülmemiştir. Bu bakımdan anonim şirketlerde sermaye artırımında butlanı öngören halin (TTK m. 392, f. 2) limited şirketler açısından sona erme sebebi olarak kabulü mümkün değildir⁵.

Tasarıda anonim şirketlerin feshini düzenleyen 353. madde hükmünün limited şirketlere de uygulanacağı ifade edilmiştir (TTKT m. 644). Madde düzenlemesine göre anonim şirketin, dolayısıyla limited şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemez.

Sona erme sebepleri 549. madde hükmünde yer alan düzenleme dikkate alınarak altı başlık altında toplanabilir. Aşağıdaki başlıklar altında bu sona erme sebepleri ayrıntılı olarak incelenecektir.

⁴ ÇEVİK, Orhan Nuri; **Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, 4. Baskı, Ankara 2003, s. 490.

⁵ ULUSOY, Yılmaz; **Mukayeseli Sermaye Şirketleri Holding Şirket, Anonim Şirket, Limited Şirket**, Ankara 1974, s. 593.

Ş2- SONA ERME SEBEPLERİ

Limited şirketlerin sona erme sebepleri, Türk Ticaret Kanununun dördüncü bölümünde *İnfisah ve Ayrılma* üst başlığının altında ve *İnfisah Sebepleri*⁶ başlığını taşıyan 549. maddesinde düzenleme altına alınmıştır. Madde metni aşağıdaki gibidir:

Madde 549- *Şirket şu hallerde infisah eder:*

1. *Şirket mukavelesinde yazılı sebeplerle;*
2. *Mukavelede aksine açık hüküm olmadıkça, esas sermayenin dörtte üçüne sahip olan ortakların dörtte üçünü teşkil eden bir ekseriyet tarafından verilecek kararlar;*
3. *Şirketin iflâsına karar verilmesiyle;*
4. *Ortaklardan birinin talebi üzerine ve muhik sebeplerden dolayı mahkeme kararıyla;*
5. *Kanunda yazılı sair hallerde.*

Türk Ticaret Kanunu Tasarısının beşinci bölümünde limited şirketin sona ermesi düzenleme altına alınmıştır. Tasarıda yürürlükte olan düzenleme temel itibariyle korunmuştur ancak tasarıda organsızlık nedenleri ve haklı nedenle fesih ayrıntılı olarak düzenlenmiş ayrıca müdürlerin yerleşim yerinin Türkiye sınırları içerisinde olmaması da bir sona erme sebebi olarak düzenlenmiştir⁷. *Sona Erme ve Ayrılma* üst başlığı altında, *Sona Erme Sebepleri ve Sona Ermenin Sonuçları* başlıklı 636. madde şu şekildedir.

Madde 636 - (1) *Limited şirket aşağıdaki hâllerde sona erer;*

- a) *Şirket sözleşmesinde öngörülen sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesiyle.*
- b) *Genel kurul kararı ile.*
- c) *İflâsın açılması ile.*
- d) *Kanunda öngörülen diğer sona erme hâllerinde.*

⁶ Her ne kadar madde metni infisah sebepleri başlığı altında sona erme sebeplerini düzenlemiş ise de burada sayılan hallerin bazıları fesih sebebidir. Bu sebeple kanımızca bu madde başlığı sona erme sebepleri olarak düzenlenmeliydi. Bu husus Tasarıda dikkate alınmış ve Tasarının 636. maddesinde sona erme sebepleri ve sona ermenin sonuçları başlığı altında düzenlenmiştir.

⁷ Nerad, Tasarının sona erme sebepleri ile ilgili bir yenilik getirmediğini belirtmiştir. Ancak müdürlerin yerleşim yeri ile ilgili olan sona erme sebebini kanımızca göz ardı etmiştir. NERAD, Hasan; **Limited Şirketlerin Geleceği Bir Deneme**, Prof. Dr. İrfan Baştuğ Anısına Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, İzmir 2005, s. 224.

(2) Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, ortaklardan veya şirket alacaklılarından birinin şirketin feshini istemesi üzerine şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, müdürleri dinleyerek şirketin durumunu Kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirler, buna rağmen durum düzeltilmezse, şirketin feshine karar verir.

(3) Haklı sebeplerin varlığında, her ortak mahkemedен şirketin feshini isteyebilir. Mahkeme, istem yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir.

(4) Fesih davası açıldığında mahkeme taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabilir.

(5) Sona ermenin sonuçlarına anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanır.

Gerek Ticaret Kanunumuzda ve Gerekse Tasarıda sayılan bu sebepler sınırlayıcı değildir⁸. Ticaret Kanunumuzun 549. maddesi ve Tasarının 636. maddesinde yer alan “kanunda yer alan diğer sebepler” ifadesi de bu hususu ortaya koymaktadır. Şirket maksat ve mevzuuna aykırı hareket edilmesi, şirketin sermayesinin kaybı ve borca batıklığı, ortaklardan birinin hissesinin haczedilmesi veya ortağın iflas etmesi, şirketin başka bir şirketle birleşmesi, ortak sayısının bire inmesi veya elliye aşması, şirketin zorunlu organlarının bulunmaması, şirketin süresinin sona ermesi gibi sebepler kanunda yer alan diğer sebepleridir.

I- ŞİRKET AMACININ GERÇEKLEŞMESİ VEYA GERÇEKLEŞMESİNİN İMKÂNSIZ HALE GELMESİ

Her şirketin esas sözleşmesinde, şirketin bir amacı bulunur⁹. Limited şirketler, kanunen yasak olmayan her türlü iktisadi maksat ve konular için kurulabilir (TTK m. 503). Bir limited şirket, otomobil kiralama işi için, bir otobanın inşaatı için, et ithalatı için ve bunun gibi birçok amaç için kurulabilir. İşte esas sözleşme ile belirlenmiş olan bu amaca ulaşılması halinde¹⁰ veya amacın imkânsız hale gelmesi durumunda şirketin varlığı ne olacaktır?

⁸ KARAYALÇIN, Yaşar; **Ticaret Hukuku, Şirketler Hukuku, C. II**, 2. Baskı, Ankara 1973, s. 386.

⁹ Şirket kavramının belli başlı unsurlarından bir tanesi de şirketin ortak amacıdır. Amaç unsurundan maksat, şirketin kurulmasıyla varılmak istenen hedeftir.

¹⁰ Şirketin amacına ulaşması demek, şirketin faaliyetlerinin tamamlanması demektir.

Türk Ticaret Kanunumuzda limited şirketlerin esas sözleşmeleriyle belirlenmiş olan amacının gerçekleşmesi ya da bu amacın imkânsız hale gelmesi halinde şirketin sona ereceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır¹¹. Ancak Borçlar Kanununun 535. maddesinin 1. fıkrasında, şirketin amacının gerçekleşmesi veya imkânsız hale gelmesi adi şirketler açısından bir sona ermesi sebebi olarak belirtilmiştir. Türk Ticaret Kanununun 138. maddesine göre, Borçlar Kanununun 520-541. maddeleri mahiyetine uygun olduğu nispette, ticaret şirketleri hakkında uygulanabilir. Bu hükümden hareketle şirket amacının gerçekleşmesi veya imkânsız hale gelmesi limited şirketler de dahil olmak üzere tüm şirketler için bir sona erme sebebi olarak kabul edilmektedir¹².

Limited şirket, amacının elde edilmesi veya elde edilmesinin imkânsız hale gelmesiyle infisah eder^{13 14}. Ancak maksat kavramını geniş olarak yorumlamak gerekmektedir¹⁵. Sözleşmede belirtilmiş olan maksatlardan herhangi birinin elde edilmiş olması veya imkânsız hale gelmiş olması şirketin sona ermesini gerektirmez. Ancak şirket, infisah hali doğmadan önce yeni bir mevzuu seçerek dağılmayı önleyebilir. Ortakların yeni bir mevzuu seçerek infisahı önleyebilmesi için henüz ve fiilen üçüncü şahısların hukuk çevrelerinde bazı hakların doğmamış olması gerekmektedir¹⁶.

Şirketin maksadının imkânsız hale gelmesi halinde limited şirketin infisahından bahsedebilmek için bu imkânsızlığın şirket kurulduktan sonra, mutlak, devamlı ve objektif olması gerekmektedir¹⁷. Örneğin; haşhaş ekim yasağının getirilmesi ile

¹¹ Kiper'e göre; şirketin amacının gerçekleşmemesi, imkânsızlaşması, anonim şirketlerde olduğu gibi bir dağılma nedeni olarak sayılmamış, bu konunun düzenlenmesi şirket esas sözleşmesine bırakılmıştır. KİPER, Osman; **Uygulamada Ticaret Şirketleri**, İstanbul 1988, s. 352.

¹² ÖZENLİ, Sosyal; **Uygulamada Adî Ortaklık ve Neden Olduğu Davalar**, Ankara 1988, s. 116.

¹³ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 493; BİRKAŞ, Hasan; **Ticaret Şirketleri ve Tatbikat, Kuruluş, Yönetim, Tasfiye**, 7. Baskı, İstanbul 1985, s. 199; KAYA, İlknur; **Limited Şirketin Sona Erme Sebepleri**, Eskişehir 2005, s. 27-30; TÜZÜN, Necat; **Şirketler Hukuku Dersleri**, Ankara 1983, s. 186.

¹⁴ "Limited ortaklıkta, davacı ortaklar diğer ortaklarca ortaklığın fabrikasına sokulmadığını, ortaklığın beş yıldır genel kurulunun toplanmadığı ve ortaklık defterlerinin usulüne uygun tutulmadığının belli olduğu gibi, ortaklığın amacına ulaşmasının da imkânsız olduğu anlaşılırsa, TTK'nın 549'ncü maddesine göre bu ortaklığın feshine karar vermek gerekir." 11. HD, t. 17.09.1990, 1990/5082 E, 1990/5502 K. UÇAR, Salter; **Tüm Şirketlerde Fesih ve Tasfiye, Kurulması – Faaliyetleri, Çıkma ve Çıkarılma Halleri, Dağılma Sebepleri**, İstanbul 1996, s. 368-369.

¹⁵ TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N 1548, s. 809.

¹⁶ ÇEVİK, Orhan Nuri; **Anonim Şirketler**, 4. Baskı, Ankara 2002, s. 1051.

¹⁷ ARSLAN, İbrahim; **Şirketler Hukuku Bilgisi**, 12. Baskı, Konya 2007, s. 55; POROY (Tekinalp/Çamoğlu), N 106a, s. 85; ÖZENLİ, s. 116.

artık haşhaş ekiminde direnilerek şirketin sürdürülmesi düşünülemez; zira aksi bir durum hukuka aykırı bir sonuç doğuracağından kanun tarafından korunmaz¹⁸.

Şirketin amacının gerçekleşmesi veya imkânsız hale gelmesi sebebiyle açılacak dava fesih davası değildir, zira şirket bu durumda kendiliğinden dağılmış olduğundan böyle bir durumda açılacak dava tespit davası niteliğindedir¹⁹.

Yargıtay bir kararında, şirketin kâr elde edememesi halini de maksat ve mevzuun imkânsız hale gelmesi olarak kabul etmiştir, ancak bu imkânsızlığın kabulünü uzun bir müddet şirketin kazanç sağlayamaması ve kazanç ihtimalinin ortadan kalkmış olması şartına bağlamıştır²⁰.

II- ORTAKLAR GENEL KURULUNUN FESİH KARARI ALMASI

A- FESİH KARARI

Limited şirketin ortaklar genel kurulu, etkisi daha çok iç ilişkide kalan kararlar veren, ortakların malvarlıksal ve yönetsel nitelikte haklarını kullandıkları bir kuruldur²¹. Bu kurula şirketin tüm ortakları katılabilir.

6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun salahiyet başlığı altında ortaklar genel kurulunun yetkilerini düzenleyen 539. maddesinde, genel kurulun şirketin feshine karar verip veremeyeceğine ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Ortaklar genel kurulu şirketin devamına dair her türlü kararı almaya yetkilidir. Şirketin devamı ile ilgili kararları alma hususunda geniş yetkilerle donatılmış olan genel kurulun, yetkilerini düzenleyen 539. madde de fesih yetkisi düzenlenmemiş olsa da ortaklar genel kurulunun şirketin feshine karar verebileceği muhakkaktır. Kaldı ki; limited şirketlerin sona ermesini düzenleyen 549. maddede ortaklar genel kurulunun kararı ile şirketin sona ereceği düzenleme altına alınmıştır.

Limited şirketin faaliyeti devam ederken ortaklar genel kurulu gerekli gördüğü hallerde şirketin feshine karar verebilir. Fesih yetkisi sadece genel kurula ait olup bu yetkinin devri mümkün değildir. Örneğin bu yetkinin esas sözleşme ile veya ortaklar kararı ile müdüre devredilebilmesi mümkün değildir²².

¹⁸ YALMAN, Macit/ TAYLAN, Erbay; **Adi Ortaklık**, Ankara 1976, s. 189.

¹⁹ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1548, s. 809; ULUSOY, s. 587.

²⁰ TD, t., 26.03.1963, 1963/3484 E, 1963/4856 K. ÇEVİK, Anonim Şirketler, s. 1051.

²¹ POROY/ TEKİNALP/ ÇAMOĞLU, N 1711, s. 921.

²² ÇEVİK, Limited Şirket, s. 493.

Kanun koyucu genel kurulun fesih kararı alabilmesi için ağırlaştırılmış bir çoğunluk aramaktadır (TTK m. 549, f. 1, b. 2). Fesih kararının alınabilmesi için limited şirketin sermayesinin dörtte üçüne sahip ortakların dörtte üçünün fesih kararı lehine oy kullanmış olması gerekmektedir. Kanun koyucu hem şahıs hem de sermaye çoğunluğunu aramıştır. Eriş'e göre; maddede öngörülmüş olan bu çoğunluk esas sözleşme ile azaltılabilir²³. Kanımızca; kanunda öngörülmüş olan karar yeter sayıları esas sözleşme ile ağırlaştırılabilir, ancak hafifletilmesi mümkün değildir²⁴. Zira kanımızca kanun koyucu açık bir şekilde karar nisabını belirlemiştir, bu nisabın hafifletilmesinin kabulü halinde kanun koyucunun böyle bir nisap belirlemesinin bir anlamı kalmayacaktır. Ayrıca fesih kararı önemli kararlarından olup bu karar için ağırlaştırılmış bir nisap aranmış olması doğaldır. Karar yeter sayısı sağlanmadan alınmış olan kararlar batıl yani hükümsüzdür.

Genel kurulun şirketin feshine karar verebilmesi için kanunun aradığı ikinci şart ise şirket esas sözleşmesinde, ortaklar genel kurulunun şirketin feshi kararı alamayacağına ilişkin açık bir hükmün bulunmaması gerekmektedir (TTK m. 549, f. 1, b. 2). Esas sözleşmede ortaklar genel kurulunun fesih kararı alamayacağına ilişkin bir düzenleme mevcut ise artık bu durumda ortaklar genel kurulu şirketin feshi kararı olsa dahi şirket sona ermeyecektir. Ancak kanımızca bu durumda haklı sebepler varsa ortakların dava açmaları söz konusu olabilir.

Ortaklar genel kurulunun aldığı fesih kararı yenilik doğurucu bir karardır²⁵. Fesih kararının zımni veya sözlü olarak alınması mümkün değildir²⁶. Diğer genel kurul kararlarında olduğu gibi şirketin feshi kararı için de ortaklar, iptal davası açabilirler.

²³ ERİŞ, Gönen, **Açıklamalı-İçtihatlı En Son Değişikliklerle Birlikte Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, C. II**, 3. Baskı, Ankara 2004, s. 2883, dpn. 2.

²⁴ "Limited ortaklık genel kurul kararının toplantı ve karar yeter sayısı ortaklık sözleşmesiyle azaltılamaz ise de artırılabilir. TTK 520/2. maddesinde öngörülen karar yetersayısını içermeyen ortaklar kurulu kararı geçersiz yani batıldır" 11. HD, t. 06.02.1991, 1991/4499 E, 1991/714 K. ÇEVİK, Limited Şirket, s. 328.

²⁵ POROY/ TEKİNALP/ ÇAMOĞLU, N 1741, s. 939.

²⁶ POROY/ TEKİNALP/ ÇAMOĞLU, N 1741, s. 939.

B- TASARIDA YER ALAN DÜZENLEME

Tasarıda organlar arası astlık üstlük anlayışı reddedilerek, organlar arası fonksiyon ayrımı benimsenmiştir²⁷. Böylece hukukumuzda genel kurulun üstün organ olduğunu kabul edenler²⁸ ile İsviçre Hukuku'nun aksine üstün organ olmadığı kabul edenler²⁹ arasındaki tartışmaya son verilmek istenmiştir.

Tasarıda, limited şirket genel kurulunun, tüm ortakların davet edildiği ve hepsinin katılma hakkının bulunduğu bir irade ve karar organı olma özelliği korunmuştur³⁰. Genel kurulca alınmış kararlar şirketin iradesi olup, bu kararlar şirketin iç ilişkisini ilgilendirmektedir, üçüncü kişiler hakkında doğrudan etkili değildir. Ancak Tasarı, yürürlükte olan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunundan farklı bir düzenlemeye gitmiştir. Yürürlükte olan Kanunumuzda limited şirketin ortak sayısının yirmi ve daha az olması veya ortak sayısının yirmiden fazla olması durumlarına göre farklı hükümlerin uygulanacağı düzenleme altına alınmıştır. Örneğin ortak sayısı yirmiden fazla olan limited şirkete denetici atamasının zorunlu olması veya Türk Ticaret Kanununun 536. maddesi³¹ hükmü gibi. Yürürlükte olan Kanununa göre, limited şirketin ortak sayısının yirmiden az olması halinde toplantı yapılma zorunluluğu yokken yirmiden fazla olması halinde toplantı yapma mecburiyeti bulunmaktadır³². Tasarıda ise yerinde bir düzenleme gidilerek ortak sayısına göre farklı hüküm uygulama kuralı kaldırılmış ve ortak sayısı dikkate alınmaksızın limited şirketlerle ilgili düzenlemelerin tamamının ayırım yapılmaksızın tüm limited şirketlere uygulanacağı

²⁷ YILDIZ, Şükrü; **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku**, İstanbul 2007, s. 200.

²⁸ ARSLANLI, Halil/ DOMANIÇ, Hayri; **Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. III**, İstanbul 1989, s. 503.

²⁹ POROY, TEKİNALP ve ÇAMOĞLU, N 1711, s. 921.

³⁰ YILDIZ, Limited Şirket, s. 200.

³¹ **A) Ortaklar Umumi Heyeti:**

I- Kararlar:

Madde 536-Anonim şirketin umumi heyet toplantılarına ait hükümler, ortaklarının sayısı yirmiden fazla olan limitet şirketlerin umumi heyet toplantıları hakkında da tatbik olunur.

Ortak sayısı yirmi ve daha az olan şirketlerde kararlar, ortakların yazılı reyleriyle verilebilir.

Her iki halde ödenmiş esas sermayenin hiç olmazsa yarısından fazlasını temsil eden ortakların müzakere edilen husus lehine rey vermiş olması gerekir; aksi takdirde karar hükümsüzdür.

Anonim şirket umumi heyet kararlarının iptali hakkındaki hükümler burada dahi tatbik olunur.

³² ARSLAN, Şirketler, s. 326-327.

kuralı benimsenmiştir³³. Tasarıda genel kurulun toplantısına ilişkin düzenlemeler 617. maddede³⁴ hüküm altına alınmıştır.

Türk Ticaret Kanununun 549. maddesinin 1. fıkrasının 2. bendinde yer alan ortaklar genel kurulunun fesih kararı ile şirketin sona erdirilmesine ilişkin düzenlemeye Tasarının limited şirketlerin sona erme sebeplerini ve sona ermenin sonuçlarını düzenleyen 636. maddesinin 1. fıkrasının b bendinde de yer verilmiştir. Yürürlükte bulunan Türk Ticaret Kanunumuzda ortaklar genel kurulunun fesih kararı alma yetkisine, genel kurulun yetkilerini düzenleyen başlık altında yer verilmemiş ve devredilemez yetkilerden olduğu hususunda açık bir düzenlemeye gidilmemişken, Tasarıda genel kurulun yetkilerini düzenleyen 616. maddenin 1. fıkrasının i bendinde şirketin feshi yetkisinin devredilemez yetkilerden olduğu hüküm altına alınmıştır. Kanımızca böylece fesih kararı alma yetkisinin öneminin ve bu kararın başka bir organ tarafından alınamayacağına altı çizilmek istenmiştir.

Tasarı mevcut düzenlemeden farklı olarak genel kurulun feshe karar verebilmesi için, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun olumlu oy kullanması şartını getirilmiştir (TTKT m. 621, f. 1, b. i). Bunun nedeni, fesih kararının Tasarının 621. maddesinde, önemli kararlar arasında sayılmış olmasıdır³⁵. Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 621. maddesinin 2. fıkrasında şirketin feshi ve diğer önemli konular için belirlenmiş olan özel nisabın esas sözleşme ile hafifletilmesine izin verilmemiştir. Ancak ağırlaştırılmış olan bu nisabın esas sözleşmeye aynen veya daha da ağırlaştırılarak alınması müm-

³³ YILDIZ, Limited Şirket, s. 199.

³⁴ **II - Genel kurulun toplanması**

1. Çağrı

Madde 617 - (1) Genel kurul müdürler tarafından toplantıya çağrılır. Olağan genel kurul toplantısı, her yıl hesap döneminin sona ermesinden itibaren üç ay içinde yapılır. Şirket sözleşmesi uyarınca ve gerektiğinde genel kurul olağanüstü toplantıya çağrılır.

(2) Genel kurul, toplantı gününden en az onbeş gün önce toplantıya çağrılır. Şirket sözleşmesi bu süreyi uzatabilir veya on güne kadar kısaltabilir.

(3) Toplantıya çağrı, azlığın çağrı ve öneri hakkı, gündem, öneriler, çağrısız genel kurul, hazırlık önlemleri, tutanak, yetkisiz katılma konularında anonim şirketlere ilişkin hükümler, komisyere ilişkin olanlar hariç, kıyas yoluyla uygulanır. Her ortak kendisini genel kurulda ortak olan veya olmayan bir kişi aracılığıyla temsil ettirebilir.

(4) Herhangi bir ortak sözlü görüşme isteminde bulunmadıkça genel kurul kararları ortaklardan birinin gündem maddesi ile ilgili önerisine diğer ortakların yazılı onayları alınmak suretiyle verilebilir. Aynı önerinin tüm ortakların onayına sunulması kararın geçerliliği için şarttır.

³⁵ YILDIZ, Limited Şirket, s. 288.

kündür. Bu nisapların esas sözleşme ile hafifletilememesinin yanında ortaklar genel kurul kararı ile de hafifletilebilmesi mümkün değildir³⁶.

Ticaret Kanunumuzda genel kurulun şirketin feshine karar verebilmesi için aranan ikinci şart, şirket esas sözleşmesinde genel kurulca alınacak kararlar şirketin feshine karar verilemeyeceğine dair açık bir engelleyici hüküm bulunmamasıdır (TTK m. 549, f. 1, b. 2). Ancak Tasarıda böyle bir şarta yer verilmemiştir. Başka bir ifade ile ortaklar genel kurulunun şirketin feshi kararı alabilme yetkisi esas sözleşme ile ortadan kaldırılamayacaktır.

III- ŞİRKETİN İFLÂSINA KARAR VERİLMESİ

Hukukumuzda, kural olarak yalnız tacirler iflâsa tabidir (TTK m. 20; İİK m. 43). Ticaret şirketi olan limited şirketler de tacir olduklarından iflâsa tabidirler. Limited şirketlerin iflâsına ilişkin hükümler Türk Ticaret Kanununda ve İcra İflâs Kanununda düzenlenmiştir. Konunun daha iyi anlaşılması açısından öncelikle iflâs kavramından bahsetmek gerekmektedir.

A- İFLÂS YOLLARI

Tacirler, her türlü borçlarından dolayı iflâsa tabidirler (TTK m. 20). Limited şirketin iflâs ehliyeti tüzel kişilik kazanması ile başlar ve tüzel kişiliği son bulana dek devam eder³⁷. Hukukumuzda iki tür iflâs yolu bulunmaktadır. İlki takipli iflâs yolu, diğeri ise doğrudan doğruya iflâs yoludur.

1- Takipli İflâs Yolları

Takipli iflâs yolu iki şekilde olabilir. Alacaklı, alacağına kambiyo senedine bağlı olması halinde limited şirket aleyhine kambiyo senetlerine mahsus iflâs yoluna müracaat edebilir ya da alacağı kambiyo senedine bağlı değilse genel iflâs yoluna başvurabilir. Takipli iflâs yolu olarak adlandırılmasının sebebi, alacaklının limited

³⁶ YILDIZ, Limited Şirket, s. 233.

³⁷ Limited şirketin ticaret sicilden kaydının silinmesi ile birlikte artık iflâsı söz konusu olamaz. İcra ve İflâs Kanununun 44. maddesinin 2. fıkrası hükmüne göre ise, ticareti terk eden tacir, ticaret sicilden silinmesinin ilanından itibaren bir yıl daha iflâsa tabi olmaya devam eder. Ancak bu hükmün tüzel kişiler ve dolayısıyla limited şirketler yönünden uygulanması düşünülemez. Zira limited şirketin kaydının ticaret sicilden silinmesinden sonra varlığını sürdürebilmesi ve iflâs ehliyetine sahip olabilmesi mümkün değildir. ATALAY, Oğuz; **Anonim Şirketlerin İflâsı**, İzmir 1996 s. 7.

şirketten olan alacağını tahsil etmek amacıyla öncelikle icra dairesinde iflâs yolu ile takip başlattıktan sonra ticaret mahkemesinde dava açılabilmesindedir³⁸.

Takipli iflâs yolunda alacaklı, ilk önce icra dairesine başvurarak borçlusuna karşı iflâs takibi başlatır ve borçluya borcunu ödemez ise iflâs talebiyle dava açılabilceğini içeren bir ödeme emri gönderilir. Borçlu limited şirket ödeme emrine itiraz etmez veya süresi içerisinde borcunu ödemezse, alacaklı ticaret mahkemesine başvurarak durumun tespiti ve şirketin iflâsına karar verilmesi talebiyle iflâs davası açar³⁹. Şirket ödeme emrine itiraz ederse alacaklı mahkemeden itirazın kaldırılması ile birlikte iflâsa karar verilmesini talep eder. Dava neticesinde borcun ödenmemiş olduğu tespit edildikten sonra, mahkeme tarafından şirkete depo emri (İİK m. 158, f. 2) ile son bir ödeme ve iflâstan kurtulma imkânı tanınarak yeni bir süre verir. Bu süre içerisinde de borç ödenmezse, şirketin iflâsına karar verilir.

Limited şirketten alacaklı olanların, takipli iflâs yoluna başvurabilmesi için, borçlunun yani limited şirketin, muaccel para veya teminat borcunu ödememesi yeterli olup borçlunun sahip olduğu malvarlığının ve durumunun bir önemi bulunmamaktadır⁴⁰. Usulüne uygun olarak yapılan bir iflâs takibine rağmen takip dayanağı borcun ödenmemesi borçlu şirketin diğer borçlarını da vaktinde ödeyemeyeceğine kesin bir karine teşkil eder⁴¹. Ancak bu iflâs yoluna alacaklılar pek müracaat etmemektedirler. Zira şirketin ödeme yapmaması, içinde bulunduğu kötü durumdan kaynaklanıyor ise alacaklı açısından daha fazla masrafa ve zaman kaybına yol açacak takipli iflâs yolları yerine şirketin doğrudan iflâsını istemek daha faydalı olacaktır⁴².

2- Doğrudan Doğruya İflâs Yolu

Doğrudan doğruya (takipsiz) iflâs yolunda alacaklı, kanunda tahdidi olarak sayılmış bulunan sebeplerden birinin varlığı halinde icra dairesine başvurmadan şirket aleyhine ticaret mahkemesinde iflâs davası açabilir. Kanun tarafından aranan bazı şartların varlığı halinde bizzat borçlu şirket tarafından da iflâs davası açılabilir.

³⁸ KURU, Baki; **İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı**, 2. Baskı, İstanbul 2006, s. 948.

³⁹ ATALAY, s. 11.

⁴⁰ KURU, s. 942-943.

⁴¹ ATALAY, s. 14.

⁴² ATALAY, s. 12.

İcra ve İflâs Kanununun 177. maddesinde alacaklının talebi ile doğrudan doğruya iflâs halleri dört bent olarak sayılmıştır. Ayrıca İcra ve İflâs Kanununun 179. maddesi, Türk Ticaret Kanununun 180. maddesinin 2. fıkrası ve 182. maddesinin 1. fıkrasında da özel bazı iflâs halleri düzenlenmiştir. Sayılan bu sebeplerin bazıları sadece gerçek kişiler için söz konusu olabilirken, bazı sebepler ise sadece sermaye şirketleri için öngörülmüştür. Örneğin borçlunun malum bir ikametgâhının olmaması sebebi limited şirket yönünden geçerli bir sebep değildir, zira esas sözleşmede şirketin merkezinin gösterilmesi zorunludur⁴³. Yine taahhütlerinden kurtulmak ve böylece alacaklılarına zarar vermek amacıyla ikametgâhın değiştirmesi gerçek kişiler yönünden bir iflâs sebebi olarak öngörülmüştür. Ancak limited şirketin Türkiye’de herhangi bir şube bırakmaksızın merkezini yurt dışına taşıması halinde iflâsının talep edilebileceğinin, bir işlem merkezi kalmadığından şirketin doğrudan doğruya iflâsının istenebileceğinin kabulü gerekmektedir, bu halde şirketin son merkezinin bulunduğu yerde iflâs davası açılabilir⁴⁴.

Kanunda, limited şirketler yönünden sayılmış olan doğrudan doğruya iflâs sebepleri beş tanedir.

1. Borçlu şirketin, alacaklılarının haklarını ihlal eden hileli işlemlerde bulunması veya bunlara teşebbüs etmesi halidir (İİK m. 177, f. 1). Ancak bu hileli davranışın ceza hukuku bakımından suç teşkil etmesi gerekmemektedir⁴⁵.

2. Borç şirketin haciz yolu ile yapılan takip sırasında mallarını beyan etmemesi, gizlemesi veya varlığını inkâr etmesi halidir.

3. Borçlunun ödemelerini tatil etmiş bulunmasıdır.

4. Borçlunun teklif ettiği konkordatonun tasdik olunmaması, mühletinin kaldırılması ve konkordatonun tamamen feshedilmiş olmasıdır.

5. İlama bağlı alacağın icra emri ile istenildiği halde ödenmemiş olması halidir.

⁴³ Atalay’a göre; şirketin ikametgâhının bilinmemesi hali de şirketler için bir doğrudan doğruya iflâs sebebidir. Zira her ne kadar ticaret sicilde bir şirket merkezi tescil edilmiş olsa bile şirketin oradan taşınmış olması ve yeni adresinin bilinmemesi halinde de şirketin doğrudan doğruya iflâs yolu ile iflâsına gidilebilmelidir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken şirketin adresinin bilinmemesi durumu subjektif bir bilgisizlikten kaynaklanmamalıdır. Yapılan tüm araştırmalara rağmen adres tespit edilememiş olmalı ve bu konudaki bilgisizlik herkes için geçerli olmalıdır. ATALAY, s. 15.

⁴⁴ ATALAY, s. 15-16.

⁴⁵ KURU, s. 982.

İcra ve İflâs Kanununun 179. maddesinde yer alan düzenlemeyle sadece sermaye şirketleri ve kooperatiflere özel bir iflâs sebebi hüküm altına alınmıştır. Bu düzenlemeye göre; borçlu limited şirketin pasifinin aktifinden fazla olması hali doğrudan doğruya iflâs sebebidir. Diğer bir ifade ile şirketin borca batık olması halinde, iflâsına karar verilmesi gerekmektedir.

İcra ve İflâs Kanununun 178. maddesinde ise borçlu limited şirketin iflâsının istenebileceği ve istenmek zorunda olunan haller düzenlenmiştir. Borçlu aciz halinde⁴⁶ olduğunu bildirerek, yetkili ticaret mahkemesinden kendi iflâsını isteyebilir. Ancak borçlu limited şirket aleyhine başlatılan haciz yolu ile takip neticesinde konulan haciz, şirketin yarı mevcudunun elinden çıkmasına sebep olur ve şirketin kalan mevcudu da muaccel ve vadesi bir sene içinde gelecek olan diğer borçlarını ödemeye yetiştirmez ise borçlu limited şirket, ticaret mahkemesinden kendi iflâsını istemek zorundadır.

İcra ve İflâs Kanununun 179. maddesi borca batıklık halini düzenlerken, 178. madde aciz halini düzenlemektedir. Bu iki kavram birbirinden farklı olup kanun koyucu tarafından bağlanan sonuçlar da doğal olarak birbirinden ayrılmaktadır. Aciz halinde muaccel borçların ödenememesi söz konusu iken borca batıklıkta muaccel olsun olmasın tüm borçlar şirket malvarlığı ile ödenememektedir. Borca batıklık alacaklılar yönünden daha tehlikelidir, zira alacaklılar şirketin aktiflerinin tamamı paraya çevrilse dahi alacaklarını tam olarak alamayacaklardır⁴⁷. Aciz halinde ise alacaklıların alacaklarının tamamını alması söz konusu olabilir. Aciz haliyle borca batıklık arasındaki en büyük fark ise, aciz halinin ihtiyari bir iflâs sebebi olmasına karşın borca batıklık halinin zorunlu bir iflâs sebebi olmasıdır⁴⁸.

B- İFLÂS TALEBİ

Şirket alacaklılarından herhangi biri, adi veya kambiyo senedine bağlı bir alacağının tahsili amacıyla iflâs takibi ağıttan sonra borcun ödenmemesi üzerine iflâs

⁴⁶ Aciz hali; borçlunun, ödeme araçlarından yoksunluğu nedeniyle derhal ödemesi gereken para borçlarını ödemek konusundaki sürekli iktidarsızlığıdır. UMAR, Bilge; **Aciz Hâli – Borca Batıklık Kavramlarının Farkı ve Bu Yönden Yeni MK Metninin Düşüğü Bir Yanlılık**, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 1, Yıl 2004, s. 320.

⁴⁷ ÖKTEM, Seda; **İflâsın Ertelenmesinde Borca Batıklık Bilançosu**, İstanbul Barosu Dergisi, C. 80, S. 6, İstanbul 2006, s. 2480.

⁴⁸ ÖKTEM, s. 2480.

talebiyle dava açabileceği gibi, doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden herhangi birinin varlığı halinde yetkili ticaret mahkemesinden iflâs talebinde bulunabilir.

Şirketin pasifinin aktifinden fazla olduğunun tespit edilmesi halinde limited şirket müdürü durumu derhal yetkili ticaret mahkemesine bildirmek zorundadır (TTK m. 324). Şirket tasfiye halinde ise bu görev tasfiye memuruna düşer (TTK m. 446, f. 2). Şirket ortaklarına ise Kanununda bildirim yükümlülüğü getirilmemiştir. Yargıtay ise, ortakların münferiden borca batıklık beyanında bulunamayacaklarını⁴⁹, ancak ittifak halinde bu bildirimde bulunabilecekleri yönünde karar vermiştir⁵⁰.

Şirketin pasifinin aktifinden fazla olduğunun anlaşılması üzerine müdürün derhal bunu mahkemeye bildirme zorunluluğu bulunduğundan, ortaklar genel kurulu şirketin feshine ilişkin bir karar alıp, bu karar doğrultusunda şirketin Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre tasfiye edilmesini sağlayamaz⁵¹. Hatta şirket feshedilerek tasfiye aşamasına geçildikten sonra dahi borca batıklık halinin tespiti durumunda tasfiye memuru tasfiye işlemlerini derhal durdurarak durumu ilgili ticaret mahkemesine bildirmekle yükümlüdür (TTK m. 446, f. 2; İİK m. 179, f. 1, c. 1 ve 345a).

Şirket alacaklılarından biri tarafından şirketin iflâsı talep edilmiş olsa dahi şirket müdürünün şirketin borca batık olduğunu tespit etmesi halinde derhal ticaret mahkemesine şirketin iflâsı için talepte bulunması gerekmektedir. Burada derdestlikten söz edilemez. Zira iflâs davalarının sebepleri birbirinden farklıdır ve alacaklının açtığı dava çekişmeli yargıya girerken, zorunlu iflâs talebi üzerine mahkemenin yapacağı inceleme ise çekişmesiz yargı işidir⁵². Kanımızca da, Kanunumuzun şirketin borca batıklık hali ile ilgili ayrıntılı düzenlemeleri göz önünde bulundurulduğunda şirket müdürünün durumu derhal mahkemeye bildirmesi ve mahkemenin şirketin iflâsı hususunu değerlendirmesi gerekmektedir.

Kanunda müdürler tarafından mahkemeye bildirim derhal yapılması hüküm altına alınmış, net bir süre belirlenmemiştir. Ancak bildirim yükümlülüğü altında

⁴⁹ 11. HD, t. 21.10.1991, 1991/3910 E, 1991/5543 K. SAYHAN, İsmet; **Anonim Şirketlerde Aktiflerin Pasifleri Karşılamamasının Sonucu Olarak İflâs ve İflâsın Ertelenmesi**, BATİDER, C. XXIII, S. 1, Haziran 2005, s. 88.

⁵⁰ İİD, t. 07.12.1967, 1967/11276 E, 1967/11265 K. SAYHAN, s. 88.

⁵¹ KURU, s. 1001-1002.

⁵² ATALAY, s. 65.

bulunan müdürün veya tasfiye memurlarının bu bildirimini geciktirmesi nedeniyle ortaya çıkan zarardan sorumlulukları söz konusudur⁵³.

Müdürlerin şirketin borca batık olduğunu tespit etmeleri halinde mahkemeye durumu bildirme zorunluluklarını düzenleyen Ticaret Kanununun 324. maddesi (TTK m. 546'nın göndermesi ile) emredici niteliktedir. Başka bir ifade ile müdürlerin, şirketin iflâsını talep etme zorunluluğu ortaklar genel kurulu kararı veya şirket esas sözleşmesi ile kaldırılamaz⁵⁴.

Müdürler veya tasfiye memurları tarafından yapılan bu bildirim geri alınabilir nitelikte olup olmadığı tartışmalıdır. Atalay; borca batıklık bildiriminin bir görev ve yükümlülük olup, bildirim geri alınmasını engelleyici nitelikte olmadığı görüşünü savunmaktadır. Yazara göre, bildirim neticesinde şirketin borca batık olmadığı, hata yapıldığının tespit edilmesi halinde bu bildirim geri alınabilmelidir⁵⁵. Kanımızca hukuk sistemimiz açısından mahkemelerin taleple bağlı olmasından ve talepte bulunanın bunu geri alma hakkının da bulunmasından dolayı müdürler yaptıkları bildirim geri alabilmelidirler. Ancak bu durum bildirim müessesesinin etkinliğini zayıflatmakta, alacaklıların ve şirketin menfaatlerinin ihlali ihtimalini doğurmaktadır. Şirket müdürünün bildirim geri alması halinde, bu aşamadan sonra şirketin borca batık olup olmadığı mahkeme tarafından incelenmesi ve neticeye göre hareket edilmesi gerekmektedir⁵⁶.

Müdürlerin yükümlülüğü şirket pasiflerinin aktiflerini karşılamadığının tespit edilmesi üzerine durumu derhal mahkemeye bildirmektir. Açılan iflas davasını takip etme zorunluluğu bulunmamaktadır⁵⁷.

⁵³ ATALAY, s. 64.

⁵⁴ ATALAY, s. 64-65.

⁵⁵ SAYHAN, s. 92.

⁵⁶ KURU, s. 991.

⁵⁷ "Davacı vekili, mali durumu ile ilgili bilgiler vererek mali durumu bozulan Limited Şirketin iflâsına karar verilmesini istemiştir. TTK nun 546. maddesine göre Limited Şirketin esas sermayesinin yarısı kaybedilmiş veya şirketin borçlarının mevcudundan fazla tutulması halinde yahut şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcutsa Anonim Şirketler hakkındaki TTK nun 324. maddesi hükmü uygulanır. Atf yapılan maddede "şirketin aktiflerinin şirket alacaklarının alacaklarını karşılamaya yetmediği takdirde yönetim kurulunun durumu derhal mahkemeye bildirmeye mecbur olduğu, mahkemenin bu durumda şirketin iflâsına karar vereceği" hükme bağlanmıştır. Görüldüğü gibi aktifleri pasiflerini karşılamayan Anonim ve Limited Şirketler durumu derhal mahkemeye bildirecekler, mahkeme aktif ve pasif yönünden inceleme yaparak bir karar verecektir. Burada maddede öngörülen halin varlığının mahkemeye bildirim yeterli olup şirket temsilcisi veya vekili davaya devam etmese dahi mahkeme gerekli araştırmayı yaparak iflâsla ilgili bir karar vermelidir. Mahkemece

C- İFLÂS DAVASI

Limited şirketin borçlarının aktifinden fazla olduğu, müdürler veya tasfiye halindeki şirkette tasfiye memurları tarafından tespit edilirse veya bir alacaklı⁵⁸ tarafından iflâs sebeplerinin ortaya çıktığı anlaşılırsa, yetkili ticaret mahkemesinde şirket aleyhine bir iflâs davasının açılması gerekmektedir. Ticaret mahkemesi teşkilatının bulunmadığı yerlerde bu dava asliye hukuk mahkemelerinde açılabilir. Pulaşlı; şirket borcunun karşılanamadığı durumlarda tek müdür ise onun birden fazla müdür varsa herhangi birinin bildirmesi üzerine mahkemece, şirketin iflâsına karar verileceği görüşündedir⁵⁹.

Takipli iflâs yollarında yetkili ticaret mahkemesi, limited şirketin işlem merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir (İİK m. 154). Bu yetki kuralı kamu düzenine ilişkin olup kesindir ve bu konuda yetki sözleşmesi yapılabilmesi mümkün değildir⁶⁰. Merkezi yurt dışında bulunan bir limited şirket aleyhine açılacak iflâs davasında yetkili mahkeme şirketin Türkiye'deki şubesinin, birden fazla şubesi varsa merkez şubesinin bulunduğu yer ticaret mahkemesidir (İİK m. 154). Doğrudan doğruya iflâs yolunda da bu kural geçerli olup, limited şirketin merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesi davaya bakmaya yetkili ve görevlidir.

Takipli iflâs yollarında iflâs davası, iflâs takibi neticesinde borçlu şirkete ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren bir yıl içerisinde açılmalıdır (İİK m. 156, f. 4). Burada öngörülmüş olan süre hak düşürücü niteliktedir.

Takipli iflâs yollarında borçlu şirket, aleyhine başlatılan iflâs takibine itiraz etmemişse veya itiraz etmiş olup itirazı reddedilmişse hakkında başlatılmış olan iflâs takibi kesinleşir. Takibin kesinleştiği, tirajı elli binin üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerden biri ile birlikte limited şirketin muamele merkezinin bulunduğu yerdeki bir gazetede ve Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir (İİK m. 166). Doğrudan doğruya iflâs yolunda ise iflâs davasının açılması ile birlikte İcra ve İflâs

---

bu yönler gözetilmeden önce dosyanın işlemde kaldırımlarına, daha sonra açılmamış sayılmasına karar verilmesinde isabet görülmemiştir." 19. HD, t. 01.11.2001, 2001/4679 E, 2001/6959 K. Yargı Matik RD.

⁵⁸ İcra ve İflâs Kanununun 179. maddesi uyarınca alacaklılar şirketin borca batık olduğunu mahkemeye bildirebilirler ancak bu bildirim müdürler ve tasfiye memurlarında olduğu gibi zorunlu değil ihtiyaridir. Şirket ortaklarının şirketten alacaklı olması halinde alacaklı sıfatı ile bildirimde bulunma yetkileri bulunmaktadır. SAYHAN, s. 86.

⁵⁹ PULAŞLI, Hasan; **Şirketler Hukuku**, 4. Baskı, Adana 2003, s. 1105.

⁶⁰ ATALAY, s. 82.

Kanununun 166. maddesi hükmü doğrultusunda ilan yapılır. Bu ilan tarihinden itibaren on beş gün içerisinde iflâsı talep eden alacaklı dışındaki diğer alacaklılar davaya müdahale veya itiraz ederek, iflâsı gerektiren bir durumun bulunmadığını ileri sürerek mahkemeden talebin reddini isteyebilirler (İİK m. 158, f. 1; 173, f. 2)⁶¹.

D- İFLÂS DAVASI NETİCESİNDE MAHKEMENİN KARARI

İflâs davası neticesinde mahkeme iflâs talebinin reddine, iflâsın ertelenmesine yahut şirketin iflâsına karar verebilir.

1- İflâs Talebinin Reddi Kararı

Takipli iflâs yollarında, borçlu şirket iflâs ödeme emrinin kendisine tebliği ile birlikte verilen yasal süre içerisinde ödeme emrine itiraz etmez ve borcunu da ödemezse iflâs takibi kesinleşir. Artık takip kesinleştikten sonra borçlu olmadığını, daha önce ödeme yaptığını iddia edemez ve bu iddiaya dayanarak mahkeme iflâs talebinin reddine karar veremez. Böyle bir durumda borçlu şirketin borcunu tekrar ödeyerek iflâstan kurtulması ve yapılan mükerrer ödeme için alacaklıya istirdat davası açması gerekmektedir⁶². Borçlu şirket, ödeme emri ile kendisine verilen süre geçtikten sonra borcunu öderse veya alacaklıdan borcunu ödemesi için süre alırsa bu durumda mahkemenin iflâs davasını reddetmesi gerekmektedir. Borca itiraz etmesi neticesinde mahkeme şirketin borcu olmadığına karar vermiş ise bu durumda da iflâs talebinin reddine karar verilecektir.

Takipli iflâs yollarında takip kesinleştikten sonra yapılan ilan neticesinde mahkeme, limited şirkete takip konusu kesinleşmiş borcu yedi gün içerisinde faiz ve takip giderleri ile birlikte ödemesi veya mahkeme veznesine depo etmesini emreder (İİK m. 156; İcra ve İflâs Kanununun 171. maddesine göre kambiyo senetlerine mahsus iflas yolunda bu süre beş gündür). Bu süre içerisinde borç ödenir veya depo edilirse iflâs davası reddedilir (İİK m. 158; 173). Doğrudan doğruya iflâs yolunda depo kararına ilişkin İcra ve İflâs Kanununun 158. maddesi hükmü uygulanmayacağından, borçlu şirkete yedi günlük ek süre verilmez⁶³.

⁶¹ KURU, s. 992.

⁶² ATALAY, s. 95, dph. 655.

⁶³ ATALAY, s. 96.

Doğrudan doğruya iflâs yolunda, iflâs davası şirketten alacaklı olduğunu söyleyen kişi tarafından açılmış ve mahkeme, bu kişinin alacaklı sıfatını taşımadığını tespit etmişse veya mahkeme tarafından dava dayanağı sebeplerin gerçekleşmediğine kanaat getirmişse ya da ilan neticesinde itirazda bulunan diğer alacaklıların itirazını yerinde görürse iflâs talebinin reddine karar verir.

2- İflâsın Ertelenmesi Kararı

Şirketin borca batıklığı nedeniyle açılan iflâs davasında, müdürler ya da alacaklılardan biri, şirketin mali durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflâsın ertelenmesini isteyebilir. Mahkeme projeyi ciddi ve inandırıcı bulursa, iflâsın ertelenmesine karar verir. İyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı olduğunu gösteren bilgi ve belgelerin mahkemeye sunulması zorunludur (İİK m. 179, f. 1)⁶⁴.

3- İflâs Kararı

Takipli iflâs yollarında borçlu şirket, kendisine verilen süreler içerisinde borcunu ödemezse ticaret mahkemesince şirketin iflâsına karar verilir. Doğrudan doğruya iflâs yollunda Ticaret Kanununun 324. maddesi ya da İcra ve İflâs Kanununun 177, 178 veya 179. maddelerinde sayılan sebeplerden birinin varlığının tespit edilmesi halinde şirketin iflâsının açılmasına karar verilir. Ticaret mahkemesinin iflâs kararı verebilmesi için ayrıca ilk alacaklılar toplantısına kadar olan masrafların davacı tarafından peşin olarak mahkeme veznesine yatırılması gerekmektedir (İİK m. 166; m. 176; m. 181).

Ticaret mahkemesinin verdiği iflâs kararında, iflâsın açılma anı, gün, saat ve dakika olarak gösterilir (İİK m. 165). Mahkeme tarafından verilen karar derhal yargı çevresindeki iflâs dairesine bildirilir (İİK m. 166, f. 1)⁶⁵. İflâs dairesi, kararı kendili-

⁶⁴ Konunun öneminden dolayı “iflâsın ertelenmesi başlığı”, “şirketin borca batıklığı” başlığı altında ayrıntılı olarak incelenecektir. Bkz. s. 52 vd.

⁶⁵ **İflas Kararının Tebliği ve İlanı:**

Madde 166-

İflas kararı, iflâs dairesine bildirilir.

Daire, kararı kendiliğinden ve derhal tapuya, ticaret sicil memurluğuna, gümrük ve posta idarelerine, Türkiye Bankalar Birliğine, mahalli ticaret odalarına, sanayi odalarına, menkul kıymet borsalarına, Sermaye Piyasası Kuruluna ve diğer lazım gelenlere bildirir. Daire, ayrıca kararı, karar tarihinde tirajı ellibinin (50.000) üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerden biri ile birlikte iflâs

ğinden ve derhal tapuya, ticaret sicil memurluğuna, gümrük idarelerine, Türkiye Bankalar Birliğine, mahalli ticaret odalarına, sanayi odalarına ve gerekli diğer yerlere bildirir. Ayrıca iflâs dairesi kararı, karar tarihinde tirajı elli binin üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerden biri ile birlikte iflâs edenin muamele merkezinin bulunduğu yerdeki bir gazetede ve Ticaret Sicili Gazetesinde ilan eder (İİK m. 166, f. 2). Tirajı elli binin üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetenin yayınlandığı yer aynı zamanda muamele merkezi ise mahalli gazetede ilan yapılmaz (İİK m. 166, f. 2).

Mahkeme tarafından verilen iflâs kararı şirketin sona ermesi anlamını taşır (TTK m. 549, f. 1, b. 3). Artık şirket, İcra ve İflâs Kanunu hükümleri doğrultusunda tasfiye edilecektir. Ancak, mahkeme tarafından verilen iflâs kararının limited şirketi sona erdirmesi için kararın kesinleşmesi, yani Yargıtay tarafından onanması veya temyiz süresinin geçmiş bulunması şarttır⁶⁶. İflâs kararı kesinleşmeden, iflâs istemin-den vazgeçilebilir⁶⁷.

İflâs kararı verildikten sonra bazı şartların gerçekleşmesi halinde mahkeme iflâsın kaldırılmasına karar verebilir. Yargıtay'a göre de; iflâsın kaldırılmasına karar verilebilmesi için müflisin bütün alacaklılarının isteklerini geri aldıklarını veya tüm borçlarını ödediğini kanıtlamalıdır. Aksi takdirde tatmin edilmeyen alacaklıların, iflâsın kaldırılmasına ilişkin olarak verilen kararı temyiz etmekle hukuki yararı bulunduğu açıktır.⁶⁸

E- TASARIDA YER ALAN DÜZENLEME

Tasarıda da limited şirketler hakkında mahkeme tarafından iflâsın açılmasına karar verilmesi bir sona erme sebebi olarak düzenlenmiştir (TTKT m. 636, b. c). Limited şirketin iflâsını alacaklılardan herhangi birinin talep etmesi mümkün olduğu gibi, şirketin pasiflerinin aktiflerinden fazla olduğunun tespit edilmesi halinde bizzat şirket müdürü tarafından da talep edilebilir. Aktiflerin borçları karşılayamayacağı

---

edenin muamele merkezinin bulunduğu yerdeki bir gazetede ve Ticaret Sicili Gazetesinde ilan eder. Tirajı elli binin (50.000) üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetenin yayınlandığı yer aynı zamanda muamele merkezi ise mahalli gazetede ilan yapılmaz.

İflâsın kapandığı veya kaldırıldığı da aynı suretle bildirilir ve ilan olunur.

⁶⁶ ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 732.

⁶⁷ 12. HD, t. 17.01.1985, 1984/14641 E, 1985/276 K. ÇEVİK, Limited Şirket, s. 508.

⁶⁸ 11. HD, t. 28.06.1988, 1988/4039 E, 1988/4340 K. ÇEVİK, Limited Şirket, s. 509.

hususla denetçi raporu ile tespit edilirse, müdürlerin bu durumu ticaret mahkemesine bildirerek şirketin iflâsını istemesi gerekir⁶⁹ (TTKT m. 633 - m. 376, f. 3). Sona ermenin gerçekleşmesi yani hüküm ifade edebilmesi için kararın kesinleşmiş olması gerekmektedir⁷⁰.

IV- HAKLI BİR SEBEBİN ORTAYA ÇIKMASI

Ortaklardan herhangi biri, haklı bir sebebin varlığı halinde limited şirketin feshine karar verilmesini mahkemeden talep edebilir (TTK m. 549, f. 1, b. 4)⁷¹ ⁷². Peki, haklı sebep kavramı nedir, içerisine neler girmektedir ve limited şirketler hangi haklı sebeplerin meydana gelmesi sonucu, ne şekilde sona erecektir?

A- HAKLI SEBEP KAVRAMI

Haklı sebebin⁷³ tanımı, limited şirketler ile ilgili düzenlemeler içerisinde yer almamaktadır. Yürürlükte olan Kanunumuzda sadece kolektif şirketler başlığı altında eksik ve yetersiz bir tanıma yer verilmiştir (TTK m. 187). Haklı sebep her hukuki ilişkinin ve somut olayın özelliklerine göre değişen nispi bir kavram olması nedeniyle yasa koyucu tarafından tanımlama hususu üzerinde fazlaca durulmamış, her somut

⁶⁹ YILDIZ, Limited Şirket, s. 288.

⁷⁰ YILDIZ, Limited Şirket, s. 288, dpn. 760.

⁷¹ Limited şirketlerin haklı sebeplere dayanarak feshedilebilmesi, limited şirketleri şahıs şirketlerine yaklaştıran unsurlarından biridir. KARAYALÇIN, s. 387. Zira anonim şirketler açısından haklı sebebe dayanarak fesih hali Kanununda düzenlenmemiştir. Ancak Tasarıda farklı bir düzenlemeye gidilerek haklı sebebin varlığı halinde anonim şirketlerinde feshinin talep edilebileceği hüküm altına alınmıştır, böylece haklı sebebin şahıs şirketlerine has olma özelliği ortadan kaldırılmıştır.

⁷² Kaynak İsviçre Borçlar Kanununda da benzer bir düzenlemeye yer verilmiş olup 820. maddenin 2. fıkrası “bir ortağın haklı nedenlere dayanarak şirketin sona erdirilmesini istemesi halinde, mahkeme kararı ile sona erer” şeklinde düzenlenmiştir. Yine 822. maddenin 2. fıkrasına göre “Her ortak, hâkimden, haklı sebeplere dayanarak şirketten çıkarılmasına izin verilmesini ya da şirketin sona erdirilmesinin karar altına alınmasını isteyebilir” denilmiştir. Ancak İsviçre Borçlar Kanununda da haklı sebeplerin neler olduğu hüküm altına alınmamıştır. Doktrinde gösterilen haklı sebepler; şirketin amacına ulaşmasının ekonomik ve hukuki bakımdan imkânsızlığı, işletmenin rantabilitesinin sürekli düşmesi, şirketin kararlarının ya da şirket sözleşmesinin tekrarlanan ihlali, ortaklarla yöneticiler arasında ciddi anlaşmazlıklar, başvuru sahibi ortak ile şirket arasında çıkar anlaşmazlıkları, ortaklar arasındaki itimadin ciddi şekilde sarsılmasına yol açan haller, yöneticilerin fiili çalışmasının esas sözleşme ile çizilen çerçevesinin dışına çıkması gibi haller örnek olarak sayılmaktadır. ÖCAL, Akar; **Limited Şirketin Haklı Sebeplerle Mahkeme Kararıyla Sona Erdirilmesi**, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz’e Armağan, Ankara 2003, s. 217-219.

⁷³ Terim hususunda ne de kanunda bir bütünlük bulunmaktadır. “Haklı sebep” (TTK m. 70, 197, 213, 214, 215, 221, 442 gibi) terimi yanında bazı hallerde “muhik sebep” (TTK m. 80, 133, 161, 187, 199, 549 gibi) teriminin de kullanıldığını görüyoruz. Ayrıca “mühim sebep” (BK m. 264, 268) ya da “önemli sebep” (TTK m. 249) terimlerinin de kullanıldığı görülmektedir. ÇAMOĞLU, Ersin; **Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması**, İstanbul 2008, s. 19-22, dpn. 1-6.

olaydaki verileri ve menfaat durumunu değerlendirerek haklı sebebin varlığını tespit etmek, zorunlu olarak hâkimin takdir yetkisine bırakılmıştır⁷⁴.

Haklı sebebin tanımı Çamoğlu tarafından şu şekilde yapılmıştır; “Haklı sebep, hukuki ilişkinin sürdürülmesini çekilmez hale getiren ve (bozucu) yenilik doğuran bir bildirim veya dava ile hukuki ilişkiyi sona erdirmek veya değiştirmek yetkisinin kullanılmasını adil gösteren hukuki olgudur.”⁷⁵ Diğer bir ifade ile kazanç sağlayarak bu kazancın ortaklar arasında paylaştırılması amacıyla kurulan şirketlerde bu amacı engelleyen, zorlaştıran, azaltan veya ortadan kaldıran davranış, tutum, olaylar veya şartlar, limited şirketi sona erdiren haklı sebeplerdir⁷⁶.

Haklı sebep kavramı hukuki temelini Türk Medeni Kanununun 2. maddesinde düzenlenen objektif iyiniyet kavramından almaktadır. Hiç kimseden, devamı kendisi açısından çekilmez hale gelen bir hukuki ilişkiyi sürdürmesi beklemez. Medeni Kanun hükmünün öngörmüş olduğu bu ilke doğrultusunda yasa koyucu, tarafları, aralarında devamlı bir bağ kuran bütün hukuki ilişkilerde, sözleşmenin devamını çekilmez hale getiren haklı sebeplerin varlığı halinde, sözleşmenin tek taraflı olarak sona erdirebileceğini kabul etmiştir⁷⁷. Çamoğlu’na göre; haklı sebep kavramına temel olacak diğer bir ilke ise kişilik haklarının ve kişisel özgürlüğün korunması ilkesidir⁷⁸.

Limited şirketler açısından haklı sebep; ya şirketin feshi (TTK m. 549, b. 4) veya ortağın çıkma veya çıkarılması (TTK m. 551, f. 2) ya da yönetim yetkilerinin alınması veya kısıtlanması (TTK m. 543) sebebi olarak düzenlenmiştir⁷⁹.

Haklı sebebi düzenleyen hükümler emredici nitelik taşırlar. Bu nedenle haklı sebebe bağlı hakları tamamen ortadan kaldıran veya izledikleri amaca ulaşmalarını engelleyecek oranda kısıtlayan esas sözleşme hükümleri geçerli değildir, ancak esas sözleşmeye hakkın kullanılmasını kolaylaştıran ve genişleten düzenlemeler konulabilir ve bu düzenlemeler geçerlidir⁸⁰. Ayrıca bir ortağın, şirketin haklı nedenlerle feshi-

⁷⁴ AKAL, Behçet; **Adi Ortaklıklarda Haklı Nedenlerle Fesih ve Tasfiye**, İzmir Barosu Dergisi, Yıl 53, Sayı 2, Nisan/1988, s. 52-53, ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 37.

⁷⁵ ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 23.

⁷⁶ ARSLANLI/DOMANIÇ, s. 735.

⁷⁷ ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 55.

⁷⁸ ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 56.

⁷⁹ ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 23.

⁸⁰ ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 103-106. Ancak Çamoğlu’na göre ortağı aynı sonuca götürecek bir başka olanak tanımak kaydıyla haklı sebebe dayanan fesih hakkının tamamen kaldırılması mümkündür. Örneğin fesih davası açma hakkına sahip olan bir ortağın esas sözleşme ile şirketten çıkma hakkı tanınması durumunda fesih hakkı ortadan kaldırılabilir. ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 108-109.

ni talep hakkından önceden feragat edebilmesi mümkün değildir, ancak böyle bir hakkın doğumundan sonra yapılan feragat hukuken geçerlidir⁸¹.

B- LİMİTED ŞİRKETİN HAKLI SEBEPLE FESHİ

Türk Ticaret Kanununun 551. maddesinin 2. fıkrasında, her ortağın, haklı bir sebebe dayanarak şirketten çıkmasına müsaade edileceği veya şirketin feshini talep edebileceği hüküm altına alınmıştır⁸². Kanun koyucu, şirketten çıkma ve çıkarılma başlıklı Türk Ticaret Kanununun 551. maddesinin 2. fıkrasına, 549. maddenin tekrarı niteliğinde bir ifade eklemiştir⁸³. Türk Ticaret Kanununun 551. maddesinin 2. fıkrasında yer alan bu düzenleme, ortağa seçimlik bir hak tanıdığı anlamını taşımamaktadır.

Haklı sebebin varlığı nedeniyle dava açan ortağın, şirketin feshini talep edebilmesi için başka bir seçeneğinin kalmaması, başka bir ifade ile ortağın şirketten ayrılmasının mümkün olmaması gerekmektedir. Şirketin feshi ağır bir yaptırım olduğundan açılan davada hâkim, davacı ortağa Ticaret Kanununun 551. maddesi gereğince şirketten çıkma hakkı doğrultusunda işlem yapması yolunu göstererek davayı reddedebilir. Hatta limited şirket de karşı dava açarak ortağın çıkarılmasına karar verilmesini mahkemeden isteyebilir.⁸⁴ Zira öncelik şirketin feshi değil, ortağın pay karşılığımları olarak şirketten ayrılması yani şirketin devamını sağlamaktır.

Ticaret Kanunumuzda limited şirketlerin feshedilebilmesi için aranan haklı sebeplerin neler olduğu düzenlenmemiştir. Ancak doktrinde kollektif şirketlerin haklı sebeple feshini düzenleyen 187. maddenin⁸⁵ limited şirketler için de uygulanacağı

⁸¹ ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 114-115.

⁸² Anonim şirketler yönünden kanun koyucu tarafından haklı sebeple fesih hakkı bir sona erme sebebi olarak düzenlenmemiştir. Bu husus doktrinde eleştirilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 59-74. Tasarıda bu eksiklik giderilerek anonim şirketler yönünden de haklı sebeplere dayanılarak şirketin feshedilebileceği hüküm altına alınmıştır.

⁸³ Doktrinde Türk Ticaret Kanununun 551. maddesinin 2. fıkrasının fazlalık olduğu, zira sona erme ile ilgili ibarenin madde başlığı ile uyumlu olmadığı belirtilmiştir. Bu hüküm olmasa dahi farklı bir durumun ortaya çıkmayacağı görüşü hâkimdir. ÖCAL, Haklı Sebep, s. 221.

⁸⁴ POROY (Tekinalp/Çamoğlu), N 1678a, s. 899; KARAYALÇIN, s. 387.

⁸⁵ **3. Muhik Sebepler:**

Madde 187-

Haklı sebep, şirketin kuruluşu mucip olan fiili veya şahsi mülahazaların şirket maksadının husulünü imkânsız kılacak veya güçleştirecek surette ortadan kalkmış olmasıdır; hususiyle:

1. Bir ortağın, şirketin idare işlerinde veya hesaplarının tanzimi hususunda şirkete ihanet eylemiş olması;
2. Bir ortağın kendisine düşen esas vazife ve borçları yerine getirmemesi;

kabul edilmektedir⁸⁶. Kanun metninde dört adet haklı sebeple fesih nedeni öngörül-müştür. Ancak burada sayılan sebepler örnek niteliğindedir. Kanun metninde sayılan sebeplerden ilki bir ortağın yönetim işlerinde veya şirketin hesaplarının düzenlenme-sinde şirkete ihanet etmiş olmasıdır. İkinci sebep, bir ortağın kendisine düşen esas vazife borçları yerine getirmemesidir. Üçüncüsü ise bir ortağın kişisel menfaati uğ-runu şirketin ticaret unvanını ve mallarını kötüye kullanmasıdır. Kanun koyucu tara-findan sayılan son sebep ise bir ortağın uğradığı daimi hastalık veya diğer bir sebep-ten dolayı üstüne aldığı şirket işlemlerini yapmak için gerekli yetenek ve ehliyeti kaybetmesi halidir.

Haklı sebep, ortaklar arasındaki ilişkiden kaynaklanabileceği gibi ortak ile şirket arasındaki münasebetten veya bizzat şirketin durumundan da kaynaklanabilir⁸⁷.

Limited şirketin devamlı olarak kâr elde edememesi, şirketin kuruluş amacı-nın gerçekleşmesine imkân kalmaması⁸⁸, ortaklar arasında şirket faaliyetlerini olum-suz olarak etkileyecek huzursuzluk ve geçimsizliğin bulunması⁸⁹, ortağın bakiye sermaye borcunu ödemekte temerrüde düşmesi, şirketin kuruluş amacının zamanın-dan önce tahakkuk etmesi, müdürlerin usulüne göre defter tutmaması ve müdürler

---

3. Bir ortağın şahsi menfaatleri uğruna şirketin ticaret unvanını veya mallarını suiistimal etmiş olması;

4. Bir ortağın, uğradığı daimi bir hastalık veya diğer bir sebepten dolayı, üstüne aldığı şirketin işle-rini yapmak için lüzumlu olan kabiliyet ve ehliyetini kaybetmesi;
gibi haller haklı sebeplerdendir.

Bu maddenin 1, 2 ve 3 sayılı bentleri gereğince fesih sebebi meydana getirmiş olan ortağın dava hakkı yoktur.

⁸⁶ ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 735; POROY/ TEKİNALP/ ÇAMOĞLU, N 1678b, s. 900; KARAYALÇIN, s. 384.

⁸⁷ DOĞANAY, İsmail; **Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II**, 4. Baskı, İstanbul 2004, s. 1484.

⁸⁸ Şirket amacının imkânsız hale gelmesi bir infisah sebebidir. Ancak haklı sebeple fesih için belirtil-miş olan imkânsızlık infisah sebebi teşkil edecek nitelikte bir imkânsızlık değildir. Bu niteliğe ulaş-mamış yani objektif ve devamlı bir nitelik taşımayan imkânsızlık halleri ise örneğin aşırı verimsizlik gibi, şirketin feshine olanak veren bir haklı sebep teşkil eder. Bu imkânsızlığın haklı sebep teşkil ede-bilmesi için amaca ulaşmayı önemli ölçüde güçleştirmiş olması gerekmektedir. Örneğin şirket işlet-mesi için verilen devlet izninin iptal edilmesi veya işletme konusunun devletleştirilmesi kesin imkân-sızlık halleri iken, şirketin işletilmesi amacıyla kurulduğu madenin değerinin hiç bulunmadığının anlaşılması veya şirketin ürünlerinin ana maddesini teşkil edecek ham maddenin gelecekte sağlanıp sağlanamayacağına şüpheli hale gelmesi şirketin haklı nedenlerle feshine sebep olabilir. Kısaca bura-da bahsedilen imkânsızlık nispi bir imkânsızlıktır. ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 32-33-34.

⁸⁹ "...ortak olan taraflardan davacının davalıyı C.Savcılığına şikayet ettiği ve hakkında kamu davası açıldığı, artık taraflar arasında güven ortamının kalmadığı, ortakların şirketi birlikte yürütmelerinin imkânsız hale gelip aralarında husumetin doğmuş olduğu gerekçesiyle, davanın kabulüne karar veril-mesinde isabetsizlik bulunmamaktadır." 11. HD, t. 07.05.2002, 2002/599 E, 2002/4496 K. Sinerji Mevzuat, İçtihat ve İcra Programları.

tarafından ortaklara hesap verilmemesi⁹⁰, şirketin yeni buluşlar veya ekonomik birleşmeler yüzünden rekabet gücünü yitirmesi⁹¹ gibi durumlar haklı sebep olarak nitelendirilebilir⁹². Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından verilen bir kararda da haklı sebeplere örnekler verilmiştir. "... davalının kötüniyetli davranışları yüzünden şirketin bir kısım kredilerinin kesildiği, alacaklıların icra takibi ve amme borçlarından dolayı bazı makinelerin satışa çıkarıldığı, elektrik ücreti ödenmediğinden şirketin elektriğinin kesildiği, şirket hesaplarının kanuna aykırı bir şekilde düzensiz tutulduğu, davalının kendi ihtiyacına sarf edilmek üzere şirket adına düzenlediği bonoları tedavüle çıkardığı ve bunların karşılığı ödenmediğinden şirketin protesto edilmesine sebebiyet verdiği, yapılan tespit sırasında depodaki pamukların eksik çıktığı... ve böylece davacı yararına Türk Ticaret Kanununun 187. maddesindeki haklı sebeplerin tahakkuk ettiği sonucuna varılmıştır" denilmektedir⁹³.

Yargıtay bir kararında ise; iki ortağın üzerinde ortak sayısına sahip şirketlerde ortağın şahsından kaynaklı sebeplerin haklı nedenlerle fesih sebebi değil, ortağın şirketten çıkarılması nedeni olduğuna karar vermiştir⁹⁴.

⁹⁰ 11. HD, t. 01.11.1977, 1977/4015 E, 1977/4723 K. UÇAR, s. 366; "Dava, TTKnun 549/4. maddesi uyarınca muhik sebeplerden dolayı limited şirketin mahkemece feshi istemine ilişkindir. Mahkemece, davacının sadece kayyum tayini hakkındaki 2000/717 esas sayılı dava dosyasına dayandığı ve bu dosyada şirketin feshi sebeplerinin araştırılmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Oysa, anılan dosyadaki bilgi ve belgeler incelendiğinde, 13.08.2001 tarihinden geriye doğru 45 gün öncesinden beri şirket müdürü ve yetkililerinin şirketi terk ettikleri, şirket merkezinde hiçbir defter ve kayıt bulunmadığı gibi bilgisayarlar da dahi muhasebe kayıtlarının silinmiş olduğu, davanın hisse devrine ilişkin ortaklar kurulu kararının davalı Hakan tarafından imzalanmaması nedeniyle hisse devrinin dahi gerçekleşmediği, kayyum olarak tayin edilen Gündüz'ün de ortaklar kurulunu bir türlü toplayamaması nedeniyle görevinden istifa ettiği, davalı Hakan'ın dahi müdürlük görevinin fiilen devam etmediğini ve şirkete kayyum tayin edilmesini kabul ettiğini bildirdiği anlaşılmaktadır. Tüm bu deliller karşısında, fesih isteminin haklı olduğu ve ortada fiilen bir şirket bulunmadığı açıktır. Bu durumda mahkemece, TTKnun 549/4. madde uyarınca şirketin fesih ve tasfiyesine karar vermek gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir." 11. HD, t. 08.05.2003, 2002/12015 E, 2003/4652 K. Sinerji Mevzuat, İçtihat ve İcra Programları.

⁹¹ ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 45.

⁹² Ortaklardan birinin diğer bir ortağın imzasını taklit ederek ortaklar kurulu kararı alması haklı sebep niteliğindedir. KENDİGELEN, Abuzer; **Ticaret Hukuku Kürsüsünde Onbeş Yıl Hukukî Mütalâalar, Mahkeme Kararları ile Birlikte, C. II, Ortaklıklar Hukuku**, 2. Baskı, İstanbul 2003, s. 438; Şirket ortaklarından bir kısmının diğer ortak veya ortaklar aleyhine işlemlerde bulunması, ortaklar arasında olması gereken güven unsurunu ortadan kaldıracığından şirketin feshi için haklı sebeptir. 11. HD, t. 24.09.2001, 2001/4559 E, 2001/7039 K. ERİŞ, TTK, s. 2900-2901.

⁹³ HGK, t. 17.05.1967, TD/554 E, 1967/259 K. ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 46.

⁹⁴ "Davada dayanılan fesih sebeplerinin birçoğu davalı Veli'nin şahsı ile ilgilidir. Davalının kişiliği, işlere katkısının bir dönem için ortadan kalkması ve faaliyetleri nedeniyle şirketin zarar görmesi, üç ortaklı limited şirkette fesih nedeni olamaz. Bu nedenler, ortağın ortaklıktan çıkarılması davasında ileri sürülebilir niteliktedir. Davalının adının toplumda yarattığı infial nedeniyle şirket işlerinin aksaması iddiasına gelince, şirket unvanında değişiklik yapma imkânı mevcut olduğu sürece bu iddianın

C- FESİH DAVASI

Haklı bir sebebin ortaya çıkması üzerine şirketin feshini talep hakkı ancak dava yolu ile kullanılabilir. Başka bir ifade ile haklı bir sebebin varlığı nedeniyle şirketin sona ermesine ancak mahkeme karar verebilir, itiraz veya def'i yolu ile fesih talep olunamaz.

Haklı nedene dayanarak dava açma hakkı; haklı sebebi kusuru ile yaratmamış olan şirket ortaklarına ait olup, ortağın ortaklık sıfatına sıkı sıkıya bağlıdır⁹⁵. Bu hakkın esas sözleşme ile kaldırılabilmesi veya sınırlandırılabilmesi mümkün değildir⁹⁶. Haklı sebebe dayanarak dava açmadan önce ortağın ortaklık sıfatı sona ermişse bu davayı açma hakkı bulunmamaktadır. Dava açıldıktan sonra ortaklık sıfatının sona ermesi halinin dava açılmadan önce ortaklık sıfatının sona ermesinden farkı bulunmamaktadır. Başka bir ifade ile dava açıldıktan sonra ortaklık sıfatı sona eren ortağın dava ehliyeti bulunmamaktadır. Ortaklar genel kurulu kararı ile şirketten ihraç edilen ortak bu karara karşı iptal davası açmış ise bu davanın bekletici mesele yapılması gerekmektedir⁹⁷.

Haklı sebeple fesih davasında yetkili mahkeme Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununun 17. maddesi hükmüne göre belirlenir. Bu düzenlemeye göre, böyle bir davada yetkili mahkeme şirketin merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir. Bu yetki kuralı kamu düzenine ilişkin kesin yetki kuralı olup, bu yetki kuralının aksinin kararlaştırıldığı yetki sözleşmeleri geçerli değildir⁹⁸. Görevli mahkeme ise asliye ticaret mahkemesidir. Yargımla usulü ise basit yargılama usulüdür (HUMK m. 507-511).

Şirketin haklı sebeple feshi nedeniyle açılacak dava için kanun koyucu herhangi bir zamanaşımı veya hak düşürücü süre öngörmemiştir. Ancak bu durum bu

---

da fesih nedeni olarak ileri sürülmesi mümkün olmayacaktır." 11. HD, t. 25.06.2002, 2002/5464 E, 2002/6568 K. Sinerji Mevzuat, İçtihat ve İcra Programları.

⁹⁵ "...TTK m. 549'un 4 ncü bendinde de belirtildiği gibi, ortaklardan birinin talebi üzerine, haklı nedenlerden dolayı mahkeme kararıyla şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilebilecek olup, şirketin kendisinin fesih ve tasfiyesine karar verilmesini isteyebileceğine dair yasal düzenleme yoktur. Bu durumda, şirketin dava hakkı bulunmadığı halde mahkemece, davacılarından şirketin açtığı davanın reddine karar verilmesi gerekirken şirketin açtığı davanın yazılı gerekçelerle davanın kabulüne karar verilmesi doğru olmamıştır." 11. HD, t. 26.06.2008, 2007/6847 E, 2008/8559 K. Sinerji Mevzuat, İçtihat ve İcra Programları.

⁹⁶ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 280.

⁹⁷ TD, t. 08.11.1971, 1971/1226 E, 1971/6819 K. TEKİL, Fahiman; **Şirketler Hukuku, Limited Şirketler ve Kooperatifler**, 2. Baskı, İstanbul 1978, s. 78, dñn. 119.

⁹⁸ 11. HD, t. 21.12.2001, 2001/7262 E, 2001/10088 K. Yargı Matik RD.

davayı açmak için herhangi bir sürenin olmadığı anlamını taşımamaktadır. Dava açma süresinin hesaplanmasında hukukun temel ilkelerine müracaat edilir ve buna göre haklı sebebe dayanarak şirketin feshini talep edecek olan davacının haklı sebebi öğrenmesinden itibaren uygun bir süre içerisinde bu davayı açması gerekmektedir, aksi halde dava hakkı düşer⁹⁹. Uygun sürenin belirlenmesinde hâkimin takdiri esastır.

Haklı sebebin varlığı nedeniyle şirketin feshi davasının kural olarak limited şirketin tüzel kişiliğine yöneltilmesi gerekmektedir¹⁰⁰. Ancak esas sözleşmede, şirketi temsile yetkili müdür veya müdürler belirlenmiş ise davanın bu kişilere yöneltilmesi gerekir¹⁰¹. Limited şirket iki ortaklı ise ve her iki ortakta şirketi temsile yetkili ise şirketin feshini talep ve dava eden ortak, davasını diğer ortağa yöneltmek zorundadır. Yargıtay'ın görüşü bu doğrultudadır¹⁰². Kanımızca, davanın limited şirkete yöneltilmesi gerekmektedir. Şirket iki ortaklı ise davacı ortağın davasını diğer ortağa yöneltmesi yeterlidir.

Hâkim, önüne gelen her somut olayda, bütün şartları dikkate alarak ileri sürülen sebebin haklı bir sebep olup olmadığına karar verecektir (TMK m. 4)¹⁰³. Bu kararı verirken benzer olaylara ilişkin yargı kararlarını ve doktrinde verilen örnekleri dikkate alacaktır, ancak bu örnekler hâkim açısından bağlayıcı olmayacaktır¹⁰⁴. Yine hâkim, açılmış olan davada somut olayın özellikleri içinde menfaatler dengesini göz önünde tutarak değerlendirme yapacak, sebebin şirketin feshi sonucunu doğurmasının adil bir sonuç olup olmadığını araştırması gerekecektir¹⁰⁵. Ayrıca şirketin sona

⁹⁹ ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 131.

¹⁰⁰ Yargıtay'da içtihatlarında haklı sebeple şirketin feshi davalarında husumetin şirkete yönlendirilmesi gerektiği görüşündedir. Eğer şirket iki ortaklı ibaret ise ve esas sözleşmeye göre şirketi bu iki ortak temsil ediyorsa bu durumda ortaklardan birinin açtığı davada şirketi diğer ortağın temsil edeceği belirtilmiştir. 11. HD, t. 23.10.1981, 1981/3316 E, 1981/4429 K. BAŞBUĞOĞLU, Tarık; **Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu, Açıklamalar – İchtihatlar, C. I**, Ankara 1988, s. 749. Ancak Yargıtay bir kararında, ikiden çok ortaklı bir limited şirkette, bir kısım ortakların davacı diğer kısmının da davalı olarak gösterilmek suretiyle şirketin feshi ve tasfiyesine ilişkin dava açılmasında, husumetin tevcihi yönünden herhangi bir yanlışlık bulmamıştır. 11. HD, t. 13.02.1985, 1985/467 E, 1985/675 K. ERİŞ, TTK, s. 2888. Yargıtay'ın daha yeni kararlarında ise fesih ve tasfiye davasının tüm ortaklara yöneltilmesinin zorunlu olduğu, davanın tüm ortaklara yöneltilmesi için davacıya süre verilmesi gerektiği görüşü savunulmaktadır. 11. HD, t. 20.06.2002, 2002/3701 E, 2002/6332 K. ERİŞ, TTK, s. 2922-2923.

¹⁰¹ DOĞANAY, C. II, s. 1485.

¹⁰² Ancak bu görüşe olmayıp davanın limited şirkete karşı açılması gerektiğini ifade eden yazarlar da bulunmaktadır. POROY/ TEKİNALP/ ÇAMOĞLU, N 1741, s. 940.

¹⁰³ SELİÇİ, Özer; **Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi**, İstanbul 1976, s. 188.

¹⁰⁴ AKAL, s. 53.

¹⁰⁵ ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 79.

ermesi sonucunun son çareyi teşkil edip etmediği hususunu da değerlendirecektir. Zira sona erme kararını vermeden önce ortakları aynı sonuca götürecek ve çekişmeyi ortadan kaldıracak başka çareler mevcutken bunların kullanılmamış olması hâkimin takdirini olumsuz yönde etkileyecektir¹⁰⁶. Ancak hâkim, taleple bağlı olmasından dolayı bu önlemlere kendiliğinden hükmedemeyecektir¹⁰⁷.

Haklı sebebin oluşumu için kusurlu bir eylemin varlığı aranmamıştır. Ancak haklı sebebe dayanılarak açılan davada, mahkeme tarafından yapılan inceleme neticesinde haklı sebebi kusuruyla yaratmış olan tarafın davacı olduğu tespit edilirse, böyle bir durumda davanın reddine karar verilmesi gerekir¹⁰⁸. Haklı sebebin doğumunda kusurlu olamayan, fakat haklı sebep kendi şahsında doğmuş olan ortak fesih davası açabilir¹⁰⁹. Ancak birden çok ortağın kusurlu davranışıyla haklı sebebe yol açmaları halinde, haklı sebebin doğumunda daha az kusurlu olan ortak tarafından davanın açılması mümkündür¹¹⁰. Ayrıca her iki tarafın müşterek kusuru nedeniyle haklı sebep ortaya çıkmışsa bu halde mahkemenin şirketin feshine karar vermesi gerekir¹¹¹.

Mahkeme tarafından, açılan davada haklı sebebin varlığına kanaat getirilirse limited şirketin feshine karar verilecektir. Mahkemece verilen fesih kararı bozucu yenilik doğuran bir hükümdür. Mahkemenin fesih kararının kesinleşmesi ile birlikte

¹⁰⁶ Örneğin müdürlerin yetkilerinin geri alınması ile çekişme ortadan kaldırılabilecek ve şirket düzene kavuşabilecekse, bu yol denenmeden, fesih isteminde bulunulması davanın reddini gerektirir. ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 99.

¹⁰⁷ ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 99, dpn. 153.

¹⁰⁸ 11. HD, t. 31.10.1996, 1996/6689 E, 1996/7413 K. ERİŞ, TTK, s. 2894. Zira böyle bir hal hakkın kötüye kullanılmasını teşkil eder. ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 81-82. “..Sermaye şirketi olan limitet şirketlerde paydaşlar arasında şirket çıkarlarını olumsuz surette etkilememek kaydıyla gruplaşma olması doğal ve grupların şirket yönetiminde yarışmaları olağan bir haldir. Organ seçimlerinde ve alınan kararlarda yasa ve ana sözleşmeye aykırılıklar bulunduğu ise alınan kararların iptalini istemek yasa da aranan koşullar çerçevesinde mümkün olup, bu durumun ve toplantıya çağrıdaki usulsüzlüklerin varlığı, şirketin feshi için başlı başına haklı neden olarak kabul edilmez. Yasada haklı nedenler açıkça belirtilmemiş ise de, ortaklık anlayışını ortadan kaldıran, bireysel çıkarlara yönelen, ortaklar arasında kişisel ve grupsal çıkarların ön plana çıktığı ve ortaklık amacının gerçekleşmesinin olanağının bulunmadığı durumların varlığı halinde haklı nedenlerin oluştuğunun kabulü gerekir. Ancak, haklı nedenlerle fesih davası açılabilmesi için, davacı ortağı/ortakların, haklı nedenlerin ortaya çıkmasında kendilerinin eylem ve işlemlerinin katkısının bulunmaması, diğer bir anlatımla feshine dayanak gösterilen haklı nedenlerin diğer ortaklardan kaynaklandığının kanıtlanması gerekir. Hiç kimse kendi eylem ve işlemlerine dayanarak kendi lehine sonuç çıkaramaz ilkesi de bunu gerektirmektedir.” 11. HD, t. 29.09.2005, 2004/10217 E, 2005/8962 K. Sinerji Mevzuat, İçtihat ve İcra Programları.

¹⁰⁹ DOMANIÇ, Hayri; **Şirketler Hukuku I, Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler**, 2. Baskı, İstanbul 1968, s. 50.

¹¹⁰ ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 82.

¹¹¹ 11. HD, t. 26.06.1997, 1997/4855 E, 1997/5159 K. ERİŞ, TTK, s. 2894.

karar ileriye doğru hüküm doğurur¹¹². Verilen fesih kararı ile birlikte şirket tasfiye aşamasına girer. Açılan davada tasfiye talep edilmemiş olsa dahi, mahkeme fesih kararı ile birlikte tasfiyeye de karar vermeli ve esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa şirkete bir tasfiye memuru atanmalıdır¹¹³.

D- TASARIDA YER ALAN DÜZENLEME

Limited şirketlerin sona ermesi hallerini düzenleyen Tasarının 636. maddesi herhangi bir ortağın, haklı bir sebebin varlığını ileri sürerek, mahkemeden şirketin feshine karar verilmesini talep edebileceğini hüküm altına almıştır.

Tasarının 636. maddesinin 3. fıkrasında, “Haklı sebeplerin varlığında, her ortak mahkemeden şirketin feshini isteyebilir. Mahkeme, istem yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedilebilir” şeklinde düzenlemeye gidilmiştir¹¹⁴ ¹¹⁵. Böylece şirketin feshine karar verilmeden payın gerçek değeri davacıya ödenerek şirketin varlığının devamının sağlanması amaçlanmıştır¹¹⁶. Madde metninde duruma uygun düşen ve kabul edilebilir bir başka çözümden söz edilmiştir, ancak bunun ne olduğu belli değildir¹¹⁷.

¹¹² POROY/ TEKİNALP/ ÇAMOĞLU, N 1741, s. 940.

¹¹³ ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 134.

¹¹⁴ Tasarının kamuoyuna sunulan ilk halinde, şirketin sona erme sebep ve sonuçlarını düzenleyen 636. maddenin 4. fıkrasında “Haklı sebeplerle fesih hakkı, şirket sözleşmesiyle sadece esas sermayenin en az onda birine sahip ortaklara tanınabilir” şeklinde düzenlemeye yer verilmişti ancak doktrinde eleştirilen bu düzenlemeye Tasarı Komisyonu tarafından Meclise sunulan metinde yer verilmedi. YILDIZ, Limited Şirket, s. 287.

¹¹⁵ Moroğlu, haklı nedenlerle fesih davası için zamanaşımı süresinin belirlenmemiş olmasını hukuk güvenliği açısından önemli bir eksiklik olarak görmektedir. MOROĞLU, Erdoğan; **Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarıları, Değerlendirme ve Öneriler**, 6. Baskı, İstanbul 2009, s. 361.

¹¹⁶ Anonim şirketlerin haklı nedenle feshini düzenleyen Tasarının 531. madde hükmü gereğince açılan fesih davasında da mahkeme talep ile bağlı değildir. Zira Tasarı'nın 531. maddesi pay sahiplerine fesih dışında başka bir taleple mahkemeye müracaat hakkı vermez. Açılan dava mutlaka anonim şirketin feshi talepli olmalıdır. Bu nedenle azınlığın şirketten çıkma, çıkarılma veya benzeri taleplerle mahkemeye müracaat edebilmesi mümkün değildir. Bu yollara ancak mahkeme başvurabilir. Mahkeme duruma en uygun düşen çözüm yolunun uygulanmasına karar verecektir. ÇELİK, Aytakin; **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi**, BATİDER, Aralık 2009, C. XXV, S. 4, s. 581, dph. 91.

¹¹⁷ YILDIZ, Limited Şirket, s. 291.

Şirketin devamlılığının hedeflenmesi dolayısıyla Tasarının 638. maddesi¹¹⁸ ile de ortağın haklı nedenlerle şirketten çıkarılması müessesesi kabul edilmiş ve yürürlükte bulunan düzenlemeye benzer bir düzenlemeye gidilmiştir¹¹⁹.

Mahkeme şirketin feshine, ortaklar açısından şirketin devamının çekilmez halle gelmesi halinde karar vermelidir ancak şirketten çıkarma ile de aynı sonuca ulaşılabilecekse şirketin devamı için şirketten çıkarma müessesine başvurabilir. Ancak mahkeme davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmasına karar verebilmesi için öncelikle şirketin devamında ekonomik ve sosyal açıdan fayda olup olmadığını araştırmalıdır¹²⁰.

V- ŞİRKET ESAS SÖZLEŞMESİNDE YAZILI OLAN NEDENLERİN ORTAYA ÇIKMASI

Şirket ortaklarının tümü, şirketin kuruluşu esnasında bir araya gelerek Türk Ticaret Kanununda öngörülen şartları ihtiva eden yazılı ve imzaları noter tarafından onaylı bir mukavele imzalarlar. İşte bu mukaveleye şirket esas sözleşmesi diyoruz. Bu sözleşme, şirketin anayasası niteliğindedir¹²¹. Esas sözleşmede şirketin unvanının, merkezinin, mevzuunun, sermayesinin, süresinin, ilanların ne suretle yapılacağıının, kurucuların adının, soyadının ve tabiiyetinin ve müdürlerinin belirlenmesi zorunludur. Sözleşmeye konulması şarta bağlı hususlar, sözleşmeyle aksi düzenlenemeyecek hususlar ve aksi kararlaştırılabilecek hususlar da kanunumuzla düzenlenmiştir. Kanunda sayılan emredici hükümlere aykırı olmamak şartıyla şirketin yönetim ve organizasyonu, şirketle ortakların ve ortakların kendi aralarındaki ilişkileri düzenleyen

¹¹⁸ C) Çıkma ve çıkarılma

I - Genel olarak

Madde 638 - (1) Şirket sözleşmesi, ortaklara şirketten çıkma hakkını tanıyabilir, bu hakkın kullanılmasını belirli şartlara bağlayabilir.

(2) Her ortak, haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir. Mahkeme istem üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun güvence altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebilir.

¹¹⁹ Moroğlu, “davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilmesi” ifadesini eleştirmektedir. Bu ifadenin Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununun temel ilkesi niteliğindeki “Hâkimin taleple bağlı olması” temel kuralına aykırı olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 638. maddesi ile ortağa, şirketten çıkması talebiyle dava açma hakkı tanınırken, Tasarının 636. maddesi ile talep dışında mahkemece ortağın şirketten çıkmasına karar verilmesine ilişkin düzenleme ile çelişkili olduğunu ifade etmektedir. MOROĞLU, Tasarı, s. 361.

¹²⁰ ÇELİK, s. 583.

¹²¹ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 151.

kurallara da esas sözleşmede yer verilebilir. Ayrıca ortaklar, şirketin bünyesine ve mevzuatına aykırı olmamak kaydı ile bazı düzenlemeler koymakta serbesttirler. İşte bu serbesti doğrultusunda ortaklar, esas sözleşmeye şirketin sona ermesi ile ilgili hükümler de koyabilirler.

Türk Ticaret Kanununun 549. maddesinin 1. fıkrasında yer alan düzenlemeye göre, limited şirket ortakları şirketin infisahına neden olacak sebepleri şirketin esas sözleşmesi ile belirleyebilirler. Şirket ortakları, kanunda düzenlenen sona erme sebeplerini yeterli görmeyerek başka sona erme sebepleri öngörebilirler. Ortaklar arasında belirlenmiş olan bu sebepler esas sözleşmeyle yazılı hale getirilmelidir. Sözleşmede öngörülen sebebin ortaya çıkması ile birlikte şirket kendiliğinden sona erer¹²². Türk Ticaret Kanunu Tasarısında da aynı düzenlemeye yer verilmiş ve esas sözleşmede yer alan sebeplerle şirketin sona erebileceği hüküm altına alınmıştır (TTKT m. 636, f. 1).

Başlıklar halinde inceleyeceğimiz haller sınırlayıcı olmayıp bu haller dışında da ortaklar başkaca sona erme halleri düzenleyebilirler.

A- ŞİRKETİN ZARAR ETMESİ

Ortaklar şirketin iki ya da daha fazla yıl üst üste zarar etmesi halinde şirketin sona ereceğine karar vererek bu hususa esas sözleşmede yer verebilirler¹²³.

Bir şirkete ortak olarak giren kimselerin asıl amacı kâr elde etmek ve bu kârdan payı oranında almaktır¹²⁴. Ancak şirket ortakları sadece kâra ortak olmayıp zarara da ortaklardır. Şirket zarar ediyorsa buna katlanmak zorundadırlar. Ancak kâr elde etme amacıyla şirkete sermaye koyan ortaklar şirketin muayyen yıl üst üste zarar etmesine tahammül edemeyebilirler. İşte bu sebepler de esas sözleşmede üst üste muayyen yıl zarar etmesi halinde şirketin sona ereceği hükmüne yer verebilirler.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, şirketin zarar etmesinin sermaye kaybı niteliğinde olmasıdır. Zira aksi bir düşünce halinde şirketlerin devamlılığı ilkesinden bahsedebilmek mümkün değildir. Olağan sayılabilecek zararların sona erme sebebi olarak kabulü kanımızca mümkün değildir.

¹²² ÇEVİK, Anonim Şirketler, s. 1056.

¹²³ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 493.

¹²⁴ ARSLAN, Şirketler, s. 13; BAHTİYAR, Mehmet; **Ortaklıklar Hukuku**, 4. Baskı, İstanbul 2008, s. 14.

B- ORTAKLARDAN BİRİNİN ÖLMESİ

Türk Ticaret Kanunumuzda ortağın ölümü halinde şirketin sona erip ermeyeceği hususunda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır¹²⁵. Kanunda yer alan, payın miras yoluyla mirasçılara geçmesine, sermaye payının bölünmesine, bölünmüş payların devrinin olanaklı bulunduğuna ilişkin düzenlemelerden anlaşılacağı üzere ortaklardan birinin ölümü limited şirketin sona ermesine neden olmaz. Esas sözleşmede aksine bir hüküm bulunmuyorsa ortağın ölümü ile birlikte şirket, ortağın mirasçıları ile devam eder¹²⁶. Baştuğ'a göre de, şirket ortaklarından birinin ölümü şirketin sona ermesini gerektirmez, zira limited şirketin tüzel kişiliği ortakların kişiliğinden bağımsız olup ortağın ölmesi veya değişmesi durumundan etkilenmez¹²⁷.

Borçlar Kanununun 535. maddesinin 1. fıkrasının 2. bendi hükmüne göre, kural olarak adi şirketlerde ortaklardan birinin ölümü şirketin sona ermesi sebebidir.

Şirket esas sözleşmesinde düzenlenmesi şartıyla ortaklar, şirket ortaklarından birinin ölümü halinde şirketin sona ereceğine karar verebilir. Esas sözleşmesinde böyle bir madde yer alan limited şirkette ortaklardan birinin ölümü halinde şirket sona erer. Esas sözleşmede ortakların birinin ölümü ile şirketin sona ereceğine ilişkin bir hükmün mevcut olması halinde ortaklardan birinin gaipliğine karar verilmiş olması da aynı hukuki neticeyi doğurur¹²⁸, başka bir ifade ile limited şirket sona ermiş olur.

C- ORTAKLARDAN BİRİNİN KISITLANMASI

Bir kişinin medeni hakları kullanma ehliyetinin kanunda sayılan sebeplerden birinin varlığı halinde kanunda belirlenen usule uygun olarak mahkeme kararı ile kaldırılmasına kısıtlanma denilmektedir. Aynı zamanda hacir altına alma ifadesi de kullanılmaktadır.

Medeni hakları kullanma ehliyeti kısıtlanacak kişiler Türk Medeni Kanununun değişik maddelerinde yer almıştır. Bunlar;

¹²⁵ Eski Ticaret Kanununun 515. maddesinde, ortaklardan birinin ölümü veya iflâsı halinde şirketin infisah etmeyeceği hüküm altına alınmıştı.

¹²⁶ Ancak bu durumda esas sözleşmenin mirasçılar adına değiştirilmesi lazımdır. HIRŞ, E.; **Ticaret Hukuku Dersleri**, 3. Baskı, İstanbul 1948, s. 348.

¹²⁷ BAŞTUĞ, İrfan; **Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri**, İzmir 1974, s. 271.

¹²⁸ BİLGE, Necip; **Borçlar Hukuku, Özel Borç Münasebetleri**, Ankara 1962, s. 404.

- Velayet altında bulunmayan küçük (TMK m. 183, 348, 349),
- Akıl hastalığı ve akıl zayıflığı sebebi ile işlerini görmekten aciz veya daimi yardım ve korumaya muhtaç olma veya başkasının emniyetini tehdit etme (TMK m. 405),
- İsrافی, ayyaşlığı, kötü durum ve kötü idaresi ile kendisini veya ailesini zarurete maruz bırakma veya daimi yardım ve korunmaya muhtaç olma yahut başkasının emniyetini tehdit etme (TMK m. 406),
- Bir sene veya daha fazla hürriyeti kaldıran bir ceza ile mahkûm olma (TMK m. 407),
- İhtiyarlığı, maluliyeti veya tecrübesizliği nedeniyle işlerini gereği gibi görmekten aciz olduğunun ispatı (TMK m. 418) halleridir.

Medeni Kanunda sayılmış olan bu hallerde kısıtlanması istenen kişinin ika-metgâhının bulunduğu sulh hukuk mahkemesinden talepte bulunulması ile birlikte kişiye vasi¹²⁹, kayyım (kayyum)¹³⁰ veya müşavir¹³¹ atanır. Vesayet altına alınan kişi mahcur olarak adlandırılır. Kısıtlanan kişi adına kanuni temsilcisi hareket eder, aynı zamanda vesayet makamının¹³² da iznine ihtiyaç bulunmaktadır.

Ortaklardan birinin kısıtlanması, kural olarak limited şirketin feshine neden olmaz. Zira limited şirketler, sermaye şirketleri olup ortakların kişiliklerine bağlı değildirler. Bu durum adi şirketler için Borçlar Kanununun 535. maddesinin 3. fıkrası hükmü gereğince fesih sebebi olarak belirlenmiştir, zira adi şirketler şahıs şirketi olup, ortakların kişiliği son derece önemlidir ve şirketin varlığı ortakların kişiliğine bağlıdır¹³³. Ancak limited şirketler de esas sözleşmeye konulacak bir hüküm ile ortaklardan birinin kısıtlanması halinde şirketin sona ereceği kararlaştırılabilir. İşte bu durumda ortağın kısıtlanması ile birlikte şirket sona erer. Ortağın kısıtlanması nede-

¹²⁹ Kısıtlananın veya küçüğün yararını korumak üzere kanuni temsilci olarak vasi atanır.

¹³⁰ Kanunda sayılan sebeplerin varlığı halinde ergin yerine kanuni temsilcisi olarak bir malı yönetmek üzere veya bir işi görmek üzere kayyım atanır.

¹³¹ Kısıtlanması için yeterli neden bulunmamakla birlikte, medeni hakları kullanma yeteneğinin bir kısmının kısıtlanması durumunda ergine müşavir atanır.

¹³² Vesayet makamı sulh hukuk mahkemeleri olup, denetim makamı olarak Kanunun asliye hukuk mahkemelerini öngörmüştür (TMK m. 397).

¹³³ ERDEM, Nafiz; **Türk Borçlar Kanunu Şerhi ve Dâvaları, Özel Hükümler**, Adana 1990, s. 772.

niyle şirketin sona erebilmesi için verilen mahkeme kararının kesin olması şarttır ancak ilan edilmiş olması gerekli değildir¹³⁴.

D- FESHİ İHBAR

Fesih, taraflardan birinin tek taraflı yöneltildiği gerekli bir irade beyanı ile sürekli borç ilişkisini ileriye etkili olarak sona erdirmesidir¹³⁵. Fesih bozucu yenilik doğuran bir işlem olup, bir icap beyanı olmadığından sonuç doğurması için karşı tarafın kabulüne ihtiyaç yoktur¹³⁶.

Türk Ticaret Kanunumuzda, ortaklardan birinin feshi ihbarla limited şirketi sona erdirmeye imkânına sahip olup olmadığı konusunda bir hüküm mevcut değildir. Burada öncelikle Türk Ticaret Kanununun 138. maddesinin¹³⁷ yollamasıyla, Borçlar Kanununda adi şirketlerin feshi ihbarla sona ermesinin düzenlendiği 535. maddesinin 6 fıkrasını incelemek gerekmektedir. Borçlar Kanununun, 535. maddesinin 6. fıkrasına göre, şirket esas sözleşmesinde feshi ihbar ile ortaklara şirketi sona erdirmeye yetkisi tanınması veya şirket belirsiz süreli olarak kurulması ya da şirketin ortaklardan birinin hayatı boyunca kurulması hallerinde adi şirket, bir ortağın feshi ihbarı ile sona erebilir. Adi şirketin feshi ihbarla sona ermesi için, maddede sayılan bu üç durumdan herhangi birinin gerçekleşmesi gerekmektedir. Ancak, belirsiz süreli olarak veya ortaklardan birinin hayatı süresince kurulan şirketin feshi ihbarla sona ermesi için, feshi ihbarın 6 ay önceden yapılması gerekmektedir (BK m. 536, f. 1). Eğer şirketin hesapları yıldan yıla görülmekte ise, feshi ihbarın hesap yılı sonu itibarıyla yapılması gereklidir (BK m. 536, f. 3). Yapılacak olan feshi ihbarın iyiniyet kuralları çerçevesinde olması gerekmektedir. Buna aykırı olarak diğer ortaklara zarar vermek

¹³⁴ ERDEM, s. 772.

¹³⁵ SELİÇİ, s. 115.

¹³⁶ SELİÇİ, s. 116.

¹³⁷ Benzer düzenlemeye Tasarımın 126. maddesi ile yer verilmiş ve kanunda boşluk olan hallerde Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Madde metni aşağıdaki gibidir.

C) Uygulanacak kanun hükümleri

Madde 126 - (1) Her şirket türüne özgü hükümler saklı kalmak şartıyla, Türk Medeni Kanununun tüzel kişilere ilişkin genel hükümleri ile bu Kısımda hüküm bulunmayan hususlarda Borçlar Kanununun adi şirkete dair hükümleri her şirket türünün niteliğine uygun olduğu oranda, ticaret şirketleri hakkında da uygulanır.

kastıyla yapılan feshi ihbarın geçerli sayılmaması gerekir¹³⁸. Limited şirketler belirsiz süreli olarak kurulamayacağından limited şirketler yönünden böyle bir şartın aranabilmesi mümkün değildir. Zira Ticaret Kanununa göre limited şirketler için belirli bir sürenin öngörülmüş olması gerekmektedir¹³⁹. Dolayısıyla limited şirketin, Borçlar Kanununun 535. maddesinin 6. fıkrası hükmü gereğince, feshi ihbarla son bulabilmesi mümkün olmamalıdır.

Limited şirketin esas sözleşmesine feshi ihbar ile ilgili bir hüküm konularak şirketin bu şekilde sona ermesi sağlanabilir. Böyle bir yetki şirketin kurulması esnasında esas sözleşmeye konulacak bir hükümle ortaklara tanınabileceği gibi, daha sonra esas sözleşmede yapılacak bir değişiklik ile de ortaklara verilebilir¹⁴⁰. Esas sözleşmeyle, ortaklar için, belirli şartların gerçekleşmesi durumunda veya genel ve şartsız bir feshi ihbar hakkı öngörülebilir.

Fesih ihbar yetkisini kullanacak ortağın iyiniyet kuralları çerçevesinde hareket etmesi, uygun bir zamanda bu yetkisini kullanması gerekmektedir¹⁴¹. Yargıtay, bir kararında, şirket sözleşmesinde ortaklara verilmiş olan yetkiye dayanarak, sürenin bitiminden bir ay önce şirketin feshini ihbar eden limited şirket ortağının kötü niyetli sayılmaması gerektiğine, bu hâlin ortağın şirketten çıkarılmasını gerektiren haklı bir sebep olarak değerlendirilemeyeceğine karar vermiştir¹⁴².

Feshi ihbar sonunda şirket münfesi hale gelmiş olduğundan, Türk Ticaret Kanununun 504. maddesi uygulanarak, herhangi bir noksanın tamamlanması veya bu noksanlarla ilgili olarak genel kurul toplanması söz konusu olmayıp, infisah hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Zira 504. madde hükmü, şirket devam ederken faaliyet halinde bulunduğu sırada bir ortağın ölümü ile bütün payların tek ortağa tevdi gibi zorunlu sebeplerle ortak sayısının bire düşmesi durumunda uygulanabilecektir¹⁴³.

Uçar'a göre; süre uzatımında, faaliyet süresi yeniden belirlenmiş veya ortaklardan birinin hayatı boyunca devamına karar verilmiş ise ortaklardan her biri ve

¹³⁸ ÖZENLİ, s. 123; Mesela diğer ortakları zarara sokmak maksadıyla veya işin yarı yolda bırakılmasına sebep olacak bir zamanda yapılan ihbar geçerli olamaz. EREM, Turgut S.; **Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku Prensipleri, C. II**, 3. Baskı, İstanbul 1969, s. 27.

¹³⁹ Bu konu ile ilgili olarak bkz. 84 vd.

¹⁴⁰ KAYA, İ., 37.

¹⁴¹ DOMANIÇ, Şirketler, s. 49.

¹⁴² 11. HD, t. 25.09.1985, 1985/3521, 1985/4478 K. KAYA, İ., s. 38.

¹⁴³ KAYA, İ., s. 38.

uygun bir zamanda, iyiniyetli olmak şartıyla en az altı ay öncesinden ihbar ile şirketin feshini talep edebilir¹⁴⁴.

VI- KANUNDA YAZILI DİĞER SEBEPLER

Türk Ticaret Kanununun 549. maddesinde ve Tararının 636. maddesine yer alan sona erme hallerinden yukarıda bahsedildi. Bahsi geçen bu sona erme halleri dışında Ticaret Kanununda yazılı başka sebeplerle de şirket infisah edebilir (TTK m. 549, f. 1, b. 5; TTKT m. 636, f. 1, b. d). Bunlar şirketin maksat ve mevzuuna aykırı hareket edilmesi, şirketin borca batıklığı, ortaklardan birinin iflâs etmesi veya şirketteki hisseleri üzerine haciz konulması, şirketin başka bir şirket ile birleşmesi, ortak sayısının bire inmesi veya elliye aşması, zorunlu organların bulunmaması, şirketin süresinin dolması, kuruluştaki eksikliklerdir.

Kaya'ya göre sermaye taahhüdünü yerine getirmemiş olmak da limited şirketler yönünden bir sona erme sebebidir ve kanunda yazılı olan diğer sebepler içerisinde yer almaktadır¹⁴⁵. Kanımızca sermaye taahhüdünün yerine getirilmemesi durumu kanunda yazılı olan bir sona erme sebebi değildir. Ortaklardan birinin sermaye koyma taahhüdünü yerine getirmemesi halinde diğer ortaklar limited şirketin haklı nedenle feshini talep edebilirler. Ayrıca ortaklar, şirket esas sözleşmesinde sermaye taahhüdünü yerine getirmemeyi bir sona erme nedeni olarak öngörebilirler.

A- ŞİRKETİN MAKSAT VE MEVZUUNA AYKIRI HAREKET EDİLMESİ

Ticaret Kanununun 274. maddesinin 2. fıkrası hükmü gereğince “Kanuna, esas sözleşme hükümlerine veya kamu düzenine aykırı işlemler ve faaliyetlerde bulunduğu anlaşılan şirketler aleyhine özel kanunlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca fesih davası açılabilir.”¹⁴⁶ Kanununun anonim

¹⁴⁴ UÇAR, s. 363.

¹⁴⁵ KAYA, İ., s. 92 vd.

¹⁴⁶ 24.06.1995 tarihli KHK 559/5 maddesi hükmü ile yapılan değişiklikten önceki düzenleme şu şekilde idi “Şirketin maksat ve mevzuuna aykırı veya amme kanunları gereğince şirketin feshini icap ettiren hal ve muameleleri tahakkuk eden şirket aleyhine ilgili Bakanlık tarafından fesih davası açılabilir.” İş bu değişiklikle “Bakanlık” gibi belirsiz bir kavram yerine sadece Sanayi ve Ticaret Bakanlığının dava açabileceği hüküm altına alınmıştır, ayrıca bu değişiklikle Bakanlığın fesih davası açabileceği alan genişletilmiştir.

şirketler başlığı altında düzenlenen bu hükmü, 556. maddede yer alan yollama ile limited şirketler hakkında da uygulanır¹⁴⁷.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı kanuna, esas sözleşme hükümlerine ve kamu düzenine aykırı işlemlerde ve faaliyetlerde¹⁴⁸ bulunduğu anlaşılan limited şirketler aleyhine fesih davası açabilir. Ancak Sanayi ve Ticaret Bakanlığının her kanun ve esas sözleşmeye aykırılık halinde fesih davası açma yetkisine sahip olması, yetkinin kötüye kullanılması, özellikle siyasete alet edilmesi sakıncasını doğurabilir¹⁴⁹.

Bakanlığın fesih davasını ne kadar süre içerisinde açacağına ilişkin Kanunun-da herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. İhlal sürdüğü sürece her zaman dava-nın açılacağı muhakkaktır. Burada Borçlar Kanununun 125. maddesinde düzen-lenmiş olan 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği kabul edilmekte-dir¹⁵⁰.

Şirketin maksat ve mevzuuna aykırı hareket etmesi halinde ortakların da fesih davası açma yetkisinin olduğu muhakkaktır.

B- ŞİRKETİN SERMAYESİNİN KAYBI VE BORCA BATIKLIĞI

Sermayenin kısmen kaybı başlıklı Türk Ticaret Kanununun 546. maddesi hükmüne göre¹⁵¹; esas sermayenin yarısı kaybetmiş veya borçları mevcudundan fazla olan ya da aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler bulunan limited şirketle ilgili olarak anonim şirketler hakkındaki 324. madde¹⁵² hükmü uygulanır¹⁵³.

¹⁴⁷ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 497.

¹⁴⁸ Kamu düzenine aykırı her türlü işlem ve faaliyetler aynı zamanda kanuna da aykırıdır. Bu sebeple “kamu düzenine aykırı işlem ve faaliyetler” ifadesi gereksiz görülmektedir. Kanun hükmünde yer alan “Kanuna” deyimini Türk Ticaret Kanununa aykırılık olarak anlamının doğru olacağı görüşü için bkz. TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1557, s. 816.

¹⁴⁹ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1557, s. 815.

¹⁵⁰ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1558, s. 816.

¹⁵¹ Madde başlığının bu şekilde olması doktrinde eleştirilmektedir. Sermayenin kısmen kaybı ifadesi madde kapsamına giren bütün halleri kapsamaktan uzaktır. Esas sermayenin yarısının kaybedilmesinden başka, sermayenin üçte ikisinin kaybedilmesi, şirketin borca batık olması ve aciz halinde bulunması halleri de düzenlenmektedir. Özellikle borca batıklığı, sermayenin kısmen kaybı olarak değerlendirilebilir mümkün değildir. Bu sebeple başlığın Türk Ticaret Kanununun 324. maddesine uygun olarak mali durumun bozulmasının tüm türlerini içerecek şekilde düzenlenmelidir. Mesela “mali durumun bozulması” şeklinde düzenlenmesi daha isabetli görülmektedir. KAYAR, İsmail; **Limited Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler**, Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Baskı, İstanbul 2001, s. 306-307.

¹⁵² **1. Şirketin Mali Durumunun Bozulması Halinde:**

Madde 324- Son yıllık bilançodan esas sermayenin yarısının karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, idare meclisi derhal toplanarak durumu umumi heyete bildirir.

Başka bir ifade ile kanun koyucu sermayenin kaybı hali için limited şirketler yönünden ayrı bir düzenlemeye gitmeyerek anonim şirketlere ilişkin olan Türk Ticaret Kanununun 324. maddesine atıf yapmakla yetinmiştir. Bu hüküm emredici niteliktedir. Ancak Türk Ticaret Kanununun 546. maddesi hükmünde, 2/3 oranında sermaye kaybı halinde alacaklılara fesih davası açma hakkı tanıyan 436. ve 434. maddelerine yollamada bulunulmadığından bu maddelerin limited şirketler yönünden uygulama alanı bulması mümkün değildir¹⁵⁴.

Türk Ticaret Kanununun 324. maddesinin kenar başlığı “*Şirketin Mali Durumunun Bozulması*” şeklindedir. Ancak madde başlığı bu şekilde olmasına rağmen ne madde metninde ne de başka bir madde de mali durumun bozulması hali tanımlanmamıştır. Bu kavramın tanımını yapmaya gerek de bulunmamaktadır, zira şirketin mali durumunun bozulması göreceli bir kavramdır¹⁵⁵. Genel olarak mali durumun bozulması, şirketin belirli bir tarihteki bilançoya göre, mali açıdan kötü bir durumda olduğunun saptanması ile anlaşılır¹⁵⁶. Mali durumun bozulmasından söz edebilmek için şirketin sermayesinin bir kısmını veya tamamını kaybetmiş olması şart değildir.

Şirketin mali durumunun bozulup bozulmadığının tespitinde esas alınan ölçüleri iki ana grupta toplamak mümkündür. Birinci grupta yer alan ölçüler ile bilançonun aktifleri ve bunların kaynakları arasındaki toplam değer itibarıyla kurulan ilişki gereğince şirketin mali durumunun bozulup bozulmadığı tespit edilebilir. Öz kaynakların önceki bilançolara göre azalması, yani zarar etmesi şirketin mali durumunun bozulduğunun göstergesidir. İkinci grupta yer alan ölçülere göre ise malvarlığı kısım-

---

Şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcutsa idare meclisi aktiflerin satış fiyatları esas olmak üzere bir ara bilançosu tanzim eder. Esas sermayenin üçte ikisi karşılıksız kaldığı takdirde, umumi heyet bu sermayenin tamamlanmasına veya kalan üçte bir sermaye ile iktifaya karar vermediği takdirde şirket feshedilmiş sayılır. Şirketin aktifleri şirket alacaklarının alacaklarını karşılamaya yetmediği takdirde idare meclisi bu durumu derhal mahkemeye bildirmeye mecburdur. Mahkeme bu takdirde şirketin iflâsına hükmeder. Şu kadar ki; şirket durumunun ıslahı mümkün görülyorsa idare meclisi veya bir alacaklının talebi üzerine mahkeme iflâs kararını tehir edebilir. Bu halde mahkeme, envanter tanzimi veya bir yediemin tayini gibi şirket mallarının muhafazası için lüzumlu tedbirleri alır.

¹⁵³ Kendigelen’e göre şirketin borca batık olması ve şirketin haklı sebeple feshi için geçerli sebeplerin bir arada bulunması halinde öncelikle Ticaret Kanununun 546 ve 324. maddeleri gereğince işlem yapılması gerektiği görüşündedir. KENDİGELEN, s. 427.

¹⁵⁴ TÜRK, Ahmet; **Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları**, Ankara 1999, s. 100.

¹⁵⁵ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 9.

¹⁵⁶ KAYAR, Mali Durum, s. 310.

ları ile kaynakların sınıflandırılması suretiyle kurulan ilişkiler gereğince tespit edilir.¹⁵⁷

Türk Ticaret Kanununun 324. maddesi, şirketin bozulan mali yapısının düzeltilmesi için iyileştirici tedbirler önermektedir¹⁵⁸. Maddede öngörülen tedbirler iki başlık altında toplanabilir. İlk olarak kanunda öngörülen bu tedbirler öz kaynakların belirli oranda esas sermayenin altına düşmesi halinde uygulanır, burada da iki ayrı kıstas bulunmaktadır; öz kaynakların esas sermayenin yarısına inmesi ile öz kaynakların esas sermayenin üçte biri düzeyine inmesi yani sermaye kaybıdır. İkinci gruba giren tedbirlerin uygulama alanını ise öz kaynakların tamamen yitirilmesi yani ve şirket borçlarının aktiflerinden fazla olması yani borca batıklık hali oluşturmaktadır.¹⁵⁹ Limited şirketin mali durumunun bozulması esas sermayeye dokunmuyorsa veya esas sermayenin yarısına ulaşmıyorsa kanun koyucu bu kayıplar ile ilgili olarak herhangi bir zorunlu hukuki tedbir öngörmemiştir¹⁶⁰. Ancak mali durumu bozulan bir limited şirketin müdürlerinin bu durumu düzeltmek için çözümler üretmesi gerekliliği de muhakkaktır (TTK m. 556, 320, 336-341)¹⁶¹.

1- Sermayenin Kaybı

Sermaye kaybını, bilançoda görülen net malvarlığının esas sermayeyi tam karşılamaması olarak ifade edebiliriz. Madde metninde de yer alan ifade ile esas sermayenin¹⁶² karşılıksız kalmasıdır.

Türk Ticaret Kanununun 324. maddesinde yer alan düzenleme, şirketin sermayesinin azalması durumunu derecelendirmiş ve her durum için farklı çözüm önerileri getirmiştir. Öncelikle 324. maddede yer alan önerilerin uygulanabilmesi için şirketin sermayesinin yarısını kaybetmiş olması gerekmektedir. İkinci durum da ise şirketin esas sermayesinin üçte ikisini kaybetmiş olması gerekmektedir. Son halde ise şirketin aktiflerinin pasiflerini karşılayamaması yani şirketin borca batık olması hali söz konusudur.

¹⁵⁷ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 10-11.

¹⁵⁸ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 2-3.

¹⁵⁹ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 3.

¹⁶⁰ KAYAR, Mali Durum, s. 315.

¹⁶¹ KAYAR, Mali Durum, s. 316.

¹⁶² Esas sermaye, şirket ortaklarının şirkete koymayı taahhüt ettikleri katılma paylarının tamamıdır. Ödenmiş sermayeyi de kapsamaktadır.

Sermaye kaybından bahsetmek için 324. maddede öngörülen sermayenin en azından yarısının kaybı gerekmektedir. Ancak sermayenin yarısından azının kaybı halinde de bazı hukuki sonuçlar meydana gelir¹⁶³. Örneğin, sermayenin kaybı ile birlikte artık şirket ortalarına kâr payı dağıtılamaz¹⁶⁴.

a- Esas Sermayenin Yarısı Oranında Kaybı

Limited şirketin esas sermayesinin yarısını kaybetmesi¹⁶⁵ halinde şirket müdürlerinin bu durumu ortaklar genel kuruluna bildirmesi gerekir. Bu bildirim ile birlikte ortaklar genel kurulu şirketin mali durumunun iyileştirilmesi hususunda çeşitli kararlar alabileceği gibi şirketin feshine de karar verebilir.

Şirket müdürlerinin, şirketin sermayesinin yarısını kaybettiğini tespit etmeleri halinde aktiflerin satış fiyatları esas olmak üzere bir ara bilanço tanzim ederek durumu ortaklar genel kuruluna bildirme yükümlülüğü altındadır¹⁶⁶ (TTKT m. 327). Kanun koyucu müdürler için böyle bir yükümlülük getirerek yıl sonunu beklemelerini engellemeyi ve şirket ortaklarına durumun bir an önce haber vermelerini sağlamayı amaçlamıştır. Esas sermayenin yarısının kaybedilmesi halinde müdürler dışında üçüncü kişilere herhangi bir hak tanınmamıştır. Başka bir ifade ile burada kanunun amacı alacaklıların haklarının korunmak değildir, zira bu durumda şirketin mali durumundaki bozulma alacaklıların haklarını zedeler nitelikte değildir¹⁶⁷.

aa- Durumun Tespiti

Limited şirketin sermayesinin yarısını kaybedilmiş olduğu müdürler tarafından hazırlanan yıl sonu bilançosu¹⁶⁸ veya herhangi bir nedenle yıl içerisinde düzenlenen ara bilançodan tespit edilebilir. Şirketin esas sermayesinin yarısının karşılıksız kaldığının tespiti halinde ortaklar genel kurulu derhal toplantıya çağrılır. Ara bilanço

¹⁶³ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 30.

¹⁶⁴ İleriki yıllarda şirket kâr elde etse dahi sermaye kaybı giderilmedikçe kâr payının dağıtımını mümkün değildir. TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 30.

¹⁶⁵ Şirketin sermayesinin yarısını kaybetmesi, şirketin bilançoda görülen öz kaynakları toplamının esas sözleşmede yazılı sermaye miktarının yarısı ile üçte biri arasındaki bir miktara düşmesi demektir.

¹⁶⁶ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 497.

¹⁶⁷ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 108.

¹⁶⁸ Yıl sonu bilançosu şirketin bir yıl içerisindeki faaliyetinin olumlu ya da olumsuz sonucunu yani şirketin kârda ya da zararda olup olmadığını ve bu doğrultuda kâr veya zarar miktarını açıkça göstermek, meydana çıkan bu sonucu, daha önceki yıl sonuçları ile karşılaştırmak, başka bir ifade ile şirketin bilanço tarihindeki gerçek durumunu ortaya koymak için düzenlenir. DOĞANAY, İsmail; **Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, 4. Baskı, İstanbul 2004, s. 959.**

ile tespit edilmesi halinde de yıl sonu beklenmez ve ortaklar genel kurulu derhal olağanüstü olarak toplantıya çağrılır.

Şirket müdürlerinin, şirketin sermayesinin azaldığına ilişkin şüphelerinin bulunması halinde yıl sonunu beklemezsizin bir ara bilanço düzenleyerek, sermaye kaybının olup olmadığını tespit etmeleri gerekmektedir. Bu durum müdürlerin özen borcunun da bir gereğidir¹⁶⁹. Müdürlerin kanundan doğan yükümlülüklerinin başladığı an bilançonun düzenlendiği an değil, sermaye kaybına ilişkin şüphelerinin ortaya çıktığı andır¹⁷⁰.

bb- Ortaklar Genel Kurulunun Toplantıya Çağırılması

Şirketin sermayesinin yarısının kaybı ile birlikte müdürlerin ortaklar genel kuruluna durumu bildirme yükümlülüğü doğar. Diğer bir deyişle sermayenin yarısından azının kaybı haline müdürlerin bildirim yükümlülüğü bulunmamaktadır. Sermayenin yarısından azının kaybı veya esas sermayenin karşılıksız kalması sonucunu doğurmayan ölçüdeki bir zarar kanun koyucu tarafından emredici hükümlerle özel tedbirler alınmasını gerektirecek derece ciddi görülmemiştir¹⁷¹. Ancak böyle bir durumda müdürler ortaklar genel kuruluna bildirim yapabilir ve genel kurul gereken tedbirleri alabilir.

Ortaklar, esas sözleşmede yapacakları bir düzenleme ile sermaye miktarındaki daha az nitelikteki azalmaları bildirme yükümlülüğü getirilebilir. Dolayısıyla böyle bir kararla müdürlerin bildirim yükümlülüğünün kapsamı genişletilmiş olur, ancak esas sözleşmede yapılacak bir düzenleme ile bildirim yükümlülüğü yumuşatılamaz. Yani bildirim yükümlülüğü kanunda düzenlenen miktarlardan daha yüksek orandaki sermaye kayıpları için öngörülemez¹⁷².

Sermayenin yarısının karşılıksız kaldığını ortaklar genel kuruluna bildirme görevi şirket müdürlerine aittir. Şirket müdürlerinin bu görevi ihmal etmeleri halinde limited şirkette denetçi varsa ortaklar genel kurulunu olağanüstü toplantıya çağırma görevi denetçi tarafından da yerine getirilebilir¹⁷³. Müdürler, yıl sonu bilançosu veya

¹⁶⁹ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 115.

¹⁷⁰ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 115.

¹⁷¹ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 124, dñn. 116.

¹⁷² TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 124.

¹⁷³ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 128.

ara bilanço hazırlamazlarsa denetçiler, bu durumda da müdürleri uyarmalı buna rağmen hazırlanmıyorsa ortaklar genel kurulunu toplantıya çağırmalıdırlar¹⁷⁴.

Şirket müdürleri sermaye kaybını önlemek için ümit verici görülen ve kısa vadede sonuç verebilecek tedbirler alabilirler. Alınan bu tedbirler neticesinde sermaye kaybında bir azalma meydana gelirse derhal bildirim yükümlülüğü ortadan kalkar. Ancak alınan bu tedbirler istenilen sonuca ulaşmazsa müdürlerin özen borçlarına uygun davranıp davranmadıklarına bakılır. Müdürler özen borçlarına riayet etmiş, aldıkları tedbirler beklenmeyen dış nedenlerden kaynaklanmış ise bu durumda kusurlarından bahsedilemez¹⁷⁵.

Sermaye kaybı nedeniyle ortaklar genel kurulu ister olağan (sermaye kaybı yıl sonu bilançosunda tespit edilmiş ise) ister olağanüstü (sermaye kaybı ara bilanço ile tespit edilmiş ise) toplantıya çağırılın gündemde sermaye kaybına ve derecesine mutlaka yer verilmesi gerekmektedir¹⁷⁶.

Kayar'a göre, aile şirketi şeklinde teşkilatlanan ve tüm ortaklarının fiilen yönetici durumunda olduğu limited şirketlerde ortaklar genel kurulunun toplantıya çağırılması usulü pek anlamlı görünmemektedir. Zira ortakların tümünün mali durumunun bozulmuş olduğundan haberdar oldukları muhakkaktır. Bu sebeple bu tarz şirketlerin çağrısız olarak toplanmaları mümkün olacaktır¹⁷⁷.

cc- Ortaklar Genel Kurulunun Kararı

Ortaklar genel kurulunun şirket lehine doğru tedbirleri alabilmesi için öncelikle müdürler tarafından şirketin sermaye kaybının nedenlerinin, şirketin mali durumunun, şirketin durumunun iyileştirilmesi için alınması gerekli görülen tedbirlerin belirtilmesi gerekmektedir¹⁷⁸.

Ortaklar genel kurulu, şirketin sermayenin yarısını kaybetmesi halinde mali durumunun iyileştirilmesi için gereken tedbirleri alabileceği gibi şirketin feshi kararı da alabilir ancak genel kurul hiçbir karar almaksızın durumu kabul de edebilir, kanun

¹⁷⁴ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 128-129.

¹⁷⁵ Anonim şirketler yönünden bkz. TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 133.

¹⁷⁶ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 135.

¹⁷⁷ KAYAR, Mali Durum, s. 316-317.

¹⁷⁸ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 140-141.

koyucu bu duruma herhangi bir yaptırım öngörmemiştir¹⁷⁹. Bu durumda asıl olan şirketin varlığının devam etmesidir. Bu sebeple, sermayenin 2/3'ünün kaybı halinden farklı olarak şirketin mali durumunun iyileşmesine ilişkin hiçbir karar alınmaması halinde dahi şirketin feshi sonucu doğmayacaktır.

b- Esas Sermayenin Üçte İki Oranında Kaybı

Şirketin esas sermayesinin üçte ikisinin karşılıksız kaldığının¹⁸⁰ anlaşılması halinde, kanun koyucu ortaklar genel kurulunun bilgilendirmesini yeterli görmemiş, ayrıca genel kurulunun karşılıksız kalan sermayenin tamamlanmasına veya kalan üçte bir sermaye ile yetinilmesine karar vermesi gerekliliğini düzenlemiştir. Bu kararlardan birinin verilmemesi halinde şirket feshetmiş sayılır (TTK m. 324, f. 2, c. 4)¹⁸¹.

Bu düzenlemenin limited şirketler yönünden uygulanıp uygulanmayacağı hususunda bazı ihtilaflar doğmaktadır. Türk Ticaret Kanununun 324. maddesine atıfta bulunan 546. madde de esas sermayenin yarısı kaybedilirse, şirket borca batıksa veya aciz halinde ise 324. maddenin uygulanacağı hususu hüküm altına alınmıştır. Madde metninde sermayenin üçte ikisinin kaybı hali için atıf yapılmamıştır. Doktrinde bu düzenleme eleştirilmekte ve başarısız bulunmaktadır. Ancak her ne kadar madde metninde bu duruma atıf yapılmamış olsa dahi 324. maddenin uygulama alanı bulacağı genel kabuldür¹⁸². Zira 324. maddenin sermayenin kaybı ve sonuçları ile şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesi ile hazırlanacak ara bilanço ve böylece ortaya çıkacak sonuca göre alınacak tedbirleri düzenleyen iki fıkradan oluşmaktadır ve 546. madde bu iki fıkrayı da kapsayacak şekilde atıf yapmıştır. Hazırlanacak ara bilanço da şirketin sermayenin yarısı, üçte ikisi veya tamamının karşılıksız kaldığı anlaşılabilir ve çıkan sonuca göre alınacak tedbirler birbirinden farklıdır. Kanunun, limited

¹⁷⁹ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 142.

¹⁸⁰ Şirketin esas sermayesinin üçte ikisinin karşılıksız kalması şirketin bilançosunda görülen öz kaynakları toplamının esas sermayenin üçte biri veya daha azına tekabül etmesini ifade etmektedir.

¹⁸¹ Yargıtay önceki kararlarında sermayenin 2/3'ünün kaybını kendiliğinden dağılma sebebi saymadığı halde (11. HD, t. 28.10.1982, 1982/4054 E, 1982/4223 K. ERİŞ, Gönen; **Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku**, Ankara 1995, s. 251.), yeni kararlarında sermayenin 2/3'ünün kaybı halinde şirketin geriye kalan 1/3 oranında sermaye ile devam kararı veya sermayeyi tamamlama kararı alınmamış olması halinde şirketin kendiliğinden fesholdüğünü kabul etmektedir. 11. HD, t. 20.05.1993, 1993/3204 E, 1993/3727 K. UÇAR, s. 422-423.

¹⁸² TÜRK, A., Sermaye Kaybı, 100; KAYAR., Mali Durum, s. 307-308.

şirketleri esas sermayenin üçte ikisini kaybetmesi halinde uygulanacak hükümler yönünden devre dışı bırakmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır.¹⁸³

aa- Durumun Tespiti

Şirketin sermayesinin büyük kısmını kaybettiği başka bir ifade ile aciz halinde bulunduğu ilişkin göstergelerin olması halinde şirket müdürleri şirket aktiflerinin satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço düzenlemek zorundadır¹⁸⁴. Şirketin aciz halinde olduğu, mesela şirketin basit borçlarını ödeyememesi, birbirini izleyen haciz veya iflâs takiplerine maruz kalması, bono ve çeklerin protesto olması, banka kredilerinin kesilmesi, işçi ve memur ücretlerini ödeyememesi veya taksit taksit ödemek zorunda kalması, ham madde alamaması, vergi ve sigorta borçlarını ödeyememesi gibi durumların mevcudiyetinden anlaşılabilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, bu olumsuz durumların şirketin malvarlığının borçlarını karşılayamaması halinden doğması gerekmektedir.¹⁸⁵ Düzenlenen bu bilanço ile şirketin mal varlığı tespit edilir. Değerlendirme o günkü rayiç fiyata göre yapılır¹⁸⁶.

bb- Ortaklar Genel Kurulunun Toplantıya Çağırılması

Sermaye kaybını düzenleyen 324. madde hükmünde, sermayenin yarısının kaybı halinden farklı olarak sermayenin üçte ikisinin kaybı halinde durumun genel kurula bildirilmesi açıkça belirtilmemiştir. Ancak böyle bir durumda ortaklar genel kurulu sermayenin tamamlanmasına veya kalan sermaye ile yetinmeye karar vermek zorunda bulunmasından dolayı genel kurulun toplantıya çağırılması gerekmektedir, zira genel kurulun davetsiz olarak toplanabilmesi mümkün değildir¹⁸⁷.

Sermayenin yarısının kaybı halinde olduğu gibi sermayenin üçte ikisinin kaybı halinde de ortaklar genel kurulunu derhal toplantıya çağırarak yükümlü olan şirket müdürleridir. Müdürlerin bu görevlerini yerine getirmekte ihmallerinin olması halinde varsa şirket denetçilerinin de genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi vardır.

¹⁸³ KAYAR, Mali Durum, s. 308.

¹⁸⁴ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 149.

¹⁸⁵ DOMANIÇ, Hayri; **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, C. II**, İstanbul 1988, s. 539.

¹⁸⁶ ÇEVİK, Anonim Şirketler, s. 1052.

¹⁸⁷ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 153.

cc- Ortaklar Genel Kurulunun Kararı

Şirket müdürlerinin sermayenin üçte ikisinin karşılıksız kaldığını ortaklar genel kuruluna bildirmesi üzerine genel kurulun alabileceği kararlar kanun tarafından belirlenmiştir (TTK m. 324). Genel kurul sermayenin tamamlanması kararı alabileceği gibi kalan üçte bir sermaye ile yetinme kararı da alabilir. Ortaklar genel kurulun böyle bir karar almaması halinde şirket infisah eder. Her ne kadar kanunun düzenlemesinde genel kurulun şirketin feshine karar verebileceğine ilişkin bir düzenleme yer almıyor olsa da kurulun şirketin feshine karar verebileceği muhakkaktır¹⁸⁸.

Türk Ticaret Kanununun 324. maddesinde yer alan düzenlemeye göre; sermayenin üçte ikisinin karşılıksız kalması halinde ortaklar genel kurulunun alacağı kararlardan biri kalan sermayenin üçte biri ile yetinme kararıdır. Ancak sermayenin üçte ikiden daha fazlasının kaybı halinde yine kalan sermaye ile yetinme kararı alabilir. Dolayısıyla maddede yer alan ifadenin kalan sermaye ile yetinme kararı olarak anlaşılması gerekmektedir¹⁸⁹. Ancak limited şirketlerde, anonim şirketlerden farklı olarak sermayenin azaltılırken alacaklılar davet edilerek alacaklarının ödenmesi veya teminat gösterilmesi gerekmektedir (TTK m. 517)¹⁹⁰. Oysa anonim şirketler yönünden esas sermayenin zarar nedeniyle azaltılması halinde bu prosedürün işlemeyeceğine ilişkin bir istisna getirilmiştir.

Şirketin alacağı ikinci karar ise karşılıksız kalan sermayenin tamamlanmasıdır. Ancak buradaki karar ekonomik olarak bir tamamlama değil sermayenin arttırılmasıdır¹⁹¹. Şirket tarafından yapılan bu işlem, öz kaynakların en az esas sermaye düzeyine çıkarılması veya rakamsal olarak esas sermaye ile eşitlenmesidir¹⁹². Sermayenin tamamlanması esas sermaye indirimi ile sermaye arttırımı yoluna gidilmesi¹⁹³ veya ortakların taahhütlerinin arttırılması yoluyla yapılabilir¹⁹⁴.

Sermayenin azaltma ve arttırmanın birlikte yapılması suretiyle tamamlanmasında, mevcut payların itibari değerleri, eksilen kısım kadar düşürülerek sermaye

¹⁸⁸ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 156.

¹⁸⁹ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 157.

¹⁹⁰ KAYAR, Mali Durum, s. 329.

¹⁹¹ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 185.

¹⁹² TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 185-186.

¹⁹³ Başka bir ifade ile sermayenin üçte ikisi oranında azaltılması ile aynı zamanda azaltılan miktarda esas sermayenin arttırılmasıdır. TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu), N 1549, s. 810.

¹⁹⁴ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 186.

azaltılır ve eski miktara tamamlamak için gerekli miktarda yeni hisse çıkartılır¹⁹⁵. Sermaye azaltılması payların itibari değeri düşürülerek, paylar birleştirilerek ya da paylar ortaklar tarafından devralınıp imha edilerek yapılabilir, tüm bu hallerde esas sermaye miktarı, payların nominal değeri veya pay sayısı değiştiği için esas sözleşmenin de değiştirilmesi gerekir¹⁹⁶. Esas sermayenin aynı anda azaltılıp arttırılmasında Türk Ticaret Kanununun 517. maddesinin 1. fıkrası uygulanmaz. Zira burada indirim ve artırım aynı kararlarla yapılmakta olup esas sermaye gerçekten indirilmemektedir¹⁹⁷.

Ortakların taahhütlerinin arttırılması yolunda, ortaklar eksilen sermayeden kendi paylarına tekabül eden kısmı şirkete taahhüt ederek veya ödeyerek tamamlarlar. Bu bir sermaye artırım yöntemi değildir, zira bu durumda ortakların yaptığı ek ödemelerle şirketin aktif artacak ve üçte iki sermaye kaybı durumu kendiliğinden ortadan kalkacaktır¹⁹⁸. Ortakların yapacağı ek ödemeler ile şirket yapısında ve ortakların sahip oldukları pay miktarında bir değişiklik meydana gelmediğinden esas sözleşmede bir değişiklik yapılması gerekmemektedir. Ancak sermaye esas sözleşmede belirtilen miktarın altında veya üzerinde ise bu durumda esas sözleşmede değişiklik yapılması gerekmektedir. Bu değişiklik için gerekli olan karar, Türk Ticaret Kanununun 513. maddesinin 2. fıkrası gereğince oybirliği ile alınmalıdır¹⁹⁹.

Yargıtay'a göre de; sermayesinin üçte ikisini kaybeden bir şirketin genel kurulu, sermayenin arttırmasına karar veremez. Genel kurul ancak şirketin sermayesinin tamamlanmasına veya mevcut üçte bir sermaye ile yetinmesine ya da şirketin feshine karar verebilir²⁰⁰.

¹⁹⁵ KAYAR, Mali Durum, s. 318.

¹⁹⁶ KAYAR, Mali Durum, s. 319.

¹⁹⁷ KAYAR, Mali Durum, s. 320.

¹⁹⁸ KAYAR, Mali Durum, s. 322.

¹⁹⁹ KAYAR, Mali Durum, s. 325; Moroğlu'na göre, sermaye arttırımı ve azaltılması kararların alınabilmesi için bazı formalitelerin yerine getirilmesi (ön izin, bilirkişi raporu vs.) gerekmektedir. Toplanan ilk ortaklar genel kurulu, sermaye arttırımı ve azaltılması için gerekli işlemlerin başlatılması için müdürlere talimat ve yön vereceklerdir. Bu sebeple ağırlaştırılmış toplantı ve karar nisapları, ilk olağanüstü ortaklar genel kurulunda söz konusu olmayacaktır. Ancak müdürler gerekenleri yerine getirdikten sonra ortaklar genel kurulunu toplantıya çağırır ve bu toplantı da ağırlaştırılmış nisaplar aranır. MOROĞLU, Erdoğan; **Hukuki Mütalâalar**, İstanbul 2007, s. 2-3.

²⁰⁰ TD, t. 02.04.1970, 1970/1123 E, 1970/1347 K. ÇEVİK, Anonim Şirketler, s. 1053.

dd- Alacaklıların Fesih Davası Açmaları

Sermaye kaybının tespit edilememesi halinde veya ortaklar genel kurulunun toplantıya çağırılmaması halinde²⁰¹ şirket kendiliğinden sona ermeyeceğine göre alacaklıların durumu ne olacaktır, şirketin feshini talep etme hakları mevcut mudur?

Tekinalp, alacaklıların böyle bir durumda şirketin feshi davası açabilecekleri görüşündedir. Şirketin sermayesini üçte bire indirmiş olması şirketin infisahını önlese dahi alacaklılar fesih davası açabilirler zira sermayenin mevcut tutarı alacaklılar tarafından güvence verici nitelikte görülmeyebilir.^{202 203} Türk ise temel itibarıyla bu görüşe katılmakla birlikte genel kurul esas sermaye indirimine karar vermişse, alacaklıların fesih davası açamayacağı görüşündedir²⁰⁴.

Şirket alacaklıları birlikte ya da her biri ayrı ayrı fesih davası açmaya yetkilidirler. Alacaklarının muaccel hale gelmiş olması gerekmemektedir. Ancak alacağı rehin ile teminat altına alınmış olan alacaklıların böyle bir dava açma ehliyetleri bulunmamaktadır²⁰⁵.

Fesih davası ise şirketin tüzel kişiliğine karşı açılır ve şirket müdürler tarafından temsil edilir²⁰⁶.

Mahkeme öncelikle aktiflerin satış fiyatına göre şirketin sermayesinin üçte ikisini kaybedip kaybetmediğini tespit edecektir. İspat yükü alacaklıya ait olmakla birlikte bu husus teknik bir bilgiyi gerektirdiğinden bilirkişi incelemesi yaptırılması gerekmektedir (HUMK m. 275)²⁰⁷. Şirketin sermayesinin üçte ikisini kaybettiğinin tespiti halinde mahkeme şirkete, öncelikle yasada yer alan kararlardan birini alması veya ödeme yapması ya da teminat göstermesi için uygun bir süre vermelidir²⁰⁸. Verilen bu süre içerisinde genel kurul toplanır ancak alması gereken kararlardan birini almazsa şirket Türk Ticaret Kanununun 324. maddesi uyarınca infisah etmiş olaca-

²⁰¹ Şirketi toplantıya çağırmayan müdürlerin ve varsa denetçilerin hukuki sorumlulukları bulunmaktadır.

²⁰² TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1560, s. 817.

²⁰³ Tekil'de, genel kurul esas sermayeyi azaltarak kalan üçte bir sermaye ile yetinme kararı vermiş olsa dahi alacaklıların fesih davası açabilecekleri düşüncesindedir. TEKİL, Fahiman; **Anonim Şirketler Hukuku**, 2. Baskı, İstanbul 1998, s. 502.

²⁰⁴ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 197.

²⁰⁵ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 199.

²⁰⁶ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1560a, s. 817.

²⁰⁷ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 200.

²⁰⁸ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 200.

ğından dava konusuz kalır, ancak genel kurul toplantıya çağırılmaz, ödeme yapılmaz veya teminat gösterilmezse mahkeme şirketin feshine karar verir²⁰⁹.

Alacaklılar tarafından şirketin feshi talebiyle açılan davada şirket, alacaklıların alacağına karşılık olarak geçerli bir teminat gösterir ise bu durumda mahkeme şirketin feshine karar veremez²¹⁰. Teminatın tutarı ve niteliği mahkeme tarafından belirlenir. Fesih kararı kesinleşinceye kadar başka bir ifade ile dosya Yargıtay'dayken dahi teminat gösterilmesi halinde ek bir karar ile fesih kararı kaldırılabilir, bu durumda Yüksek Mahkeme kararı bozar ve dosyayı teminatın geçerli olup olmadığını incelemesi için mahkemesine iade eder²¹¹.

Mahkeme tarafından verilen fesih kararı ileriye doğru olarak hüküm ve sonuç doğurur ve bu kararın kesinleşmeden icrası mümkün değildir²¹².

Ancak burada şu hususa değinmekte fayda bulunmaktadır. Yukarıda anlatmış olduğumuz prosedür anonim şirketler yönündendir. Zira Türk Ticaret Kanununun 546. maddesi hükmünde 2/3 oranında sermaye kaybı halinde alacaklılara fesih davası açma hakkı tanıyan 436. ve 434. maddelerine yollamada bulunulmadığından bu maddelerin limited şirketler yönünden uygulama alanı bulması mümkün değildir²¹³. Ancak kanımızca limited şirketler yönünden de böyle bir düzenlemeye gidilmesinde ve alacaklılara da fesih davası açma yetkisi verilmesinde fayda bulunmaktadır. Zira böyle bir ayırım yaratılmasını gerektirir bir durum bulunmamaktadır.

ee- Yasada Öngörülen Kararlardan Birinin Alınmaması

Ortaklar genel kurulu, 324. maddede belirtilen kararlardan birini yani karşılıksız kalan sermayenin tamamlanması veya kalan sermaye ile yetinilmesi kararını almazsa şirket infisah eder²¹⁴. Başka bir ifade ile şirket sermayenin üçte ikisinin kaybının tespiti ile birlikte sona ermez, sermaye kaybının tespiti halinde genel kurul tarafından alınması gereken kararlardan herhangi birinin alınmaması ile birlikte kendiliğinden sona erer. Genel kurulun toplanamaması halinde şirketin infisahından bahsedilemez zira sadece genel kurulun 324. maddede öngörülen kararlardan birini alma-

²⁰⁹ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 200.

²¹⁰ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1560a, s. 817.

²¹¹ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1560a, s. 817.

²¹² TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 200.

²¹³ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 100.

²¹⁴ MOROĞLU, Mütalaalar, s. 2.

ması halinde şirketin infisah edeceği hüküm altına alınmıştır²¹⁵. Ancak Yargıtay, genel kurulun toplanamamasını da infisah hali olarak kabul etmekte ve şirketin sermayesinin 2/3'ünün karşılıksız kaldığının anlaşılması halinde şirketin kendiliğinden ve otomatikman münfesihi sayılamayacağını, ancak genel kurul toplanamaz ve kaybedilen sermaye hakkında bir karar alınamazsa, pay sahiplerinin şirketin münfesihi olduğunun tespiti için dava açabileceklerini belirtmektedir²¹⁶. Doğanay'a göre ise, şirketin sermayesinin üçte ikisinin karşılıksız kalması şirketin otomatik olarak münfesihi sayılmasını gerektirmez, mutlaka şirketin feshi talebiyle dava açılması gerekir²¹⁷. Domaniç de aynı görüşte olup, sermayenin 2/3'ünün karşılıksız kalmasının infisah sebebi olarak sayılmaması gerektiği görüşünü savunmaktadır. Aktiflerinin borçlarını karşılayamaması nedeniyle iflâsı söz konusu olan şirket için dahi durumun düzeltilebilmesinin mümkün olması halinde şirketin devamına karar verilmesini bu görüşe destek olarak belirtmektedir. Ayrıca sağlıklı olup olmadığı hususunun dahi uzun araştırmalarla tespit edilebilecek bir bilançoya dayanılarak şirketin infisahına karar verilmesinin kabul edilemeyeceğini ifade etmektedir.²¹⁸

Şirket kendiliğinden fesholdüğünden dolayı şirket ortakları, alacaklılar veya Sanayi ve Ticaret Bakanlığı şirketin sona erdiğine ilişkin tespit davası açabilirler²¹⁹.

Ortaklar genel kurulun toplantıya çağırılmasına rağmen toplanamaması halinde ise şirketin feshi için dava açılmalıdır²²⁰. Açılan bu davada ortaklar genel kurulunun toplanması için mahkeme tarafından şirkete bir süre verilmelidir. Şirkete verilecek bu süre makul bir süre olmalıdır, örneğin 3 veya 6 ay olabilir.²²¹ Mahkeme tarafından verilen bu süre içerisinde ortaklar genel kurulu toplanamaz ise şirketin feshine karar verilmelidir²²².

²¹⁵ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 204, ancak Tekinalp, makul bir süre içerisinde genel kurulun toplanamaması halinde de şirketin infisah edeceği görüşündedir. TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1549, s. 810. Kanımızca ortaklar genel kurulunun makul bir süre içerisinde toplanamaması halinde de şirket infisah eder.

²¹⁶ 11. HD, t. 07.06.1982, 1982/2820 E, 1982/2734 K. ÇEVİK, Anonim Şirketler, s. 1053.

²¹⁷ DOĞANAY, C. I, s. 962.

²¹⁸ DOMANIÇ, Anonim Şirketler, s. 540.

²¹⁹ ÇEVİK, Anonim Şirketler, s. 1052.

²²⁰ Ancak Ticaret Kanununun 546. maddesinde alacaklıların dava açmasına ilişkin olan 436. maddeye atıf yapılmadığından alacaklıların dava açma hakkı bulunmadığı kabul edilmektedir. Ancak yukarıda da bahsetmiş olduğumuz üzere bu eksikliğin giderilmesi gerekmektedir. Bkz. 49-50.

²²¹ ÇEVİK, Anonim Şirketler, s. 1052.

²²² TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 204-205.

2- Şirketin Borca Batık Olması ve İflâsın Ertelenmesi Müessesesi

Borca batıklık, kişinin malvarlığındaki aktif değer toplamının, pasif değerler toplamını karşılayamaması durumu olarak tarif edilebilir²²³. Ticaret Kanununun 324. maddesinin 2. fıkrası hükmüne göre, şirketin aciz halinde bulunduğunu şüphesini uyandıran emareler mevcutsa müdürler, aktiflerin satış fiyatları esas olmak üzere bir ara bilançosu²²⁴ tazmin eder. Bu bilançoda şirketin mali durumu tespit edilir. İşte bu bilançoda şirketin borca batık olduğu tespit edilirse durumun derhal mahkemeye bildirilmesi gerekir. Borca batıklığın en önemli sonucu, kural olarak şirketin iflâs etmesidir²²⁵. Şirketin mali durumunun iyileştirilmesi mümkün görünüyorsa iflâs ertelenebilir (TTK m. 324).

Borca batıklığın tespiti üzerine müracaat edilen mahkeme, şirketin iflâsına karar verirse şirket sona erecektir. Bu durumda üçte iki sermayenin kaybı halinde uygulanması gereken Türk Ticaret Kanununun 324. madde hükmü devre dışı kalacaktır. Başka bir ifade ile artık müdürlerin ortaklar genel kurulunu toplantıya çağırması ve genel kurulun toplanarak 324. maddede yer alan tedbirlerden birini alması zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak bu aşamada şirket borca batıklıktan kurtulur ancak sermaye kaybı devam ederse işte bu halde madde hükmü devreye girecektir. Ancak Yargıtay bir kararında anonim şirketin sermayesinin tamamını yitirdiği, aktifinin pasifini karşılayacak durumda olmadığı sabit ise de genel kurulun toplantıya çağırılıp 324. madde hükmü gereği kararlar almadan fesih davası açılmasını mümkün görmemiştir²²⁶.

Borca batıklık bir iflâs sebebi olduğundan ve şirketin iflâs başlığı altında bu konuyu ayrıntılı olarak ele aldığımızdan, burada yukarıdaki anlatımlarımıza atıf

²²³ UMAR, s. 317.

²²⁴ Kayar'a göre; borca batıklık ancak ara bilanço ile tespit edilebilir. Yıllık bilançoda aktif kalemler kural olarak en fazla maliyet değeriyle bilançoya geçirildiği, aktiflerin bir kısmı için yeniden değerlendirme yapılmadığı, bazı kalemlerde ise yeniden değerlendirme belirli sınırlar dahilinde yapılabildiği ve gizli yedekler yıllık bilançoda görülmediği için bu bilançolar şirketin gerçek malvarlığını tam olarak ifade etmezler. Amacı şirketin bir yıllık faaliyetinin sonuçlarını ortaya koymak olan yıllık bilanço ile şirketin borca batık olduğu ve buna bağlı olarak hukuki tedbirlerin alınması gerektiği ileri sürülemez. Borca batıklığın yıllık bilançoda görülmesi halinde aktif kalemlerin satış fiyatları ile değerlendirildiği, yeniden değerlemenin tüm kalemlerde yapıldığı, gizli akçelerin aktif kalemlerde yer aldığı, aktiflerin satış fiyatı üzerinden belirlendiği bir ara bilanço tanzim edilmesi gerekmektedir. KAYAR, Mali Durum, s. 314.

²²⁵ TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 229.

²²⁶ 11. HD, t. 09.09.1991, 1991/2655 E, 1991/4399 K. ÇEVİK, Anonim Şirketler, s. 1054.

yapmakla yetineceğiz²²⁷ ancak öneminden dolayı burada iflâsın ertelenmesi müessesinden bahsedeceğiz.

İflâsın ertelenmesi²²⁸, borca batık durumda olan limited şirketin, kendisi ve alacaklılarının önerdiği iyileştirme projesinin, ticaret mahkemesinin vereceği süre içinde uygulanmasıyla, borca batık durumdan kurtulması ve hakkında iflâs kararı verilmesini engelleyen bir yoldur²²⁹. Bu kurum hem borçluyu hem de alacaklıları korumayı amaçlamaktadır. Ancak iflâsın ertelenmesinin temel amacı limited şirketin ticari faaliyetlerine devam etmesini sağlamak olup, alacaklıların durumlarının iyileştirilmesi değildir²³⁰. Fakat iflâsın ertelenmesi kararı alacaklıların haklarını, iflâsın derhal açılmasına nazaran daha kötü bir duruma sokmamalıdır, aksi bir durumda şirketin iflâsına karar verilmelidir²³¹.

İflâsın ertelenmesi müessesesi hem Türk Ticaret Kanununun 324. maddesinde düzenleme yeri bulmakta hem de İcra ve İflâs Kanununun 179 vd. maddelerinde yer almaktadır. İcra ve İflâs Kanununda yer alan düzenleme Ticaret Kanunundaki düzenlemeyi kaldırmamıştır, bu sebeple Ticaret Kanunundaki düzenleme İcra ve İflâs Kanununda yer alan düzenlemeye göre özel hüküm içerdiğinden sermaye şirketleri yönünden Ticaret Kanunu hükümleri uygulanmaktaydı. 4949 sayılı Kanun ile İcra ve İflâs Kanununda, iflâsın ertelenmesine ilişkin değişiklikler yer aldığından sonraki kuralın öncekine üstünlüğü ilkesi gereğince sermaye şirketleri yönünden artık İcra ve İflâs Kanunu hükümleri uygulanacaktır. Ticaret Kanununun 324. maddesi sadece borca batıklığın tespiti ve bu amaçla düzenlenen ara bilançonun tabi olduğu değerlendirme ilkeleri açısından uygulama alanı bulacaktır.²³²

²²⁷ Bkz. s. 13 vd.

²²⁸ İflâsın ertelenmesi müessesesi İcra ve İflâs Kanununda öngörülen konkordatodan farklı özelliklere sahiptir. Konkordato herkes tarafından müracaat edilebilecek bir kurum iken, erteleme talebi sadece sermaye şirketleri ve kooperatifler bakımından mümkündür. Ayrıca borca batıklık iflâsın ertelenmesi için zorunlu unsur iken konkordato için böyle bir şart bulunmamaktadır. Erteleme kararının verilmesinde asıl olan hâkim kararı iken konkordato asıl olarak alacaklıların çoğunluğunun rızasına bağlıdır (İİK m. 297). Diğer taraftan iflâsın ertelenmesi konkordatodan farklı olarak geçici bir karaktere sahiptir. Başka bir ifade ile verilen erteleme kararı ile birlikte öngörülen iyileştirme gerçekleşir ve şirket ticari hayatına devam eder ya da şirketin iflâsına karar verilir. Ayrıntılı karşılaştırma için bkz. TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 317.

²²⁹ PEKCANITEZ, Hakan; **İflâsın Ertelenmesi**, İstanbul Barosu Dergisi, C. 79, s. 2, İstanbul 2005, s. 323.

²³⁰ ATALAY, s. 115.

²³¹ ATALAY, s. 121.

²³² TÜRK, Ahmet; **Sermaye Ortaklıklarının ve Kooperatiflerin Borca Batıklık Nedeniyle İflâsı ve İflâsın Ertelenmesi Konusunda İcra ve İflâs Kanunu'nda Yapılan Son Değişikliklerin Değerlen-**

İflâsın ertelenmesi kararı verilebilmesi için öncelikle limited şirketin borca batık olması gerekmektedir²³³. Borca batıklığın yetkili ticaret mahkemesine bildirilmiş olması, dolayısıyla şirket hakkında bir iflâs davasının olması gereklidir. Ancak şirketin aciz halinde olduğunu bildirerek şirketin kendi iflâsını istemesi veya borca batıklık dışında bir sebeple alacaklı tarafından şirketin iflâsının istenmiş olması halinde mahkemece iflâsın ertelenmesine karar verilemez²³⁴. Diğer bir deyişle borca batıklık hali dışında bir sebeple açılan iflâs davalarında şirketin iflâsının ertelenmesi kararı verilemez. Ancak Pekcanitez, borca batık olma hali dışında örneğin aciz hali, hatta borca batıklık ya da aciz hali tehlikesi ihtimalinde dahi iflâsın ertelenmesine karar verilmesi hususunda düzenlemeye gidilmesi gerektiğini belirtmektedir²³⁵. Biz de bu görüşe katılmaktayız.

İflâsın ertelenmesi kararı, şirketin muamele merkezinin bulunduğu ticaret mahkemesi tarafından verilecek bir karardır²³⁶, ancak mahkeme böyle bir kararı resen veremez. Mutlaka iflâsın ertelenmesi talebi, şirketin tüzel kişiliğince yapılmalıdır ve bu yetki ancak müdürler eliyle kullanılabilir ayrıca alacaklılardan ²³⁷ ²³⁸ birinin de

---

dirilmesi ve Öneriler, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, İzmir 2004, s. 297.

²³³ Borca batık durumda olmayan bir şirket için iflâsın ertelenmesi kararı verilmesi mümkün değildir. Yargıtay'ın da kararları bu doğrultudadır. “ Davacı şirket, borçlu buldukları teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin istendiği, şirkete ait mal varlığının borcu karşılayacak duruma olduğunu, şirket sermayesinin karşılıksız kaldığını, ara bilançonun çıkartılmasının ve şirketin durumunun düzelmesi olanaklı bulunduğundan TTK nun 324/son maddesine göre iflâsın bir yıl ertelenmesine karar verilmesini istemiştir. Mahkemece alınan bilirkişi raporu ile şirketin mal varlığının borcu karşılayacak durumda olduğu anlaşıldığından, davanın reddine ilişkin karar doğrudur.” 11. HD, t. 05.03.1986, 1986/838 E, 1986/1173 K. ERİŞ, Anonim Şirketler, s. 252. Ancak başka bir kararında şirketin aktifine göre 1/5 oranında borçlarını karşılamadığı takdirde, TTK nun 324. maddesine göre, iflâsın ertelenmesine karar verilebileceğini belirtmiştir. 11. HD, t. 29.08.1988, 1988/5319 E, 1988/5358 K. ERİŞ, Anonim Şirketler, s. 252.

²³⁴ ATALAY, s. 107.

²³⁵ PEKCANITEZ, s. 329.

²³⁶ “İİK nun 154. maddesine göre iflâs davasının borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesinde açılması gerekir. Bu yetki kuralı kamu düzenine ilişkin olup mahkemece re’sen gözetilir. İflâs talebine ilişkin dilekçe tebliğ edilmese bile davaya bakan mahkeme yetkisiz ise, yetkisizlik kararı verilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır.” 19. HD, t. 14.10.2004, 2004/5793 E, 2004/10095 K; “İflâsın ertelenmesi talebinde yetkili mahkeme İİK’nun 154/son maddesi uyarınca borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir. İflâsın ertelenmesini talep eden şirketin muamele merkezi Çiğli/İzmir iken, 01.10.2003 tarihinde yayınlanan Ticaret Sicil Gazetesinde Kemalpaşa olduğu belirtilmiştir. Mahkemece bu yön gözetilerek karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır.” 19. HD, t. 16.12.2004, 2004/11503 E, 2004/12674 K. PEKCANITEZ, s. 334, dnp. 36.

²³⁷ Alacaklılar kavramı içerisine örneğin kamu alacaklıları, şirket çalışanları, tahvil sahipleri girmektedir. Ancak intifa senedi sahipleri bu anlamda alacaklı sayılmamaktadırlar. TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 333.

²³⁸ Alacaklıların, şirketin iflâsının ertelenmesini talep etmesi halinde bir iyileştirme planı sunması gerekmektedir. Böyle bir iyileştirme planı sunabilmesi için şirketi çok iyi tanınması, şirketin tüm alacak

böyle bir talep de bulunabilmesi mümkündür (TTK m. 512, f. 1; m. 540, f. 1)²³⁹. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus şirket müdürlerinin iflâsın ertelenmesi talebinde bulunma zorunluluğunun bulunmadığıdır²⁴⁰. Bazı yazarlara göre borca batıklık bildiriminde olduğu gibi erteleme talebinde bulunulmaması da şirket müdürlerinin diğer ortaklara karşı sorumluluğunu doğurabilir, ancak alacaklılar yönünden böyle bir sorumluluğun var olduğundan bahsedilemez, zira alacaklıların doğrudan erteleme talebinde bulunma hakları vardır²⁴¹.

Borca batık durumda bulunan şirketin iflâsının ertelenmesi tek başına mahkemeden talep edilemez, iflâsın ertelenmesi talebi iflâs talebi ile birlikte mahkemeye bildirilmelidir²⁴². Mahkeme öncelikle iflâsın ertelenmesi talebini inceleyecek, bu talebi kabul etmezse şirketin iflâsına karar verecektir. Ayrıca iflâsın ertelenmesi talebi yapılan yargılamanın her aşamasında talep edilebilir.

Mahkeme tarafından iflâsın ertelenmesi kararı verilebilmesi için öncelikle şirketin borca batık olup olmadığının incelenmesi gerekir. Borca batıklığın tespiti özel ve teknik bilgiyi gerektirdiğinden bilirkişi incelemesine gidilmelidir²⁴³. Sayhan'a göre; iflâsın ertelenmesi talebinin basit yargılama gereğince yapılması ve ivedilikle incelenmesi gerektiğinden sunulan belgelerden şirketin durumu yaklaşık olarak da olsa hâkim tarafından anlaşılabilir derecede açık ise bilirkişi incelemesine gidilmeyerek tedbir niteliğindeki iflâsın ertelenmesi kararının verilmesi gerekir. Bu görüşünü gerekçelendirirken, ertelemenin amacının borçlu şirketin ayakta durmasını sağlama ve şirket alacaklılarının alacaklarını maksimum miktarda tahsilini sağlama olmasından dolayı borca batıklık hususunun kesin kanaatle tespiti uzun bir süre alacağından, şirketin durumunun kötüleşmesine, alınacak tedbirlerin ağırlaşmasına ve

---

ve borçlarını bilmesi gerekmektedir. Her ne kadar bu durum imkânsız olmasa da uygulamada karşılanabilmesi mümkün görünmemektedir. PEKCANITEZ, s. 336.

²³⁹ Tasfiye memurlarının, ortakların veya ortaklar genel kurulunun iflâsın ertelenmesini talep edebilmeleri mümkün değildir. BALCI, Şakir; **İflâsın Ertelenmesi Usul ve Esasları**, İzmir 2007, s. 242. Pekcanitez'e göre 4949 sayılı İcra ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun ile tasfiye memurlarına da iflâsın ertelenmesini talep etme hakkının verilmiştir ancak bu hususu eleştirmiştir. Buna gerekçe olarak da, tasfiye işi ile şirketin iyileştirilmesi için iflâsın ertelenmesini talep etmenin birbiriyle bağdaşmayacağını göstermektedir. PEKCANITEZ, s. 336.

²⁴⁰ ATALAY, s. 109.

²⁴¹ KAYA, Arslan; **Borca Batık Anonim Şirketin İflâsının Ertelenmesi**, Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Baskı, İstanbul 2001, s. 286, dpn. 33.

²⁴² PEKCANITEZ, s. 329.

²⁴³ PEKCANITEZ, s. 327.

hatta iflâsın ertelenmesinin imkânsızlaşmasına dolayısıyla şirketin iflâsına sebep olacağını ifade etmektedir.²⁴⁴

İflâsın ertelenmesi kararı verilebilmesi için şirketin mali durumunun iyileştirilebilmesi gerekir, başka bir ifade ile erteleme sonunda borçlu şirketin ticari hayata borca batıklık halinden kurtulmuş olarak dönmesi gerekmektedir²⁴⁵. Mali durumunun düzelmesi için alınması öngörülen tedbirler²⁴⁶ mahkemeye bildirilmeli ve şirketin mevcut durumu ve mali durumunun düzelebileceğini gösterir inandırıcı belgelerle birlikte şirket bilançosu ibraz edilmelidir^{247 248}. Mahkeme, verilen bu verilere göre şirketin mali durumunun düzelişip düzelmeyeceği konusunda bir karar verecektir²⁴⁹. İyileştirmenin hem finansal, hem işletme hem de hukuki yönü bulunmaktadır²⁵⁰. İflâsın ertelenmesi talebinde bulunan şirketin ekonomik olarak edimlerini yerine getirmesi yeterli görülmemeli, hukuki olarak vergi hukuku, icra iflâs hukuku ve ticaret hukuku yönünden de değerlendirme yapılmalıdır²⁵¹. Yapılacak iyileştirme projesi içerisinde, işletmenin masraflarının kısıtlanması, zorunlu ise personel sayısında indirime gidilmesi, kiralık yerlerin sayısının azaltılması veya daha uygun kiralık yerlerin tercih edilmesi, yeni pazarlara girilmesi, yeni üretim biçimlerinin araştırılması, uygun pazarlama faaliyetlerine girişilmesi, sermaye yükseltilmesi, yabancı sermayenin

²⁴⁴ SAYHAN, s. 105.

²⁴⁵ PEKCANİTEZ, s. 329.

²⁴⁶ Limited şirketçe alınacak bu tedbirler çok çeşitli olabilir. Örneğin sermaye artırımına gitmek, pay sahiplerinin veya üçüncü kişilerin limited şirketin borç ve taahhütlerini üstlenmesi, bazı mali af kanunlarının çıkması dolayısıyla şirketin vergi borçlarının büyük oranda azalması, alacaklılarla borç erteleme anlaşması imzalanması, kazanılma olasılığı çok yüksek sorumluluk davaları açılması, personel indirimi, işletme masraflarının kısıtlanması gibi. ATALAY, s. 117.

²⁴⁷ ATALAY, s. 110.

²⁴⁸ “Davalı anonim şirket 29.05.2003 tarihli dilekçesi ile TTK’nun 324. maddesi uyarınca iflâsın ertelenmesini talep etmiş, bu dilekçede iyileştirmenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklamalar yapmıştır. TTK’nun 324. maddesi uyarınca şirketin borca batık durumda olup olmadığı tespit edilmeli, borca batık durumda olduğunun saptanması halinde ıslahının mümkün bulunup bulunmadığı araştırılmalıdır. İflâsın ertelenmesini isteyen borçlu şirket, iyileştirmenin nasıl yapılacağına ilişkin bir proje sunmalıdır. TTK’nun 324. maddesinde projeden söz edilmemiştir. TTK’nun (İcra ve İflâs Kanunu olarak anlaşılması gerekir) 4949 sayılı Kanunla değişik 179. maddesinde bir iyileştirme projesi sunulması sunulan projenin ciddi ve inandırıcı olması halinde iflâsın ertelenmesine karar verileceği hükme bağlanmıştır. Ancak bu hüküm 4949 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak iflâsın ertelenmesi taleplerinde uygulanacağından, somut olayda uygulanması mümkün değildir. Bu durumda mahkemece 29.05.2003 tarihli dilekçedeki iyileştirme önerileri konusunda bilirkişi kurulundan rapor alınarak varılacak uygun sonuç çerçevesinde bir karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile erteleme talebinin reddinde isabet görülmemiştir.” 19. HD, t. 03.06.2004, 2004/1665 E, 2004/6623 K. PEKCANİTEZ, s. 330, dph. 27.

²⁴⁹ ATALAY, s. 116.

²⁵⁰ PEKCANİTEZ, s. 329.

²⁵¹ PEKCANİTEZ, s. 329-330.

azaltılması, likitlerin arttırılması, muhtemel konkordatoların kararlaştırılması yer alabilir²⁵².

Mahkeme iflâsın ertelenmesi talebini öncelikle ve ivedilikle inceler (İİK m. 179, f. 2). Bu düzenleme ile iflâsın ertelenmesi müessesenin kötüniyetle kullanılmasının önüne geçilmek istenmiştir²⁵³.

Yargıtay Yüksek Mahkemesi yeni tarihli kararlarında, bütün alacaklıları ilgilendiren iflâsın ertelenmesi talebinin ilan edilmesini zorunlu görmektedir²⁵⁴.

Mali durumunun iyileştirilmesi ümidi olmayan, önerdiği iyileştirme talebi ile şirketin durumunun düzelmesi mümkün görülmeyen şirketin iflâsına karar verilecektir. Şirketin borca batık olmadığına tespit edilmesi halinde de iflâsın ertelenmesi kararı verilmeyecektir.

Öngörülen tedbirlerin şirketin durumunu iyileştirmeye elverişli olduğu kanaatine varırsa mahkeme tarafından belirlenen bir süre için iflâs ertelenir²⁵⁵. Mahkeme tarafından verilen bu süre azami bir yıl olabilir²⁵⁶. Ancak mahkeme tarafından kayyumların raporları doğrultusunda uygun görülmesi halinde bir yıllık süre uzatılabilir, uzatma sürelerinin toplamı dört yılı geçemez (İİK m. 179/b). Türk'e göre uzatma kararı alınırken şirketin boca batık olması şartı aranmaz, amaç şirketin ticari varlığını

²⁵² PEKCANITEZ, s. 332-333.

²⁵³ PEKCANITEZ, s. 337.

²⁵⁴ "Limited şirketin borca batık durumda olması halinde iflâs veya erteleme talebini düzenleyen İİK'nun 179 ve TTK'nun 324. maddesinde bu istemin ilanına ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. İflâsın ertelenmesi kurumu erteleme talebinde bulunan şirketin menfaati göz önüne alınarak düzenlenmiş ise de, alacaklıların da menfaati kuşkusuz korunmalıdır. Şirket borçlarının muvazaalı olarak aktiften fazla olması sonucunu doğuracak kötüniyetli davranışların önüne geçmek ve anonim (limited) şirketin borca batık durumda olmadığını, iyileştirme projesinin yeterli bulunmadığını kanıtlanma olanağı vermek amacıyla iflâsın ertelenmesi talebinin İİK'nun 166/2. maddesinde öngörülen usulle ilan edilmesi, ilan üzerine borca batıklık durumu ve iyileştirme projesine itiraz edenler varsa bu itirazlar değerlendirilip erteleme koşullarının bulunup bulunmadığı araştırılarak varılacak uygun sonuç çerçevesinde bir karar verilmelidir." 19. HD, t. 30.12.2004, 2004/5733 E, 2004/13437 K. PEKCANITEZ, s. 339.

²⁵⁵ ATALAY, s. 122.

²⁵⁶ Sayhan, 4949 sayılı Kanun ile İcra ve İflâs Kanununda yapılan değişiklikle belirlenen bir yıllık azami süreyi eleştirmektedir. Sürenin belirlenmesi hususunda değişikliklerden önceki gibi hâkime takdir yetkisinin tanınmasının daha isabetli olduğu görüşündedir. Borca batıklık sebebiyle iflâs, alacaklıların veya şirketin kararına bağlı olmayan bir iflâs sebebi olduğundan, kanuni sürelerden daha uzun sürecek iyileştirme projelerinin uygulanması engellendiğinden, şirket ve alacaklılar iflâsın açılmasını istemediği halde iflâsın açılmasına karar verilmek zorunda kalınacaktır. Kanımızca kanunla getirilen süreler yerindedir. Böylece bu müessesenin yıllar boyu sürerek sürüncemede bırakılması engellenmiş ve şirketin hayatını devam ettirmesini amaçlayanların daha sistematik bir şekilde çalışarak olabilecek en hızlı şekilde şirketi ticari hayata döndürmek için çalışmaları sağlanmak istenmiştir. SAYHAN, s. 113.

devam ettirmesi, kâr elde eder hale gelmesi olması nedeniyle borca batıklık olması gerekmez²⁵⁷.

Mahkeme ayrıca şirketin malvarlığının korunması için gerekli tedbirlerin alınmasına da karar verir, zira şirket kural olarak malvarlığı üzerinde tasarruf yetkisine sahiptir. Mahkeme uygun görürse iflâsı ertelenen şirkete kayyım atayabilir, mahkeme tarafların talebi ile bağlı olmayıp kendisi karar verecektir. Ancak kayyımın seçimi konusunda şirketin tercihlerini dikkate almasında fayda bulunmaktadır²⁵⁸. Mahkeme kayyımın görev ve yetkilerini ayrıntılı olarak göstermek zorundadır (İİK m. 179/A, f. 3). Ayrıca kayyıma verilecek ücretinde tespit edilmesi gerekir ve bu ücret şirket tarafından ödenir²⁵⁹. Kayyımlık görevi mahkemenin kararı ile değil atanmış kişinin bu görevi kabul etmesi ile birlikte başlar, dolayısıyla kayyımlık görevinin kabul edilmesi zorunlu değildir²⁶⁰.

İflâsın ertelenmesi kararı ile birlikte şirket aleyhine başlatılmış olan icra ve iflâs takipleri kendiliğinden durur ve bunlar yönünden zamanaşımı ve hak düşürücü süreler işlemez^{261 262}. İflâsın ertelenmesi kararı tüm icra işlemleri için geçerli olup ödeme emri düzenlenmesi, haciz, satış işlemlerinin yapılması söz konusu değildir²⁶³²⁶⁴. Şirket aleyhine yeni bir takip başlatılabilmesi de mümkün değildir. Ancak erteleme süresi içerisinde şirket aleyhine iflâs davası haricinde dava açılabilmesi mümkündür, bu dava neticesinde verilen ilamın icrası mümkün değildir²⁶⁵.

Ayrıca iflâsın ertelenmesi kararı verildiği zaman alınacak tedbirler için gerekli masrafların da peşin olarak mahkeme veznesine yatırılması gerektiği görüşü hâ-

²⁵⁷ TÜRK, A., İflâsın Ertelenmesi, s. 323-324.

²⁵⁸ SAYHAN, s. 110.

²⁵⁹ SAYHAN, s. 111.

²⁶⁰ SAYHAN, s. 111.

²⁶¹ Takibin ne şekilde duracağı hususundaki tartışmalar için bkz. ATALAY, s. 131; 134-135.

²⁶² Atalay'a göre kamu alacakları dolayısıyla başlatılan takiplerin de durması gerekmektedir. Aksi bir düşünce iflâsın ertelenmesi kurumunun amacını boşa çıkartacaktır. ATALAY, s. 135-136.

²⁶³ TÜRK, A., İflâsın Ertelenmesi, s. 315.

²⁶⁴ Takiplerin durması ve yeni takip açılması yasağına kanun koyucu iki istisna getirmiştir. Taşınır, taşınmaz ve ticari işletme rehiniyle temin edilmiş alacaklar ile İcra ve İflâs Kanununun 206. maddesinin birinci sırada yazılı alacaklardır. (İİK m. 179/b/2). Ancak bu istisnaların iflâsın ertelenmesi kararından beklenen faydaların sağlanmasını engelleme tehlikesi bulunduğu gerekçesi ile eleştirilmektedir. SAYHAN, s. 116-117.

²⁶⁵ TÜRK, A., İflâsın Ertelenmesi, s. 315-316.

kimdir²⁶⁶. Mahkeme tarafından alınan iflâsın ertelenmesi kararı İcra ve İflâs Kanununun 166. maddesinin 2. fıkrası hükmü gereğince ilan edilmelidir.

İflâsın ertelenmesi kararı nihai bir karar değildir²⁶⁷. Erteleme süresi sonunda şirkette iyileşme söz konusu olmazsa mahkeme yargılamaya devam edecek ve erteleme süresinin uzatılmasına veya şirketin iflâsına karar verecektir. Sürenin sonunda şirketin mali durumu düzelir ve borca batıklıktan kurtulursa iflâs davasının reddine karar verilecektir. Yargıtay, iflâsın ertelenmesi kararına karşı temyiz yolunun açık olduğunu kabul etmektedir²⁶⁸. Temyiz süresi hususunda doktrinde bir birliklik bulunmamaktadır, Pekcanitez'e göre ve Yargıtay'ın yeni tarihli kararlarına göre temyiz süresi iflâs kararının temyiz süresi gibi on gündür²⁶⁹. Ancak Yargıtay'ın daha eski tarihli kararlarında²⁷⁰ ve bazı yazarlara göre temyiz süresi 15 gündür²⁷¹. Kanımızca Pekcanitez gibi sürenin on gün olarak kabulü gerekmektedir. Bu süre alacaklılar yönünden ilanın yapılması ile şirket bakımından ise kararın tebliğinden itibaren işleme başlayacaktır. İflâsın ertelenmesine ilişkin karar şirket alacaklıları ve şirket tarafından temyiz edilebilir, ortakların iflâsın ertelenmesini talep etme hakları olmadığı gibi erteleme kararını temyiz etme hakları da bulunmamaktadır²⁷².

²⁶⁶ ATALAY, s. 111.

²⁶⁷ PEKCANITEZ, s. 356.

²⁶⁸ “TTK m. 324 uyarınca verilen iflâsın ertelenmesi kararı temyiz edilebilir. İhtiyati tedbir kararına itiraz üzerine verilen karar temyiz edilemez.” KAYA, A., s. 302. 11. HD, t. 01.10.1979, 1979/4108 E, 1979/4306 K; 11. HD, t. 22.10.1984, 1984/4712 E, 1984/4950 K. PEKCANITEZ, s. 356, dpn. 105. Ancak Domaniç'e göre erteleme kararı tedbir niteliğinde ve bir yönüyle de idari nitelikte bulunduğu ve mahkeme bu karar ile iflâs dosyasından elini çekmediğinden erteleme kararının temyiz edilebilmesi mümkün değildir. DOMANIÇ, Anonim Şirketler, s. 548. Nihai değil bir ara karar olduğundan dolayı ve İcra ve İflâs Kanununun 164. maddesi ve gerekse Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununun 427. maddesinin 1. fıkrası hükümleri nihai kararların temyiz edilebileceğini düzenlediğinden, iflâsın ertelenmesi kararının temyiz edilemeyeceği görüşü için bkz. KAYA, A., s. 302.

²⁶⁹ PEKCANITEZ, s. 356. “İflâsın ertelenmesi İİK nun 179 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olup, İİK nun 164. maddesine göre iflâs ile ilgili olarak Ticaret Mahkemesince verilen kararlar tebliğinden itibaren on gün içinde temyiz edilebilir. Müdahil banka vekiline karar 25.02.2004 tarihinde tebliğ edilmiş olup 09.03.2003 tarihli temyiz istemi süresinde olmadığından reddi gerekmiştir.” 19. HD, t. 03.06.2004, 2004/3486 E, 2004/6630 K. PEKCANITEZ, s. 356, dpn. 106.

²⁷⁰ 11. HD, t. 01.10.1979, 1979/4108 E, 1979/4108 K. SAYHAN, s. 115, dpn.138.

²⁷¹ Ancak yazar karar düzeltme için sürenin on gün olduğunu belirtmektedir. Zira iflâsın ertelenmesi kararının temyizi üzerine verilen Yargıtay kararı, İcra ve İflâs Kanununun 366. maddesinin 3. fıkrası hükmünde belirtilen “dairenin hukuka müteallik kararları” ndan birisidir. SAYHAN, s. 115.

²⁷² 11. HD, t. 10.05.1983, 1983/2321 E, 1983/2462 K. SAYHAN, s. 115, dpn. 138.

3- Tasarıda Yer Alan Düzenleme

Tasarının 633. maddesinde isabetli olarak “*sermaye kaybı*²⁷³ ve *borca batıklık*” üst başlığı altında esas sermayenin kaybı ve borca batıklık halinde anonim şirketlere ilişkin hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir. Şirketin esas sermayesi ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması ve genel kurulun, sermayeyi üçte bire indirme veya tamamlamaya karar vermemesi durumunda, şirket infisah eder (TTKT m. 633- 376 f. 2)^{274 275}.

Tasarıya göre; zarar sebebiyle esas sermayenin yarısının kaybı halinde şirket müdürleri ortaklar genel kurulunu derhal toplantıya çağırır ve iyileştirici tedbirleri genel kurula sunar. Müdürlerin kusurlu olarak ortaklar genel kurulunu toplantıya çağdırmamaları halinde meydana gelecek olan zarardan dolayı şirkete, ortaklara ve alacaklılara karşı sorumlu olurlar²⁷⁶. Sermayenin üçte ikisinin zarar nedeniyle karşı-

²⁷³ Türk’e göre olması gereken hukuk yönünden sermayenin üçte ikisinin kaybı hakkındaki yasal düzenleme kaldırılmalıdır. Zira sermayenin 2/3’ünün kaybı halinde genel kurulun mutlaka uyması gereken iyileştirme tedbirleri düzenlenmişken, daha ağır bir durum olan borca batıklık halinde şirket iflâsın ertelenmesi kararı almışsa bu durumda böyle bir zorunluluk bulunmaması garip bir durum ortaya çıkarmaktadır. Ancak bu düzenleme kaldırılmayacak ise durumun tespitinde esas alınacak değerlendirme ilkelerine açıklık getirilmesi gerek, genel kurulun alması gereken kararlar yasada tereddüde tol açmayacak şekilde ifade edilmelidir. Ayrıca infisah yaptırımını kaldırılarak alacaklılar ve ortaklara fesih davası açma hakkı tanınmalıdır. TÜRK, A., Sermaye Kaybı, s. 207-208. Kanımızca ortaklar genel kurulunu gereken tedbirleri alarak alacaklıları koruma altına alması için kanun metninde düzenlenen kararlardan birini almaması halinde yaptırımın ağır olacağını bilerek harekete geçmesinin sağlanması gerekmektedir. Bu yaptırımın ağırlığını bilmek genel kurulu faaliyete daha hızlı bir şekilde geçirecektir. Bu sebeple şirketin infisahi yaptırımını yerindedir.

²⁷⁴ YILDIZ, Limited Şirket, s. 288.

²⁷⁵ **3. Sermayenin kaybı, borca batık olma durumu**

a) Çağrı ve bildirim yükümü

Madde 376 - (1) Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanunî yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar.

(2) Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanunî yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhal toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket sona erer.

(3) Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de olası satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkarttırıp denetçiye verir. Denetçi bu ara bilanço, en çok yedi iş günü içinde inceler ve değerlendirmeleri ile önerilerini bir rapor hâlinde yönetim kuruluna sunar. Önerilerde 378 inci maddede düzenlenen erken teşhis komitesinin önerilerinin de dikkate alınması şarttır. Rapordan, aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflâsını ister; meğerki, iflâs kararının verilmesinden önce, şirketin açığını karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasını diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul etmiş olsun.

²⁷⁶ YILDIRIM, Ali Haydar; **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Limited Ortaklık Müdürünün Hukuki Durumu**, İzmir 2008, s. 136-137.

lıksız kalması durumunda müdürler, ortaklar genel kurulunu derhal toplantıya çağırır, genel kurulun sermayeyi tamamlama veya kalan 1/3 sermaye ile yetinme hususunda karar vermesi gerekir, böyle bir kararın verilmemesi halinde şirket kendiliğinden infisah eder. Şirketin borca batık olması yani aktiflerinin gerçek satış değeriyle değerlemeye tabi tutulsalar dahi alacaklıların alamaması halinde ise müdürlerin mahkemeye müracaat etmesi gerekmektedir. Bu görev müdürlerin devredilemez ve vazgeçilemez görevleri arasında olup başka bir ortağa, organa veya üçüncü bir kişiye devri mümkün değildir²⁷⁷. Borca batık olma şüphesi yıllık bilançodan, aylık, üç aylık veya altı aylık hesap durumlarından, denetçinin veya şirketin sahip olması durumunda erken teşhis komitesi ya da müdürlerin belirlemesi sonucunda ortaya çıkabilir. Böyle bir durumun ortaya çıkması durumunda müdürler, işletmenin devamı ilkesini esas alarak aktiflerin olası satış değerleri üzerinden bir ara bilanço hazırlarlar (TTKT m. 376, f. 3). Bu ara bilanço şirket denetçiye sunar. Denetçi en çok yedi iş günü içerisinde bu bilançoları inceler ve değerlendirme ile önerilerini müdürlere sunarlar. Denetçi raporundan da şirketin aktiflerinin borçlarını karşılamaya yetmeyeceği anlaşılırsa, şirket müdürleri bu durumu derhal şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildir ve şirketin feshini talep ederler. Mahkemeye müracaat için müdürler kurulunun kararı gerekir, yoksa müdürlerin her birinin tek başına mahkemeye müracaat edebilmesi mümkün değildir²⁷⁸. Ancak şirket alacaklılarından bazıları, iflâs kararının verilmesinden önce kendi alacaklarının diğer alacaklıların haklarından, sonraki sıraya gitmesini kabul ederlerse ve bu alacak miktarı ara bilançoda gösterilen açık miktarı kadarsa müdürler tarafından iflâs bildirimine yapılmasına gerek bulunmamaktadır (TTKT m. 376, f. 3).

C- ORTAKLARDAN BİRİNİN ŞİRKETTEKİ PAYI ÜZERİNE HACİZ KONULMASI VEYA İFLÂS ETMESİ

Limited şirketlerde, ortaklardan birinin şahsi alacaklılarından birinin alacağını elde edememesi veya iflâs etmesi nedeniyle şirket ortağının hisselerini haczetmesi halinde Türk Ticaret Kanununun 522. maddesinde göre²⁷⁹, iflâs idaresinin veya ala-

²⁷⁷ YILDIRIM, s. 138.

²⁷⁸ YILDIRIM, s. 140.

²⁷⁹ **1. Şirketin Feshini İhbar ve İnfisahı:**
Madde 522-

çaklıların en az altı ay öncesinden ihbar etmesi şartıyla şirketin feshini talep edebilir²⁸⁰.

1- Ortaklardan Birinin Şirketteki Payı Üzerine Haciz Konulması

Şirketin ortaklarından birinin şahsi alacaklısı alacağını elde etmek amacıyla Türk Ticaret Kanununun 522. maddesinde göre²⁸¹, en az altı ay önce ihbar etmek şartıyla şirketin feshini talep edebilir²⁸². Böyle bir ihbar neticesinde şirket infisah ederek tasfiye haline girer, bu durumda tasfiye memurları, aleyhine takibat yapılan ortağa düşen tasfiye payını iflâs idaresine veya icra dairesine vermeye mecburdur (TTK m. 522)²⁸³. Bu madde hükmü ile iflâs idaresine ve ortağın şahsi alacaklılarına, şirketin süresi dolmadan, fesih hakkı tanımak suretiyle tasfiye payının kısa bir süre içinde ödenmesi sağlanmak istenmiştir²⁸⁴.

Şirket ortağının şahsi alacaklılarına ve şirketin iflâsı halinde iflâs idaresine tanınan fesih yetkisi, kanundan doğan bir haktır ve üçüncü kişileri korumak amacını taşıdığından amir nitelikte bir hükümdür²⁸⁵.

a- Payın Haczi

Limited şirketlerde, ortaklardan birinin şahsi alacaklısı, ortağın kişisel mallarına veya şirket bilançosu gereğince o ortağa düşen kâr payına başvurabileceği gibi (TTK m. 145, f. 1) alacağını ortağın şirketteki payına da başvurarak (TTK m. 522) alabilir. Türk Ticaret Kanununun 191. maddesi hükmünde kollektif şirket ortağının şahsi borcundan dolayı şirket hissesinin haczedilebilmesi için önce borçlu ortağın

---

Ortaklardan birinin iflâsı halinde iflas idaresi en az altı ay önce ihbar etmek şartıyla şirketin feshini isteyebilir. Ortaklardan birinin payını haczettirmiş olan alacaklı da aynı hakka sahiptir.

Böyle bir ihbar neticesinde şirket infisah ederek tasfiye haline girerse tasfiye memurları, aleyhine takibat yapılan ortağa düşen tasfiye payını iflas idaresine veya icra dairesine vermeye mecburdurlar.

²⁸⁰ Limited şirketi şahıs şirketlerine yaklaştıran bir sona erme sebebidir. KARAYALÇIN, s. 387.

²⁸¹ Türk Ticaret Kanununun 185. maddesine göre, kollektif şirketler için de ortaklardan birinin iflâsı, şirketin sona ermesine neden olur. Kanun, limited şirketlere benzer fesih önleme yollarını kollektif şirketler (TTK m. 191 ve 196) için de öngörmüştür. Benzer düzenleme adi komandit şirketler için de mevcuttur (TTK m. 267). Fakat Kanunda, anonim şirketler için ortaklardan birinin iflâsı veya şirket payı üzerine haciz konulması halinde şirketin sona ermesi ile ilgili olarak herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

²⁸² Limited şirketi şahıs şirketlerine yaklaştıran bir sona erme sebebidir. KARAYALÇIN, s. 387.

²⁸³ “Ortaklardan birinin payını haciz ettiren alacaklının limited şirketin feshini istemek hakkı vardır” 11. HD, t. 24.10.18985, 1985/5204 E, 1985/5584 K. ÇEVİK, Limited Şirket, s. 498.

²⁸⁴ DÖNMEZ, R. Murat; **Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi**, 3. Baskı, İstanbul 2008, s. 188.

²⁸⁵ DÖNMEZ, s. 188.

şahsi malvarlığına ve şirketteki kâr payına başvurulması gerektiği düzenlenmiştir. Ancak limited şirketler yönünden böyle bir düzenlemeye yer verilmemiştir, yani ortaklardan birinin şahsi alacaklısı, alacağına karşılık olarak doğrudan ortağın şirketteki kâr payına haciz koydurabilir^{286 287}.

Kanunumuzdaki düzenlemeler dikkate alındığında, alacaklının, ortağın limited şirket hisselerini haczetmesi değil tasfiye payını haczetmesi söz konusudur, dolayısıyla alacaklının şirket yönetimine müdahalesi mümkün olmadığından limited şirket hisselerini haczederek alacağını tahsil edebilme olasılığı çok düşüktür²⁸⁸.

b- Haciz Usulü

Türk Ticaret Kanununun 522. maddesi hükmünde düzenleme altına alınan hisse haczi prosedürü, Ticaret Kanununun 145, 522 ve 523. maddeleri ile İcra ve İflâs Kanununun 89, 94 ve 121. maddelerinin birlikte dikkate alınması ile işletilir²⁸⁹. Ticaret Kanununun 503. maddesinin 2. fıkrası hükmü gereğince ortaklar tarafından konulan sermaye için hisse senedi çıkarılmayacağından²⁹⁰ limited şirketlerde hisse haczi anonim şirketlerde çıplak pay haczinde olduğu gibi İcra ve İflâs Kanununun 94 maddesine²⁹¹ göre yapılır²⁹². Dolayısıyla, icra memuru tarafından şirket merkezine

²⁸⁶ PULAŞLI, Şirketler, s. 1105.

²⁸⁷ 11. HD, t. 11.11.1999, 1999/7070 E, 1999/9033 K; 11. HD, t. 10.02.2001, 2001/6949 E, 2001/9715 K; 11. HD, t. 10.11.1987, 1987/5578 E, 1987/6073 K. Ancak Yargıtay'ın aksi yönde görüşleri mevcut olup alacaklının, borçlunun şirketteki payını haczettiremeyeceği yönünde kararları bulunmaktadır. 12. HD, t. 06.12.2003, 2003/22237 E, 2003/26533 K; 19. HD, t. 24.09.2001, 2001/1947 E, 2001/1947 K. DÖNMEZ, s. 180-181.

²⁸⁸ YENİOCAK, Umut; **Anonim ve Limitet Şirket Hisselerinin Haczi**, Ankara 2009, s. 83.

²⁸⁹ YENİOCAK, s. 89.

²⁹⁰ Tasarıda bu ilkedan dönülerek limited şirketler için de hisse senedi çıkartılabileceği düzenlemesine yer verilmiştir. Tasarının 593. maddesinin 2. fıkrasında "*Esas sermaye pay senetleri ya ispat aracı şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenir. Ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin, ağırlaştırılmış veya bütün ortakları kapsayacak biçimde düzenlenmiş rekabet yasağının ve şirket sözleşmesinde öngörülmuş önerilmeye muhata olma, önalım, geri alım ve alım haklarının, bu senetlerde açıkça belirtilmesi gereklidir.*" hükmüne yer verilmiştir.

²⁹¹ **İştirak Halinde Tasarruf Edilen Mallar:**

Madde 94- Bir intifa hakkı veya taksim edilmemiş bir miras veya bir şirket yahut iştirak halinde tasarruf edilen bir mal hissesi haczedilirse icra dairesi, ikametgahları bilinen ilgili üçüncü şahıslara keyfiyeti ihbar eder. Bu suretle borçlunun muayyen bir gayrimenkuldeki tasfiye sonundaki hissesi haczedilmiş olursa icra memuru haciz şerhinin gayrimenkulün kaydına işlenmesi için tapu sicil muhafızlığına tebligat yapar. Anonim şirketlerde paylar için pay senedi veya pay ilmühaberi çıkarılmamışsa, borçlunun şirketteki payı icra dairesi tarafından şirkete tebliğ olunarak haczedilir. Bu haczin şirket pay defterine işlenmesi zorunludur; ancak haciz, şirket pay defterine işlenmemiş olsa bile şirkete tebliğ tarihinde yapılmış sayılır. Haciz, icra dairesi tarafından tescil edilmek üzere Ticaret Siciline bildirilir. Bu durumda haczedilen payların devri, alacaklının haklarını ihlal ettiği oranda batıldır. Haczedilen payların satışı, taşınır malların satışı usulüne tabidir. Diğer taşınırlarda icra dairesi başkasına devre mani tedbirleri alır.

gidilip orada bir tutanak tanzim edilerek borçlu ortağın limited şirketteki payının haczi işlemi gerçekleştirilir. Ayrıca borçlunun limited şirketteki hissesi İcra ve İflâs Kanununun 89. maddesi hükmü gereğince, şirkete haciz ihbarnamesi veya haciz müzekkeresi tebliğ edilerek de yapılabilir. Haciz, Türk Ticaret Kanununun 519. maddesi uyarınca tutulması zorunlu pay defterine işlenir, ancak şirket pay defterine işlenmemiş olsa bile şirkete tebliğ tarihinde haciz yapılmış sayılır²⁹³.

c- Fesih Talebi

Limited şirket ortağının hissesi üzerine haciz koyduran alacaklı, bu payın satışını talep edemez²⁹⁴. Alacaklı alacağını mahcuz hisseyi sattırmak yoluyla değil, şirketin feshini talep ederek, tasfiye sonucunda borçlu ortağa düşecek tasfiye payından elde edecektir. Bu sebeple şirket ortaklarından birinin payını haczettirmiş olan alacaklı, en az altı ay önce ihbar etmek şartıyla şirketin feshini talep edebilir. Ancak fesih talebinde bulunulabilmesi kesin haciz halinde söz konusudur. Borçlu ortağın payını ihtiyaten veya muvakkat hacizle haczettiren alacaklının fesih talep etme hakkı bulunmamaktadır²⁹⁵.

Alacaklının şirketin feshini talep edebilmesi için borçlu ortağın limited şirketteki hissesini haczetmesi gerekmektedir. Yargıtay bir kararında bu hususa değinmiştir; “Ortaklardan birinin alacaklısı olan kimsenin Türk Ticaret Kanununun 522. maddesinden bilistifade şirketin tasfiyesini isteyebilmesi için borçlu ortağın payını haczettirmiş olması lazım gerekir. İnceleme konusu olayda ise, ortağın payı haczettirilmiş olmayıp sadece şirketin gayrimenkulünün haczettirilmiş olmasına, bu durumda

---

Borçlunun reddetmediği miras veya başka bir sebeple iktisap eyleyip henüz tapuya veya gemi siciline tescil ettirmediği mülkiyet veya diğer aynı hakların borçlu namına tescili alacaklı tarafından istenebilir. Bu talep üzerine icra dairesi alacaklının bu muameleyi takip edebileceğini tapu veya gemi sicili dairesine ve icabında mahkemeye bildirir.

Borçlunun zilyet bulunduğu bir gayrimenkul üzerindeki fevkalade zamanaşımı ile iktisabını istemek hakkının haczedilmesi halinde, icra dairesi zilyetliğin başkasına devrine mani olacak tedbirleri alır ve alacaklıya bir ay içinde gayrimenkulün borçlusu adına tescili için dava açması yetkisini verir. Mahkemenin tescil kararı ile gayrimenkul bu alacaklı lehine mahcuz sayılır.

İkinci fıkra hükmü, almaya hak kazandığı veya almakta bulunduğu emekli veya yetim maaşını istifa için icap eden yoklama muamelesini yaptırmayanlar hakkında yetkili makama bildirmek suretiyle tatbik olunur.

Alacaklının bu sebeple yapacağı kanuni masraflar ayrıca takip ve hükme hacet kalmaksızın dairece borçludan tahsil olunur.

²⁹² KURU, s. 396, dpn. 80; YENİOCAK, s. 89.

²⁹³ DÖNMEZ, s. 182.

²⁹⁴ YENİOCAK, s. 87-88.

²⁹⁵ YENİOCAK, s. 90.

Türk Ticaret Kanununun 522 ve 145. madde hükümlerine göre davacının şirketin tasfiyesini isteme yetkilisinin oluşmamış bulunduğu kabulü lazım gelmesine göre davacı vekilinin bütün temyiz itirazları yerinde değildir.”²⁹⁶

Kanunumuzda yer alan tüm düzenlemeler birlikte ele alındığında, limited şirket ortaklarının hisselerinin haczini düzenleyen hükümlerde, haczedilen hissenin satılarak paraya çevrilmesi yerine, alacaklı tarafından şirketin feshini talep ederek borçlu ortağa düşen tasfiye payından alacaklının tatmin edilmesi yöntemi düzenlenmiştir. Ancak geçen bu süreçte payın muhafazası ile ilgili hiçbir düzenlemeye yer verilmemiştir²⁹⁷. Kanımızca bu durumda payın muhafazası ile ilgili düzenlemelere gidilerek alacaklıların korunması gerekmektedir.

Fesih talebinin ne şekilde olacağı hususunda Kanunumuzda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Yazılı şekilde kurulma zorunluluğu bulunan limited şirketin feshinin de yazılı şekilde yapılması, açık ve şartsız bir beyan şeklinde olması gerekir²⁹⁸. Fesih, limited şirketteki tüm ortaklara ayrı ayrı yönlendirilmelidir²⁹⁹; bu sebeple tebliğ tarihi, son olarak hangi ortağa tebliğ edilmişse o tarihtir³⁰⁰. Fesih gerçekleşmeden geri alınabilmesi mümkündür³⁰¹.

İcra ve İflâs Kanunu hükümleri çerçevesinde alacaklının haciz tarihinden başlayarak bir yıl içerisinde satışı istememesi halinde haciz kalkacağından bu süre içerisinde alacaklının fesih talebinde de bulunması gerekmektedir. Burada Türk Ticaret Kanununun 522. maddesinde yer alan, en az altı ay önceden fesih ihbarının da yapılması gerektiği koşulu birlikte değerlendirildiğinde, fesih ihbarının haciz kararının tebliğinden itibaren altı ay içerisinde yapılması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır³⁰².

²⁹⁶ 11. HD, t. 10.11.1987, 1987/5578 E, 1987/6073 K. DOĞANAY, C. II, s. 1423, dph 15.

²⁹⁷ YENİOCAK, s. 83.

²⁹⁸ ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 303 vd. Feshin şekle bağlı olmadığı görüşü için bkz. POROY/ TEKİNALP/ ÇAMOĞLU, N 1670a, s. 893.

²⁹⁹ 11. HD, t. 11.11.1999, 1999/7070 E; 1999/9033 K. DÖNMEZ, s. 189; aynı yöndeki görüş için bkz. YENİOCAK, s. 90. Ancak farklı görüşte olan yazarlarda bulunmakta olup ihbarın şirkete yönlendirilmesi gerektiğini savunmaktadırlar. POROY/ TEKİNALP/ ÇAMOĞLU, N 1670a, s. 893; İNAN, Yusuf Ziya; **Limited Şirketler**, İstanbul 1968, s. 78.

³⁰⁰ YENİOCAK, s. 90.

³⁰¹ Arslanlı ve Domaniç; altı aylık süre dolduktan sonra fesih gerçekleşmiş olmasına rağmen henüz tescil edilmemişse, Türk Ticaret Kanununun 523. maddesi gereğince fesih ve tasfiye engellenebilir görüşünü savunmaktadır. ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 306.

³⁰² ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 305. Oysa alacaklı haczin konulması tarihinden itibaren bir yıl içinde satış talep edebilirken, Kanun koyucu burada ayrık bir düzenleme getirmiştir. İNAN, s. 78.

Altı aylık ihbar süresi dolduktan sonra şirketin kendiliğinden mi yoksa mahkeme kararı ile mi sona ereceği hususunda doktrinde tartışma bulunmaktadır. Doğanay'a göre; altı aylık ihbar süresi neticesinde şirket infisah eder ve şirket müdürleri durumu tescil ettirirler. Müdürler tarafından bu keyfiyetin yerine getirilmemesi halinde iflâs dairesi veya alacaklılar şirketin sona erdiğinin sicile tescilini mahkemeden isteyebilirler³⁰³. Dönmez'e göre ise; alacaklının yapmış olduğu ihbar, şirketin feshinin istenebilmesi için bir koşul olup, İcra ve İflâs Kanununun 106. maddesinin kıyasen uygulanması ile bir yıllık süre içerisinde fesih davasının açılması gerekmektedir. Ancak bu sürenin başlangıcı olarak haczin kesinleşmesi tarihi değil, fesih ihbar süresinin bitim tarihinin dikkate alınması gerekmektedir. Bu süre içerisinde dava açılmaması durumunda haczin düşmüş olması ve geçerli bir haciz olmaması nedeniyle davanın reddi gerekmektedir³⁰⁴. Yargıtay da bir kararında; fesih ihbarın tüm ortaklara yapılmasının ardından şirketin feshinin dava edilmesi gerektiğini belirtmiştir³⁰⁵. Kanımızca Doğanay'ın görüşü yerinde olup, ihbar süresinin dolması ile birlikte şirket kendiliğinden sona erer.

Limited şirket ortakları, iflâs dairesinin ve alacaklıların lehine olması kaydıyla, altı aylık süreyi beklemeksizin şirketin feshini kabul edebilir³⁰⁶.

Şirketin feshi ve tasfiyesi ile birlikte borçlu ortağa düşen tasfiye payı, tasfiye memurları tarafından iflâs masasına veya icra dosyasına yatırılır. izzat alacaklıya ödeme yapılabilmesi mümkün değildir³⁰⁷.

Türk Ticaret Kanununun 522. maddesinin 1. fıkrası, iki ortaktan oluşan limited şirketler düşünülmeden kaleme alınmış olmasına rağmen, iki ortaklı limited şirketler için de bu kanun maddesinin uygulanmasında herhangi bir sakınca bulunmamaktadır³⁰⁸.

³⁰³ DOĞANAY, C. II, s. 1423. Dirikkan da Ticaret Kanununun 552. maddesinde açıkça alacaklının mahkemeye başvurması koşulu öngörülmediğinden, ihbar yeterli olup, bu ihbarın tüzel kişiliğe yönlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. ÖZTÜRK DİRİKKAN, Hanife; **Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Payı**, Ankara 2005, s. 62, dpn. 142; Yeniocak ise, kanundan kaynaklanan özel bir fesih hali söz konusu olduğundan ayrıca dava açmaya gerek bulunmadığı görüşündedir. YENİOCAK, s. 91.

³⁰⁴ DÖNMEZ, 189-191.

³⁰⁵ 11. HD, t. 11.11.1999, 1999/7070 E; 1999/9033 K. DÖNMEZ, s. 190, dpn. 582.

³⁰⁶ ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 306.

³⁰⁷ DOĞANAY, C. II, s. 1424.

³⁰⁸ PEKDİNÇER, s. 466.

2- Ortaklardan Birinin İflâs Etmesi

Ortaklardan birinin iflâs etmesi halinde iflâs idaresi, en az altı ay öncesinden ihbarda bulunmak kaydıyla, şirketin feshini talep edebilir³⁰⁹. Fesih davası açılması, özellikleri ve sonuçları, ortaklardan birinin şirketteki hisselerinin haczedilmesi ile aynı prosedüre tabi olduğundan yukarıdaki anlatımla yetinilecek ve tekrar edilmeyecektir.

Ortak hakkında iflâs kararının verilmesi ile şirket ortağı iflâs etmiş olur. Bu kararın verilmiş olması yeterli olup, kararın kesinleşmesine gerek bulunmamaktadır³¹⁰. Bu nedenle iflâs kararı mahkemece verildikten sonra şirketin feshine ancak Yargıtay tarafından verilecek yürütmenin durdurulmasına ilişkin karar engel olabilir³¹¹. Bu arada tasfiye işlemi bitene kadar borçlu ortağının ortaklık sıfatı devam etmektedir.

3- İnfisahın Önlenmesi

Türk Ticaret Kanununun 523. maddesi³¹² gereğince, şirketin infisahın tescilinden önce maddede sayılan şartlardan birinin gerçekleşmesi halinde limited şirket fesih ve tasfiye olmaz. Diğer bir deyişle, şirkete gönderilen ihbarda belirtilen altı aylık sürenin bitimiyle birlikte şirketin münfesihi hale geldiği andan ticaret siciline sona ermenin tescilinin isteneceği ana kadar, bu madde hükmü doğrultusunda şirket-

³⁰⁹ İflâs ile ilgili konular, şirketin iflâsına karar verilmesi başlığı altında ayrıntılı olarak anlatılmış olduğundan burada değinilmeyecektir. Bkz. s. 13 vd.

³¹⁰ PULAŞLI, Şirketler, s. 1105.

³¹¹ TEKİL, Limited Şirket, s. 76, dpn. 113.

³¹² **2. İnfisahın Önlenmesi:**

Madde 523-

İnfisahın tescilinden önce aşağıdaki şartlardan birisi gerçekleştiği takdirde şirket fesih ve tasfiye olunamaz:

1. Şirket veya ortaklar, iflâs masasının veya takibatta bulunan alacaklının haklarını öderse;
  2. Payın iflâs idaresi veya icra dairesi marifetiyle ve açık artırma yoluyla satılmasına ve pay kendisine ihale olunan kimsenin yeni bir ortak olarak şirkete girmesine diğer bütün ortaklar muvafakat ederlerse;
  3. Pay, bütün ortaklarla iflâs idaresi veya icra dairesinin muvafakatiyle başka bir ortak veya üçüncü şahıs tarafından devralınırsa;
  4. Esas sermayenin ekseriyetini temsil eden ortakların sayı itibarıyla ekseriyeti aleyhinde takibat yapılan ortağın koymuş olduğu sermayenin hakiki bedelini alarak şirketten çıkarılmasına karar verirse.
- Dördüncü bentte yazılı halde hakkının tasfiyesi maksadıyla ortağa verilecek para yüzünden esas sermayenin itibari değeri düşecek olursa, esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümler tatbik olunur.

Pay bedelinin veya ödenecek paranın iflâs idaresine veya icra dairesine verilmesi şarttır.

tin infisahının önlenmesi mümkündür³¹³. Feshi önleyecek bu çözüm yolları ile şirketin devamının sağlanması yanında alacaklının da tatmin edilmesi amaçlanmıştır.

Limited şirket veya ortakları, iflâs masasının veya haciz talebinde bulunan alacaklının hakları ödeyerek şirketin infisah etmesini önleyebilir (TTK m. 523, b. 1)³¹⁴. Hakkın ödenmiş sayılabilmesi için, alacağın faiz ve sair masraflarıyla birlikte ödenmiş olması şarttır. Ancak şirketin borçlu ortağın borcunu ödeyebilmesi için, şirket esas sermayesi ile kanuni yedek akçeleri aşan bir malvarlığına sahip olması gerekmektedir³¹⁵. Takip konusu borcun ödenmesi için ortaklar genel kurulunun karar alması gerekmektedir, ancak şirket ortağının şahsi borcunun ödenmesi, olağanüstü bir işlem niteliğindedir, bu sebeple genel kurulun olağanüstü işlemler için aranan nisapla karar vermesi gerekir³¹⁶. Ayrıca borçlu ortağın oy hakkı bulunmamaktadır. Şirket tarafından yapılan bu ödeme, borçlu şirket ortağına rücu edilebilir³¹⁷. Şirketin feshine ilişkin mahkeme kararının tescilinden önce borcun ödenmesi durumunda şirketin feshi ve tasfiyesi söz konusu olmaz³¹⁸.

İkinci olarak, borçlu şirket ortağının payının iflâs idaresi veya icra dairesi marifetiyle ve açık artırma yoluyla satılmasına ve pay kendisine ihale olunan kimsenin yeni bir ortak olarak şirkete girmesine diğer bütün ortaklar muvafakat etmesi halinde de şirketin sona ermesi söz konusu olmaz (TTK m. 523, b. 2). Şirket ortaklarının muvafakati ile yapılacak olan satışın açık artırma yoluyla yapılması gerekmektedir, pazarlık yoluyla satışın yapılabilmesi mümkün değildir³¹⁹. Payın açık artırma ile satılması kararının, borçlu ortak dışındaki diğer ortakların oybirliği ile alınması gerekir, borçlunun oy hakkı bulunmamaktadır³²⁰. Bu halde, payı satın alan üçüncü kişi, şirkete ortak olarak girmiş olur. Payı satın alan ortaklardan biri ise, şirketteki payı artmış olur. Fakat her iki halde de, borçlu veya müflis ortak şirketten ayrılmış olur. Ancak, pay bölünüp kısmen satılırsa, borçlu veya müflis ortak şirkette kalmaya devam

³¹³ ERİŞ, TTK, s. 2782.

³¹⁴ “Ortağın üçüncü şahsa olan borcu mahkemenin (fesih ve tasfiye) kararından sonra ve fakat şirketin infisahının ticaret siciline tescilinden önce tamamen ödendiği takdirde şirket fesih ve tasfiye olunmaz.” 11. HD, t. 31.01.1986, 1986/186 E, 1986/380 K. ÇEVİK, Limited Şirket, s. 498.

³¹⁵ DOĞANAY, C. II, s. 1426.

³¹⁶ DÖNMEZ, s. 193.

³¹⁷ ERİŞ, TTK, s. 2782; ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 319.

³¹⁸ 11. HD, t. 31.01.1986, 1986/186 E; 1986/380 K. DÖNMEZ, s. 194.

³¹⁹ DÖNMEZ, s. 197.

³²⁰ POROY/ TEKİNALP / ÇAMOĞLU, N 1671a, s. 894; ERİŞ, TTK, s. 2782; DOĞANAY, C. II, s. 1426.

eder³²¹. Mahkeme fesih kararı verdikten sonra ancak, sona ermenin tescilinden önce payı satın alan alacaklının yeni ortak olarak şirkete girmesine izin verilmesi halinde şirketin feshi ve tasfiyesi engellenmiş olur. Ancak Yargıtay bir kararında şirketin feshi ve tasfiyesine ilişkin karar verildikten sonra fakat tescilden önce böyle bir muvafakatin verilmesi halinde dahi şirketin feshinin ve tasfiyesinin tescil ve ilanına engel olunamayacağı kararına varmıştır³²². Kanımızca bu karara yerinde değildir, böyle bir karar kanun maddesinin anlamını yitirmesine ve uygulamasının büyük oranda sınırlandırılmasına sebebiyet vermektedir.

Üçüncü olarak, borçlu ortağın payı, bütün ortaklarla iflâs idaresi veya icra dairesinin muvafakatiyle başka bir ortak veya üçüncü şahıs tarafından devralınabilir (TTK m. 523, b.3). Bu halde, payın devrine, iflâs idaresi veya icra dairesinin, tüm ortakların ve menfaatinin korunması adına da borçlu ortağın muvafakat etmesi gerekir³²³. Madde metninde yalnızca ortaklarla, iflâs idaresi veya icra dairesinin izninden bahsedilmekte olup alacaklıların iznine gerek bulunmamaktadır³²⁴. Payın devir işlemi, Türk Ticaret Kanununun 520. maddesinde yer alan şekilde yapılmalıdır³²⁵. Devir pay defterine işlenmeli ve payın devri hakkındaki sözleşme yazılı şekilde yapılmış, imzalar noter tarafından onaylanmış olmalıdır. Borçlu ortağın payını alan üçüncü kişi, pay bedelini icra dairesine veya iflâs dairesine vermek zorundadır aksi takdirde devir hüküm ifade etmez³²⁶.

Son olarak, esas sermayenin ve ortak sayısının çoğunluğu, aleyhinde takibat yapılan borçlu ortağın koymuş olduğu sermayenin gerçek bedelini ödeyerek şirketten çıkarılmasına karar verilebilir (TTK m. 523, b.4)³²⁷. Bu halde ise, ortağın tasfiyeye ilişkin gerçek payı hesap edilerek infisahın önlenmesi yoluna gidilir. Böylece borçlu ortak, ortaklar genel kurulunun alacağı kararla şirketten çıkarılmış olur³²⁸. Karar nisabı, esas sermayenin çoğunluğunu temsil eden ortakların sayı itibarıyla çoğunluğudur. Tasfiyeye ilişkin gerçek payının ortağa verilmesi nedeniyle, esas sermayenin nominal değeri düşecek olursa, esas sermaye bu tutarda azaltılmalıdır (TTK m. 523,

³²¹ POROY/ TEKİNALP / ÇAMOĞLU, N 1670b, s. 893.

³²² TD, t. 04.04.1968, 1967/3340 E; 1968/1935 K. DÖNMEZ, s. 195-196.

³²³ DOĞANAY, C. II, s. 1427.

³²⁴ ERİŞ, TTK, s. 2783.

³²⁵ ERİŞ, TTK, s. 2783; ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 321.

³²⁶ DÖNMEZ, s. 200.

³²⁷ TD, t. 15.04.1971, 1971/3271 E, 1971/3045 K. DOĞANAY, C. II, s. 1427, d.pn. 19.

³²⁸ ERİŞ, TTK, s. 2784.

f. 2). Şirketten çıkarılan ortağın pay bedelinin iflâs idaresine veya icra dairesine ödenmesi gerekmektedir (TTK m. 523 f. 3). Alacak, borçlu ortağın pay bedelinden fazla ise pay bedeli, pay bedeli alacaktan fazla ise alacak miktarı tüm ferileri ile birlikte icra dairesine veya iflâs dairesine ödenir³²⁹. Burada değer tespiti icra veya iflâs dairesi tarafından değil şirket tarafından belirlenecektir ve değer tespiti çıkarma tarihi esas alınarak belirlenecektir, ancak alacaklı belirlenen bu pay bedeline itiraz ediyor ise alacaklı hacizli payın bedelinin tespitine ilişkin bir dava açabilecektir³³⁰.

Şirket, ortağın iflâsı veya payına haciz konulması nedeniyle yukarıda belirttiğimiz yollardan birini kullanmaz ve hareketsiz kalırlarsa şirket sona erer³³¹. Ancak, fesih ihbarını alan şirketin sona erme anı da tartışmalıdır. Bir görüşe göre, fesih ihbarıyla şirket münfesi hale gelmemekte bunun için ayrıca bir fesih davası açılması gerekmektedir³³². Ancak, bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre ise, feshi ihbarı almış ve fakat söz konusu yollardan hiç birini kullanmamış olan şirket infisah eder³³³. Uyuşmazlık halinde şirketin infisah ettiğinin tespiti için dava açılabilmesi mümkündür.

4- Tasarıda Yer Alan Düzenleme

Limited şirketlerde borçlu ortağın hissesinin haczini ve iflâsını düzenleyen Türk Ticaret Kanununun 522 ve 523. madde hükümlerine Tasarıda yer verilmemiştir. Tasarıda bugün geçerli olan sistem tamamen terk edilerek Almanya ve İsviçre’de tercih edilen yöntem ilke olarak benimsenmiştir. Bu ilke esası, limited şirket payının haczi ve paraya çevrilmesi hususunda önceliğin “şirketin devamlılığı ilkesi” ne verilmiş olmasıdır³³⁴. Şirket ortağının payının haczi ya da iflâsı, şirketin sona ermesi sonucunu doğurmayacaktır.

Tasarıda, limited şirket hissesinin satılarak paraya çevrilmesine olanak veren bir düzenlemeye yer verilmiştir (TTKT m. 133). Bu düzenlemeyle limited şirket ortaklarının hisselerinin haczi İcra ve İflâs Kanununun 94. maddesi hükmünde yer alan

³²⁹ DÖNMEZ, s. 201.

³³⁰ DÖNMEZ, s. 201.

³³¹ POROY/ TEKİNALP/ ÇAMOĞLU, N 1670b, s. 893.

³³² ERİŞ, TTK, s. 2776.

³³³ POROY/ TEKİNALP/ÇAMOĞLU, N 1672, s. 894, ARSLANLI/DOMANİÇ; s. 308; DOĞANAY, C. II, s. 1422.

³³⁴ YENİOCAK, s. 98; DÖNMEZ, s. 182.

usule göre yapılacaktır. Ancak haczedilen hissenin muhafazası ile ilgili bir düzenlemeye Tasarıda da yer verilmemiştir. Bu durum eleştirilmektedir. Haczedilen hisseye ilişkin oy hakkının pay sahibi borçlu tarafından kullanılması kabul edilmekle birlikte borçlunun payın değerini düşürecek şekilde kötünietli olarak alacaklının zararına hareket etmesi halinde, alınan ortaklar genel kurul kararının bir tedbir talebiyle durdurulması ve alacaklının açacağı iptal davasıyla alınan kararın iptal edilmesine ilişkin bir düzenlemeye gidilmesi gerektiği düşünülmektedir³³⁵.

D- ŞİRKETİN BAŞKA BİR ŞİRKETLE BİRLEŞMESİ

Birleşme; bir veya birden fazla şirketin aktif ve pasiflerinin başka bir şirkete intikal ettirilmesi suretiyle infisah etmesi ve bu varlık karşılığında yeni kurulan şirket veya devralan şirket paylarının birleşme nedeniyle ortadan kalkan şirketin ortaklarına karşı edim olarak verilmesi olarak tanımlanabilir³³⁶. Kısaca ticari şirketler arasındaki evlilik olarak da tanımlayabiliriz³³⁷. Yukarıda verilen tariftten de anlaşılacağı üzere birleşme iki halde olur; öncelikle bir şirket diğer bir şirkete tüm malvarlığı ile devrolunur. Bu durumda devir olunan şirketin tüzel kişiliği sona erer. İkinci halde ise iki veya daha fazla şirket ayrı bir unvan altında birleşerek yeni bir şirket oluşturabilirler. Bu durumda ise birleşen tüm şirketlerin tüzel kişiliği sona erer.

Türk Ticaret Kanunumuzda limited şirketlerin birleşmesi ile ilgili olarak özel bir düzenlemeye yer verilmemiş olmasının yanında, ayrıca doğrudan bir sona erme sebebi olarak da Türk Ticaret Kanununun 549. maddesinde hüküm altına alınmamıştır. Limited şirketlerin birleşme işlemleri ile ilgili olarak Ticaret Kanununun 146-151. maddeleri arasında düzenlenmiş olan genel hükümlerden yararlanmak gerekmektedir. Anonim şirketlerin birleşmesine ilişkin hükümleri düzenleyen Türk Ticaret Kanununun 451-454. maddelerinde limited şirketler için uygulanacak anonim şirket hükümlerine atıf yapan 556. maddede yer verilmediğinden, bu hükümlerin limited şirketler yönünden uygulama alanı bulunmamaktadır.

Limited şirketlerin birleşebilmesi için öncelikle Kanunun aradığı şartların bulunması gerekmektedir. Öncelikle, birleşen şirketlerin nev'ilerinin aynı olması

³³⁵ YENİOCAK, s. 65, 83.

³³⁶ GÖRGÜLÜ, s. 731.

³³⁷ ARSLAN, Şirketler, s. 67.

koşuludur. Bu bakımdan, kollektif ile komandit şirketler ve anonim ile sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler aynı nev’iden sayılır (TTK m. 147). Bu ifade-den de anlaşılacağı üzere limited şirketler ancak bir başka limited şirket ile birleşebilir. Ancak bu husus kanun yapma tekniği açısından eleştirilmektedir. Bu madde hükmü şirket birleşmelerini sınırlandırır niteliktedir. Ancak farklı türden şirketlerin birleşmek istemesi durumunda, şirketlerden birinin öncelikle tür değiştirmesi ile birlikte şirketlerin birleşmesi mümkündür³³⁸. Bu eleştiriler sebebiyle Tasarıda şirketlerin aynı nev’iden olması koşulu terk edilmiştir.

Birleşme usulünde, birleşecek şirketlerin ortaklar genel kurullarının toplanıp birleşme ile ilgili olarak esas sözleşmelerinde değişiklik yapmaları ve bu kararın tescil ve ilan ettirmeleri gerekmektedir (TTK m. 148). Birleşme kararı, esas sözleşmenin değişikliği niteliğinde olduğundan sermayenin üçte ikisinin olumlu oyu ile birleşme gerçekleşir. Birleşecek şirketler genel kurul kararlarında, birleşme iradesinden başka, birleşme neticesinin neler olacağı, yani şirketin unvanı, mahiyeti, mevzuu, ortakları, her birinin hisseleri, idare ve temsil organları, yeni şirketin statüsü hakkında tam bir mutabakata varmaları gerekir³³⁹. Ayrıca birleşmenin geçerli olabilmesi için birleşecek şirketlerin birleşme hususunda alacakları kararın tam bir mutabakat halinde olması gerekir, aksi halde birleşme iradeleri bulunmasına rağmen birleşme şartları birbirlerine uymadığından birlikten bahsedebilmek mümkün olmaz³⁴⁰.

Birleşecek şirketlerin her biri, bilanço hazırlayarak bunu ilan edecek, birleşme ile sona eren şirketler ise borçlarını ne şekilde ödeyeceklerine ilişkin beyannameyi bilançosu ile birlikte ilan edecektir (TTK m. 149). Türk Ticaret Kanununun 149. maddesinde bu ilan yükümlülüğünü sadece tüzel kişiliğini kaybeden şirkete getirmiştir³⁴¹.

Birleşme kararının ilanı tarihinden itibaren üç ay içinde birleşen şirketlerin alacaklılarının birleşmeye itiraz etme hakları bulunmaktadır. İtiraz ticaret mahkemesine yapılır. İtiraz sonuçlandırılıncaya kadar birleşme gerçekleşmez³⁴². Alacaklıların

³³⁸ ARSLAN, Şirketler, s. 69, 71.

³³⁹ DOMANIÇ, Hayri; **Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I**, İstanbul 1988, s. 480.

³⁴⁰ DOMANIÇ, Ticaret Kanunu, s. 480.

³⁴¹ DOMANIÇ, Ticaret Kanunu, s. 481.

³⁴² DOMANIÇ, Ticaret Kanunu, s. 483.

üç aylık süre zarfında itiraz etmemesi veya yapılan itirazın mahkemece reddedilerek kararın kesinleşmesiyle birlikte birleşme hüküm ifade edecektir (TTK m. 150).

Birleşme kararı alan şirketler yönünden, kanunun aradığı şartları yerine getirdikten sonra hukuki olarak bazı sonuçlar ortaya çıkar. Birleşme kararı alan şirketlerin hukuki varlıkları sona erer ve ticaret sicilinden kayıtları silinir. Tescil ve ilan yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde birleşme iyiniyetli üçüncü kişiler yönünden hüküm doğurmaz³⁴³. Devrolunan şirketlerin tüm malvarlığı, yani tüm hak ve borçları külli halefiyet ilkesi doğrultusunda yeni kurulan şirkete intikal eder^{344 345}. Tüzel kişiliği ortadan kalkan şirketin ortakları yeni şirketin ortağı sıfatını kazanırlar. Birleşme ile tüzel kişiliğini kaybeden şirket tasfiyesiz olarak infisah eder.

Türk Ticaret Kanununun 159. maddesi hükmü gereğince “...ilandan önce birleşen şirketler borçlarını ifa yahut borca tekabül eden parayı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına yahut muteber diğer bir bankaya tevdi etmiş veyahut alacaklılar şirketlerin birleşmesine razı olmuş ise birleşme kararı ilan gününden itibaren hüküm ifade eder”. Ancak bu hüküm eleştirilmektedir. Birleşen şirketlerin borçlarının nelerden ibaret olduğunun, şirket organlarının yalan beyanda bulunup bulunmadıklarının, borçlarının kendi beyan ve kayıtlarından ibaret olduğunun nasıl tespit edileceği hususu açık değildir. Mahkeme tarafından tespiti kabul edilse dahi şirket defterinin hatalı ve bazı borçların gösterilmemesi durumu da söz konusu olabilir. Bu sebeple Domaniç, konkordato komiserliğine müracaatta olduğu gibi alacaklıların itiraz haklarının olduğunun kabulü ve tanınması gerektiğini ifade etmektedir. Böyle bir itiraz halinde, itiraz eden alacaklıların haklarının ödenmesi veya teminat altına alınması ya da birleşmenin iptali söz konusudur.³⁴⁶

³⁴³ DOMANIÇ, Ticaret Kanunu, s. 483.

³⁴⁴ ARSLAN, Şirketler, s. 73.

³⁴⁵ “Kıracı olan kollektif şirket ortakları, şirketin nev’ini değiştirerek anonim şirket kurmuşlarsa, yeni nev’e çevrilen şirket eskisinin devamı olması itibarı ile onun halefidir.

Kurulan şirket eskisinin halefi sayıldığından, kiralananın devredildiği kabul edilmez. Bu nedenle de ilk şirketin sözleşmeye aykırı hareketinde bulunduğu ve son şirketin fuzuli şağil olduğu gerekçesiyle, kiralananın boşaltılmasına karar verilmesi yerinde değildir.” 6. HD, t. 26.11.1979, 1979/8304 E, 1979/9402 K. DOMANIÇ, Ticaret Kanunu, s. 501.

³⁴⁶ DOMANIÇ, Ticaret Kanunu, s. 484.

Kanunun düzenlemiş olduğu esaslar çerçevesinde birleşen şirketler için artık ticari işletmelerin devrini düzenleyen Borçlar Kanununun 179-181. maddeleri uygulanmaz³⁴⁷.

E- ORTAK SAYISININ BİRE İNMESİ VEYA ELLİYİ AŞMASI

Türk Ticaret Kanununun tek kişilik şirket kavramına yer vermemektedir. Limited şirketler için de 504. madde³⁴⁸ de böyle bir düzenlemeye yer verilmiş ve limited şirketlerin en az iki, en fazla 50 ortakdan oluşacağı hüküm altına alınmıştır.

1- Ortak Sayısının Bire İnmesi

Tek kişi ile bir limited şirketin kurulması mümkün değilken, kuruluşta sonra, çeşitli sebeplerle ortak sayısının bire düşmesi halinde şirket derhal sona ermemekte, belirli bir süre de olsa bu haliyle devam etmektedir³⁴⁹. Zira ortak sayısının sonradan bire inmesi halinde şirket kendiliğinden infisah etmemektedir. Kanun koyucu ortak sayısının teke düşmesi halinde sona ermenin derhal olmayacağını belirterek dolaylı olarak tek kişilik şirketin kısa bir süre de olsa yaşamasına onay vermiş ve böyle bir şirketin varlığını kabul etmiştir³⁵⁰.

a- Sebepleri

İki kişilik bir limited şirkette ortaklardan birisi tüm hisseleri elinde toplayabilir veya bir şirket diğer bir şirketin tüm hisselerini satın alabilir ya da ortaklardan birinin ölümü ile diğer ortak, ölen ortağın mirasçısı olabilir ya da diğer mirasçılar mirası reddedebilir, bütün paylar bir ortağa devredilebilir (TTK m. 520) ve bunun gibi sebeplerle şirketin ortak sayısı bire düşebilir³⁵¹.

³⁴⁷ ARSLAN, Şirketler, s. 73.

³⁴⁸ **B) Ortakların Sayısı:**

Madde 504-

Ortakların sayısı ikiden az ve elliden çok olamaz.

Ortakların sayısı sonradan bire iner veya şirketin zaruri organlarından biri mevcut olmazsa münasip bir müddet içinde bu eksiklikler tamamlanmadığı takdirde ortaklardan birinin veya şirket alacaklısının talebi üzerine mahkeme şirketin feshine karar verir. Mahkeme, taraflardan birinin talebi üzerine gerekli ihtiyati tedbirleri alabilir.

³⁴⁹ ARSLAN, Şirketler, s. 7-8.

³⁵⁰ TEOMAN, Ömer; **Limited Ortaklığın Kendine Ait Tüm Payları Edinmesi, Ortaklıksız Limited Ortaklık Sorunu**, Otuz Yıl Ticaret Hukuku, C. I, 1971-1982, İstanbul 2000, s. 121.

³⁵¹ ARSLAN, İbrahim; **Tek Kişilik Anonim ve Limited Şirket**, Konya 2008, s. 89.

Tüm payların şirket tarafından edinilmesi halinde tek bir ortaktan söz edilmediğini, dolayısıyla bu durum Türk Ticaret Kanununun 504. maddesi kapsamı dışında kalmakta olduğunu düşünen yazarlar da bulunmaktadır³⁵². Böyle bir durumda ortaklar genel kurulunun varlığından söz edebilmek de mümkün değildir. Burada ortaksız şirket söz konusudur. Ortaksız şirketin söz konusu olduğu durumlarda ne olacaktır? Teoman'a göre bu durumda Türk Ticaret Kanununun 504. maddesinin yardımı yetersiz kalmaktadır. Ticaret Kanunumuzda ortaksız şirket ile ilgili bir hüküm bulunmamaktadır. Şirketin ortak sayısının bire düşmesi haline dahi sadece geçici bir süre şirketin varlığına izin veren Kanunumuzun ortaksız şirkete onay vermeyeceği muhakkaktır. Bu durumda şirketin geleceği alacaklıların isteğine bağlı olmaktadır. Alacaklıların fesih davası açmaması veya şirketin alacaklılarının bulunmaması halinde Kanunun onay vermediği bir durum ortaya çıkacaktır. Bu sebeple ortaksız şirketin geçici bir dönem yaşayabileceğini, fakat şirket yöneticisinin en az iki kişiye payları devretmesi, bu devir gerçekleşmez ise fesih talep edilmesi gerektiği ve fesihten sonra şirketin malvarlığının ortak bulunmaması sebebiyle hazineye intikal etmesi gerektiği görülmektedir³⁵³.

Ortak sayısının teke inmesi durumu ile ilgili olarak burada şirketten çıkarma durumunun da incelenmesi gerekmektedir. Haklı sebebin varlığı, ortak sayısı ve esas sermaye bakımından çoğunluğun karar vermesi durumunda ortağın şirketten çıkarılması için mahkemeye müracaat edilebilir^{354 355}. Bazı yazarlara göre, iki ortaklı

³⁵² TEOMAN, s. 121.

³⁵³ TEOMAN, s. 121-122.

³⁵⁴ Yargıtay bir kararında Türk Ticaret Kanununun 551/4, 517/2, 396. maddelerinin göndermesiyle aynı yasanın 388/2. maddesi hükmü gereğince ihraç kararında da sermayenin 3/4'üne sahip ortağın hazır bulunması ve maddenin son fıkrası gereğince de kararın 2/3 çoğunlukla alınması gerektiğini belirterek ağırlaştırılmış bir nisap öngörmüştür. 11. HD, t. 24.10.1980, 1980/4627 E, 1980/4930 K. BAŞBUĞOĞLU, s. 751.

³⁵⁵ Yargıtay başlangıçta iki kişilik limited şirketlerde çıkma ve çıkarılma hallerinde mahkemeye müracaata cevaz vermektedir (11. HD, t. 08.11.1982, 1982/3904 E, 1982/4490 K; 11. HD, t. 25.09.1985, 1985/3521 E, 1985/7846 K). Yeni içtihatlarında iki kişilik şirketlerde, ortaklardan birinin çıkarılması için mahkemeye müracaat edilemeyeceğini sadece fesih kararı talep edebileceğini belirtmektedir. Bu görüşünü dört temel noktaya dayandırmaktadır. İlki, Ticaret Kanununun 504. maddesinin 2. fıkrasının iradi durumlarda söz konusu olmayıp, ortağın iradesi dışında meydana gelen sebeplerden dolayı uygulanabileceğidir. İkincisi, Ticaret Kanununun 199. maddesi hükmüne benzer bir hükmün kanunda yer almamasıdır. Üçüncüsü ise, tek ortaklı limited şirketin aslında tek kişinin sınırlı sorumlu olması sonucunu doğuracak olmasıdır. Son gerekçesi ise, Ticaret Kanununun 551. maddesinde düzenlenen hükmün ancak iki kişiden fazla ortaklı limited şirketlere uygulanabileceğidir. 11. HD, t. 29.11.1991, 1991/3056 E, 1991/6358 K. Ayrıca bu kararın incelemesi için bkz. HELVACI, Mehmet; **İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebeple Ortaklıktan Çıkma ve Yargıtay'ın Görüşü Hakkında Bazı**

limited şirketlerde ortağa, diğer ortağın haklı sebeple çıkarılması için çoğunluk kararı olmasa dahi dava açma imkânı verilmelidir^{356 357}.

b- Fesih Davası

Limited şirketin ortak sayısının teke düşmesi halinde şirketin infisahından değil feshinden bahsetmekteyiz³⁵⁸. Başka bir ifade ile şirket bu halde kendiliğinden fesholmaz, mahkeme tarafından verilmiş bir fesih kararına ihtiyaç vardır³⁵⁹. Bu dava Türk Ticaret Kanununun 504. maddesi hükmü gereğince ancak ortak³⁶⁰ veya alacaklılar³⁶¹ tarafından açılabilir. Ancak bizim de katıldığımız görüşe göre bu halde Sanayi ve Ticaret Bakanlığının da bu davayı açma yetkisi bulunmaktadır³⁶². Zira 556. madde hükmü gereğince anonim şirket ile ilgili düzenlemelere yapılan atıflar içerisinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığının dava açmasına ilişkin düzenleme de yer almaktadır. Ayrıca ortakların ve alacaklıların şirketin feshini talep etmede menfaatleri olmaması halinde Kanunumuzun onay vermediği bir şirketin varlığını devam ettirmesi sonucu ortaya çıkacaktır. Bu durumun engellenmesi açısından da Sanayi ve Ticaret Bakanlığının bu davayı açma hakkının bulunması gerekmektedir.

Fesih davasında yetkili mahkeme şirketin merkezinin bulunduğu yer mahkemesi, görevli mahkeme ise asliye ticaret mahkemeleridir.

Düşünceler, Hukuk Araştırmaları, C. 9, S. 1-3, İstanbul 1995, s. 362-363. Aynı kararın incelemesine ilişkin olarak bkz. PEKDİNÇER, s. 461-469.

³⁵⁶ KAYAR, Şirketler, s. 220.

³⁵⁷ Kanunda öngörülen çoğunluğun sağlanmasının mümkün olmaması dolayısıyla iki kişilik limited şirketlerde, haklı sebeplerle ortağın çıkarılması mümkün olmadığı görüşü için bkz. ÜÇİŞİK, Güzin; **Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması**, Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 202.

³⁵⁸ ARSLAN, Tek Kişilik Şirket, s. 101.

³⁵⁹ Oysa kolektif şirketler, ortak sayısının bire inmesi halinde kendiliğinden sona erer, şirketin alacak ve borçları ile birlikte kalan tek ortağa devredilmiş olması hukuki durumu değiştirmez, burada bir şirketten değil, sadece bir tacirden ve onun firmasından söz edilebilir. BAŞTUĞ, İrfan; **Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması**, İzmir 1966, s. 72.

³⁶⁰ Pratikte tek kişi kalmış bir ortağın fesih davası açması düşünülemez. BAŞTUĞ, Çıkma, s. 73.

³⁶¹ Baştuğ, şirket alacaklılarının da fesih davası açmalarında objektif bir menfaatleri olmadığı görüşündedir. Hatta çıkan veya çıkarılan ortak, pay karşılığı istemi dolayısıyla şirketten alacaklı duruma gelse dahi aynı durumun geçerli olduğunu söylemektedir. Alacaklıların şirketten alacaklarını cebri icra yolu ile aldıkları sürece fesih davası açmalarının kendilerine herhangi bir yararı olmayacağını ifade etmektedir. BAŞTUĞ, Çıkma, s. 73-74.

³⁶² ARSLAN, Tek Kişilik Şirket, s. 102, 105-106. Ancak bu görüşe katılmayan yazarlar da bulunmaktadır. Bakanlığın dava açma hakkından bahsedebilmek için kamu menfaatinin ihlali gerekmekte olduğundan, tek kişilik limited şirket açısından böyle bir ihlalden bahsedilemez. Bu sebeple Türk Ticaret Kanununun 504. maddesi hükmü Bakanlığın dava hakkından bahsetmemiştir. Bu sebeple Bakanlığın böyle bir dava açabilmesi mümkün değildir. ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 79-80.

Fesih davasının açılması üzerine mahkeme, yapılan tahkikat neticesinde şirketin tek ortağa düştüğünü tespit ederse bu durumda davalı limited şirkete ve ortağa bu eksikliği gidermesi için uygun bir süre verir³⁶³. Limited şirkete verilen süre³⁶⁴ içerisinde eksiklik giderilmez ise mahkemece şirketin feshine karar verilir. Fesih kararının kesinleşmesi ile birlikte şirket sona ermiş olacaktır ve tasfiye işlemlerine geçilmesi gerekecektir.

Yargıtay'a göre, limited şirketin feshine ilişkin davalarda husumet limited şirkete yöneltilmelidir, şirketin iki ortağı da davada taraf ise davanın incelenmesinde bir usulsüzlük bulunmamaktadır ve davanın şirkete karşı açıldığının kabulü gerekmektedir³⁶⁵. Tek ortağı kalmış bir şirkette, şirketi temsil eden ortak aynı zamanda şirketin tek ortağı olduğundan, bu ortağa yöneltilen dava limited şirkete yöneltilmiş sayılmalıdır.

Doktrinde ortak adedinin bire inmesi dolayısıyla şirketin sona ermesi eleştirilmiş, fiili bir sonuç doğurmayacağı belirtilmiştir, zira payları elinde bulunduran ortak şirkete küçük bir pay ile kukla bir ortak olarak şirketin tek ortağa düşmediği izlenimini yaratabilir³⁶⁶.

Arslanlı ve Domaniç, ortak sayısının bire düşmesi halinde ortakların ve alacaklıların menfaatinin ciddi bir tehlikeye maruz kalması söz konusu değilse davanın reddinin gerektiğini savunmaktadırlar³⁶⁷. Ancak bu görüşe katılmayan Arslan'a göre, madde metninde alacaklıların ve ortakların fesih davası açabilmesi için haklı bir sebep aranmamıştır, böyle bir şartın aranması maddenin uygulanamaz hale gelmesine sebebiyet verecektir³⁶⁸. Madde metninde böyle bir haklılık şartı aranmadığından Arslan'ın görüşüne katılıyoruz.

³⁶³ Ticaret Kanununun 504. maddesinin 2. fıkrası hükmü "*Ortakların sayısı sonradan bire iner veya şirketin zaruri organlarından biri mevcut olmazsa münasip bir müddet içinde bu eksiklikler tamamlanmadığı takdirde ortaklardan birinin veya şirket alacaklısının talebi üzerine mahkeme şirketin feshine karar verir.*" şeklindedir. Bu ifade yanlış anlaşılmaya müsait olup, sanki mahkemeye müracaat edilmeden önce, eksiklerin giderilmesi için şirkete süre verilecekmiş gibi bir anlam ortaya çıkmaktadır. Ancak burada sürenin mahkeme tarafından verileceği açıktır. Zira Kanununun 435. maddesinin 1. fıkrası hükmü yanlış anlaşılmalara müsaade etmeyecek şekilde düzenlenmiştir. Bu sebeplerle, limited şirketlerde ortak sayısının bire düşmesi halinde açılacak fesih davası ile ilgili aşamaları 435. maddenin 1. fıkrasına göre yorumlamak gerekmektedir. ARSLAN, Tek Kişilik Şirket, s. 103.

³⁶⁴ Genellikle bu süre şirketler hukukunda üç aydır. PEKDİNÇER, s. 469.

³⁶⁵ 11. HD, t. 03.03.2009, 2007/7822 E, 2009/2454 K. Sinerji Mevzuat, İçtihat ve İcra

³⁶⁶ BAŞTUĞ, Çıkma, s. 73.

³⁶⁷ ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 80.

³⁶⁸ ARSLAN, Tek Kişilik Şirket, s. 104-105.

c- Tasarıda Yer Alan Düzenleme

Tasarıda bugünkü sistem terk edilerek gerek tek kişi tarafından bir limited şirketin kurulmasına, gerekse daha sonra tek kişi kalan bir limited şirketin varlığının devam etmesine izin verilmektedir (TTKT m. 573, f. 1)³⁶⁹. Madde gerekçesinde; tek kişilik limited şirkete izin verilerek önemli bir gereksinime cevap verileceği ve AB hukuku ile uyum sağlanıp aynı zamanda uygulamadaki bazı görünüşte ortaklarla kurulan limited şirketlerden doğan kötüye kullanmalara da engel olunacağı, ayrıca perdeyi kaldırma kuramının uygulanmasına da yardım edeceği ifade edilmiştir³⁷⁰. Ancak Tasarı ile de ortaksız şirkete izin verilmemiştir (TTKT m. 574, f. 2) ve herhangi bir sebeple ortaya çıkması halinde bu durumu infisah sebebi olarak kabul etmiştir. Zira böyle bir şirket ne organlar oluşturabilir ne de örgüt kurabilir³⁷¹.

Tek ortaklı limited şirketin kötüye kullanılmasını engellemek amacıyla belirli ilkeler getirilmiştir. Tek ortaklı limited şirketin tüzel kişiliğin malvarlığı ile bu şirketin tek ortağının kişisel malvarlığının kesin ve istisnasız olarak birbirlerinden ayrı olması olarak tarif edilen ayrılık ilkesi tek ortaklı limited şirketin en önemli ilkelelerinden biridir³⁷². Diğer bir ilke olan açıklama ilkesi ise, şirketin tek ortaklı olduğunun, ortağın kimliğinin, işlemlerde hangi kimlikle hareket ettiğinin; tek ortağın asil veya temsilci aracılığıyla işlem yaptığı hallerde, karşı tarafa, kendisinin mi yoksa tek ortaklı şirketin organlarının mı veya vekillerinin mi yer aldıklarının açıkça saptanması, tarafların kimliklerinin ve sıfatlarının her türlü karar ve eylemde belirtilmesi demektir³⁷³. Diğer bir ilke ise perdenin kaldırılması ilkesi yani ortağın sınırsız sorumlu olması ilkesidir ve son ilke ise şirketin tek ortağının şirkete borçlanmasının yasak olması ilkesidir³⁷⁴.

Tasarının 574. maddesinin 2. fıkrası gereğince, ortak sayısının bire inmesi halinde, durum tek ortağa sebebiyet veren işlemin meydana geldiği tarihten itibaren

³⁶⁹ **A) Kavram**

Madde 573 - (1) Limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulur; esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşur.

³⁷⁰ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı madde 573'ün gerekçesi.

³⁷¹ TEKİNALP, Ünal; **Tarihi Gelişim İçinde Tek Ortaklı Şirketler Sorunsalı ve Türk Hukukunun Bu Konudaki Açılımı**, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. I, Ticaret Hukuku, İstanbul 2007, s. 607-608.

³⁷² TEKİNALP, s. 593.

³⁷³ TEKİNALP, s. 594.

³⁷⁴ TEKİNALP, s. 594.

yedi gün içinde müdürlere yazılı olarak bildirilir. Müdürler, bildirim aldıkları tarihten itibaren yedi gün içinde şirketin tek ortaklı bir limited şirket olduğunu, tek ortağın adını, soyadını, vatandaşlığını ve yerleşim yerini tescil ve ilan ettirirler; aksi halde doğacak zararlardan müdürler sorumludur. Bu tesciller kamuya açıklama yükümlülüğü niteliğindedir³⁷⁵.

Bahtiyar, tek kişilik şirkete ilişkin düzenlemeleri eleştirmekte ve Tasarı'da tek kişilik şirketin beraberinde getirebileceği sıkıntıların, özellikle sorumluluk sisteminin açıklanmamasını veya getirebileceği sakıncalara karşı birtakım önlemler düşünülmemesini büyük bir eksiklik olarak değerlendirmektedir³⁷⁶.

2- Ortak Sayısının Elliyi Aşması

Türk Ticaret Kanununun 504. maddesinde ortak sayısının elliyi aşamayacağı düzenleme altına alınmıştır³⁷⁷. Limited şirket türünün ortaya çıkma nedeninin ortakların şirket borçlarından dolayı sorumluluklarını sınırlandırmak isteyen küçük ve orta ölçekli işletmeler olduğu düşünülürse bu sayı akla yakın ve işin niteliğine uygun görünmektedir³⁷⁸.

Ortak sayısının şirketin kurulmasından sonra elliyi aşması halinde ne tür bir çözüm tarzı belirleneceği, ortak sayısının bire düşmesi halinde olduğu gibi açık bir kanun hükmüyle düzenlenme altına alınmamıştır³⁷⁹.

Sermaye payının, Ticaret Kanununun 524 ve 520. maddeleri uyarınca bölünecek devredilmesi veya 521. madde uyarınca miras yoluyla kazanılması³⁸⁰ gibi hallerin ortaya çıkması ile birlikte şirketteki ortak sayısı artabilir ve kuruluştaki elliden fazla olmayan ortak sayısı sonradan elliden yukarıya çıkabilir. Böyle bir durum da ortak

³⁷⁵ TEKİNALP, s. 602.

³⁷⁶ BAHTİYAR, Mehmet; **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Toplantıları I-II-III**, s. 110.

³⁷⁷ Kaynak İsviçre Borçlar Kanununda ortak sayısı bakımından bir üst sınıra rastlanmamaktadır. DEMİRKAPI, Ertan; **Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri**, İzmir 2008, s. 483.

³⁷⁸ NERAD, s. 224.

³⁷⁹ DEMİRKAPI, s. 483.

³⁸⁰ Miras yolu ile payın intikallerinde miras taksim edilmeyip mirasçılar arasında elbirliği ile mülkiyet hali devam ettiği sürece ortak sayısı artmaz.

sayısının teke inmesi halinde olduğu gibi şirketin feshedileceği öğretide kabul edilmektedir³⁸¹.

Tasarının 574. maddesinde³⁸² limited şirketin ortak sayısının elliyi aşmama-ya-çağı düzenleme altına alınmıştır³⁸³. Bu sınırlamanın aşılmamasına hem şirket müdürlerinin hem de ortaklar genel kurulunun dikkat etmesi gerekmektedir. Tasarıda ortak sayısının elliyi aşması halinde ne tür bir yaptırımın uygulanacağı hususunda ise herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu eksikliğin giderilmesi hususunda Tasarıda mutlaka bir düzenlemeye yer verilmeli ve bu husus ile ilgili boşluğu doldurma işi öğreti ve içtihatlarla bırakılmamalıdır³⁸⁴. Zira bu eksikliğin mevcut düzenlemede yer almış olduğu gibi şirketin ortak sayısının teke düşmesi halinde uygulanan hükümlerle giderilebilmesi mümkün değildir, zira Tasarıda tek kişilik şirkete onay verilmektedir³⁸⁵. Bu boşluk gerçek bir boşluktur ve Türk Medeni Kanununun 1. maddesi gereğince doldurulması gerekmektedir³⁸⁶. Elli ortak sayısını aşan işlemin iptaline ilişkin bir düzenlemeye yer verilebileceği gibi Tasarının 628. maddesinin 2. fıkrasında³⁸⁷ yer alan müeyyidenin yani şirketin feshedilebileceğinin, bu halde de uygulaması hükmüne yer verilebilir³⁸⁸. Ancak böyle bir düzenlemeye yer verilmemesi halinde zorlama bir yorumla, limited şirket, ortak sayısını altı ay içinde elli veya elli altısına

³⁸¹ Ancak doktrinde şirketin feshini talep etme hakkının sadece ortaklara tanınması gerektiği, zira ortak sayısının elliyi aşması hali alacaklıların aleyhine bir durum yaratmamakta olduğu görüşü hâkimdir. ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 80; DEMİRKAPI, s. 484.

³⁸² **B) Ortakların sayısı**

Madde 574 - (1) Ortakların sayısı elliyi aşamaz.

(2) Ortak sayısı bire inerse, durum bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde müdürlere yazılı olarak bildirilir. Müdürler, bildirim aldıkları tarihten itibaren yedi gün içinde şirketin tek ortaklı bir limited şirket olduğunu, tek ortağın adını, soyadını, vatandaşlığını ve yerleşim yerini tescil ve ilân ettirirler; aksi hâlde doğacak zararlardan müdürler sorumludur. Müdürler aynı yükümlülüğü şirketin tek ortakla kurulduğu hallerde de yerine getirirler.

(3) Şirket, tek ortak olacak şekilde kendi esas sermaye payını iktisap edemez.

³⁸³ Yıldız'a göre böyle bir sınırlama yersizdir ve ne Alman ne de İsviçre Kanunlarında bulunmaktadır. YILDIZ, Şükrü; **Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Anonim ve Limited Şirketlere İlişkin Bazı Hükümleri'nin Değerlendirilmesi**, Makalelerim 1988-2007, Ankara 2008, s. 409.

³⁸⁴ MOROĞLU, Tasarı, s. 327-328.

³⁸⁵ DEMİRKAPI, s. 485.

³⁸⁶ DEMİRKAPI, s. 485.

³⁸⁷ **III - Müdürlerin yerleşim yeri**

Madde 628 - (1) Şirket müdürlerinden en az birinin yerleşim yerinin Türkiye'de bulunması ve bu müdürün şirketi tek başına temsile yetkili olması gerekir.

(2) Birinci fıkra hükmüne aykırılık belirlendiğinde, ticaret sicili müdürü durumun kanuna uygun hâle getirilmesi için şirkete uygun bir süre verir. Bu süre içinde gereken yapılmadığı takdirde, ticaret sicili müdürü şirketin feshini mahkmeden ister.

³⁸⁸ YILDIZ, Şükrü; **Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirkete İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi**, Makalelerim 1988-2007, Ankara 2008, s. 426.; DEMİRKAPI, s. 485.

düşürmez veya anonim, sermayesi paylara bölünmüş komandit ya da kooperatife dönüşmezse (TTKT m. 181), kendiliğinden sona ereceği sonucuna ulaşılabilir³⁸⁹.³⁹⁰

F- ZORUNLU ORGANLARIN BULUNMAMASI

Ticaret Kanununun 504. maddesine göre; şirketin zorunlu organlarından biri mevcut olmazsa ortaklardan birinin veya şirket alacaklılarından birinin talebi üzerine mahkeme şirketin feshine karar verebilir.

1- Zorunlu Organlar

Limited şirketin zorunlu organları, ortaklar genel kurulu ile müdürlerdir. Ortak sayısı yirminin üzerinde olan limited şirketlerde ayrıca denetçi veya denetçiler de zorunlu organdır (TTK m. 538, f. 1).

Limited şirketlerde ortaklar genel kurulunun bulunmaması mümkün değildir. Ortaklar genel kurulunun mevcut olmaması hali ancak şirketin ortak sayısının teke düşmesi veya şirketin tüm payları elde etmesi halinde söz konusudur. Bu halde artık ortaklar genel kurulundan bahsedilemez³⁹¹.

Limited şirketlerin tüzel kişiliğini devam ettirebilmesi ve esas sözleşmede belirlenen gayesini elde edebilmesi için idare ve temsile ihtiyacı bulunmaktadır. Bu idare ve temsil, şirket müdürleri eliyle kullanılabilir. Kural olarak tüm ortaklar şirketi idare ve temsile yetkilidir (TTK m. 540, f. 1). Ortaklar birlikte hareketten kaçınıyor ve bu sebeple şirket idare ve temsil edilemiyorsa veya esas sözleşme ile idare ve temsil yetkisi verilen idare meclisi vasfında bir heyet ya da müdür olarak belirlenmiş bir şahıs bulunmakta olup bunlar eliyle şirket idare ve temsil edilemiyorsa, zorunlu organın eksikliği söz konusudur³⁹². Limited şirket müdürlerinden biri veya birkaçı ölmüş veya ehliyetini kaybetmiş, görev süreleri dolmuş, azledilmiş, istifa etmiş olmalarına rağmen yerlerine yeni müdürler tayin edilmemiş olabilir. Bu durumda, Türk Ticaret Kanununun 540. maddesinin 1. fıkrası gereğince, hep birlikte müdür sayılan

³⁸⁹ YILDIZ, Limited Şirket, s. 290.

³⁹⁰ Yıldız'a göre limited şirket ortak sayısının elli ile sınırlandırılmasına gerek bulunmamaktadır, zira ne Alman ne de İsviçre Kanunlarında böyle bir sınırlama vardır. YILDIZ, Makale II, s. 426.

³⁹¹ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 500. Aksi görüşte olan yazar da olup, genel kurulun toplanamaması demek hiç pay sahibi olmaması demek olup, bir pay sahibi ile de ortaklık genel kurulunun toplanabileceği, genel kurulun olmaması halinde şirketin kendiliğinden sona ereceği ve mallarının devlete intikal edeceği görüşündedirler. ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 82.

³⁹² ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 81.

ortaklar bir araya gelemezlerse veya idarede anlaşamazlarsa ya da tüm ortaklar bir araya gelerek genel kurulu oluşturmalarına rağmen, müdür veya denetçi seçimi için Türk Ticaret Kanununun 536. maddesinin 3. fıkrasınca aranan asgari karar yeter sayısı sağlanamazsa, şirketin fesheder.

Ortak sayısı yirmiye aşan limited şirketler için denetçi zorunlu organdır. Bu sebeple, ortak sayısı yirmiden fazla olan bir limited şirkette denetçilerin bulunmaması halinde zorunlu organın bulunmaması söz konusudur.

2- Fesih Davası

Ortak sayısının bire düşmesinde olduğu gibi limited şirketin zorunlu organlarının bulunmaması halinde şirket kendiliğinden sona ermez, şirketin feshi talebiyle şirketin merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesinde dava açılmalıdır.

Organ eksikliği nedeniyle açılacak dava limited şirketin tüzel kişiliğine yöneltilmelidir³⁹³. İş bu dava şirket ortakları, alacaklılar ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından açılabilir.

İdare ve temsil için zorunlu organlar eksik ise bu durumda şirkete bir kayyım atanır³⁹⁴. Şirketin feshine karar verilmeden önce, eksikliğin tamamlanması için mahkeme tarafından şirkete resen belirlenecek bir süre verilir. Yargıtay bir kararında organ boşluğunun giderilmesi için verilen bir aylık süreyi uygun bir süre olarak kabul etmemiştir³⁹⁵. Şirketin durumundan, süre verilmesinin bir sonuç vermeyeceği anlaşılırsa, mahkeme süre vermeden de şirketin sona ermesine karar verebilir³⁹⁶.

Limited şirkete verilen süre içerisinde eksiklik giderilmez ise mahkeme tarafından şirketin feshine karar verilir. Verilen süre geçtikten sonra ancak şirketin feshine karar verilmeden önce eksiklik giderilirse bu durumda da artık şirketin feshine karar verilmez. Davanın açılmasının ardından taraflardan birinin talebi üzerine, şirketin idare ve temsili, şirket mallarının, defter ve evrakının muhafaza altına alınması için gerekli ihtiyati tedbirleri alabilir³⁹⁷.

³⁹³ ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 82.

³⁹⁴ ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 82.

³⁹⁵ 11. HD, t. 27.05.1986, 1986/2643 E, 1986/3230 K. ERİŞ, Anonim Şirketler, s. 710.

³⁹⁶ ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 82.

³⁹⁷ ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 83-84; ÇEVİK, Limited Şirket, s. 500.

Mahkeme tarafından verilen karar inşai nitelikte olup, kararın kesinleşmesi ile şirket fesholur.

3- Tasarıda Yer Alan Düzenleme

Tasarının 636. maddesinin 2. fıkrasında³⁹⁸ da zorunlu organların mevcut olmaması veya genel kurulun toplanamaması halinde ortaklardan her birine ve alacaklılara şirketin feshini mahkemeden talep etme yetkisi verilmiştir. Mahkeme şirketin durumunun kanunlara uygun hale getirilmesi için şirkete belirli bir süre verir. Verilen süre içerisinde eksiklikler giderilmezse şirketin feshine karar verilir. Sadece ortaklar genel kurulunun toplanamaması nedeniyle açılan fesih davasında mahkeme müdürleri dinleyerek feshe karar verir³⁹⁹. Müdürlerin bulunmaması ve verilen süre içerisinde ortaklar genel kurulu tarafından seçilememesi halinde mahkeme doğrudan fesih kararı vermelidir.

Yıldız'a göre organsızlık halinde şirket alacaklılarına ve ortaklara tanınan mahkemeye müracaat ederek fesih davası açma hakkının sicil memurlarına tanınmamış olması bir eksiklik⁴⁰⁰.

Öğretide, fesih davasının alacaklılar tarafından açılmış olması halinde, alacaklıların alacaklarının şirket veya ortaklar ya da üçüncü kişiler tarafından ödenmesi halinde fesih kararının verilmemesi ve verilmiş ise hükümden düşmesinin madde metnine eklenmesi görüşü ortaya konulmaktadır⁴⁰¹.

Tasarıda ile limited şirketler için ortak sayısının yirmiden fazla olması ve yirmiden az olması hallerinde uygulanacak hükümlerin birbirinden farklı olması uygulamasından uzaklaşmıştır. Tasarının yasallaşmasının ardından artık, ortak sayısına bakılmaksızın tüm limited şirketler için aynı kurallar geçerli olacaktır. Tasarı ile getirilen bir diğer yenilik ise limited şirketlerin denetimi için anonim şirketlerin denetimini düzenleyen maddelerin benimsemiş olmasıdır, artık limited ve anonim şir-

³⁹⁸ Madde metninde geçen “*Uzun bir süreden beri...*” ifadesinin muğlak olduğu ayrıca, mahkeme tarafından noksanların giderilmesi için yeterli süre verileceğine ilişkin ifadenin madde metninden çıkarılması gerektiği görüşü için bkz. MOROĞLU, Tasarı, s. 360.

³⁹⁹ YILDIZ, Limited Şirket, s. 291. Moroğlu'na göre mahkemenin müdürleri dinlemesi sadece süre belirlerken bir anlam ifade eder. Fesih şartları mevcut ve verilen süreye rağmen eksiklikler giderilmemişse mahkemenin bir de müdürleri dinlemesinin hiçbir anlamı bulunmamaktadır. MOROĞLU, Tasarı, s. 361.

⁴⁰⁰ YILDIZ, Makale II, s. 437.

⁴⁰¹ MOROĞLU, Tasarı, s. 360-361.

ketlerin dışarıdan seçilen ve denetçilik yapma yetkisine haiz bulunan uzman kişiler eliyle denetlenmesi sistemi getirilmiştir⁴⁰². Başka bir ifade ile Tasarı, denetim organı adı altında zorunlu bir organ olması sisteminden uzaklaşmıştır.

G- ŞİRKETİN SÜRESİNİN SONA ERMESİ

1- Limited Şirkette Süre

Ticaret Kanununun 506. maddesinin 5. fıkrasına göre limited şirket belirli bir süre ile kurulur ve şirket esas sözleşmesine belirlenen bu sürenin yazılması gerekmektedir. Kanunun düzenlemesinden de anlaşıldığı üzere şirket için öngörülen sürenin esas sözleşmeye konulması mecburidir. İsviçre Hukuku'nda süre hususu Türk Hukuku'ndan farklı olarak ihtiyaridir⁴⁰³, taraflar isterlerse süre hususuna ilişkin bir hükmü esas sözleşmeye koyabilirler, oysa Türk Hukukunda belirsiz süreli bir limited şirketin kurulması mümkün değildir⁴⁰⁴.

Şirketin kuruluşu esnasında ortaklar, esas sözleşmeyle şirket için uzun ve muayyen bir süre belirleyebilirler. Belirlenen bu sürenin sonunda ortaklar şirketin devamına karar verebilirler ancak böyle bir uzatma kararı almamaları halinde sürenin bitimi ile birlikte şirket kendiliğinden sona da erer^{405 406}.

⁴⁰² YILDIZ, Limited Şirket, s. 268.

⁴⁰³ ÖCAL, Akar; **Limited Şirkette Süre, Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp'e Armağan, C. I**, İstanbul 2003, s. 604.

⁴⁰⁴ Türk Ticaret Kanununun 155. maddesinde kollektif ve komandit şirketler yönünden, 279. madde de anonim şirketler yönünden şirketin sürenin belirlenmesi koşulu aranmadığı halde, limited şirketler için böyle bir şartın getirilmiş olması eleştirilere neden olmaktadır. ARSLANLI/DOMANIÇ, s. 726.

⁴⁰⁵ BAŞTUĞ, Şirketler, s.269. Kiper'e göre, limited şirketlerin süresinin sona ermesi anonim şirketlerde olduğu gibi açık bir şekilde sona erme sebebi olarak düzenlenmemiş, bu hususla ilgili karar esas sözleşmeye bırakılmıştır. KİPER, s. 352

⁴⁰⁶ "Limitet ortaklıkların ortaklık sözleşmelerinde ortaklık süresinin gösterilmesi Türk Ticaret Kanununun 506. maddesinin 5. bendi hükmüne göre zorunlu olup, aynı kanunun 511. maddesine göre de bu sürenin tescil ve ilanı gerekmektedir.

Limitet ortaklığın infisah sebepleri yukarıda adı geçen kanunun 549. maddesinde gösterilmiş, bu nedenler içinde ortaklığın süresinin sona ermesi belirtilmemiş ise de; gayesini kaybeden, süresi biten bir limitet ortaklığın hukuki varlığının devam edeceğini kabule, Türk Ticaret Kanununun yukarıda gösterilen 506 ve 511. maddeleri hükümleri karşısında olanak yoktur. Aksi takdirde, kanun koyucunun, limitet ortakların sözleşmelerinde ortaklığın süresinin gösterileceği ve bunun tescil ve ilan olunacağı yolundaki hukuki bir müeyyidesi bulunmamış olacaktır. Kanun koyucunun ise, böyle bir amaç gütmeyeceği 549. maddeyi bu hususların dışındaki infisah nedenlerini belirtmek için hükümleştirdiği açıktır.

Bu nedenlerle, sözleşmesinde gösterilen süre sona eren anonim ve limitet ortaklıkları kendiliğinden infisah eder." Danıştay 3. D, t. 29.12.1976, 1976/791 E, 1976/908 K. ÇEVİK, Limited Şirket, s. 501-502. Ancak Danıştay tarafından verilmiş olan bu içtihattan dönmüş ve özel hukuk hükümlerine tabi olduğundan dolayı yargılama ve çözümün adli yargılama alanına girdiği gerekçesi ile görevsizlik kararı vermiştir. Danıştay 12. D, t. 30.05.1978, 1976/1255 E, 1978/1523 K. Türk, verilen bu görevsiz-

Kanun koyucunun süre ile ilgili olarak böyle bir zorunluluk getirmiş olması; ortak sayısı elliyi geçmeyecek olan ve ortaklarının sorumluluğu koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı olan limited şirketlerin nispeten sınırlı bir sermayeye sahip olması ihtimali karşısında, üçüncü şahısların bilgilendirilmesi (TTK m. 511, f. 3) gereğinin duyulmasıdır⁴⁰⁷. Zira Kanun koyucu ticaret sicile kaydı ve ilanı gereken hususları saydığı Türk Ticaret Kanununun 511. maddesi hükmünde şirketin süresine de yer vermiştir.

Şirket için öngörülen süre, şirketin tüzel kişiliğini kazandığı andan itibaren başlar. Belirlenen sürenin bitmesiyle de şirket sona erer. Ortaklar genel kurulu esas sözleşmede belirlenen süre dolmadan önce toplanarak esas sözleşmede değişiklik yapabilir ve süreyi bir ya da birkaç kez uzatıp kısaltabilir⁴⁰⁸. Sürenin uzatılmasında aranacak karar nisabının, esas sözleşmede değişiklik yapılması, tasfiye neticesinde hisse alabilecek ortakların bu hisseleri alamaması, sermaye ve birikmiş tasfiye karları ölçüsünde sorumluluklarının sürenin uzatılması nedeniyle uzaması gibi nedenlerle ortakların sorumluluğunun artmasına sebep olduğundan oybirliği olması gerekmektedir⁴⁰⁹. Ancak oybirliği olsa dahi şirket hiçbir suretle belirsiz süreli şirkete dönüştürülemez. Şirket sözleşmesinde süre belirtilmemişse, kurulan şirket, geçerlilik şartları ihlal edildiğinden gayri muayyen süreli adi şirket sayılır⁴¹⁰.

Kanununun 549. maddesinde, limited şirketi sona erdiren sebepler arasında, süresinin bitmesi sayılmamıştır. Diğer şirket türleri için, sürenin sona ermesi, bir sona erme sebebi sayılmasına karşılık (BK m. 535, f. 5, TTK m. 185, f. 1; 267; 434, f. 1; 476), kuruluşu için, sürenin zorunlu olarak belirlenmesi gereken limited şirketlerde, bu yola gidilmemesi eksiklik teşkil etmektedir⁴¹¹. Bu eksikliği gidermek için Türk Ticaret Kanununun 549. maddesinin 1. fıkrası ya da 138. maddesi hükümlerinden birinin uygulanması yoluna gidilmektedir. Başka bir ifade ile limited şirket, be-

---

lik kararını eleştirmekte, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın esas sözleşmede öngörülen sürenin dolmuş olması sebebiyle izin istemini reddetmesi halinde açılacak olan davanın iptal davası olduğunu, bu sebeple de görevli mahkemenin idare mahkemeleri olduğunu söylemektedir. TÜRK, Hikmet Sami; **Süreleri Sona Eren Anonim Ortaklıklara İlişkin Danıştay ve Yargıtay Kararları**, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Bildirimler – Tartışmalar III, Ankara 1986, s. 118-132.

⁴⁰⁷ ÖCAL, Süre, s. 606-607.

⁴⁰⁸ ÖCAL, Süre, s. 607.

⁴⁰⁹ ARSLANLI/ DOMANIÇ, s. 726.

⁴¹⁰ POROY/ TEKİNALP/ ÇAMOĞLU, N 1649a, s. 880; ÖCAL, Süre, s. 607.

⁴¹¹ ÖCAL, Süre, s. 608.

lirlenen süresinin bitmesi ile birlikte kendiliğinden sona erer ve şirket tasfiye haline girer (TTK m. 522; TTK m. 439, f. 1). Ancak şirket, sürenin dolmasına rağmen faaliyetlerine devam ediyor olsa dahi bu durum şirketin belirsiz süreli bir limited şirketine dönüştüğü anlamını taşımaz⁴¹². Uçar ise, sürenin dolması ile birlikte şirketin faaliyetlerine devam etmesi halinde süresiz bir şirket haline gelmesinin mümkün olduğundan bahsetmektedir ki, Kanunda yer alan düzenlemeler değerlendirildiğinde bu görüşe katılmanın mümkün olmadığı ortadadır⁴¹³.

Ortaklar, şirketin öngörülen süresi bittikten sonra şirketin faaliyetlerine devam etmesini istiyorlarsa, oybirliği ile şirket esas sözleşmesini değiştirmek ve yeni bir süre belirlemek zorundadırlar⁴¹⁴. Yargıtay'a göre de, öngörülen sürenin bitmesinden sonra da genel kurul kararı ile şirketin süresinin uzatılması mümkündür⁴¹⁵. Ancak Yargıtay, süre uzatma kararının esas sözleşme değişikliği niteliğinde olmasından ve bu işlemin ortakların kişisel sorumluluğunu artırıcı mahiyeti bulunmamasından dolayı süre uzatım kararının Türk Ticaret Kanununun 513. maddesi uyarınca 2/3 çoğunlukla alınmasının yeterli olduğu kanaatinde⁴¹⁶.

2- Tasarıda Yer Alan Düzenleme

Tasarıda, limited şirket için süre belirleme hususu zorunlu olmaktan çıkarılmıştır. Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 587. maddesinin 1. fıkrasının c bendi hükmü, şirket sözleşmesinde bu konuda bir hüküm varsa şirketin süresi tescil ve ilan edilir diyerek, belirsiz süreli limited şirketlere izin vermiştir⁴¹⁷. Süre hususu ihtiyari hale getirilmiştir.

Tasarıda, anonim şirketler için sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hale gelmemesi halinde, sürenin sona ermesi ile birlikte şirketin sona ereceği düzenlemesine yer verilmiştir (TTKT m. 529, f. 1, b. a). Ancak limited şirketler yönünden böyle bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Yürürlükte olan kanunumuzda da yer alan bu boşluk Tasarı'da da devam etmiştir. Zira

⁴¹² ÖCAL, Süre, s. 608.

⁴¹³ UÇAR, s. 362.

⁴¹⁴ BAŞTUĞ, Şirketler, s. 270; UÇAR, s. 363.

⁴¹⁵ 11. HD, t. 29.05.1986, 1986/2763 E, 1986/3319 K. ÇEVİK, Limited Şirket, s. 502.

⁴¹⁶ 11. HD, t. 19.01.1993, 1992/6076 E, 1993/180 K. Yargı Matik RD.

⁴¹⁷ Moroğlu bu düzenlemeyi eleştirmektedir. Şirketin süreli veya süresiz olarak kurulduğunun belirtilmesi esas sözleşmede bulunması gereken bir unsur olup aksi durumun sermaye ortaklığı olan limited şirketlerin niteliklerine aykırı olduğunu ifade etmektedir. MOROĞLU, Tasarı, s. 341.

belirli bir süre için kurulan limited şirketlerde, sürenin dolması halinde durumun ne olacağı hususu belli değildir. Kanımızca, tıpkı anonim şirketlerin feshini düzenleyen madde de yer aldığı gibi, şirket faaliyetlerine devam ederek belirsiz süreli bir şirket haline gelmediyse şirket, sürenin dolması ile birlikte kendiliğinden sona ermelidir.

H- KURULUŞTAKİ EKSİKLİKLER

Limited şirket kurmak isteyen iki veya daha fazla kişi bir araya gelerek limited şirketin esas sözleşmesini hazırlar ve imzalar, daha sonra bu esas sözleşme ile birlikte kurulan şirket ticaret sicilinde tescil ve ilan edilir.

Limited şirketin kurulması için şirket esas sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve yapılan bu sözleşmenin kurucular tarafından imzalanıp, bütün imzaların noterce onanması şarttır (TTK m. 505). Yazılı şekil, kurucuların imzaları ve noterce onanma işlemlerinin hepsi geçerlilik şartı olup bu şartlara uyulmaması halinde limited şirketin kurulabilmesi mümkün değildir⁴¹⁸.

Türk Ticaret Kanununun 506. maddesinde limited şirketin esas sözleşmesinde bulunması gereken hususlar belirlenmiştir. Buna göre; şirketin ticaret unvanıyla merkezi, işletmenin konusu, esas sermaye ile her ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye miktarları, şirketin yapacağı ilanların şekli, şirketin süresi esas sözleşmede belirtilmelidir. Ancak, Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında 2003/3 sayılı Tebliğ’de, şirketlerin merkezine ilişkin bir düzenleme yer almaktadır. Bu Tebliğin 4/A. maddesine, şirketin merkezi şirket sözleşmesinde gösterilmesi ve “adres değişikliğinde yeni adresini süresi içinde tescil ettirmemiş şirket için, bu fesih sebebi sayılır”⁴¹⁹ hükmünün esas sözleşmeye konulması zorunluluğu getirilerek, çok ağır bir müeyyide öngörülmüştür⁴²⁰.

Kanunumuzda sayılan zorunlu unsurları içermeyen şirket esas sözleşmesinin, sicil memuru tarafından, tescili mümkün değildir. Sicil memuru, esas sözleşmede eksiklikler bulunması halinde, bu eksiklikler nedeniyle kurucuların tescil talebini reddeder ve Türk Ticaret Kanununun 35. maddesi ve devamı maddelerince, söz ko-

⁴¹⁸ POROY/ TEKİNALP/ ÇAMOĞLU, N 1647, s. 879. Eksikliğe rağmen tescil yapılmış ve aradan uzun süre geçmiş ise, tescilin Alman ve İsviçre hukukunda olduğu gibi sağlığa kavuşturucu nitelikte olduğu kabul edilmelidir. POROY/ TEKİNALP/ ÇAMOĞLU, N 1648a, s. 879.

⁴¹⁹ Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 1995/1 Tebliğinde de aynı düzenleme yer almıştır.

⁴²⁰ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1557, s. 815.

nusu eksikliklerin tamamlanması yoluna gidilir. Esas sözleşmesi kanuni şekilde yapılmayan limited şirket için, kanun koyucu, 156. maddeye benzer bir düzenleme de getirmemiştir. 156. madde hükmü gereğince, esas sözleşmesi kanuni şekilde yapılmamış veya sözleşmeye konması mecburi olan kayıtlardan biri veya bir kaç eksik ya da hükümsüz olan bir kollektif şirket, adi şirket hükmünde olup, hakkında 158. madde hükmü saklı kalmak şartıyla Borçlar Kanununun 520-541. maddeleri uygulanır (TTK m. 156). Her ne kadar, limited şirketlerle ilgili olarak kanun koyucu, bu konuda bir hüküm öngörmemişse de, esas sözleşmesinde eksiklikler olan bir limited şirketin kurucuları arasındaki ilişkinin adi şirket ilişkisi olarak nitelendirilmesi gerekmektedir⁴²¹.

Esas sözleşme hazırlandıktan sonra, sözleşmenin tescili gerekir. Sicil memuru gerekli incelemeyi yaptıktan sonra, kanuni şartları taşıyan limited şirket, ticaret siciline tescil ve ilan olunur (TTK m. 511; 512). Tescil, limited şirketin esas sözleşmesinin noterce onaylanmasından itibaren 15 gün içinde yapılmalıdır (2003/3 sayılı Tebliğ, m. 4/A). Tescil işlemi ile birlikte limited şirket tüzel kişilik kazanmış olur. Tescilden sonra ilana tabi hususlar Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan ettirilir.

Sicil memurluğunca yapılan tescil sözleşmedeki eksiklikleri onarıcı bir nitelikte midir yoksa bu eksiklikler dolayısıyla fesih davası mı açılması gerekmektedir? Limited şirketler yönünden Kanunumuzda bir düzenleme bulunmamaktadır, bu sebeple anonim şirketlere ilişkin düzenlemelere bakmak gerekmektedir. Türk Ticaret Kanununda değişiklik yapan 559 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile, anonim şirketlerin kuruluşunda mahkemenin tasdikini zorunlu kılan ve kuruluştaki eksiklikler nedeniyle şirketin kurulmamış sayılması için bir aylık süre içinde dava açılmasına imkân veren 299. maddenin yürürlükten kaldırıldığını görmekteyiz. Poroy, bu maddenin kaldırılmasıyla, tescilin onarıcı etkisinin de ortadan kalkmış olduğunu ifade etmektedir. Yürürlükten kaldırılan bu madde, mahkemece tasdik edilen bir şirketin sonradan butlanının iddia edilemeyeceğini hükme bağlayarak, tescil edilen hukuki sakatlıkları mahkemenin tasdiki anından itibaren onarmakta ve bir çeşit fesih davası olan kurulmamış sayılma davasının açılmasına olanak sağlamaktaydı⁴²². Dolayısıyla, 299. maddenin kaldırılması hem tescilin onarıcı etkisini zayıflatmış hem de şirketin

⁴²¹ POROY/ TEKİNALP/ ÇAMOĞLU, N 1649a, s. 880; KAYA, İ., s. 99.

⁴²² POROY (Tekinalp/ Çamoğlu), N 496, s. 283.

yokluğu ve butlanının hiçbir süreye bağlı kalmadan istenebilmesi yolunu açmış olmaktadır⁴²³. Poroy'a göre; Kurulustan sonra ortaya çıkan eksiklikler nedeniyle hem yokluğun tespiti veya butlan davası, hem de Türk Ticaret Kanununun 274. maddesinde öngörülen fesih davasının açılabilir⁴²⁴. Sicil memurunca, esas sözleşmede eksiklikler ve gerçeğe aykırılıklar olmasına rağmen yapılan tescil onarıcı nitelikte değildir, bu durum sözleşmenin butlanını doğurur, yani tescilin sözleşmedeki eksiklikleri sağlığa kavuşturucu rolü yoktur ancak söz konusu eksiklikler nedeniyle uzun zaman sessiz kalınmışsa artık hukuki sakatlığın ileri sürülmesi mümkün değildir⁴²⁵.

Limited şirketlerin kuruluşuyla ilgili olarak, tescilin onarıcı etkisine dair açık bir düzenleme mevcut değildir. Yalnızca, Ticaret Kanununun 512. maddesi hükmü, şirketin ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilik kazanacağını hükme bağlamaktadır. Kanımızca, kuruluştaki eksiklikler nedeniyle, açılacak olan dava, fesih davasıdır. Böyle bir durumda, aradan uzun bir zaman geçmiş olmaması gerektiği yöndeki görüşe de katılıyor ve tüm ilgililerin fesih davası açma hakkına sahip olduğunu kabul ediyoruz.

Tasarının 644. maddesinde yapılan atıfla, anonim şirketler için fesih davasını düzenleyen 353. maddenin⁴²⁶ limited şirketler için de uygulanması gerekmektedir. Şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilerek, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamu menfaatlerinin önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş ya da

⁴²³ Poroy, bu durumun işlem güvenliği açısından sakıncalı olduğu görüşündedir. POROY (Tekinalp/Çamoğlu), N 496, s. 283; Doğanay ise, 299. maddenin kaldırılmış olmasına rağmen, şirket alacaklısı veya ortaklardan birinin maddede belirtilen bir aylık süre içinde şirketin kurulmamış sayılması için dava açılabilirliğini, bir aylık süre geçirilmiş ise, sözleşmedeki eksikliklerin şirketin feshi için haklı sebep olabileceğini ifade etmektedir. DOĞANAY, C. I, s. 1383-1384.

⁴²⁴ POROY (Tekinalp/Çamoğlu), N 496, s. 283.

⁴²⁵ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, N 1654, s. 883.

⁴²⁶ XIV - Fesih davası

Madde 353 - (1) Anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemez. Ancak, şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmek suretiyle, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlâl edilmiş olursa, yönetim kurulunun, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının, ilgili alacaklının ve pay sahibinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince şirketin feshine karar verilir. Mahkeme davanın açıldığı tarihte gerekli önlemleri alır.

(2) Eksikliklerin giderilebilmesi, esas sözleşmeye veya kanuna aykırı hususların düzeltilmesi için mahkeme süre verebilir.

(3) Dava dilekçesine deliller ile gerekli bütün bilgiler eklenir. Yargılama aşamasında delil sunulmayacağı gibi bir davanın beklenilmesi ve bilgi getirtmesi de mahkemeden istenemez. Dava, acele işlere ilişkin usule tâbidir.

(4) Davanın, şirketin tescil ve ilânından itibaren üç aylık hak düşürücü süre içinde açılması şarttır.

(5) Davanın açıldığı ve kesinleşmiş olan mahkeme kararı, mahkemenin bildirim üzerine, derhal ve resen ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilân olunur. Ayrıca, yönetim kurulu, tescil ve ilân yapılan hususu, tirajı ellibinin üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan en az bir gazetede ilân eder; web sitesine koyar.

ihlal edilmiş olması halinde müdürlerin, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın, ilgili alacaklıların veya pay sahiplerinin fesih davasını üç aylık hak düşürücü süre içerisinde açabilecekleri düzenleme altına alınmıştır. Davanın açılacağı mahkeme şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir. Fesih davası görülürken mahkeme şirkete, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıkları düzeltmesi için süre verir⁴²⁷. Yargılama aşamasında delil sunulamayacağı düzenleme altına alınmış bu sebeple fesih davasının dilekçesine deliller ile gerekli bütün bilgilerin eklenmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır. Zira dava, acele işlere ilişkin usule tabidir. Davanın açıldığı ve kesinleşmiş olan mahkeme kararı, mahkemenin bildirim üzerine, derhal ve resen ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur. Ayrıca, müdürler, tescil ve ilanı yapılan hususu, tirajı elli binin üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan en az bir gazetede ilan eder; web sitesine koyar (TTKT m. 353).

İ- KANUN HÜKÜMLERİNE SÜRESİ İÇERİSİNDE İNTİBAK EDİLMEMESİ

Kanun koyucu kanunda yapacağı değişiklikler ile veya kabul edeceği yeni uygulamalar ile limited şirketler için yepyeni şartlar ortaya koyabilir. Limited şirketlerin ortaya çıkan bu yeni duruma adapte olmaları yani intibak etmeleri gerekmektedir. Aksi bir durumda şirketin sona ermesi söz konusu olabilmektedir.

1956 yılında kabul edilen Türk Ticaret Kanununun uygulamasını kolaylaştırmak amacıyla kabul edilen 6763 sayılı Türk Ticaret Kanununun Mer'iyet ve Tatbik Şekli hakkında Kanun'un 26. maddesine göre; eski kanun zamanında tescil edilmiş bulunan ve esas sözleşmesindeki hükümler yeni kanundaki amir hükümlere aykırı olan limitet şirketler yeni kanunun yürürlüğünden itibaren iki yıl içinde esas sözleşmelerini yeni kanunun amir hükümleri doğrultusunda değiştirerek tescil ettirmemeleleri halinde infisah etmiş olur.

Ancak bu süre üç kez uzatılmış ve son olarak 1 Nisan 1961 tarihine kadar gerekli düzenlemeleri yapmayan veya yaptıkları düzenlemeleri Ticaret Bakanlığı'na (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na) bildirmeyen şirketler sona ermişler⁴²⁸.

⁴²⁷ Moroğlu, burada belirtilen sürenin şirkete verildiğinin açıkça belirtilmesi gerektiğini ifade etmektedir. MOROĞLU, Tasarı, s. 155.

⁴²⁸ ÇELİK, Limited Şirket, s. 503.

Ayrıca 27.06.1995 tarihine kadar sermayesini 500.000.000-TL (500-TL)'ye çıkarmayan limited şirketler de infisah etmiştir.

İleride Kanununda yapılacak değişikliklerle limited şirketin sona ermesi sonucu doğuracak düzenlemeler getirilebilir.

J- TASARI İLE GETİRİLEN SONA ERME SEBEBİ

Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, yürürlükteki Türk Ticaret Kanununda yer alan sona erme sebeplerini temel olarak benimsemiştir. Ancak Tasarının 628. maddesi⁴²⁹ ile Türk Ticaret Kanunumuzda yer verilmemiş yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Madde hükmüyle, şirket müdürlerinden en az birinin yerleşim yerinin Türkiye'de olması ve bu müdürün şirketi tek başına temsile yetkisi⁴³⁰ olması zorunluluğu getirilmiştir. Başka bir ifade ile müdürlerden birinin yerleşim yerinin Türkiye'de olması yeterli değildir, aynı zamanda bu müdürün şirketi temsile yetkili olması gerekmektedir. Böylece şirketin tamamen yurt dışından yönetilmesine izin verilmemiştir⁴³¹. Bu maddeyle müdürlerin sorumluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanmasına, en azından sorumlulardan birinin Türk mahkemeleri önüne getirilmesine imkân sağlamak amacı güdülmüştür⁴³². Şirketin birden fazla müdür ile temsili isteniyorsa, temsile yetkili tüm müdürlerin yerleşim yerinin Türkiye'de olması gerekmektedir⁴³³.

Kanunun düzenlemesine aykırı bir durumun tespit edilmesi durumunda, ticaret sicil memuru durumun kanuna uygun hale getirilmesi için şirkete uygun bir süre verir. Verilecek süre hususunda bir netlik bulunmamaktadır. Verilecek olan bu süre, şirket genel kurulunun toplanıp karar almasına, alınan kararların tesciline yetebilecek uygunlukta olmalıdır⁴³⁴. Verilen bu süre içerisinde durum kanuna uygun hale getirilmez ise sicil memuru mahkemeden şirketin feshini talep etmek zorundadır. Ticaret

⁴²⁹ **Madde 628 –**

(1) Şirket müdürlerinden en az birinin yerleşim yerinin Türkiye'de bulunması ve bu müdürün şirketi tek başına temsile yetkili olması gerekir.

(2) Birinci fıkraya aykırılık belirlendiğinde, ticaret sicili müdürü durumun kanuna uygun hâle getirilmesi için şirkete uygun bir süre verir. Bu süre içinde gereken yapılmadığı takdirde, ticaret sicili müdürü şirketin feshini mahkemeden ister.

⁴³⁰ Tek başına temsilin kapsam olarak suistimal edilmeye müsait olduğundan madde metninin "... şirketi tek başına genel olarak temsile yetkili..." olarak düzenlenmesi gerektiği hususunda bkz. MOROĞLU, Tasarı, s. 358.

⁴³¹ YILDIZ, Limited Şirket, s. 250.

⁴³² Türk Ticaret Kanunu Tasarısı madde 628'in gerekçesi.

⁴³³ YILDIRIM, s. 12.

⁴³⁴ YILDIZ, Limited Şirket, s. 251.

sicil m¼d¼r¼, Şirketin tescili sırasında bu eksikliği tespit ederse, tescil baŐvurusunu reddetmelidir⁴³⁵.

---

⁴³⁵ YILDIRIM, s. 13.

İKİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETİN SONA ERMESİNİN SONUÇLARI

Ş1- SONA ERMENİN TESCİL VE İLANI

Türk Ticaret Kanununun 550. maddesi hükmü gereğince limited şirketin sona ermesini gerektirir sebeplerden birinin gerçekleşmesi ve şirketin tasfiye haline girme halinde bu durumun ticaret siciline tescil ve ilanı gerekmektedir. Sona erme halinin ilan ve tescil edilmesi üçüncü şahıslara durumun ihbar edilmesi niteliğindedir¹. Şirketin sona erdiği ve tasfiye halinde olduğu tescil ve ilan edilmediği sürece üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez².

Şirketin iflâsı nedeniyle sona ermesi hali dışındaki diğer tüm sona erme sebeplerinde sona ermenin tescil ve ilanı görevi limited şirketin müdürüne verilmiştir. Birden fazla şirket müdürünün bulunması halinde müdürlerden herhangi biri tescil ve ilan görevini yerine getirebilir³. Şirketin iflâsı halinde ise tescil ve ilan görevi İflâs Dairesine aittir (İİK m. 166, f. 2)⁴, sicil memurluğu iflâs nedeniyle sona ermeyi tescil etse dahi şirketin iflâsı ilanının yapıldığı gazete şirketin muamele merkezinde yayınlanıyorsa bu durumda sicil memurluğunun yeniden ilan yapması gerekmez. Moroğlu'na göre, iflâs hali dışında, mahkeme tarafından fesih kararı verilmesi halinde de müdürlerin bu yükümlülük dışında tutulması ve tescil ve ilan yükümlülüğün hâkime verilmesi gerekmektedir⁵.

Şirket müdürlerinin bulunmaması veya müdürlerin ihmali nedeniyle tescil ve ilan işlemleri yapılamaz ise bu durumda diğer ilgililer yani ortak veya alacaklılar ya

¹ KARAHAN, s. 14 dñn. 25.

² UÇAR, s. 381.

³ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 505.

⁴ **Madde 166/2-** İflâs kararı, iflâs dairesine bildirilir.

Daire, kararı kendiliğinden ve derhal tapuya, ticaret sicil memurluğuna, gümrük ve posta idarelerine, Türkiye Bankalar Birliğine, mahalli ticaret odalarına, sanayi odalarına, menkul kıymet borsalarına, Sermaye Piyasası Kuruluna ve diğer lazım gelenlere bildirir. Daire, ayrıca kararı, karar tarihinde tirajı ellibinin (50.000) üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerden biri ile birlikte iflâs edenin muamele merkezinin bulunduğu yerdeki bir gazetede ve Ticaret Sicili Gazetesinde ilan eder. Tirajı ellibinin (50.000) üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetenin yayınlandığı yer aynı zamanda muamele merkezi ise mahalli gazetede ilan yapılmaz.

İflâsın kapandığı veya kaldırıldığı da aynı suretle bildirilir ve ilan olunur.

⁵ MOROĞLU, Erdoğan; **Fesih, İnfisah ve Tasfiye**, Makaleler, C. I, 3. Baskı, İstanbul 2006, s. 318.

da Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tescil ve ilan talebinde bulunabilirler (TTK m. 30, f. 1).

Arslanlı ve Domaniç'e göre, şirketin tasfiye haline girdiğinin bilinmesi, ortaklarla alacaklılar kadar, şirketle ilişkiye girebilecek üçüncü kişilerin korunması amacıyla yönelik olduğundan, şirketleri denetlemekle yükümlü bulunan sicil memurunun Türk Ticaret Kanununun 35. maddesine göre harekete geçmesi ve gerektiğinde mahkeme kararına dayanarak tescil yapması mümkündür⁶.

Limited şirketin şubelerinin bulunması halinde şirketin feshi bildirimının, şubelerin bulunduğu yerdeki ticaret sicil memurluklarında da yapılması gerekir⁷.

Şirketin sona ermesini bildiren ilanının en çok birer hafta ara ile üç kere yapılması gerekmektedir⁸. Yapılacak ilanın Ticaret Sicil Gazetesi ile birlikte şirkete ait ilanların yapıldığı gazetede yapılması gerekir⁹.

Tasarıda ise, ilan ve tescil 637. maddede¹⁰ düzenlenmiştir. Tasarıda yer alan düzenlemede de, şirketin sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesi ve şirketin tasfiyeye girmesi hususu müdür ve müdürler tarafından ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir. Ancak bu madde ile bazı yenilikler getirilmiştir. Öncelikle müdürlerin, şirketin iflâsı durumunda tescil ve ilan yükümlülüklerinin bulunmamasına ek olarak, mahkeme kararı ile limited şirketin sona ermesi halinde de tescil ve ilan yükümlülüklerinin olmadığı hüküm altına alınmıştır. Zira bu durumda, hem iflâs hem de fesih kararı mahkeme tarafından ilgili sicile resen bildirilmektedir¹¹. Ayrıca şirkette birden fazla müdürün bulunması halinde en az iki müdür tescil ve ilan işlemini birlikte yapacaktır. Tasarıda müdürlerden birinin ihmali halinde diğer müdürün işlemi tek başına yapıp yapamayacağı açık değildir¹². Ancak bu halde diğer müdürün tek başına bu işlemi yapabileceğinin kabulü gerekmektedir¹³.

⁶ ARSLANLI/DOMANIÇ, s. 761.

⁷ BAŞBUĞOĞLU, s. 749.

⁸ BİLGİLİ, Fatih/ DEMİRKAPI, Ertan; **Ticaret Hukuku, Şirketler Hukuku**, Bursa 2009, s. 282.

⁹ İMREGÜN, Oğuz; **Kara Ticareti Hukuku Dersleri, Genel Hükümler – Ortaklıklar – Kıymetli Evrak**, 13. Baskı, İstanbul 2005, s. 476.

¹⁰ **B) Tescil ve ilân**

Madde 637 - (1) Sona erme, iflâstan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse müdür, birden fazla müdürün bulunması hâlinde en az iki müdür, bunu ticaret siciline tescil ve ilân ettirir.

¹¹ YILDIZ, Limited Şirket, s. 291.

¹² YILDIZ, Limited Şirket, s. 292.

¹³ ARSLANLI/DOMANIÇ, s. 761.

Tasfiyeye girişin tescili için Ticaret Sicil Memurluğuna; dilekçe, noter onaylı ve üç nüshadan oluşan ortaklar genel kurul kararı, üç nüsha halinde tasfiye memurunun imza sirküleri, tasfiye memuru şirket dışından tayin edilmişse noter onaylı nüfus cüzdanı sureti verilir¹⁴.

§2- TASFİYE

Sona erme sebeplerinin birinin meydana gelmiş olması ile birlikte şirket hemen sona ermez. Sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesi, sadece limited şirketin bünyesinde bazı değişikliklerin meydana getiren tasfiye¹⁵ aşamasına girmesini sağlar¹⁶.

Tasfiye özetle, şirket varlığının paraya çevrilmesi ve şirket borçlarının ödenmesinden sonra artan kısımların ortaklar arasında bölünmesidir¹⁷.

Adi şirketlerin tüzel kişiliği bulunmadığından, şirketin sona ermesi ve son bulması aşaması iç içedir. Tüzel kişiliğe sahip şirketler de ise sona erme şartlarından birinin gerçekleşmiş olması halinde tüzel kişilik derhal sona ermez, tasfiye döneminde tüzel kişilik devam eder, tasfiye sona erdiğinde ve sicilden şirketin unvanı terkin edilmek suretiyle şirketin tüzel kişiliği sona erer¹⁸.

Limited şirketin tasfiye haline girmesi ile birlikte şirket varlığını tasfiye şirketi olarak devam ettirir. Tasfiye halindeki limited şirket faal durumdan uzaklaşıp pasif gayeye yönelmekte, başka bir ifade ile kazanç sağlama ve bu kazancı ortaklara paylaşma yerine, şirket mevcudunu tespit ile bunu dağıtma ve paylaşma gayesine geçer¹⁹.

¹⁴ GÖRGÜLÜ, s. 724-725.

¹⁵ “Tasfiye” yerine “Aritim” ifadesini kullanan yazarlar bulunmaktadır. İMREGÜN, s. 517; KİPER, s. 355.

¹⁶ Ansay’a göre şirketin infisah etmiş olması otomatik olarak tasfiye aşamasına girdiği anlamını taşımaz. Bazı girişimlerde bulunulması gerekmektedir. Tasfiyenin başladığı an olarak ticaret sicil memurluğunca yapılmış olan tescil tarihi tasfiye memurunun atandığı tarih veya memurların fiilen tasfiye işlemlerine başlamış oldukları tarih olabilir. ANSAY, Tuğrul; **İnfisah Eden Bir Anonim Şirket Ana Sözleşmesinin Değiştirilebilmesi Sorunu**, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Bildiriler – Tartışmalar III, Ankara 1986, s. 206.

¹⁷ ÖZER, Yılmaz/ İYİBİL, Ali/ CAN, İsmail; **Anonim ve Limited Şirketlerin Rehberi**, Ankara 1987, s. 819.

¹⁸ BATTAL, Ahmet; **Şirketler Hukuku**, Ankara 2005, s. 161.

¹⁹ UÇAR, s. 380.

Şirket ancak, tasfiye işlemleri tamamlanıp sicilden terkin edilmekle gerçek anlamda sona erer²⁰. Tasfiye hali sona erme sebeplerinin birinin oluşması ile birlikte kendiliğinden doğar, bu sebeple tasfiye haline girilmesi için tescil ve ilan gerekli değildir, ancak üçüncü kişiler yönünden anlam taşıyabilmesi için ihbarı yani tescil ve ilanı gerekir²¹.

Hukukumuzda ticaret şirketleri İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre ve Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre olmak üzere iki yol ile tasfiye edilir. Şirketin iflâsı halinde İcra ve İflâs Kanunu hükümleri doğrultusunda şirketin tasfiyesi gerçekleştirilir. Diğer sona erme hallerinde ise Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır. Ticaret Kanununa göre de tasfiye işlemleri tasfiye yolu ile veya tasfiyesiz olmak üzere iki usul ile yapılır. Şirketlerin birleşmesi hali tasfiyesiz sona erme halidir.

Tasfiye konusu Tezimiz konusu dışında olup bu konu ile ilgili açıklamalarımızı burada sonlandırıyoruz.

§3- SONA ERMENİN İLGİLİLER YÖNÜNDEN SONUÇLARI

I- ŞİRKET MÜDÜRLERİ YÖNÜNDEN

Limited şirketlerin yönetimi ve temsili müdürler tarafından gerçekleştirilmektedir. Ancak şirketin sona ermesi ile birlikte bu durum değişir. Artık şirketi temsil ve yetkiye esas olarak tasfiye memurları görevli ve yetkilidirler. Ancak şirket müdürlerinin de tasfiye memuru olabilmeleri mümkündür.

A- ŞİRKET MÜDÜRLERİNİN GÖREV VE YETKİLERİ

Müdürlerin organ sıfatı tasfiye halinde de varlığını devam ettirir. Ancak görev ve yetkileri kısıtlanır, temsil yetkisi ve yönetimdeki etkinlikleri sona erer.

Şirketin sona ermesi ile birlikte temsil yetkisi esas itibarıyla şirketin sona ermesi işlemlerini yürütecek olan tasfiye memuruna geçer. Şirketin iflâsı halinde ise bu görev iflâs dairesine tarafından yerine getirilir²².

Müdürler temsil yetkilerini ancak şirketin tasfiye memuru veya iflâs dairesince temsil edilmediği hususlar için muhafaza ederler (TTK m. 552- 437)²³. İflâs etmiş

²⁰ KARAHAN, s. 14.

²¹ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 515.

²² ÇEVİK, Limited Şirket, s. 506.

olan şirket aleyhine, tasfiye aşamasında açılan davalarda husumet müflis şirkete değil iflâs masasına yönlendirilmelidir²⁴.

Tasfiye ile birlikte ticari mümessillerin ve ticari vekillerin görevi sona erer, ancak tasfiye gayesi dışında kalan işler ile şirketin diğer işlemleri için verilen ticari vekaletler bunun dışındadır (BK m. 453)²⁵. Bu durumda ticari mümessillerin ve ticari vekillerin görevlerinin sona ermesinin hemen ardından müdürler tarafından sicilden terkin edilmeleri gerekir, aksi halde bunların yapmış olduğu iş ve muameleler şirketi bağlar. Ancak kötüniyetli kişiler yönünden böyle bir bağlayıcılık bulunmamaktadır.

Şirketin tasfiye aşamasına girmesi ile birlikte şirket müdürlerinin, isimleri esas sözleşme ile belirlenmiş olan tasfiye memurlarına, şirketin sona erdiğini bildirmeleri gerekmektedir. Haber verme işlemi ile birlikte tasfiye memuru tasfiye işlerini yürütmeye başlayabilir.

Türk Ticaret Kanununun 441. maddesinin 1. fıkrası gereğince tasfiye memurlarının ticaret siciline tescili ve ilanı gerekmektedir. Tescil ve ilan işlemleri de şirket müdürleri tarafından yerine getirilir.

Tasfiye ile ilgili konularda karar almak üzere ortaklar genel kurulunu toplantıya çağırma görev ve yetkisi tasfiye memurlarına aittir. Ancak, esas sözleşmede tasfiye memurlarının adları belirlenmemiş ise şirketin sona ermesi üzerine tasfiye memurunun atanması için toplanacak ortaklar genel kurulunu çağrıya müdürler yetkilidir²⁶.

Tasfiye amacı dışında ortaklar genel kurulu tarafından alınan kararların iptali talebiyle dava açma yetkisi müdürlerin görevleri içerisindedir²⁷. Bir hususta, tasfiye memuru ile limited şirket arasında menfaat çatışması oluşmuş ise ve bu sebebe dayanarak şirket aleyhine dava açılması halinde şirket, müdürler tarafından temsil edilir²⁸.

²³ “Anonim ortaklık genel kurul kararının iptaline ilişkin hükümler, limited şirketler hakkında da uygulanır. İflâs masası memuru, TTK’nun 381. maddesinin birinci bendi uyarınca, genel kurul kararları aleyhine iptal davası açabilir.” TD, t. 22.01.1968, 1968/1505 E, 1968/5528 K. KİPER, s. 365.

²⁴ 10. HD, t. 01.12.1980, 1980/6254 E, 1980/9697 K. ÇEVİK, Limited Şirket, s. 508.

²⁵ UÇAR, s. 382.

²⁶ DÖMANIÇ, Anonim Şirketler, s. 529.

²⁷ KARAHAN, s. 48.

²⁸ KARAHAN, s. 49.

Müdürler sona ermiş olan limited şirketin tasfiye işlemlerini yürütmek için hazırlanan başlangıç envanteri ve bilançosunu, tasfiye memurları ile birlikte tanzim ederler²⁹.

Esas sözleşme ile veya ortaklar genel kurulu kararı ile atanan tasfiye memurlarının azledilmesi hallerinde yerlerine yenilerinin seçilmesine kadar tasfiye görevi müdürler tarafından ifa edilir³⁰.

B- TASFİYE İŞLEMLERİNİ YÜRÜTEN ŞİRKET MÜDÜRLERİNİN GÖREV VE YETKİLERİ

Tasfiye memurları şirketin esas sözleşmesi ile veya ortaklar genel kurulunun kararı ile belirlenebilir. Ancak tasfiye memurları ile ilgili olarak şirket esas sözleşmesinde herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiş ve ortaklar genel kurulunca da belirlenememişse bu durumda tasfiye işlemleri şirket müdür veya müdürleri tarafından yerine getirilir (TTK m. 441)³¹. Tasarıda da aynı düzenlemeye yer verilmiştir (TTKT m. 536, f. 2). Müdürler yasal olarak bu görevi yerine getirmek zorunlu olup, kanunen bu sıfatı kendiliğinden iktisap ederler³². Şirketin birden fazla müdürünün bulunması halinde bir müdürün değil tüm müdürlerin tasfiye memuru olması gerekir³³.

Müdürler, tasfiye halindeki limited şirketteki görev ve yetkilerinin yanında artık tasfiye işlemlerini yapmakla da görevlidirler. Bu halde gerçek anlamda bir tasfiye memurluğundan bahsetme olanağı bulunmamaktadır³⁴. Kanun metninden de anlaşıldığı üzere, müdürlerin tasfiye memuru olduğundan bahsedilmemekte, tasfiye işlemlerini yürüteceğinden bahsedilmektedir. Bu sebeple burada yasal bir atamadan değil yasal bir görevlendirmeden bahsedilebilir³⁵. Bu ayrımın pratik önemi, şirkette

²⁹ ULUSOY, s. 600; İMREGÜN, s. 479.

³⁰ DOMANIÇ, Anonim Şirketler, s. 529.

³¹ **Tayin:**

Madde 441- Esas mukavele veya umumi heyet kararıyla ayrıca tasfiye memuru tayin edilmedikçe tasfiye işleri, idare meclisi tarafından yapılır. Tasfiye ile vazifelendirilen kişiler esas mukavele veya tayin kararında aksi derpiş edilmiş olmadıkça mutad bir ücrete hak kazanırlar.

İdare meclisi tasfiye memurlarını ticaret siciline tescil ve ilan ettirir. Tasfiye işlerinin idare meclisince yapılması halinde dahi bu hüküm tatbik olunur.

³² Anonim şirketler de ise bu görev yönetim kurulu tarafından yerine getirilir.

³³ 11. HD, t. 26.06.1997, 1997/4855 E, 1997/5159 K. ERİŞ, TTK, s. 2894.

³⁴ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1572a, s. 827.

³⁵ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1572a, s. 827.

gerçek anlamda bir tasfiye memuru olmadığından bu halin haklı sebep olarak kabulü ile mahkeme tarafından bu haklı sebebe dayanarak tasfiye memuru atanabilmesidir³⁶. Müdürler gerçek anlamda bir tasfiye memuru olmadığından burada azil de söz konusu olmamaktadır. Buradaki amaç müdürlerin sadece kanunla kendisine verilen yetki ve görevleri yerine getirmesi ve tasfiye işlemlerinin uzman bir kişiye devredilerek onun tarafından yürütülmesidir³⁷.

Ancak şirket, organ yokluğu nedeniyle yani müdürlerin yokluğu nedeniyle sona ermiş ise tasfiye işlemlerinin müdür tarafından yapılamayacağı ortadadır. Böyle bir durumda şirkete kayyım mı atanacaktır yoksa mahkeme tarafından bir tasfiye memuru mu belirlenecektir? Doktrinde yer alan genel görüşe göre, böyle bir durumda ortaklar genel kurulunun toplanarak tasfiye memuru ataması gerekmekte, bunun için herhangi bir engel bulunmamaktadır³⁸. Bu yolun uygulanamaması halinde şirkete Türk Medeni Kanununun 427. maddesinin 4. bendi hükmü gereğince bir kayyım atanır ve tasfiye onun tarafından yürütülür³⁹.

Şirket esas sözleşmesinde tasfiyenin müdürler tarafından tasfiye işlemlerinin yapılmayacağı öngörölmüşken, müdürlerin bu tasfiye işlemlerini yapmayacaklarını beyan etmeleri halinde, tasfiye memuru atanması için mahkemeye müracaat edilmesi gerekmektedir⁴⁰.

Tasfiye işlemlerini yürütmekte olan müdürlere Türk Ticaret Kanununun 441. maddesinin 1. fıkrası hükmünde belirtilen “tasfiye işlemlerini yürüten” ifadesinden anlaşıldığı üzere mutad bir ücret ödenir. Ancak müdürlere böyle bir ücretin ödenmeyeceği kararlaştırılabilir⁴¹. Böyle bir karar alınması halinde müdürler, tasfiye işini ücretsiz olarak yapmaya zorlanamazlar⁴². Farklı düşüncede olan yazarlarda olup, müdürlere tasfiye işlemlerini yapma görev ve yetkisi kanun tarafından yüklendiğinden bu yürütme işini reddedemeyecekleri görüşünü savunmaktadırlar⁴³.

³⁶ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1572a, s. 827.

³⁷ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1572a, s. 827.

³⁸ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1572b, s. 828.

³⁹ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1572b, s. 828.

⁴⁰ 11. HD, t. 16.12.1986, 1986,76199 E, 1986/6881 K. ÇEVİK, Orhan Nuri; **Gerekçeli – İçtihatlı – Notlu, Türk Ticaret Kanunu ve Uygulamasına İlişkin Mevzuat**, 2. Baskı, Ankara 1993, s. 501.

⁴¹ ULUSOY, s. 599.

⁴² ÇEVİK, Limited Şirket, s. 519.

⁴³ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1577, s. 834.

Tasfiye işlemlerini yerine getiren müdürler, tasfiye memurlarının görevlerini yaparlar. Şirketin devamı sırasında başlanmış olup henüz sonuçlanmamış iş ve muameleleri tamamlarlar. Şirketin borç ve taahhütlerini yerine getirirler. Şirketin alacaklarını tahsil ederler. Mevcut olan malları paraya çevirirler. Sayılan işlemler neticesinde elde edilen safi mevcudu ortaklara dağıtırlar.

Tasfiye işlemlerini yerine getiren müdürün ticaret sicilde tescil ve ilanı gerekmektedir, bu işlemler yine müdür tarafından yerine getirilir (TTK m. 441, f. 2).

C- TASARIDA YER ALAN DÜZENLEME

Tasarıya göre de, tasfiye haline girmiş bir limited şirkette müdürler bir organ olarak bulunmaya devam ederler ve kanunun kendilerine verdiği yetkileri kullanırlar (TTKT m. 536, f. 1)⁴⁴. Ancak müdürlerin görev ve yetkileri tasfiye için zorunlu olan fakat nitelikleri gereği tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemleri kapsar.

Tasarının 536. maddesine göre esas sözleşme veya ortaklar genel kurulu kararı ile tasfiye memuru atanmamışsa, bu görev müdürler eliyle gerçekleştirilir. Bu halde müdürler tasfiye memuru sıfatıyla hem tasfiye memurunun hem de müdürlerin üzerine düşen görevleri yerine getirirler⁴⁵.

Esas sözleşme ile veya ortaklar genel kurulu kararı gereğince atanan tasfiye memurlarının ticaret siciline tescili ve ilanı gerekmektedir. Tescil işlemleri şirket müdürleri tarafından yerine getirilir. Tasfiye işlemleri müdürler tarafından yürütülecekse ticaret siciline bizzat müdürler tarafından müracaat edilmeli ve tescil işlemi gerçekleştirilmelidir (TTKT m. 536, f. 2). Tasfiye memurlarının mahkeme tarafından atanması halinde ticaret siciline tescilin kim tarafından yapılacağı hususunda açık bir düzenleme olmayıp, bizzat atanan kişi tarafından yapılabileceği gibi, şirket müdürleri tarafından da yapılması mümkündür (TTKT m. 537, f. 2)⁴⁶.

Tasarıda yer alan düzenlemeye göre limited şirketin iflâs veya ortaklar genel kurulu kararı dışında bir nedenden sona ermesi halinde bu durumu ticaret siciline tescil ve ilan ettirmek görevi müdürlere aittir (TTKT m. 532, f. 1).

---

⁴⁴ YILDIRIM, s. 140.

⁴⁵ YILDIRIM, s. 141.

⁴⁶ YILDIRIM, s. 141.

II- ORTAKLAR GENEL KURULU YÖNÜNDEN

Şirketin sona ermesi ile birlikte artık şirketin esas sözleşmesinde yazılı olan amaçları ile ortaklarına kâr sağlama amacı yerine şirketin tasfiyesi amaçlanır. Ortaklar genel kurulunun hukuki varlığı devam ederken görev ve temsil yetkileri kısıtlanır. Ancak tasfiye memurlarının yapamayacağı görevleri yapabilirler. Örneğin; tasfiye memurlarının tayin ve azillerine karar vermek, tasfiye memurlarının münferit yetkisini tayin etmek, genişletmek, envanter defterleriyle bilançonun tasdiki, ara bilanço ve kati bilançoyu onaylamak, aktiflerin toptan satışını kararlaştırmak, bir alacağın tahsili için borçluya ait işletme veya gayrimenkulü devralmak, tasfiye memurları hakkında sorumluluk davası açmak veya onları ibra etmek, esas sözleşmeyi değiştirmek, sermaye artırımı veya azaltılmasına karar vermek, şirket merkezini değiştirmek gibi⁴⁷. Ancak şunun unutulmaması gerekir ki yapılan bu muamelelerin tasfiye gayesi için zorunlu olması ve mahiyeti gereği tasfiye memurlarınca yapılamayan muamelelerden olması gerekmektedir (TTK m. 440). Sayılan bu yetkiler kanunla ortaklar genel kuruluna verilen yetkilerden olup, bu yetkilerin tasfiye memurlarına veya başka bir organa devri mümkün değildir.

Ortaklar genel kurulu tasfiye aşamasında olmasına rağmen esas sözleşmeyi değiştirmeye, sermaye artırımına gitmeye, ödenmemiş pay bedellerinin tahsili kararı almaya yetkili olmakla birlikte yapılacak tüm bu işlemlerin tasfiyenin icrası için zorunlu olması gerekmektedir⁴⁸.

Tasfiye memurları limited şirketin tasfiyesi ile bağdaşan nitelikteki işlemleri yapabilir. Bunun dışında şirkete ortaklar hâkimdir⁴⁹. Zira her ne kadar ortaklar genel kurulunun idare ve temsil yetkisi kısıtlanmış olsa da, şirketin halen karar alma mercii niteliğindedir⁵⁰. Tasfiye memurları, ortaklar genel kurulunun tasfiye işlemlerine ilişkin olarak aldıkları kararlara uymakla yükümlüdürler (TTK m. 207, f. 1).

Ortaklar genel kurulu oybirliği ile Türk Ticaret Kanununun 232. maddesine göre tasfiye memurlarının tasfiye gayesi dışında işlem yapmasına karar verebilirler.

⁴⁷ UÇAR, s. 383.

⁴⁸ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 517.

⁴⁹ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 526.

⁵⁰ Yargıtay'a göre; genel kurulun kararlarının iptali talep ediyorsa, bu davada şirketin temsili yönetim kurulunun (müdürlerin) yetkisindedir. 11. HD, t. 30.01.1955, 1984/6072 E, 1985/270 K. İMREGÜN, s. 482.

Tasfiye gayesi ile sınırlı işlemler genellikle şirket mallarının paraya çevrilemesi, alacaklarının tahsili, borçların ödenmesi ve kalanın ortaklara dağıtılması faaliyetidir⁵¹.

Esas sözleşme de tasfiye memurlarının atanması ile ilgili herhangi bir hüküm bulunmaması halinde, fesih kararı alan ortaklar genel kurulu tasfiye memurunu da atar. Ortaklar genel kurulu kararı ile atama doğal yoldur⁵². Ortaklar genel kurulunca tasfiye memurunun seçimi halinde toplantı ve karar yeter sayısı Türk Ticaret Kanununun 536. maddesinin 2. fıkrası hükmü doğrultusunda çözümlenmeli ve sermayenin yarıdan fazlasının oyu ile tasfiye memurları belirlenmelidir⁵³. Ancak esas sözleşme ile herhangi bir toplantı ve karar nisabı düzenlenmiş olmamalıdır, aksi halde bu nisaplara uyulması gerekmektedir.

Ortaklar genel kurulu tasfiye memurlarının yetkilerini daraltıp genişletme haklarına sahiptirler. Ortaklar genel kurulu tarafından alınan böyle bir kararda nisap sermayenin yarısından fazlasıdır. Ancak böyle bir kararın üçüncü kişiler yönünden geçerli olabilmesi için müdürler tarafından kararın tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir⁵⁴. Mahkeme tarafından seçilen tasfiye memurunun yetkilerini ise daraltamazlar. Ancak mahkeme, haklı sebebin varlığı halinde ortaklar genel kurulu tarafından seçilen tasfiye memurunun yetkilerini daraltabilir⁵⁵.

Ortaklar genel kurulunun alacağı kararlar kural olarak tasfiye memurlarını iç ilişkide bağlar⁵⁶. Ortaklar genel kurulunun almış olduğu kararlardan sapma halinde Borçlar Kanununun 389. maddesi⁵⁷ hükmü uygulanır⁵⁸. Zira taraflar arasında vekalet ve hizmet ilişkisi mevcut olup buna aykırı hareket tarzı da vekalet hükümlerine aykırılık teşkil etmektedir.

Şirket esas sözleşmesinde veya ortaklar genel kurulu kararıyla atanmış olan tasfiye memurları veyahut bu görevi yerine getiren müdürlerin her zaman genel kuru-

⁵¹ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 515.

⁵² TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1572c, s. 829.

⁵³ UÇAR, s. 393.

⁵⁴ UÇAR, s. 409.

⁵⁵ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 524.

⁵⁶ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 526.

⁵⁷ **1- Talimat Dairesinde Vekaleti İfa**

Madde 389- Vekil, müvekkilinin sarıh olan talimatına muhalefet edemez. Ancak hal icabına göre müvekkilden mezuniyet istihsaline imkân olmamakla beraber şayet imkân olup ta istizan olursa idi müvekkilin muvafakat edeceği derkar bulunan hususlarda, inhiraf edebilir.

Bundan maada hallerde vekil aldığı talimata müvekkilinin aleyhine olarak muhalefet ederse, bundan mütevellit zararı deruhte etmedikçe, müvekkelünbîh ifa edilmiş olmaz.

⁵⁸ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 526.

lun alacağı bir karar ile azil ve yerlerine yenilerinin atanması mümkündür (TTK m. 442). Tasarıda da 537. madde⁵⁹ ile yürürlükteki Kanunumuzda yer alan madde ile benzer bir düzenlemeye yer verilmiştir. Kanunun düzenlemiş olduğu bu hüküm emredici nitelikte olup, şirket esas sözleşmesine konulacak bir hükümle ortaklar genel kurulunun azil hakkı kaldırılamaz⁶⁰. Ortaklar genel kurulu istediği ve lüzum gördüğü anda azle gidebilir, gündeminde azil maddesinin bulunmasına gerek yoktur⁶¹.

Tasfiye memurlarının ortaklar dışında üçüncü kişiler arasından seçilmiş olması halinde, haklı bir sebebin varlığı aranmaksızın her zaman ortaklar genel kurulu kararı ile azledilebilirler⁶². Böyle bir durumda limited şirket ile tasfiye memurları arasında bir hizmet akdi varsa ve bu akitte haklı bir sebebin varlığı şartı getirilmişse ancak haklı sebebin varlığı halinde tasfiye memurunun azli söz konusu olabilir, aksi durumda ücret ve sair haklarını talep edebilir⁶³. Ortaklar genel kurulunun azil kararı alabilmesi için sermayenin yarıdan fazlasının bu yönde oy kullanması gerekmektedir⁶⁴.

Mahkeme kararı ile atanmış olan tasfiye memurunun ortaklar genel kurulu kararı ile azledilmesi mümkün değildir⁶⁵.

Ortaklar genel kurulu tarafından verilen azil kararının zamansız ve sözleşmeye aykırı bir şekilde yapılması halinde, tazminat ödeme mükellefiyeti söz konusu olur⁶⁶.

---

⁵⁹ 2. Görevden alma

Madde 537 - (1) Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla atanmış tasfiye memurları ve bu görevi yerine getiren yönetim kurulu üyeleri, genel kurul tarafından her zaman görevden alınabilir ve yerlerine yenileri atanabilir.

(2) Payscalelerinden birinin istemiyle ve haklı sebeplerin varlığında, mahkeme de, tasfiyeye memur kişileri görevden alabilir ve yerlerine yenilerini atayabilir. Bu yolla atanan tasfiye memurları, mahkeme kararına dayanılarak tescil ve ilân olunurlar.

(3) Şirketi temsile yetkili tasfiye memurlarından hiçbiri Türk vatandaşı değilse ve hiçbirinin Türkiye’de yerleşim yeri bulunmuyorsa, mahkeme pay sahiplerinden veya alacaklılardan birinin veya Sanayi ve Ticaret Bakanlığının istemiyle, söz konusu şarta uygun birini tasfiye memuru olarak atar.

⁶⁰ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 520.

⁶¹ ULUSOY, s. 600, UÇAR, s. 396.

⁶² ÇEVİK, Limited Şirket, s. 521.

⁶³ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 521.

⁶⁴ UÇAR, s. 396.

⁶⁵ Ancak kollektif şirketlerde, mahkemenin atamış olduğu tasfiye memurunun da azli mümkündür (TTK m. 216). Bahtiyar’a göre de, ne olursa olsun, genel kurulun daima bu memurları azletme ve yerlerine yenilerini atama yetkisi vardır. BAHTİYAR, s. 213.

⁶⁶ ULUSOY, s. 600.

Tasfiyenin uzun sürmesi halinde, her yıl sonu itibariyle hazırlanan bilançoların görüşülmesi, tasfiye memurlarının ibrası veya ibra edilmemesi hususunda karar verilmesi durumunda bunların azli ile yenilerinin tayini kararı ortaklar genel kurulunca alınır. Tasfiye memurları mahkeme tarafından tayin edilmişse, bu durumda artık ortaklar genel kurulunun azil kararı verebilmesinin söz konusu olmadığı unutulmamalıdır⁶⁷.

Tasfiye memurları tarafından hazırlanan ve imzalan açılış envanteri ve bilanço, ortaklar genel kurulunun onayına sunulur (TTK m. 444, f. 1). Sunuş için ortaklar genel kurulunun toplanmasını beklemeye gerek olmayıp, derhal toplantıya çağrılmaları zorunludur⁶⁸. Açılış envanteri ve bilançonun onaylanması için öngörölmüş toplantı ve karar yeter sayısı bulunmamaktadır. Ödenmiş esas sermayenin yarıdan fazlasını temsil eden ortakların lehe oy kullanması gerekmektedir (TTK m. 536, f. 3). Toplantıda alınan kararlar bir tutanakla tespit olunur. Ortaklar genel kurulunun toplanamaması veya karar alamaması durumunda dahi bu durum tasfiyenin diğer aşamalarına geçmek için engel teşkil etmez⁶⁹. Tasfiye işlemlerine devam edilerek tasfiyenin tamamlanması gerekmektedir.

Türk Ticaret Kanununun 443. maddesinin 2. fıkrası hükmü gereğince tasfiye halindeki şirketin aktiflerinin toptan satılabilmesi için ortaklar genel kurulunun kararına ihtiyaç bulunmaktadır. Toptan satış, muhtelif cins eşyanın tek bir fiyatla satılmasıdır⁷⁰. Tasfiye memurları, şirketin aktiflerinin toptan satışının uygun olduğu görüşünde ise ve aktiflerin satışı toptan satışa uygunsuzsa ortaklar genel kurulunu toplantıya çağırarak, durumu kurula bildirir. Ortaklar genel kurulunun toptan satış kararı alabilmesi için toplantıda şirket sermayesinin en az yarısına sahip olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunmaları gerekir. İlk toplantıda bu nisap sağlanamazsa, en geç bir ay içinde ikinci bir toplantı yapılabilir. İkinci toplantıda, şirket sermayesinin en az üçte birine sahip olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması

⁶⁷ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 517.

⁶⁸ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1579b, s. 836.

⁶⁹ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1579b, s. 837.

⁷⁰ UÇAR, s. 404.

yeterlidir. Toplanan ortaklar genel kurulunun bu kararı alabilmesi için mevcut oyların çoğunluğunun lehe karar verilmesi gerekmektedir (TTK m. 388)⁷¹.

Tasfiye memurları dağıtımına başlamadan önce son ve kati bir bilanço⁷² düzenler ve ortaklar genel kuruluna sunar (TTK m.446, f. 3). Tasarıda da tasfiye memurlarının tasfiye sonunda da kesin bir bilanço düzenleyerek genel kurula sunacakları düzenlemiştir (TTKT m. 542, f. 1, b. d).

Tasfiye memurlarının son bilançoğu ortaklar genel kuruluna ibraz edebilmeleri için genel kurul toplantıya çağrılır. Olağan genel kurul toplantılarına uygulanan usul bu toplantılar için de geçerlidir⁷³. Genel kurulun toplanması ve karar alması için aranan çoğunluk ödenmiş sermayenin yarıdan fazlasıdır (TTK m. 536, f. 3). Ortaklar genel kurulu bilançonun kabul ve tasdikine karar verilmediği sürece tasfiye memurları dağıtım işlemlerine başlayamazlar⁷⁴. Kurulun son tasfiye bilançosunu kabul etmesi ile birlikte ortakların tasfiye payı da tespit edilmiştir.

Son bilançonun ortaklar genel kurulu tarafından onanmaması⁷⁵ veya ortaklar genel kurulunun toplanmasının imkânsız olması⁷⁶ halinde tasfiye memuru mahkemeye müracaat ederek tasfiye bilançosunun onanmasını ve kendi hakkında ibra kararı verilmesini talep edebilir. Ortaklar genel kurulunun tasfiye sonu bilançosunu onaylaması ile birlikte tasfiye memurları dağıtımını başlatabilirler.

III- ORTAKLAR YÖNÜNDEN

Türk Ticaret Kanununun 540. maddesinin 1. fıkrası hükmü gereğince aksi kararlaştırılmadığı sürece, tüm ortaklar hep birlikte müdür sıfatıyla şirket işlerini idareye ve şirketi temsile yetkilidirler. Bu sebeple şirket müdürlerin üzerine düzen tüm

⁷¹ Eşit paylara sahip üç ortaklı bir limited şirkette, toptan satış yönünde yapılacak işleme iki ortağın muvafakat etmesi halinde toplantı ve karar yeter sayısı oluşur. 11. HD, t. 24.09.1999, 1999/4896 E, 1999/7088 K. ERİŞ, TTK, s. 2928-2929.

⁷² Tasfiye sonu bilançosu veya tasfiye kati bilançosu olarak adlandırılan bilanço, şirketin net varlığı elde edildikten sonra yani şirketin başlanmış işlemleri bittikten, borçları ve yükümlülükleri yerine getirildikten, alacakları tahsil edildikten ve malları paraya çevrildikten sonra doğan durumu ortaya koyan bilançodur. ÇEVİK, Limited Şirket, s. 536.

⁷³ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 536.

⁷⁴ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 536.

⁷⁵ 11. HD, t. 08.03.2002, 2002/8735 E, 2002/2068 K. ERİŞ, TTK, s. 2931-2932.

⁷⁶ 11. HD, t. 08.03.2002, 2001/9142 E, 2002/2072 K. Yargı Matik RD.

görev ve yetkiler, müdür statüsündeki tüm ortaklar eliyle yapılır. Şirketin sona ermesi halinde de müdürlerin sahip olduğu hak ve yetkilere sahiptirler⁷⁷.

Ortakların şirketten alacaklı olmaları halinde; şirketin sona ermesinden önce muaccel olup fesihden önce istenebiliyorsa tasfiye aşamasında alacakları kendilerine ödenebilir. Ancak kâr hakkı, ücret, faiz ve yapılan diğer masraflar üçüncü şahıs niteliğindeki alacakların alacakları ödendikten sonra dikkate alınabilir⁷⁸.

Tasfiye memurlarının görevine son verilmesi halinde şirkete yapılacak tebliğat şirket müdürlerine, şirket müdürlerinin bulunmaması halinde bütün ortaklara yapılır⁷⁹.

Türk Ticaret Kanununun 442. maddesinin 2. fıkrası hükmü⁸⁰ gereğince ortaklardan birinin talebi ile⁸¹ mahkeme haklı sebepler dolayısıyla⁸² tasfiye memurlarının azline ve yerine yenisinin atanmasına karar verebilir. Mahkemeye müracaat eden ortağın ortaklık sıfatını mahkeme neticeleninceye kadar taşıması gerekmekte olup dava esnasında payın devredilmesi halinde dava düşer, yeni ortağın davayı takip etme ehliyeti bulunmamaktadır⁸³. Çünkü dava açma ve takip hakkı ortaklık payına değil ortaklık sıfatına bağlıdır⁸⁴.

Ortak ya da ortaklar tarafından açılan azil davasında tasfiyede oy kullanan diğer ortaklar ile tasfiye memurlarının hasım olarak gösterilmesi gerekir⁸⁵.

Şirket ortakları, limited şirket alacaklılarına karşı koymayı taahhüt ettikleri sermaye miktarı kadar sorumludurlar⁸⁶. Taahhüt ettikleri sermayeyi ödemeleri halin-

⁷⁷ Bkz. 96 vd.

⁷⁸ UÇAR, s. 404.

⁷⁹ 6. HD, t. 29.09.1966. KARAYALÇIN, s. 388.

⁸⁰ **Azil**

Madde 442 – Esas mukavele veya umumi heyet kararıyla tayin edilmiş olan tasfiye memurları yahut bu vazifeyi ifa eden idare meclisi azası umumi heyet tarafından her zaman azil ve yerlerine yenileri tayin olunabilir.

Pay sahiplerinden birinin talebiyle mahkeme dahi haklı sebepler dolayısıyla tasfiyeye memur kim-seleri azil ve yerlerine yenilerini tayin edebilir. Bunlar kendilerini tescil ve ilan ettirirler.

⁸¹ Ortaklardan biri, haklı sebeplerin varlığı halinde mahkemeden tasfiye memurlarının azlini talep edebilir. 11. HD, t. 16.03.1984, 1984/735 E, 1986/1505 K. ÇEVİK, Limited Şirket, s. 521.

⁸² Haklı sebep olarak tasfiye memurunun ehliyetsiz olması, tasfiye işlemleriyle ilgisiz olması veya güvenilmez olması ya da tasfiye işinden anlamaması gösterilebilir. 11. HD, t. 16.12.1986, 1986/199 E, 1986/6881 K. ÇEVİK, Limited Şirket, s. 521.

⁸³ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1572d, s. 830.

⁸⁴ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1572d, s. 830.

⁸⁵ UÇAR, s. 397.

⁸⁶ Ticaret Kanununun limited şirket ortağının sınırlı sorumluluğu ilkesine iki istisna getirmiştir. İlki Ticaret Kanununun 532. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen açığa kapama yükümü, ikincisi ise Kanununun 531. maddesinde öngörülen selef sıfatıyla sorumluluktur. Bu iki istisnanın ortak özelliği ala-

de bu sorumluluk da sona erecektir. Alacaklılara karşı tüm malvarlığı ile sınırsız olarak sorumlu olan limited şirkettir. Ortaklar, şirket alacaklısına karşı sorumlu değildir⁸⁷. Kollektif ve komandit şirketten farklı olarak, limited şirketin sona ermesi ve aleyhinde başlatılan bir takibin semeresiz kalması alacaklılara şirket ortaklarını doğrudan doğruya takip imkânı vermez⁸⁸.

Şirket sermayesinin ödenmemiş olması halinde, tasfiye memurları⁸⁹ veya şirketin iflâsı halinde iflâs idaresi, icabı halinde ortaklardan ödenmemiş sermaye taahhütlerini ödemesini talep edebilir. Tasfiye memurları şirket aktiflerinin borçları ödemeye yetmemesi halinde böyle bir talepte bulunabilir, aksi takdirde ödeme talebinde bulunması mümkün değildir. Ancak şirkette geçici likitide sıkıntısı varsa ya da aktiflerin o sırada elden çıkarılmaması durumunda tasfiye memuru, ödenmemiş payların bir kısmının veya tamamının ödenmesini talep edebilir⁹⁰. Aynı zamanda yarım kalmış bir işin tamamlanması veya ihtilafli bir şirket alacağının kurtarılması için de ödenmemiş payların ödenmesini talep edebilir⁹¹. Limited şirketin sona ermesi ile birlikte her ortak, tasfiye sonucuna payı oranında katılma hakkına sahiptir, bu paya tasfiye payı denilmektedir. Tasfiye payı son bilançonun tasdiki ile birlikte muacceliyet kazanır⁹². Dağıtım, tasfiye memurlarınca gazeteyle yapılacak ilanlarla ortaklara duyurulur⁹³. Tasfiye payı, esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa ortağın şirkete yaptığı ödemelere göre hesap ve tespit edilir. Kural olarak ödeme para ile yapılır, ancak esas sözleşme veya ortaklar genel kurulu kararı ile bazı pay sahiplerine dağıtımın bazı ayınların tahsisi suretiyle yapılması öngörülebilir⁹⁴. Ödemelerin taksit taksit yapılması da mümkündür.

çaklıların korunması amacıyla konulmuş olması ve sadece şirkete karşı bir sorumluluk tesis etmeleridir. ÇAMOĞLU, Sorumluluk, s. 513.

⁸⁷ Bunun tek istisnası AATUHK'nın 35. maddesidir. Bkz. s. 120 vd.

⁸⁸ ÇAMOĞLU, Sorumluluk, s. 512.

⁸⁹ Yargıtay Yüksek Mahkemesi, ödenmemiş pay bedelini talep etme hakkının sadece tasfiye memuru-na ait olduğuna, alacaklıların böyle bir yetkiye sahip olmadıklarına karar vermiştir. HGK, t. 19.06.1971, 1967-T573 E, 1971/1387 K. ÇEVİK, Limited Şirket, s. 534. Ayrıca, doktrinde ödenmemiş sermaye payı üzerine şirket alacağı dolayısıyla haciz dahi konulamayacağı görüşü hâkimdir. Ayrıntılı inceleme için bkz. SAYIN ÖNAL, Buket; **Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu**, Ankara 2008, s. 79-83.

⁹⁰ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1593, s. 844.

⁹¹ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 534.

⁹² TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 926, s. 537.

⁹³ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 537.

⁹⁴ İMREGÜN, s. 481.

Tasarıda esas sözleşme ve genel kurul kararında aksine hüküm bulunmadıkça, dağıtımın para olarak yapılacağı ifade edilmiştir (TTKT m. 543, f. 3).

Tasfiye bakiyesi, ortakların alacaklarının tamamını ödenmeye yetmezse, başka bir ifade ile şirket zarar etmişse, ortakların hakları orantılı olarak azaltılır, tamamen ödenmiş veya kısmen ödenmiş paylar arasına fark bulunmaz, yani bu durum hesaplamayı değiştirmez⁹⁵.

Limited şirketin borçları ve ortakların sermaye payları ödendikten sonra bir bakiye kalıyorsa şirket kâr elde etmiş demektir⁹⁶. Kârın dağıtımı ile ilgili olarak esas sözleşmede hüküm bulunması halinde, bu hükmün uygulanması gerekir⁹⁷. Limited şirketlerde kârın paylaşımını düzenleyen Türk Ticaret Kanununun 533. ve 552. maddelerinin yapmış olduğu atıfla 447. madde hükmüne göre kârın paylaşımı, ortakların koydukları sermaye oranında olmalıdır⁹⁸.

Limited şirketlerin tasfiyesinde, ortaklara geçici ödememe yapılabilmesi mümkün değildir, zira Türk Ticaret Kanununun 450. maddesinde yer alan geçici ödemeye atıf yapılmamıştır.

Malvarlığının dağıtımından önce pay sahiplerine alacak hakkına dönüşmeden tasfiye payı devredilmek istenirse, ancak ortaklık payı ile birlikte devredilmesi gerekmektedir. Alacak hakkına dönüştükten sonra tasfiye payı devredilebilir veya haczedilebilir⁹⁹.

⁹⁵ UÇAR, s. 416.

⁹⁶ Tasfiye sürecinde olan şirketin kâr elde etmiş olduğu ancak tasfiye işlemleri bittikten sonra belirlenebileceği için ortakların tasfiye aşamasında kâr elde ettiği gerekçesi ile kârın dağıtımını talep edemeyeceği görüşü için bkz. YASAMAN, Hamdi; **Limited Şirketin Tasfiyesi ve Kâr Payı, Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku ile İlgili Makaleler, Mütalâalar, Bilirkişi Raporları**, İstanbul 2006, s. 244.

⁹⁷ “TTK'nın 533. maddesi gereğince şirket ana sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça ortaklar, sermaye koyma borcunu yerine getirdikleri oranda yıllık bilançoya göre, elde edilmiş olan safi kârdan pay alırlar. Yasanın bu düzenlemesi gereğince, eğer ortaklar kurulu TTK'nın 539/4. maddesi gereğince, kârın dağıtılmasına karar verdiği takdirde, ortağın oluşan bu kâr payı alacağını tasfiyesi beklenmeksizin talep ve dava hakkı vardır. Zira, ortaklar kurulu kararı ile ortak lehine muaccel bir alacak doğmuş olmaktadır. O halde, mahkemece davacının kâr payı alacağını, şirket defterleri, ortaklar kurulu karar defteri üzerinde uzman bilirkişi incelemesi yaptırılarak tespiti ile sonucuna göre karar verilmesi gerekir” 11. HD, t. 26.05.2005, 2005/4803 E, 2005/5539 K. Yargı Matik RD.

⁹⁸ UÇAR, s. 416-417.

⁹⁹ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 927, s. 537-538.

Dağıtım sonucu parasını alamayan ortakların bu hakları Türk Ticaret Kanununun 235. maddesi gereğince gösterilen Merkez Bankasına, bu bankanın bulunmaması durumunda muteber bir bankaya yatırılmalıdır¹⁰⁰.

IV- DENETÇİLER YÖNÜNDEN

Limited şirketlerde ortak sayısının yirminin üzeri olması halinde denetçi bulunma zorunluluğu vardır. Ortak sayısı yirmiden fazla olan limited şirketlerin tasfiyesi halinde Türk Ticaret Kanununun 440. maddesi hükmü çerçevesinde denetçilerin görev ve yetkileri sınırlandırılmış olur, ancak tasfiye memurunun görev ve yetkileri içerisine girmeyen görev ve yetkilerini yerine getirebilirler¹⁰¹.

Denetçi, şirketin tasfiye haline girmesi ile birlikte tasfiye memurlarına nezaret eder ve onları denetler¹⁰². Denetçiler tasfiye halinde de kendilerine kanunla verilen görevleri ifa ederler. Tasfiye memurları tarafından verilen ara, yıllık ve son bilanço hakkında raporlarını hazırlar ve ortaklar genel kuruluna ibraz ederler¹⁰³. Tasfiye işlerinin görülmesi yönünden zaruri ve acil bir sebep varsa denetçiler ortaklar genel kurulunu toplantıya çağırabilirler¹⁰⁴.

Tasarı ile limited şirketlerde denetçi konusunda anonim şirketlerin denetimi konusundaki düzenlemelere yollamada bulunulmuştur, böylece yürürlükte bulunan Kanununda yirmi ortaktan fazla olan limited şirketlerde denetçi bulunması ilkesinden ayrılmış ve denetim için dışarıdan seçilen bağımsız denetim kuruluşları veya bazı durumlarda dışarıdan seçilen ve denetçilik yapma yetkisi bulunan uzman kişiler eliyle denetim yapılması ilkesi benimsenmiştir¹⁰⁵.

V- ALACAKLILAR YÖNÜNDEN

A- ŞİRKETİN İFLÂSI

İflâsın açılması ile birlikte müflisin hacze kabil tüm mal, alacak ve hakları bir masa yani bir topluluk teşkil eder ve buna iflâs masası denir (İİK m. 184, f. 1). İflâsın

¹⁰⁰ UÇAR, s. 417.

¹⁰¹ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 517.

¹⁰² ÇEVİK, Limited Şirket, s. 517.

¹⁰³ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 517-518.

¹⁰⁴ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 518.

¹⁰⁵ YILDIZ, Limited Şirket, s. 268.

açılması ile birlikte iflâs masası oluşur, bunun için masa mallarının bir araya getirilmesine gerek bulunmamaktadır¹⁰⁶. Müflisin mal, alacak ve hakları nerede bulunursa bulunsun iflâsın açılması ile birlikte iflâs masasına girer.

İflâsın açılmasından sonra iflâsın kapanmasına kadar müflisin uhdesine geçen mallar masaya geçer (İİK m. 184, f. 1, c. 2). Masaya giren bu mal, alacak ve haklar üzerinde iflâs eden şirketin tasarruf yetkisi kısıtlanmış olup, şirket, masa mallarının mevcudunu azaltıcı nitelikte tasarruflarda bulunamaz¹⁰⁷. Her ne kadar iflâs masasına giren malların maliki limited şirket ise de bu mallar üzerindeki her türlü tasarruf alacaklılara ve iflâs masasına karşı hükümsüzdür (İİK m. 191).

Müflisin müeccel borçları iflâsın açılması ile birlikte muaccel hale gelir (İİK m. 195). Kanun koyucu böylece alacaklıların zarara uğramasını ve iflâs tasfiyesinin gecikmesine engel olmak ve alacaklılar arasında eşitlik sağlamak istemiştir¹⁰⁸. Bu durumun tek istisnası, şirketin taşınmaz mallarının rehni suretiyle temin edilmiş olan müeccel alacaklar olup, iflâsın açılması ile muaccel hale gelmezler.

Konusu para dışında kalan alacaklar da iflâs masasından istenebilir. Ancak bu alacaklar ile para alacaklarının aynı ölçüye göre değerlendirilmesinin mümkün olmaması nedeniyle alacaklıların bu halde eşit bir şekilde işlem görmesi söz konusu olamayacağından bu tür alacakların paraya çevrilmesi gerekir (İİK m. 198).

İflâs idaresi yapacağı ilan ile şirketin alacaklılarını ve borçlularını bildirim yapmaya davet eder ve alacaklıları toplantıya çağırır. İflâs idaresinin yaptığı inceleme neticesinde alacaklı olduğunu tespit ettiği alacaklıları toplantıya çağırır. İkinci toplantıdan sonra masaya giren malların satışı yapılır. Satış neticesinde elde edilen paralar alacaklılar arasında paylaşılır. Alacağını tam olarak alamayan alacaklılara borç ödemededen aciz belgesi verilir (İİK m. 251).

Bütün alacaklılar eksiksiz olarak taleplerini geri aldıklarını iflâs masasına yazılı olarak bildirdikleri takdirde veya konkordato teklifi mahkemece tasdik edilmesi halinde iflâs tüm hükümleri ile birlikte ortadan kalkar (İİK m. 182)¹⁰⁹.

¹⁰⁶ KURU, s. 1007.

¹⁰⁷ KURU, s. 1021.

¹⁰⁸ KURU, s. 1040.

¹⁰⁹ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 507.

Masada yer alan alacak ve hakların paraya çevrilerek alacaklılara dağıtılması ve alacağını tamamen alamayan alacaklılara aciz belgesi verilmesi ile birlikte limited şirketin iflâs yolu ile tasfiyesi biter.

B- DİĞER SONA ERME HALLERİ NEDENİYLE ŞİRKETİN SONA ERMESİ

1- Alacaklıların Çağrılması

Açılış envanteri ve bilançonun tasfiye memurları ve müdürler tarafından hazırlanmasının ardından ortaklar genel kuruluna sunulur. Genel kurul tarafından bu envanter ve bilançonun kabul edilmesi ile birlikte alacaklıların çağrılması aşamasına geçilir¹¹⁰. Şirket kayıtlarında ve belgelerde limited şirketten alacaklı olarak gözüken gerçek ve tüzel kişilerin ikametgahı bilinenlere taahhütlü mektupla, diğerleri için ise Ticaret Sicil Gazetesi'nde ve esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde ilan yapılır ve alacaklılar alacaklarını beyana çağrılır (TTK m. 445, f. 1). Hatta yapılan bu ilanın Türk Ticaret Kanununun 447. maddesinin 2. fıkrası uyarınca muayyen aralıklarla üç defa yapılması gerekir¹¹¹. Ancak yapılacak olan bu çağrılar arasında, alacaklıların şirkete başvurabilecekleri ve başvuranların kayıtlarını yaptırabilecekleri uygun bir süre olmalı ve ondan sonra yeni çağrı yapılmalıdır¹¹². Bu ilanın en çok birer hafta ara ile yapılması görüşünde olan yazarlar vardır¹¹³. İlanın esas sözleşmede gösterilmiş olan şekilde yapılması gerekmektedir. Bazı yazarlar, esas sözleşmede aksine hüküm bulunsa bile, ilanlardan en az birinin Ticaret Sicil Gazetesi'nde yapılmasının zorunlu olduğunu belirtmekte olup esas sözleşme ile dahi en azından bir ilanın sicil gazetesinde yayınlanmasının engellenmemesi gerektiğini savunmaktadırlar¹¹⁴. Esas sözleşmede hüküm bulunmaması halinde üç ilanın da Ticaret Sicil Gazetesi'nde yapılması mümkündür. Ancak ikinci ve üçüncü ilanlara herhangi bir fonksiyon bağlanmadığından dolayı, şirketin faaliyet alanı dikkate alınarak ikinci ve üçüncü ilanların

¹¹⁰ Domaniç, bilanço ve envanterin ortaklar genel kurulu tarafından reddedilmesi ve yenisinin düzenlenmesi sırasında davetin yapılarak zamandan tasarruf edilmesinin sağlanmasını savunmaktadır. DOMANIÇ, Anonim Şirketler, s. 1484.

¹¹¹ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 532.

¹¹² TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1581d, s. 840.

¹¹³ KARAHAN, s. 13; ULUSOY, s. 596.

¹¹⁴ KARAHAN, s. 13.

şirketin muhatap kitlesine ulaşabilecek gazeteler ile yapılmasında fayda bulunmaktadır¹¹⁵. Alacaklılara yapılan bu ilanda limited şirketin sona ermiş olduğu da bildirilir.

Türk Ticaret Kanununun 445. maddesinin 1. fıkrası hükmü, şirketin bütün alacaklılarını kapsamakta olup, bir taraftan tam tasfiye ilkesinin, diğer taraftan alacaklıların korunması ilkesinin gerçekleşmesi amacını taşımaktadır¹¹⁶. Tam tasfiye ilkesinin anlamı, şirketin tasfiye haline girdiğini alacaklılara bildirerek, onların yeni durum karşısındaki davranışlarını belirleme şansı tanımaktır. Alacaklıların korunması ilkesi ile de borçlar ödenmeden ortaklara dağıtım engellenmektedir. Bu ilkeler doğrultusunda alacaklı, alacağını elindeki her türlü belge ile ispat edebilir, ayrıca şirketin defter ve kayıtlarında bu alacağın görünüyorsa olması gerekmektedir. Tasfiye memurları tarafından bu alacağın kabul edilmemesi halinde alacaklıların mahkemeye müracaat hakları bulunmaktadır¹¹⁷.

Kanunun düzenleme şekline de anlaşıldığı üzere herhangi bir alacak ayırımı yapmaksızın tüm alacaklardan bahsetmektedir. Bu sebeple, devamlı olan ve olmayan, dönemsel nitelik taşıyan ve taşımayan, muaccel ve müeccel, ihtilafli, ihtilafsız, şarta bağlı, şartsız, teminatlı, teminatsız ve kıymetli evraka bağlı ya da bağlı olmayan tüm alacaklar bu madde kapsamındadır¹¹⁸.

Alacaklıların alacaklarını bildirmeleri için yapılan üçüncü çağrıdan itibaren 1 yıl geçmedikçe bakiye dağıtılamaz (TTK m. 447, f. 2).

Tasfiye memurları, alacaklıları kanuna uygun olarak davet etmezlerse, bu durum ortaklara dağıtılacak tasfiye payının haksız olması sonucunu doğuracağından, alacaklılara karşı müteselsil olarak sorumlu olurlar. Alacaklılara karşı sorumlu tutulan tasfiye memurlarının, haksız tasfiye payı alan ortaklara, sebepsiz zenginleşme nedeniyle rücu ve müracaat hakkı bulunmaktadır¹¹⁹.

2- Alacaklıların Müracaatı

Tasfiye memurlarınca yapılan çağrı üzerine alacaklıların beyanda bulunmaları gerekmektedir. Ancak bu başvurunun süresi ile ilgili olarak kanunda bir süre öngö-

¹¹⁵ KARAHAN, s. 14.

¹¹⁶ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1581, s. 838.

¹¹⁷ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1581, s. 839.

¹¹⁸ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1581b, s. 839.

¹¹⁹ DOMANIÇ, Anonim Şirketler, s. 1484.

rülmemiştir. Bakiyenin, ortaklar arasında dağıtımının yapıldığı ana kadar alacaklılar alacak beyanında bulunabilirler¹²⁰. Bakiyenin ortaklar arasında dağıtılmasının ardından müracaat eden alacaklıların durumu Türk Ticaret Kanununda düzenlenmemiştir. Yargıtay'a göre; alacaklı son çağrıdan itibaren 1 yıllık müracaat süresi içerisinde alacağını tasfiye memurlarına kaydettirmemiş ise, alacak hakkı zayi olmaz, alacaklı hatta şirketin feshinden ve sicilden kaydının terkininden sonra dahi – normal zaman aşımı süresi geçmeden- alacağını talep ve dava hakkına sahiptir¹²¹. Ancak Yargıtay'ın bu görüşüne katılmayan yazarlar da bulunmaktadır¹²². Alacaklının alacağını dağıtım anına kadar talep etmesi gerektiği görüşündedirler. Zira dağıtım yapılan ortaklar iyiniyetli ise yani bazı alacaklıların hata ya da kasıtlı eylem sonucu haklarını yitirdiklerini bilmiyorlarsa, dağıtılan payını iadeye zorlanamayacağı, aksi durumda Türk Ticaret Kanununun 447. maddesinin 2. fıkrası hükmündeki bir yıllık sürenin hiçbir anlam taşımayacağı görüşündedirler¹²³. Yargıtay'ın aksi yönde de kararları mevcut olup, bir yıllık sürenin sona ermesi ile birlikte hakkın sukut ettiğine hükmetmiştir¹²⁴. Domaniç ise; alacaklı, müracaat süresi olan bir yıllık süreyi geçirdikten sonra, sebepsiz zenginleşme hükümleri gereğince iyiniyetli ortaklardan (BK m. 61-66), Türk Ticaret Kanununun 473. maddesine kıyasen kötüniyetli ortaklardan, alacakları gerekli defter ve kayıtlara işlemeyen şirket müdürlerinden, henüz dağıtılmamış mal ve hakları bulunan tasfiye halindeki şirketten ve Türk Ticaret Kanununun 445. maddesinin 4. fıkrası hükmü gereği tasfiye memurlarından alacağını talep edebilir¹²⁵. Domaniç'e göre; bir yıllık sürenin fonksiyonu; şirket kayıt ve defterlerinde alacaklı olarak görünmeyen alacaklılar yönünden iyiniyetli tasfiye memurlarının sorumluluğunu önlemek, iyiniyetle haksız tasfiye payı almış bulunan ortakları sadece Borçlar Kanununun 61-66 maddelerince sınırlı sorumlu tutmak, müracaat etmeyen alacaklıların haklarının notere tevdi etmek ve tevdi edilen paranın ziya ve hasarın müracaat etmeyen alacaklıya intikali ve tevdi ile şirketi borçtan kurtarmak, tevdi

¹²⁰ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1582, s. 840.

¹²¹ TD, t. 26.06.1962, 1962/4537 E, 1962/1840 K. TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1583, s. 840. Yargıtay ile aynı görüşü paylaşıp, bir yıllık süre için herhangi bir yaptırım öngörülmediği görüşü için bkz. KARAHAN, s. 14.

¹²² Dönmez, şirkete müracaatın tasfiye memurlarının hazırlamış olduğu son bilançonun genel kurul tarafından onanmasına kadar yapılması gerektiği görüşünü savunmaktadır. DÖNMEZ, s. 213.

¹²³ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1583, s. 840-841; ULUSOY, s. 603-604.

¹²⁴ TD, t. 30.05.1950, 1950/2178 E, 1950/3150 K. DÖNMEZ, s. 213.

¹²⁵ DOMANIÇ, Anonim Şirketler, s. 1486.

tarihinde vadesi gelmemiş şirket borçlarından iskonto yapmak hakkının doğumu gibi neticeleri vardır¹²⁶.

Tasfiye memurları tarafından açılış envanteri ve bilançosu hazırlandıktan, alacaklılar çağrıldıktan ve alacaklılar alacaklarını bildirdikten sonra limited şirketin borçlarını ödeyip ödeyemeyeceği belli olur. Tasfiye memurunun şirketin borçlarını ödeyemeyeceğini tespit etmesi halinde durumu derhal mahkemeye bildirmek zorundadır. Mahkeme tarafından yapılan inceleme neticesinde şirketin borçlarını ödeyemeyeceğinin tespit edilmesi halinde iflâsın açılmasına karar verir (TTK m. 446, f. 2). Bu düzenleme ile malvarlığı borçlarını ödemeye yetmeyen şirketin, alacaklıları arasında eşitliği sağlamak ve alacaklıları korumak amaçlanmıştır¹²⁷. Tasarımın 542. maddesinin 1. fıkrasının c bendinde de aynı düzenlemeye yer verilmiş ve tasfiye memurlarının, şirket borçlarının şirket varlığından fazla olduğunu tespit etmeleri halinde durumu derhal mahkemeye bildirmeleri ve mahkemece iflâsın açılmasına karar verilmesi gerekliliği düzenleme altına alınmıştır.

3- Alacaklılara Alacaklarının Ödenmesi

Şirket mevcudunun borçlarını ödeyecek durumda olduğunun tespit edilmesi ile birlikte ihtilaf bulunmayan muaccel alacaklar, alacaklılarına ödenir. Alacaklılara alacakları Türk Lirası cinsinden paraya çevrildikten sonra ödenir¹²⁸.

Şirketin müaccel borçları için ise tasfiye memurları iskontonun tenzili¹²⁹ suretiyle derhal ödemeye ve alacaklılar da bu ödemeyi kabule zorludurlar (TTK m. 236)¹³⁰. Bazı yazarlara göre; iskonto tenzili oranının, kanuni faiz değerinde olduğu sabit ise de, reeskont faizi nispetinde tenzil yapılabilir¹³¹. Şirketin defter ve kayıtlarına göre alacaklı olduğu bilinen ancak müracaat etmemiş olan alacaklıların alacakları notere tevdi olunur. Yine ihtilafı olan alacakların da miktarı notere tevdi edilir. Notere tevdi edilen alacaklarda tenzilat yapılamaz¹³². Ancak tasfiye memurları alacak

¹²⁶ DOMANIÇ, Anonim Şirketler, s. 1487.

¹²⁷ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1590, s. 843.

¹²⁸ GÖRGÜLÜ, s. 724.

¹²⁹ Vadesi gelmemiş alacakların ödenmesi için gerekli indirimlerin yapılması gerekmektedir.

¹³⁰ Müaccel borçlar için borçları karşılar miktardaki paranın notere tevdi edilmesi görüşü için bkz. TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1585, s. 841.

¹³¹ UÇAR, s. 403.

¹³² UÇAR, s. 403.

bedelini notere tevdi etmek yerine teminat gösterebilirler. Alacaklıların bu konuda herhangi bir seçme hakkı olmayıp sadece teminatın yeterliliği ve niteliği yönünden itirazda bulunabilirler¹³³. Ayrıca tasfiye memurları, tüm alacaklılar için aynı yolu izlemek zorunda olmayıp bazılarının alacaklarını notere tevdi ederken, bazılarının alacakları için teminat gösterilebilir. Ancak alacaklı oldukları şirket defter ve kayıtları ile sabit olan alacaklılar yönünden Türk Ticaret Kanununun 445. maddesinin 2. fıkrası hükmü sadece notere tevdi edilebileceğini öngörmüş olduğundan, bu alacaklılar yönünden teminat gösterilmesi mümkün değildir¹³⁴. Kayar'a göre; vadeli borçlar ve ihtilafli şirket borçları için teminat gösterilmesinin yanında bu seçeneğe ek olarak tasfiye bakiyesinin paylaşımı bu borçların ödenmesinden sonraya bırakılması durumunda da notere tevdi zorunlu değildir¹³⁵.

4- Tasarıda Yer Alan Düzenleme

Tasarının 541. maddesi¹³⁶ ile alacaklıların alacaklarını bildirmesi için çağrılması ve korunması düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile bazı yenilikler getirilmiştir. Öncelikle maddenin birinci fıkrasında adresleri bilinmeyen alacaklılara yapılacak ilanın Türk Ticaret Sicili Gazetesinde, günümüz şartlarının gereği olarak şirketin web sitesinde ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörülen şekilde, birer hafta arayla üç defa yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Tasarıda yer alan bir diğer yenilik ise, alacaklı oldukları şirket defter ve kayıtlarından veya başka bir şekilde anlaşılan ancak alacaklı olduğuna ilişkin gerekli bilirimlerde bulunmayan alacaklıların alacakları Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın belir-

¹³³ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1586, s. 841.

¹³⁴ TEKİNALP (Poroy/ Çamoğlu), N 1588, s. 842.

¹³⁵ KAYAR, Şirketler, s. 205. Aynı görüş için bkz. ULUSOY, s. 602.

¹³⁶ **2. Alacaklıların çağrılması ve korunması**

Madde 541 - (1) Alacaklı oldukları şirket defterlerinden veya diğer belgelerden anlaşılan ve yerleşim yerleri bilinen kişiler taahhütlü mektupla, diğer alacaklılar Türk Ticaret Sicili Gazetesinde ve şirketin web sitesinde ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörülen şekilde, birer hafta arayla üç defa ilân suretiyle şirketin sona ermiş bulunduğu konusunda bilgilendirilirler ve alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeye çağırılırlar.

(2) Alacaklı oldukları bilinenler, bildirimde bulunmazlarsa alacaklarının tutarı Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca belirlenecek bir bankaya depo edilir.

(3) Şirketin henüz muaccel olmayan veya ihtilafli bulunan borçlarını karşılayacak para notere depo edilir; meğerki, bu gibi borçlar yeterli güvence ile karşılanmış veya şirket mevcudunun pay sahipleri arasında paylaşımı bu borçların ödenmesi şartına bağlanmış olsun.

(4) Yukarıdaki fıkralarda yazılı hükümlere aykırı hareket eden tasfiye memurları haksız olarak ödedikleri paralardan dolayı 553 üncü madde uyarınca sorumludur.

leyeceği bir bankaya depo edilmesidir. Ancak bu durum eleştiriye açık bir düzenlemedir. Öncelikle tüm tasfiye işlemleri emanet edilen tasfiye memuru yerine, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na böyle bir yetki verilmesi anlamsızdır, ikinci olarak aynı maddenin 3. fıkrasında muaccel olmayan veya ihtilafli bulunan borçları karşılayacak paranın notere depo edileceği belirtilmiş olup, bu iki düzenleme arasında bir tutarsızlık meydana getirilmiştir¹³⁷.

Tasarının 541. maddesinin son fıkrası ile bu madde hükmüne aykırı hareket eden tasfiye memurlarının haksız olarak ödedikleri paralardan dolayı 553. madde uyarınca sorumlu olduğu ifade edilmiştir.

Uygulamada bazen şirket ile ilgili alacak davası devam ederken şirketin tasfiyesi kapatılmakta ve sicilden terkini yapılmaktadır. Böyle bir durumda davanın şirket aleyhine neticelenmesi durumunda ne olacaktır? Öncelikle tasfiye memurunun bu durumdan dolayı sorumluluğu olduğu muhakkaktır. Ayrıca sicilden silinen şirketin yeniden sicile kaydının yapılması gerekip gerekmediği sorunu da ortaya çıkacaktır. Hakkında böyle bir dava bulunan şirket için tasfiyenin sona ermesinin mümkün olmamasının yanında sicile de işlenmesi mümkün değildir¹³⁸. Tasarıda bu olumsuzlukları engellemek adına ek tasfiye müessesesi düzenleme altına alınmıştır.

Tasarının 543. maddesinde¹³⁹ dağıtımın ne şekilde yapılacağı düzenleme altına alınmıştır. Tasarı, borçlar ödendikten sonra, önce ödenen pay bedellerinin iadesini, daha sonra kalan mevcudun, esas sözleşmede aksi öngörülmemişse pay sahipleri arasında ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları nispetinde dağıtılacağını hükme bağlamıştır. Mevcut hüküm, doktrinde çok tartışılan ve pay bedelleri iade edilmeden yapılacak bir dağıtımın kanuna aykırı imtiyazlar oluşturacağı eleştirisiyle karşılanan

¹³⁷ Moroğlu bu düzenlemeye ek olarak, henüz muaccel olmayan veya ihtilafli bulunan alacakları, tasfiye memurlarının cari faiz de alınmak suretiyle bir mevduat bankasına yatırması ve ilgililere usulünce duyurması gerektiğine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmesi gerektiğini söylemektedir. MOROĞLU, Tasarı, s. 312.

¹³⁸ UÇAR, s. 412.

¹³⁹ **4. Tasfiye sonucu dağıtım**

Madde 543 - (1) Tasfiye hâlinde bulunan şirketin borçları ödendikten ve pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlığı, esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa paysahipleri arasında, ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında dağıtılır. Tasfiye payında imtiyazın varlığı hâlinde esas sözleşmedeki düzenleme uygulanır.

(2) Alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe kalan varlık dağıtılamaz. Şu kadar ki; hâl ve duruma göre alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadığı takdirde mahkeme bir yıl geçmeden de dağıtmaya izin verebilir.

(3) Esas sözleşme ve genel kurul kararında aksine hüküm bulunmadıkça, dağıtım para olarak yapılır.

bir düzenlemedir. Tasarı, yürürlükte olan bu hükmü, öğretide genel kabul görmüş, hukuka ve hakkaniyete de uygun olan görüş doğrultusunda değiştirmektedir¹⁴⁰.

Tasarıda, yürürlükteki Kanunumuzla paralel olarak, vadesi gelmemiş borçların Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden ıskonto ederek derhal ödeneceği, alacaklılarında bu ödemeyi kabul etmek zorunda oldukları ifade edilmiştir (TTKT m. 542, f. 1, b. h).

VI- KAMU ALACAKLARI YÖNÜNDEN

A- VERGİLENDİRİLMESİ

Kanuni veya merkezi Türkiye'de bulunan limited şirketler tam mükellefiyet esasına göre vergilendirilirler¹⁴¹. Yani, limited şirketlerin gerek Türkiye'de gerekse Türkiye dışında elde ettiği kazançların tamamı üzerinden Türkiye'de kurumlar vergisine tabi tutulurlar (KVK m. 3). Bu sebeple tasfiye aşamasına girmiş olan bir limited şirket için Kurumlar Vergisi Kanununda düzenlenen tasfiye hükümleri uygulanır.

¹⁴⁰ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı madde 543'ün gerekçesi.

¹⁴¹ **Tam ve dar mükellefiyet**

Madde 3-

(1) Tam mükellefiyet: Kanunun 1 inci maddesinde sayılı kurumlardan kanunî veya iş merkezi Türkiye'de bulunanlar, gerek Türkiye içinde gerekse Türkiye dışında elde ettikleri kazançların tamamı üzerinden vergilendirilirler.

(2) Dar mükellefiyet: Kanunun 1 inci maddesinde sayılı kurumlardan kanunî ve iş merkezlerinin her ikisi de Türkiye'de bulunmayanlar, sadece Türkiye'de elde ettikleri kazançları üzerinden vergilendirilirler.

(3) Dar mükellefiyette kurum kazancı, aşağıdaki kazanç ve iratlardan oluşur:

a) 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerine uygun Türkiye'de iş yeri olan veya daimî temsilci bulunduran yabancı kurumlar tarafından bu yerlerde veya bu temsilciler vasıtasıyla yapılan işlerden elde edilen ticarî kazançlar (Bu şartları taşıyacak bile kurumların ihraç edilmek üzere Türkiye'de satın aldıkları malları Türkiye'de satmaksızın yabancı ülkelere göndermelerinden doğan kazançlar, Türkiye'de elde edilmiş sayılmaz. Türkiye'de satmaktan maksat, alıcı veya satıcının ya da her ikisinin Türkiye'de olması veya satış sözleşmesinin Türkiye'de yapılmasıdır.).

b) Türkiye'de bulunan ziraî işletmeden elde edilen kazançlar.

c) Türkiye'de elde edilen serbest meslek kazançları.

ç) Taşınır ve taşınmazlar ile hakların Türkiye'de kiralanmasından elde edilen iratlar.

d) Türkiye'de elde edilen menkul sermaye iratları.

e) Türkiye'de elde edilen diğer kazanç ve iratlar.

(4) Bu maddede belirtilen kazanç veya iratlar ile gelir unsurlarının Türkiye'de elde edilmesi ve Türkiye'de daimî temsilci bulundurulması konularında, 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

(5) Kanunî merkez: Vergiye tâbi kurumların kuruluş kanunlarında, tüzüklerinde, ana statülerinde veya sözleşmelerinde gösterilen merkezdir.

(6) İş merkezi: İş bakımından işlemlerin fiilen toplandığı ve yönetildiği merkezdir.

Tasfiye haline giren limited şirketlerde vergilendirme tasfiye dönemi esas alınarak yapılır (KVK m. 17, f. 1)¹⁴². Tasfiye dönemi; şirketin tasfiyeye girdiği (yani şirketin tasfiyeye girdiğinin ticaret sicile tescil edildiği) tarihte başlar ve bu tarihten aynı takvim yılı sonuna kadar olan dönem ile bu dönemden sonra her takvim yılı müstakil bir tasfiye dönemi sayılır ve tasfiye kararının tescil edildiği tarihte sona erer.

Tasfiye haline girmiş limited şirketin vergi matrahını tasfiye kârı teşkil eder. Tasfiye kârı; tasfiye dönemi sonundaki servet değeri ile tasfiye dönemi başındaki servet değeri arasında oluşan olumlu farktır (KVK m. 17, f. 4). Servet değeri ise kanun koyucu tarafından öz sermaye ile eş anlamda kullanılmıştır (KVK m. 17, f. 5).

Tasfiye haline girmiş şirketlerin vergilendirilmesinde de beyan esası geçerlidir. Tasfiye beyannameleri, tasfiye memurları tarafından tasfiye dönemlerinin sonundan itibaren Kurumlar Vergisi Kanununun 14. maddesinde yazılı sürelerde; tasfiyenin sona erdiği döneme ilişkin tasfiye beyannamesi ise tasfiyenin sonuçlandığı tarihten itibaren otuz gün içinde kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verilir (KVK m. 17, f. 2). Limited şirketin ödeyeceği kurumlar vergisi tasfiye memuru tarafından verilecek tasfiye beyannamesine göre hesaplanır. Tasfiye memurlarının tasfiye dönemine ilişkin beyannameleri süresi içerisinde vermemeleri halinde vergi dairesince Vergi Usul Kanununun 30. maddesi uyarınca resen takdire gitmek suretiyle cezalı tarhiyat yapılır¹⁴³.

Tasfiyenin başlangıcı ve bitimi vergi dairesine bildirilir. Tasfiyenin bitimi tarihi ile ilgili olarak doktrinde tartışma bulunmakta olup iki ayrı düşünce mevcuttur. Bu iki farklı durum da tasfiye sonu beyannamesinin ne zaman verileceği hususunda sorun yaratmaktadır. Birinci görüş, tasfiyenin bitim tarihini ortaklar genel kurulu tarafından bilançonun veya kesin hesabın onaylanıp kesinleştiği tarih olarak kabul etmektedir¹⁴⁴. İkinci görüş ise, şirketin ticaret unvanının ticaret sicilden terkinin tari-

¹⁴² Danıştay 4. D, t. 25.09.1978, 1978/1319 E, 1978/2508 K. YILDIRIM, Ali Haydar/ KOLOTOĞLU, Olcay; **Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluşu – Tasfiyesi, Birleşmesi, Devri, Nevi Değişikliği, Bölünme ve Hisse Değişimi**, 2. Baskı, Ankara 2003, s. 195.

¹⁴³ KAVAK, Ahmet; **Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesi, Birleşme, Devir ve Bölünme İşlemleri**, 2. Baskı, Ankara 2009, s. 120.

¹⁴⁴ Danıştay'da bu görüştedir. Danıştay 4. D 1968/3218 E, 1970/1971 K; Danıştay 4. D 1973/3931 E, 1974/879 K; Danıştay 4. D 1959/2699 E, 1963/963 K. YILDIRIM/ KOLOTOĞLU, s. 106-107.

hini kabul etmektedir¹⁴⁵. Şirketin iflâs nedeniyle tasfiye aşamasına girmesi halinde tasfiyenin bitim tarihi, mahkemenin tasfiyenin bittiğine ilişkin verdiği karar tarihidir.

Tasfiye memurları, şirketin tahakkuk etmiş olan vergilerini, tasfiye beyannamelerine göre hesaplanan vergilerini ödemedi veyahut bu vergilerle diğer itirazlı tarhiyat için, İcra ve İflâs Kanununun 207. maddesi hükmüne uygun karşılık ayırmadan 206. madde hükmünde yer alan dördüncü sıradaki hak sahiplerine, yani alacaklılara, ödeme ve ortaklara paylaşırma yapamazlar. Aksi durumda bu sıralamaya uymayan tasfiye memurları vergilerin aslı, zam ve cezalardan şahsen ve müteselsilen sorumlu olurlar (KVK m. 17). Ancak vergi aslı ve zamları, kendisine paylaşırma yapılan ortaklardan istenebilir. Ortaklardan tahsil edilmiş olan vergi asılları için ayrıca tasfiye memurlarına gidilemez. Cezaların şahsiliği ilkesi gereğince vergi cezalarının ortaklardan alınabilmesi mümkün değildir. Tasfiye memurları, ödedikleri vergilerin asıllarından dolayı, kendisine bir iktisadi kıymet aktarılan veya tasfiye kalanından pay alan ortaklara ya da ortakların aldıkları bu değerler vergileri karşılamaya yetmezse İcra ve İflâs Kanununun 207. maddesi hükmüne uygun oranlar dahilinde 206. maddenin dördüncü sırasında yazılı alacaklarını tamamen veya kısmen tahsil eden alacaklılara rücu edebilirler (KVK m. 17, f. 7, b. 2).

Şirketin tasfiye beyannamesinin ilgili vergi dairesine verilmesi ile birlikte şirket artık geçici vergi beyannamesi vermeyecek ve geçici vergi ödemeyecektir¹⁴⁶.

Şirketin tasfiyesi tamamlandıktan sonra vergi alacağı ve buna ait cezaların bulunduğu tespit edilmesi halinde, tespit edilen vergi tasfiyeye girmeden önceki bir döneme ait ise, o dönemdeki müdürün şahsi varlığından alınır. Ödenecek vergi tasfiye dönemine ait ise iki durum söz konusu olabilir. Tasfiye beyannamesi vergi dairesince incelenmiş ve uygun bulunmuşsa tasfiye memuru ne vergi aslından ne de cezasından sorumludur. Bu halde vergi dairesi, vergi aslını ortaklardan almakta ancak ceza kesmemektedir. Ancak tasfiye beyannamesi incelenip sonuçları kabul edilmişse, vergi ve cezasından tasfiye memuru sorumludur (KVK m. 17, f. 9).¹⁴⁷

¹⁴⁵ Gelir İdaresi tasfiyenin sona erme tarihinin bu görüş olması gerektiğini savunmaktadır. YILDIRIM/ KOLOTOĞLU, s. 104.

¹⁴⁶ KAVAK, s. 120.

¹⁴⁷ YILDIRIM/ KOLOTOĞLU, s. 120.

B- AMME ALACAKLARI

Amme alacaklarının asıl borçludan tahsilinin mümkün olmaması halinde Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununda iki ayrı düzenleme mevcuttur. İlki şirket ortaklarının sorumluluğunu düzenleyen 35. madde, ikincisi ise kanuni temsilcilerin sorumluluğunu düzenleyen mükerrer 35. maddedir.

1- Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 35. Maddesi

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 35. maddesi¹⁴⁸ uyarınca, limited şirket ortakları şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacağından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumlu olurlar ve takibe tabi tutulurlar¹⁴⁹. Şirket ortaklarının kamu alacaklarından sorumluluğuna ilişkin düzenleme ilk olarak 1953 yılında hukuk sistemimize girmiştir¹⁵⁰.

¹⁴⁸ **Limited Şirketlerin Amme Borçları**
Madde 35 -

Limited şirket ortakları şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacağından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumlu olurlar ve bu Kanun hükümleri gereğince takibe tabi tutulurlar.

Ortağın şirketteki sermaye payını devretmesi halinde, payı devreden ve devralan şahıslar devir öncesine ait amme alacaklarının ödenmesinden birinci fıkra hükmüne göre müteselsilen sorumlu tutulur.

Amme alacağının doğduğu ve ödenmesi gerektiği zamanlarda pay sahiplerinin farklı şahıslar olmaları halinde bu şahıslar, amme alacağının ödenmesinden birinci fıkra hükmüne göre müteselsilen sorumlu tutulur.

¹⁴⁹ Maddenin ilk hali şu şekilde idi. “*Limited ortakların ödenmeyen ve tahsil imkânı bulunmayan amme borçlarından dolayı ortaklar vazettikleri veya vaz’ını taahhüt eyledikleri sermaye miktarında doğrudan doğruya mesul ve bu kanun hükümleri gereğince takibata tâbi tutulurlar.*” Bu madde ile ortakların koymayı taahhüt ettikleri miktarı ile sorumlu tutulmuşlardı.

4369 sayılı Kanunun 21. maddesi ile Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 35. Maddesinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik ile, limited şirketin kamu borçlarından ortakların tahsil sorumluluğunun, şirkete koydukları ya da koymayı taahhüt ettikleri sermaye miktarı ile değil ve fakat sermaye oranı ile olacağı öngörülmüştür. YARALI, Levent; **Limited Şirketin Kamu Borçlarından Müdürlerin ve Ortakların Sorumluluğu**, Ankara 2010, s. 244.

5766 sayılı Kanunun 3. Maddesi ile bir kez daha değişikliğe gidilmiş ve ortakların sorumlu tutulabilmeleri açısından öngörülen tahsil imkânsızlığı ile ilgili ön şarta ilişkin ifade, alacaklı kamu idaresi lehine değiştirilmiştir. Ayrıca ortaklık payının devri ve kamu alacağının doğma ve ödenmesi dönemleri ile ilgili olarak 2. ve 3. fıkralar maddeye eklenmiştir. Madde metninde bulunan “tahsil imkânı bulunmayan” ifadesi, “tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan” ifadesi ile değiştirilmiştir. Ayrıca ortağın payını devretmesi halinde, payını devreden ortak ile payı devralan şahsın devir öncesine ait kamu alacaklarının ödenmesinde müteselsilen sorumlu olduklarına ilişkin düzenlemeye gidilmiştir. Maddeye eklenen 3. fıkra ile de kamu alacağının doğduğu ya da ödenmesi gerektiği zamandaki pay sahiplerinin farklı olması durumunda söz konusu pay sahipleri de sermaye hisse oranları ile sınırlı olmak ve tüm malvarlığı ile sorumlu olacaklardır. YARALI, s. 245-248

¹⁵⁰ YARALI, s. 241.

Bu hüküm ile Türk Ticaret Kanununun 503 ve takip eden maddelerinde düzenlenen limited şirketlerin başlıca özelliklerinden biri olan, şirket ortaklarının sorumluluklarının şirkete koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı olduğu kuralına önemli bir istisna getirmektedir¹⁵¹. Böylece amme alacaklıları adi alacaklılar karşısında imtiyazlı hale getirilmişlerdir¹⁵². Ortakların amme alacaklarından dolayı sorumluluklarının artırılmasının en önemli nedeni amme alacağını tam olarak güvence altına alabilmektir¹⁵³.

Bu madde hükmünün uygulama alanı bulabilmesi için öncelikle bir amme alacağının söz konusu olması gerekmektedir. Amme alacağının neler olduğu da Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 1. madde ve 2. maddesinde düzenlenmiştir (AATUHK m. 3). Kanunun 1. maddesi hükmü gereğince, Devlete, vilayet hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi fer'i amme alacakları ve aynı idarelerin akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacakları ile bunların takip masrafları hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur. Kanunun 2. maddesinde ise, muhtelif kanunlarda Tahsili Emval Kanununa göre tahsil edileceği bildirilen her çeşit alacak hakkında da Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Söz konusu bu amme alacağının tahsili amacıyla şirket ortakları hakkında takibe geçilebilmesi için, amme alacağının limited şirketten tahsil imkânının bulunmaması gerekir. Ortakların takip edilebilmesi için kamu alacağının öncelikle asıl borçlu olan şirketten talep edilmesi gerekir¹⁵⁴. Kamu alacağının öncelikle asıl borçlu limited şirketten talep edilmesinden sonra alacağın şirketten tahsilinin mümkün olmadığı tespit edilmesinde gerekmemektedir¹⁵⁵. Ancak madde metninde geçen “tahsil edilemeyen

¹⁵¹ YANLI, Veliye; **Limited Şirketlerin Amme Borçlarından Dolayı Ortakların Sorumluluğu**, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Baskı, İstanbul 2001, s. 743.

¹⁵² YANLI, s. 743.

¹⁵³ SARILI, Mustafa Ali; **Türk Vergi Hukukunda Sorumluluk**, İstanbul 2004, s. 86.

¹⁵⁴ Danıştay, VDDGK, t. 31.05.1996, 1995/104 E, 1996/255 K. ÖNAL, s. 151.

¹⁵⁵ Ancak uygulamada kamu alacaklısı idarenin, asıl borçlu limited şirket üzerinde yasal işlemleri tamamlamadan doğrudan ortaklar üzerinde işlem yaptığı, ödeme emri göndermeden haciz işlemine yöneldiği görülmektedir. Hatta şirket ortağı çoğu zaman sahip olduğu evi ya da arabayı satmak istediği zaman ortağı olduğu şirketin borcundan dolayı takibe uğradığını öğrenmektedir. SEVİĞ, Veysel; **Şirket Ortağının Limited Şirketin Vergi Borcundan Dolayı Takip Usulü**, Yaklaşım, Yıl 14, S. 163, Temmuz 2006, s. 233.

veya tahsil edilemeyeceği” anlaşılan ifadesi ile ne kast edildiği net değildir. Danıştay’ın önceki yıllara ait kararlarında, limited şirketin borçlarından dolayı şirket ortaklarının şahsi malvarlıklarına müracaat için, amme alacağının limited şirketin malvarlığından tahsil imkânının bulunup bulunmadığının tayin ve takdirinin alacaklı kamu idaresinin takip yetkisine dahil olduğu¹⁵⁶, bu nedenle alacağın şirketten tahsil edilemeyeceğinin anlaşılmasının yeterli bulunduğu, ayrıca şirket hakkında bir aciz belgesi düzenlenmesinin gerekmediği yönünde kararları bulunmaktadır¹⁵⁷. Ancak Yüksek Mahkeme son yıllardaki kararlarında eski içtihatlarından farklı olarak, tahsil imkânsızlığının tespitinin kesin hukuki esaslara dayanması gerektiğini ve böylece takdir hataları nedeniyle uygulama birliğinin bozulmasının önlenebileceğini ifade etmektedir¹⁵⁸. Başka bir ifade ile limited şirketin amme borcundan dolayı şirket ortaklarının sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için, alacağın şirket aleyhine başlatılan takip neticesinde haczedilebilir malının olmadığı veya bulunan malların satış bedelinin borcu karşılayamadığının yani borçlunun aciz halinde olduğunun tespiti gerekir¹⁵⁹. Candan’a göre; kamu alacağının tamamen veya kısmen tahsil edilememiş sayılabilmesi için asıl borçluya karşı 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 54. maddesinde yazılı cebri tahsil şekillerinin kullanılmış ve tüketilmiş olması gerekmektedir. Oysa kamu alacağının asıl borçlunun mal varlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyeceğinin anlaşılması için, bu tahsil şekillerinin tüketilmiş olması gerekli değildir. Asıl borçlunun tüm aramalara rağmen bulunamaması; haczedilen mal, alacak ve hakların Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 81. maddesi uyarınca, haczi yapan memur ya da bilirkişi tarafından değerlendirilmesi sonucu, bu mal, alacak ve hakların kamu alacağını karşılamayacağına ortaya çıkması durumunda, kamu alacağının asıl borçlunun mal varlığından tahsil edilemeyeceği anlaşılmış demektir. Bu durumda alacaklı idarenin ortaklara

¹⁵⁶ Danıştay, 1969/690 E, 1971/1197 K. YANLI, s. 760, dpn. 46.

¹⁵⁷ Danıştay, 1971/5048 E, 1972/3377 K. YANLI, s. 760-761, dpn. 47.

¹⁵⁸ Danıştay, 1993/1110 E, 1994/4701 K; 1990/2389 E, 1991/1929 K. ÖNAL, s. 153.

¹⁵⁹ ÖNAL, s. 152; Çamoğlu’na göre de, tahsil imkânsızlığının hukuken tespiti için bir ön takibe ihtiyaç vardır. AATUK 75 ve 76. madde hükümlerine göre yapılan takip neticesinde hacze kabil malının olmadığı veya mevcut mallarının alacağı karşılamaya yetmediği anlaşılırsa bir aciz vesikası düzenlenmeli ve bu düzenlendikten sonra şirket ortaklarına müracaat edilmelidir. ÇAMOĞLU, Ersin; **Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu Prensibine Önemli Bir İstisna: AATUK. m. 35**, İktisat ve Maliye Dergisi, C. XVI, S. 11, Şubat 1970, s. 427.

müracaat edebilmesi için haczedilen hak ve alacakların satışının beklenmesine gerek bulunmamaktadır.¹⁶⁰

Şirketin iflâs etmesi halinde ise, tahsil imkânsızlığından bahsedilebilmesi için iflâsın kapanması gerekmektedir. İflâsın açılması bu imkânsızlığın tespiti için yeterli değildir¹⁶¹. Ancak Danıştay'ın yerleşik bir uygulaması bulunmamaktadır. Bir kararında tahsil imkânsızlığını iflâsın kapanmasına bağlamışken¹⁶², başka bir kararında iflâsın neticelerini beklemenin gerekmediği sonucuna varmıştır¹⁶³.

35. madde hükmü ile ortakların sorumluluğu açısından bir sınır öngörölmüş ise de şirket ortağının sorumluluğu her amme alacağının miktarına göre değişecektir. Başka bir ifade ile amme alacağı ne kadar yüksekse ortağın bu borçtan sorumluluğu o kadar büyük olacaktır ve böylece amme alacağının tamamının tahsil imkânı doğacaktır¹⁶⁴. Dolayısıyla burada şirket ortaklarının tam anlamıyla sınırlı sorumluluğundan söz edilemeyecektir¹⁶⁵.

Şirket ortaklarının amme alacaklarından sorumluluğu müşterek sorumluluk niteliğindedir. Alacağın miktarı ne olursa olsun alacaklı idare, her bir ortağa sermaye payı oranında müracaat edebilecektir, müteselsil sorumluluk da olduğu gibi istediği herhangi bir ortaktan borcun tamamının tahsil edebilmesi söz konusu değildir¹⁶⁶.

Düzenlemeyi yerinde bulan yazarlar olduğu gibi aksi görüşte olan yazarlarda bulunmaktadır ve doktrinde çoğunlukla bu düzenleme eleştirilmektedir. Düzenlemeyi yerinde bulan Kavak, düzenlemeyi uygulamadan kaynaklanan sorunların çözümü bakımından yerinde görmekte ve kuruluşu kolay ve sermaye miktarının düşük oluşu nedeniyle herkes tarafından kurulabilen, özellikle fatura ticareti, hayali ihracat gibi

¹⁶⁰ CANDAN, Turgut; **Kanuni Temsilcinin Vergi ve Diğer Kamu Alacaklarından Sorumluluğu**, 3. Baskı, Ankara 2006, s. 52-53.

¹⁶¹ ÖNAL, s. 153; ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 428.

¹⁶² Danıştay 7. D, t. 30.05.1967, 1967/124 E, 1967/1497 K. ÖNAL, s. 153, dph. 403. "Davacı (şirket ortağı veya kanuni temsilci) adına ödeme emri düzenlendiği tarihte asıl borçlu şirketin iflâs sürecinde olduğu ve iflâs işlemlerinin tamamlanmadığının açık olduğu, bu durumda şirket varlıklarının borcu karşılayıp, karşılamadığının belirlenmesi, buna göre kanuni temsilcinin takibinin gerektiği, bunlar yapılmayarak borcun davacıdan tahsiline çalışılmasında isabet bulunmadığı gerekçesiyle ödeme emrinin iptaline..." Danıştay, 4. D, t. 17.11.2005, 2005/991 E, 2005/2133 K. SEVİĞ, s. 234.

¹⁶³ "...yapılan muhtelif araştırmalara rağmen, şirket borcunu karşılayacak menkul ve gayrimenkul bulunamayıp hiçbir bankada şirket adına bir alacak bakiyesi olmadığı tespit sebebiyle limited şirket vergi borcunun kendi hükmü şahsiyetinden tahsilini mümkün kılacak bir varlığı kalmadığı ve iflâsın neticelerini beklemenin verginin tahsilini tehlikeye koyacağı cihetle..." Danıştay 4. D, t. 10.05.1966, 1965/3828 E, 1966/2287 K. ÖNAL, s. 153, dph. 404.

¹⁶⁴ YANLI, s. 751.

¹⁶⁵ YANLI, s. 751.

¹⁶⁶ YANLI, s. 752.

yasadışı yollardan faaliyet göstermek amaç ve niyetinde olanların itibar ettiği ve uygulamada sınırsız denecek kadar örneğine rastlanılan ve Ticaret Kanununda hiçbir cezai yaptırım olmayan limited şirketlerin ortakları için böyle bir düzenlemenin gerekliliğini savunmaktadırlar¹⁶⁷. Ancak bu düşünceye katılmak mümkün değildir. Savunulan gerekçelerin hepsi limited şirketin kanun tarafından belirlenen özelliklerine aykırı düşmektedir. Bu düzenlemeyi eleştiren Bahtiyar; limited şirketlerin sorumluluk sistemine ters olan bu düzenlemenin kaldırılması ve diğer şirketlerde olduğu gibi, ödenmemiş kamu borçlarından da şirketin kanuni temsilcisinin sorumlu tutulması görüşünü savunmaktadırlar¹⁶⁸. Ayrıca bu düzenleme varlık sebeplerinin en önemlisi sınırlı sorumluluk olan limited şirketlerin yayılmasını olumsuz yönde etkilemektedir¹⁶⁹. Kanımızca da bu düşünce yerindedir.

Kamu alacağının kısmen veya tamamen tahsil edilememesi halinde artık ortaklara yönelik takipler başlatılabilecektir. Ortaklar açısından işlemler yapılırken, ortakların payları, giriş-çıkış tarihleri, pay devir tarihleri¹⁷⁰, şirkette müdürlük görevlerinin olup olmadığı, müdür ise hangi tarihler arasında müdür oldukları, şirketin süresi, şirketin sermayesinin asgari sermayenin altında olup olmadığı vs. hususlar incelendikten sonra ortaklara ödeme emri düzenlenip her ortağın payı oranında tebliğ

¹⁶⁷ KAVAK, s. 128.

¹⁶⁸ BAHTİYAR, s. 228.

¹⁶⁹ Çamoğlu ayrıca bu düzenlemenin Ticaret Kanununun 532. maddesi ile çeliştiğini, bu düzenleme yerine 532. madde ile paralel bir sistemin getirilmesi gerektiğini savunmaktadır. ÇAMOĞLU, AATUK, s. 429.

¹⁷⁰ "...davacı şirketteki hissesini devrettiğine ve hisseyi devralan yeni ortakların şirketin mali durumunu, borçlu veya alacaklı olup olmadığını bilmesi gerektiğine göre, ortaklık payını devreden ve artık şirketle bir ilgisi kalmayan davacının şirket borçlarından sorumlu tutulma olanağı bulunmamaktadır" İzmir 4. İdare Mahkemesi, t. 08.06.2007, Manisa Barosu Dergisi, Ocak 2008, Yıl 27, S. 104, s. 43-44. Ancak Danıştay bir kararında ortak payını noter sözleşmesi ile diğer bir ortağa devretmiş olsa da, Vergi Usul Kanununun 8. maddesinin özel sözleşmelerin vergi dairesini bağlamayacağını açıkladığından Türk Ticaret Kanununun uyarınca tescil ve ilana bağlı konulardaki değişikliklerin üçüncü kişiler nezdinde hüküm doğurabilmeleri onların aynı şekilde tescil ve ilan edilmeleri ile mümkün olduğunu ifade etmiştir. Danıştay, 1972/1626 E, 1973/324 K. YANLI, s. 756. Bu karar eleştirilmektedir. Önemli olanın taraflar arasında geçerli bir pay devri işleminin olmasıdır ki, bunun için noterce tasdik edilmiş yazılı bir devir sözleşmesi gereğince şirkete bildirim ve pay defterine kayıt yeterlidir. Ayrıca tescil ve ilana gerek bulunmayıp bu ilan ve tescil bildirci nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla amme alacağından sorumlu olan ortak tescil ve ilan yapılmamış olsa dahi tahsil imkânı bulunmadığı tespit edildiği anda payı elinde bulunduran ortaktır. YANLI, s. 756-757. Danıştay'da yeni kararlarında bu uygulamasından dönmüştür. Danıştay, 1994/1114 E, 1994/3639 K. YANLI, s. 757. Ayrıca ortak, ne verginin asıl borçlusu olan mükelleftir, ne de kendi namına fakat borçlu şirket hesabına alacaklı idareye ödeme yapan vergi sorumlusudur. Bu sebeple Vergi Usul Kanununun 8. maddesinin burada uygulanabilmesi mümkün değildir. CANDAN, s. 33.

yoluna gidilecektir¹⁷¹. Seviğ'e göre; ortağın takibi tahsil imkânsızlığı koşuluna bağlı olduğundan, tahsil imkânsızlığının hukuken ortaya çıktığı tarihte ortak olanların borçtan sorumlu tutulması gerekir¹⁷². Ortaklara gönderilen bu ödeme emrinde, takibin hangi kanun maddesine göre yapıldığının belirtilmesi gerekmektedir¹⁷³.

35. madde de düzenlenmiş olan sorumluluk, ortaklık sıfatına sıkı sıkıya bağlıdır. Ortaklık payının devri işleminin geçerli olması kaydıyla, ortağın sorumluluğu devir tarihi itibarıyla sona erer¹⁷⁴. Başka bir anlatımla, sorumluluk sermaye payına bağlı olup sermaye payı kimde ise o ortak tüm amme borcundan sorumlu olur¹⁷⁵.

2- Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun Mükerrer 35. Maddesi

1995 yılında 4108 sayılı kanunla Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununa eklenen mükerrer 35. madde¹⁷⁶ hükmü gereğince tüzel kişilerle, küçükle-

¹⁷¹ ALPASLAN, Mustafa; **Limited Şirketlerde Pay Devri ve Kamu Borçlarından Kimin Sorumlu Olacağı Tartışmaları**, İzmir Barosu Dergisi, Yıl 68, Ekim 2003, Sayı 4, s. 32.

¹⁷² SEVİĞ, s. 235. "Hisselerini devreden ortak, limited şirket borcundan dolayı takip edilemez." Danıştay VDDGK, 1995/250 E, 1996/14 K; "Kanuna karşı hile yapıldığı kanıtlanmadıkça, hissesini devreden limited şirket ortağının devir tarihinden önceki şirket borçlarından sorumlu tutulması mümkün değildir." Danıştay 3. D, 1992/718 E, 1992/3379 K; "6183 sayılı Kanun'un 35. maddesinde, limited şirketin tahsil olanağı kalmayan kamu borçlarından dolayı ortaklar için öngörülen sorumluluk, ortak sıfatına ve ortaklık payına bağlı bir sorumluluk olup, hisse devri halinde hisseyi devralan ortağın, şirketin mali durumunu, bir başka deyişle, hisselerin borçlu veya alacaklı olup olmadığını bildiği kabul edildiğinden, devir tarihinden önceki ve sonraki dönemlere ilişkin vergi borçlarının ortaklık payını devralan ortaktan aranılması gerekmektedir." Danıştay 7. D, t. 05.11.2001, 2000/6064 E, 2001/3393 K. SEVİĞ, s. 235. Ancak farklı düşüncede yazarlar da olup, takip konusu amme alacağının ait olduğu dönemde ve ödeme zamanında pay devri nedeniyle farklı kişilerin ortak olması halinde, bu kişiler hakkında müşterek ve müteselsil sorumluluk esasına göre takip yapılacağını savunmaktadır. AYGÜN, Fethi; **Ödenmeyen Vergi Borcunun Limited Şirket Müdür ve Ortağından Nasıl Aranacağı**, Yaklaşım, Yıl 14, S. 160, Nisan 2006, s. 75.

¹⁷³ Danıştay 4. D, 2002/4463 E, 2004/682 K. SEVİĞ, s. 234.

¹⁷⁴ Danıştay VDDGK, t. 21.01.1996, 1995/250 E, 1996/14 K; Danıştay VDDGK, t. 23.03.2001, 2000/391 E, 2001/105 K; Danıştay 7. D, t. 16.03.2005, 2001/3306 E, 2005/369 K. CANDAN, s. 60.

¹⁷⁵ CANDAN, s. 60-61. Çamoğlu'na göre; bir ortağın şirketin amme borcundan dolayı sorumlu olabilmesi için vergi doğumu anında değil, borcun şirketten tahsilinin mümkün olmadığının tespiti anında ortaklık sıfatını taşıyor olması gerekmektedir. ÇAMOĞLU, AATUK, s. 428.

¹⁷⁶ **Kanuni Temsilcilerin Sorumluluğu**

Mükerrer Madde 35 -

Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mal varlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacakları, kanuni temsilcilerin ve tüzel kişiliği olmayan teşekkülü idare edenlerin şahsi mal varlıklarından bu Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Bu madde hükmü, yabancı şahıs veya kurumların Türkiye'deki mümessilleri hakkında da uygulanır.

Tüzel kişilerin tasfiye haline girmiş veya tasfiye edilmiş olmaları, kanuni temsilcilerin tasfiyeye giriş tarihinden önceki zamanlara ait sorumluluklarını kaldırmaz.

Temsilciler, teşekkülü idare edenler veya mümessiller, bu madde gereğince ödedikleri tutarlar için asıl amme borçlusuna rücu edebilirler.

rin ve kısıtlıların, vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mal varlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacakları, kanuni temsilcilerin ve tüzel kişiliği olmayan teşekkülü idare edenlerin şahsi mal varlıklarından bu kanun hükümlerine göre tahsil edilir^{177 178}.

Limited şirketlerde takip noktasında öncelik müdür olarak temsil yetkisini kullanan kişilerdir¹⁷⁹. Başka bir ifade ile amme alacağı öncelikle mükerrer 35. madde hükmü gereğince kanuni temsilcilerden tahsil edilmeye çalışılacaktır. Kanuni temsilcilerden tahsil edilememesi halinde 35. madde hükmü gereğince ortakların malvarlığına müracaat edilecektir. Ortakların hepsinin birlikte şirketi idare hakkına sahip oldukları durumda, müşterek ve müteselsil nitelikte sorumluluk söz konusudur¹⁸⁰.

Alacaklı idarenin limited şirketten alacağını tamamen veya kısmen tahsil edememesi veya edemeyeceğinin anlaşılması halinde, amme alacağından dolayı ka-

---

Amme alacağının doğduğu ve ödenmesi gerektiği zamanlarda kanuni temsilci veya teşekkülü idare edenlerin farklı şahıslar olmaları halinde bu şahıslar, amme alacağının ödenmesinden müteselsilen sorumlu tutulur.

Kanuni temsilcilerin sorumluluklarına dair 213 sayılı Vergi Usul Kanununda yer alan hükümler, bu maddede düzenlenen sorumluluğu ortadan kaldırmaz.

¹⁷⁷ “Bilindiği üzere, 213 Sayılı Vergi Usul Kanununun 10 uncu maddesiyle, tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mükellef veya vergi sorumlusu olmaları halinde bunlara düşen ödevlerin kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri idare edenler ve varsa bunların temsilcileri ile yabancı şahıs ve kurumların Türkiye'deki temsilcileri tarafından yerine getirileceği, yukarıda yazılı olanların bu ödevleri yerine getirmemeleri yüzünden mükelleflerin veya vergi sorumlularının varlığından tamamen veya kısmen alınamayan vergi ve buna bağlı alacakların, kanuni ödevleri yerine getirmeyenlerin varlıklarından alınacağı hükme bağlanmıştır.

Bu hükümden hareketle, tüzel kişiliğin varlığından tamamen veya kısmen alınamayan vergi ve buna bağlı alacakların tüzel kişiliğin kanuni temsilcilerinden 6183 Sayılı Kanunun cebri takibata ilişkin hükümlerine göre takip ve tahsili cihetine gidilmektedir.

Öte yandan, 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamına girmeyen fiyat farkı, kur farkı, haksız yere alınan ihracatta vergi iadesi, kaynak kullanımını destekleme primi gibi bazı amme alacaklarının tüzel kişiliğin mal varlığından tahsil imkânı bulunmadığında da kanuni temsilciler hakkında takibata geçilmiş ancak Danıştay'ca verilen muhtelif kararlarla 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamına girmeyen alacakların takibinde mezkûr maddenin tatbik imkânı bulunmadığı yönünde görüş birliğine varılmıştır.

Vergi Usul Kanunu kapsamına girmeyen bu tür alacakların takibinde genel hükümlere başvurulması uzun zaman alacağı gibi bu hükümlerin uygulanması idareye pratik bir fayda da sağlamayacaktır.

Bu itibarla, amme borçlusunun mal varlığından alınamayan bu tür alacakların kanuni temsilcilerinin, teşekkülü idare edenlerin veya yabancı şahıs veya kurum mümessillerinin mal varlığından 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsilini temin etmek ve Vergi Usul Kanunu kapsamına giren vergi ve buna bağlı alacaklarda sorumlu olan bu şahısların diğer amme alacaklarının ödenmesinden de sorumlu olmalarını sağlamak amacıyla 6183 sayılı Kanuna mükerrer 35 inci madde eklenmiştir.” Maddenin gerekçesi bu şekilde ifade edilmiştir. Sinerji Mevzuat, İçtihat ve İcra Programları.

¹⁷⁸ Mükerrer 35. madde hükmü ancak yürürlük tarihinden sonra doğan kamu alacakları yönünden uygulama alanı bulabilir. Danıştay 10. D, t. 21.01.1998, 1997/2253 E, 1998/95 K. CANDAN, s. 65.

¹⁷⁹ TOKAT, Yakup; **Sermaye Şirketlerinde, Yargı Kararları Işığında Mali Yükümlülüğün Takibi ve Şahsi Malvarlığına Dönük Sorumluluk**, Yaklaşım, Yıl 15, S. 175, Temmuz 2007, s. 56.

¹⁸⁰ TOKAT, s. 56.

nuni temsilcinin veya temsilcilerin tüm malvarlığına müracaat edilebilir. Burada dikkat edilirse 35. maddeden farklı olarak ortakların değil kanuni temsilcilerin sorumluluğu söz konusudur.

Bu madde, Vergi Usul Kanununun 10. maddesinde düzenleme altına alınan hükmünden farklılık arz etmektedir¹⁸¹. Mükerrer 35. madde hükmünde kanuni temsilcilerin malvarlıklarına müracaat için Vergi Usul Kanununun 10. maddesinden farklı olarak ödevlerini yerine getirip getirmediği konusunda bir şart aranmamıştır¹⁸², şirket müdürleri üzerlerine düşen görevlerini yerine getirmiş olsalar dahi sorumluluktan kurtulamayacaklardır. Burada kanuni temsilcinin kusursuz sorumluluğu söz konusudur¹⁸³. Her iki maddenin de amacı amme alacağını güvence altına almaktır, bu sebeple aralarında sorumluluğun kusura dayanıp dayanmaması hususunda bir farkın olmaması gerektiği kanısındayız. Kanuni temsilcinin mükerrer 35. madde yönünden sorumluluğunun söz konusu olması için kusur veya ihmalinin aranmasına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmesi yerinde olacaktır¹⁸⁴.

Kanuni temsilcilerin sorumluluğu, idare ve temsil yetkileri ile bağlantılıdır. İdare ve temsil yetki ve görevlerini diğer ortağa veya ortaklara devreden şirket ortaklarının, ortaklıktan başka sıfatları kalmamaktadır. Danıştay'ın yerleşik kararlarında da açık bir şekilde ifade ettiği üzere, limited şirketi idare ve temsil yetki ve görevi bulunmayan, bu yetki ve görevini esas sözleşme veya ortaklar genel kurulu kararı ile

¹⁸¹ Her iki düzenleme de kanuni temsilciler yönünden sorumluluk getirmektedir, ancak aralarında farklar bulunmaktadır. Mükerrer 35. maddenin getirdiği sorumluluk daha geniş kapsamdadır. Mükerrer 35. madde hükmü kamu alacakları yönünden Vergi Usul Kanununda düzenleme altına alınmış vergi alacaklarını da içine alır şekilde bir düzenleme getirmiştir. Zira kamu alacakları içerisine vergi alacakları da girmektedir. Bu kanun maddesinin yürürlüğe girmesi ile birlikte hangi kanun maddesinin ne şekilde uygulanacağı hususunda tartışmalar ortaya çıkmıştır. Her iki kanunda genel niteliktedir. Ancak Vergi Usul Hukuku vergi alacaklarına ilişki, bunların tarh ve tahakkuklarını düzenleyen daha özel nitelikte bir kanundur. Bu sebeple vergi alacakları ve vergiye bağlı diğer alacaklar yönünden Vergi Usul Kanununun 10. maddesi hüküm ifade etmektedir. Bu alacaklara mükerrer 35. maddenin uygulanabilmesi mümkün değildir. Bu alacaklar dışında kalan ve Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 1 ve 2. maddelerinde belirtilen kamu alacakları yönünden uygulama alanı bulmaktadır. Ayrıca mükerrer 35. maddenin gerekçesinde, Vergi Usul Kanununun 10. maddesine benzer bir düzenleme bulunmaması sebebiyle diğer amme alacakları yönünden ortaya çıkan kanun boşluğunun giderilmesinin hedeflendiği belirtilmiştir. Bu husus da kanun koyucunun 10. madde hükmünü ortadan kaldırmak gibi bir gaye gütmeyeceğini ortaya koymaktadır. Danıştay'da aynı görüştedir. Danıştay 4. D, t. 29.04.1997, 1996/3659 E, 1997/1325 K. CANDAN, s. 67-76. Vergi Usul Kanununa Vergi Usul Kanununun 10. maddesi ile ilgili yapılan açıklamalar için bkz. s. 128 vd.

¹⁸² YANLI, s. 764.

¹⁸³ YILDIZ, Şükrü; **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Kamu Borçlarından Sorumluluğu**, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Baskı, İstanbul 2001, s. 777.

¹⁸⁴ YARALI, s. 181.

devreden ortağın, şirketin ödenmeyen amme borcundan dolayı kanuni temsilci gibi sorumlu tutulması mümkün değildir¹⁸⁵.

Mükerrer 35. madde hükmünde tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu alacaklarının hangi kanuni temsilciden alınacağı açık değildir. Alacağın doğduğu, tahsil edilebilir hale geldiği, asıl borçlu şirket aleyhine alacaklı idare tarafından takibe geçildiği tarihlerde farklı kanuni temsilciler görevli olabilir¹⁸⁶. Kusura dayalı bir sorumluluk söz konusu olsaydı çözüm kolaydı, zira kusur kime ait ise sorumlulukta o tarihte görevli olan kanuni temsilciye ait olacaktı¹⁸⁷. Ancak mükerrer 35. madde hükmü kusursuz sorumluluk halini düzenlemektedir. Candan, böyle bir durumda kamu alacağının ödenmesi gereken tarihlerde ve vade tarihinden asıl borçlunun mal varlığından tahsilinin kısmen veya tamamen olanaksız hale geldiği tarihe kadar veya bu tarihler arasında görevli olan kanuni temsilcinin takip edilmesi gerektiği görüşündedir¹⁸⁸. Ancak kamu alacağının vade tarihinden önce kanuni temsilci sıfatı sona erenleri ayrık tutmuş ve temsilcilik sıfatı sona erdiğinde kamu alacağının ödeme süresi devam ettiğinden sorumluluğun yeni kanuni temsilciye geçtiği def'ini ileri sürebileceğini belirtmiştir¹⁸⁹. Ayrıca kanuna aykırı davranış sebebiyle doğan kamu alacaklarından sorumlu olacak kanuni temsilcinin belirlenmesinde, kamu alacağının doğumuna sebebiyet veren olayın meydana geldiği tarih esas alınmalıdır¹⁹⁰. Burada kanuni temsilcinin bu sıfatı taşıdığı dönemdeki sorumluluğu, bu sıfatı sona erse dahi kamu alacağı bitene kadar devam eder¹⁹¹.

Kanuni temsilci veya temsilciler alacaklı idareye ödedikleri tutar için asıl borçlu şirkete rücu edebilirler.

3- Vergi Ashı, Zamları ve Cezaları

Vergi Usul Kanununun 10. maddesi¹⁹² hükmü gereğince; limited şirketin kanuni temsilcisi olan şirket müdürleri¹⁹³, asıl borçlu olan limited şirketten tamamen

¹⁸⁵ Danıştay 3. D, t. 28.06.1995, 1995/1355 E, 1995/2179 K; Danıştay 4. D, t. 18.09.1992, 1991/3763 E, 1992/3923 K. CANDAN, s. 32-33.

¹⁸⁶ CANDAN, s. 76-77.

¹⁸⁷ CANDAN, s. 58.

¹⁸⁸ CANDAN, s. 58.

¹⁸⁹ CANDAN, s. 77-78.

¹⁹⁰ Danıştay 7. D, t. 20.09.2005, 2003/502 E, 2005/2005 K. CANDAN, s. 78.

¹⁹¹ CANDAN, s. 60.

¹⁹² **Kanuni Temsilcilerin Ödevi:**

veya kısmen tahsil edilemeyen vergi alacağı ve buna bağlı alacakların¹⁹⁴ tahsiline kadar tüm malvarlığı ile sorumludur¹⁹⁵.

Öncelikle kanuni temsilcilerin sorumluluğundan bahsedebilmek için vergi alacaklısı idarenin limited şirket aleyhine takibe geçmesi ve bu takip neticesinde alacağın borçlu şirketin malvarlığından tamamen veya kısmen tahsil edilememesi gerekmektedir. Başka bir ifade ile buradaki sorumluluk ikinci derece bir sorumluluktur¹⁹⁶. Ayrıca kanuni temsilcilerin sorumluluğu görevde buldukları süre içerisindeki borçlardan dolayıdır. Bu nedenle vergi alacağı görev süresi içerisinde muaccel olmalıdır¹⁹⁷. Şirket müdürünün bu sorumluluğu kanuni temsilci sıfatının devamı sü-

---

Madde 10-

Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, Vakıflar ve cemaatlar gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mükellef veya vergi sorumlusu olmaları halinde bunlara düşen ödevler kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri idare edenler ve varsa bunların temsilcileri tarafından yerine getirilir.

Yukarıda yazılı olanların bu ödevleri yerine getirmemeleri yüzünden mükelleflerin veya vergi sorumlularının varlığından tamamen veya kısmen alınmayan vergi ve buna bağlı alacaklar, kanuni ödevleri yerine getirmeyenlerin varlıklarından alınır. Bu hüküm Türkiye'de bulunmayan mükelleflerin Türkiye'deki temsilcileri hakkında da uygulanır.

Temsilciler veya teşekkülü idare edenler bu suretle ödedikleri vergiler için asıl mükelleflere rücu edebilirler.

Tüzel kişilerin tasfiye haline girmiş veya tasfiye edilmiş olmaları, kanuni temsilcilerin tasfiyeye giriş tarihinden önceki zamanlara ait sorumluluklarını da kaldırmaz.

¹⁹³ “Limited şirket müdürü şirketin tahsil olanağı kalmayan vergi borçlarının tamamından sorumludur.” Danıştay 11. D, t. 14.03.1996, 1996/1016 E, 1996/1140 K. ÜREL, Gürol; **Güncel Vergi Usul Kanunu Uygulaması**, 2. Baskı, Ankara 2007, s. 61.

¹⁹⁴ Gümrük ve tekel idareleri tarafından alınan vergi ve resimler dışında kalan genel bütçeye giren vergi, resim ve harçlar ile il özel idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim ve harçlar, ayrıca bu vergi, resim ve harçlara bağlı olan vergi, resim ve zamlar için Vergi Usul Kanunu hükümleri uygulanır. (VUK m. 1). Ayrıca geçikme faizi ile geçikme zammı ve çeşitli kanunlarda öngörülen fon kesintileri bu tür alacaklar içerisine girmektedir.

¹⁹⁵ Tespit edildiği tarihte tüzel kişinin varlığından alınma olanağı olan vergi, kanuni temsilcilerden istenemez. Danıştay 7. D, t. 21.10.1986, 1986/1368 E, 1986/2376 K. ÜREL, s. 57. “Şirket borcu iflâs kapanmadan yönetim kurulu üyesinden aranamaz”. Danıştay 11. D, t. 22.03.1996, 1996/1993 E, 1996/1227 K. “Şirketten haczedilen allar paraya çevrilmeden, vergi borcunun tahsil imkânı kalmadığı gerekçesiyle yönetim kurulu üyesi için ödeme emri düzenlenemez.” Danıştay 11. D, t. 11.03.1996, 1996/583 E, 1996/1019 K. ÜREL, s. 61. “Vergi ve cezanın tüzel kişiler tarafından ödenmemesi halinde, kanuni temsilcilerin VUK’un 10. maddesine göre takibata tutulması gerekir. Bu durumda kanuni temsilcilere ilişkin takibatın 6183 sayılı Kanun’un mükerrer 35. maddesine dayalı olarak yapılması mümkün değildir. Zira 6183 sayılı Kanun’un mükerrer 35. maddesi ancak vergi ve buna bağlı alacaklar dışındaki diğer amme alacakları için uygulanabilir.” Danıştay 4. D, t. 10.11.1998, 1998/1113 E, 1998/3998 K. Aynı yönde Danıştay 7. D, t. 09.05.2000, 2000/1486 E, 2000/1520 K. ÜREL, s. 57-58. Ancak Danıştay başka bir kararında “Limited şirketlerde ödenmeyen kamu alacağının öncelikle şirketi temsil eden müdürlerden aranması gerekir. Şirketi temsil eden bir müdür bulunmaması halinde ise, kamu alacağının 6183 sayılı Kanunun 35. maddesi uyarınca şirket ortaklarından da aranabileceği tabidir” ifadelerine yer vermiş ve önceki kararları ile çelişmiştir. Bu karar kanımızca iki kanun arasındaki farkı ortadan kaldırır nitelikte olup tarafımızca kabulü mümkün değildir. Danıştay 11. D, 20.09.2000, 1999/3100 E, 2000/3420 K. ÜREL, s. 65.

¹⁹⁶ AYHAN, Rıza; **Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu**, İstanbul 1992, s. 96.

¹⁹⁷ YILDIZ, Sorumluluk, s. 786.

resince söz konusudur, başka bir ifade ile bu sıfatın kazanıldığı tarih ile yitirildiği tarih arasında kalan vergilendirme dönemini kapsar¹⁹⁸. Şirketin tasfiye haline girmesi ile birlikte müdürün sorumluluğu tasfiyeye giriş tarihinden önceki yetkili olduğu dönem için geçerlidir^{199 200}. Tasfiyeye giriş tarihinden önceki bir döneme ait vergi aslı ve cezası varsa gerekli tebligatlar tasfiye memurlarına yapılacaktır. Tasfiye memuru vergi aslı ile zam ve cezaları tüzel kişilin malvarlığından ödeyecektir, ancak şirketin malvarlığı bunları ödemeye yetmez ise vergi aslı ve cezalarının ait olduğu dönemdeki şirket müdürünün malvarlığından tahsil edilecektir²⁰¹.

Kanuni temsilcilerin sorumluluğunun doğması için gerekli olan diğer bir şart ise, kanuni temsilcilerin kanuni ödevlerini yerine getirmemeleridir. Madde metninde de açık bir şekilde yer alan bu şart ile Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun mükerrer 35. maddesi hükmünden ayrılmaktadır. Kanuni temsilcinin sorumluluğu, Vergi Usul Kanununun ikinci kitabında yer alan ödevlerin yerine getirilmesi ile sınırlıdır²⁰². Öncelikle kanuni temsilcilerin kanunlarda sayılan bildirim yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekmektedir. Ayrıca gerekli defter ve kayıtları kanunların öngördüğü esaslara göre tutması gerekmektedir. Tutulan bu defter ve kayıtları ilgili buldukları takvim yılını takip eden yıldan itibaren beş yıl süre ile saklaması ve kamu kurumlarınca talep edilmesi halinde ibraz etmesi gerekmektedir.

Birden fazla şirket müdürü olması halinde madde metninden de açıkça anlaşıldığı üzere alacaklı idare tarafından müdürlerin herhangi birisinden vergi alacağı talep edilebilir²⁰³.

Kanuni temsilcinin sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için asıl borçlu olan şirketin malvarlığından vergi borcunun tahsil imkânının bulunmaması gerekir. Buradaki imkânsızlık hukuki değil, maddi imkânsızlıktır. Örneğin zamanaşımına uğradığı için asıl borçlu şirketten tahsil edilemeyen vergi alacağı, kanuni temsilciden

¹⁹⁸ CANDAN, s. 56-57.

¹⁹⁹ ÜREL, s. 52.

²⁰⁰ “Kendi döneminden önceki vergi borcundan dolayı yeni yöneticiyi sorumlu tutmak mümkün değildir.” Danıştay 11. D, t. 09.12.1998, 1998/3529 E, 1998/4395 K. ÜREL, s. 62. “Hisselerini başkasına devreden limited şirket ortağının şirket borçlarından sorumlu tutulmaması için, devir işleminin tescil ve ilanı gerekir.” Danıştay 3. D, t. 11.11.2003, 2001/4623 E, 2003/4933 K. ÜREL, s. 66.

²⁰¹ ÜREL, s. 52.

²⁰² BARLASS, İrfan; **Anonim ve Limited Ortaklıklarda Kanuni Temsilcilerin Vergisel Sorumluluğu**, İstanbul 2006, s. 41.

²⁰³ AYHAN, s. 96.

de talep edilemez.²⁰⁴ Alacaklı vergi dairesince cebren tahsil yollarının hepsinin kullanılabilmiş ancak bir netice alınamamış olması gerekmektedir (AATUHK m. 54). Bu yollardan ilki vergi borçlusu tarafından verilen teminatın paraya çevrilmesidir, ikincisi alacağı karşılar nitelikteki borçluya ait malvarlığının haczedilerek paraya çevrilmesidir, üçüncüsü ise gerekli koşulların bulunması halinde borçlu şirketin iflâsının istenmesidir. Kefil varsa bu kefil hakkında işlem yapıp netice alınmadan kanuni temsilcilere müracaat edilemez²⁰⁵. Bu cebri tahsil yolları ile alacak kısmen veya tamamen tahsil edilemez ise bu durumda artık kanuni temsilcilere gidilebilir²⁰⁶. Şirketin haczedilen malvarlığının, haczi yapan memur veya bilirkişi tarafından yapılan tespit neticesinde vergi alacağını karşılamadığı anlaşılır ise bu durumda malvarlığının paraya çevrilme işlemi gerçekleşmeden kanuni temsilcilere müracaat edilebilir²⁰⁷.

Kanun 10. maddesinde düzenleme altına alınan bu sorumluluk 3505 sayılı Kanun öncesinde ancak kanuni temsilcilerin kasıt ve ihmali halinde mümkün olmaktadır, fakat 3505 sayılı Kanun ile kasıt ve ihmal unsuru madde metninden çıkartılmıştır. Madde metninden çıkartılmış olmasına rağmen müdürlerin sorumluluğunun Vergi Usul Kanununun 10. maddesi hükmü gereğince söz konusu olması için yine de kasıt veya ihmallerinin bulunması gerekmektedir²⁰⁸. Başka bir ifade ile vergi ödevlerini yerine getirmek için çabalayan iyiniyetli müdürlerin bu madde kapsamında sorumluluklarından söz edilemez²⁰⁹. Kamu alacağının asıl borçlu şirketten tahsil edilememesinin sebebi örneğin ekonomik kriz vs. gibi kanuni temsilcinin kendi iradesi

²⁰⁴ CANDAN, s. 94. Ayrıca tahsil imkânsızlığına ilişkin olarak bkz. s. 121 vd.

²⁰⁵ CANDAN, s. 97.

²⁰⁶ Danıştay 4. D, t. 19.10.1995, 1995/2409 E, 1995/4296 K. ÜREL, s. 56.

²⁰⁷ CANDAN, s. 97-98.

²⁰⁸ Bu değişiklik ile alacaklı tahsil dairesinin kasıt veya kusuru ispat yükümlülüğü ortadan kalkmış, kanuni temsilcinin kusur veya kastının varlığı karine olarak kabul edilmiştir. Kusur veya ihmali olmadığını ispat yükü kanuni temsilcilere aittir. ÖZBALCI, Yılmaz; **En Son Kanun Değişiklikleri İle Vergi Usul Kanunu Yorum ve Açıklamaları**, Ankara 2002, s. 139; ÜREL, s. 51; YILDIZ, Sorumluluk, s. 792; CANDAN, s. 56; BARLASS, s. 55-56; SARILI, s. 221. Ancak buradaki sorumluluğun artık kusursuz sorumluluk olduğunu söyleyen yazarlarda bulunmaktadır. Danıştay ise bir kararında, kanuni temsilcinin vergi borcunu ödememesinde kasıt veya ihmalinin olmadığını ispat yükünün kendisine düştüğünü kabul etmektedir. Danıştay VDDGK, t. 31.03.1995, 1994/239 E, 1995/117 K. BARLASS, s. 59, dnp. 166. ÖZYER, Mehmet Ali; **Açıklama ve Örneklerle Vergi Usul Kanunu Uygulaması**, 4. Baskı, Ankara 2008, s. 56.

²⁰⁹ "Mali krize girerek iflâs etmesinde, hileli ve taksiratlı bir iflâs durumu mevcut olmayan yükümlü şirketten iflâs nedeniyle tahsil edilemeyen vadeleri gelmiş vergi borçlarının kanuni temsilciden tahsil yoluna gidilemez." Danıştay 3. D, t. 23.02.2000, 1998/3901 E, 2000/700 K. ÜREL, s. 58.

dışında meydana gelen bir sebepten kaynaklanırsa artık bu durumda kanuni temsilcinin bu madde uyarınca sorumluluğundan bahsedilemez²¹⁰.

Vergi Usul Kanununun 333. maddesi gereğince tüzel kişilere kesilen vergi cezalarından da, Vergi Usul Kanununun 10. maddesi kapsamında şirket müdürleri sorumlu olacaklardır. Ancak hürriyeti bağlayıcı cezaların muhatabı ise o fiili işleyen kişi olacaktır.

Müdürlerin malvarlıklarından vergi aslı, zam ve cezalarının tahsil edilebilmesi için öncelikle müdürlere ihbarname niteliğinde tebligat yapılması gerekmektedir, böylece tarh, tahakkuk, ödeme ve itiraz prosedürü yeniden başlayacak ve bu yolla müdürün kendisini savunma hakkı tanınmış olacaktır²¹¹. Ancak uygulamada ve Danıştay kararlarında böyle bir ihbarname gönderilmeksizin ödeme emri gönderilmektedir²¹². Ancak Danıştay tarafından verilen kanun yararına bozma kararında, usulüne göre başlatılan, kesinleşen ancak asıl borçludan tahsil edilemeyen bir borçtan sorumlu olanlar hakkında takibe, ödeme emri düzenleyerek başlanması hukuka uygunsa da, vergi hukukunun vergilendirilmesi ve cebren takip hakkındaki düzenlemelerine aykırı olarak, kesinleşen bir kamu alacağı için yeniden ihbarname düzenlenmesine ilişkin kararı usulsüz bularak bozmuştur²¹³.

Limited şirketin borcunu ödeyen kanuni temsilci ödemek durumunda kaldığı miktarı şirkete rücu edebilir (VUK m. 10, f. 3).

§4- ŞİRKETİN SİCİLDEN TERKİNİ

I- TİCARET SİCİL MEMURLUĞUNA MÜRACAAT

Tasfiye işlemleri, Ticaret Kanununun düzenlediği şartlar doğrultusunda yapıлып, ortaklara paylarının dağıtımı ile birlikte sona erer. Tasfiye memuru tasfiye işlemlerinin sona ermesi ile birlikte Ticaret Sicil Memurluğuna müracaat ederek şirket unvanının ticaret sicilden silinmesini talep eder. Ticaret sicil memurları tasfiyenin kanu-

²¹⁰ CANDAN, s. 56.

²¹¹ ÜREL, s. 54. Yaralı aksi görüşte olup, şirket müdürlerine ihbarname gönderilmesinin gerekmediği, direkt olarak takibe ödeme emri ile başlanması gerektiğini ifade etmektedir. YARALI, s. 198.

²¹² “Vergi borcunun şirketten tahsili imkânsız ise, şirket yönetim kurulu üyesine ödeme emri gönderilmesinde hukuka aykırılık yoktur.” Danıştay 3. D, t. 07.05.1996, 1995/5218 E, 1996/1597 K. ÜREL, s. 64. “Şirketten tahsili mümkün olmayan vergi alacağının, şirketi temsil ve ilzama yetkili olan yöneticiden ödeme emri çıkarılarak istenmesinde yasaya aykırılık yoktur.” Danıştay 4. D, t. 03.06.2003, 2001/2215 E, 2003/1536 K. ÜREL, s. 67.

²¹³ Danıştay 3. D, t. 07.12.2007, 2007/2274 E, 2007/2428 K. ÖZYER, s. 55.

nun ve şirket esas sözleşmesinin hükümleri çerçevesinde sonlandırılıp sonlandırılmadığını inceler ve tasfiyenin usulüne uygun olarak yapıldığına kanaat getirmesi halinde şirket unvanı sicilden silerek durumu tescil ve ilan²¹⁴ eder (TTK m. 449).

Tasfiye memurları talep dilekçelerine, tasfiyenin görüşülmesi için tasfiye memurları tarafından ortaklar genel kurulunun toplantıya çağrıldığına ilişkin ilanın yayımlandığı Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi ile mahalli ilanın yapıldığı gazeteyi, gündem metin örneğini, ortaklar genel kurulu tutanağını²¹⁵, raporunu, tasfiye açılış ve son bilançolarını, tasfiye memurları tarafından alacaklıları davet için Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde yapılan üç ilanı içerir gazeteleri, mal beyanını²¹⁶ ekler²¹⁷.

Tasfiye memurunun, işlemler tamamlandıktan sonra şirketin kaydının terkin için beyanda bulunmayıp gerekli ilanları yaptırılmaması halinde sorumluluğu söz konusudur²¹⁸.

Ticaret sicilden terkin işleminin yapılması ile birlikte şirketin tüzel kişiliği son bulur²¹⁹. Yargıtay bir kararında kanunun öngörmüş olduğu kurallar çerçevesinde tasfiyesi yapılmadan şirketin ticaret sicilinden kaydının silinmesi halinde tüzel kişiliğinin sona erdiği anlamını taşımadığını belirtmiştir²²⁰. Tekil'e göre; sicilden terkin tescilden farklı olarak kurucu nitelikte değil bildirici niteliktedir, bu sebeple de korunmaya değer çıkar varsa ve bu kararı korumada son çare ise yeniden tescil istenebilir²²¹.

İmregün'e göre; şirketin kaydının sicilden terkininden sonra şirketin bir borç veya alacağı veya bir taşınmaz üzerinde mülkiyet hakkı ortaya çıkarsa, sicile ilgililer

²¹⁴ İsviçre Borçlar Kanunu'nda ticaret sicili memuru için terkin öngörülmüş ancak ilanla ilgili herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. ULUSOY, s. 604.

²¹⁵ Tasfiye memurunca sunulan ortaklar genel kurulu tutanağında tasfiye memurlarınca çıkarılmış bulunan son ve kati bilançonun onaylanmış olduğu kararının bulunması ve toplantıya katılan ortakların imzalarının bulunması ve noter tarafından tasdik edilmiş olması gerekmektedir (TST m. 35).

²¹⁶ Mal beyanı örneği ticaret sicil memurluğundan alınır ve tasfiye bilançosu doğrultusunda doldurulacak yetkililer tarafından imzalanır.

²¹⁷ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 538.

²¹⁸ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 539.

²¹⁹ "Sicilden terkin edilen limitet şirket aleyhine dava açılmaz. Böyle bir dava husumet yönünden reddedilir. Tasfiye sonucu sicilden silinmiş bir şirketten alacaklı olanlar şirketin sınırlı sorumluluğu içerisinde ancak ortaklar aleyhine dava açabilirler." 11. HD, t. 21.06.1984, 1984/2727 E, 1984/3635 K. ÇEVİK, Orhan Nuri; **Uygulamada Şirketler Hukuku**, 3. Baskı, Ankara 2002, s. 699.

²²⁰ TD, t. 19.04.1972, 1972/778 E, 1972/1957 K. ÇEVİK, Limited Şirket, s. 539.

²²¹ TEKİL, Anonim Şirket, s. 365-366.

tarafından tekrar tescil talep edilebilmelidir²²². Tasarıda yer verilen ek tasfiye müessesesi bu sorunu ortadan kaldırır niteliktedir²²³.

Tasfiyeye ilişkin ilanın Ticaret Sicil Gazetesi'nde yayınlanmasıyla, ilanın yer aldığı gazetenin bir örneği ile birlikte şirketin bağlı bulunduğu Odaya da bildirim yapılması gerekir.

Tasarının 545. maddesi²²⁴ ile Ticaret Kanununda yer alan düzenleme tekrar edilmiştir²²⁵.

II- DEFTERLERİN SAKLANMASI

Tasfiye işlemleri dolayısıyla tasfiye memurlarının tutması gereken defterler hususunda kanunda net bir izahat yapmamış, tasfiye işlemlerini yürüten tasfiye memurları bu işlemlerin sağlıklı ve düzenli bir şekilde yürütebilmek adına gerekli defterleri tutmak zorunda olduğunu hüküm altına almıştır (TTK m. 227). Tasfiye memurları, işletmede tutulması gereken defterler dışında, tasfiye işlemlerini ve tasfiye sonuçlarını belgelemek için gereken defterleri tutar²²⁶. Tasarının 542. maddesinin 1. fıkrasının f bendinde kanun koyucu gerekli defterleri tutar ifadesine yer vererek bu defterlerin neler olduğunu belirterek sınırlama yapmaktan kaçınmıştır.

Tasfiye işlemleri ile ilgili defter tutmak mecburiyetinde bulunan tasfiye memurları bu defteri on yıl geçinceye kadar saklamaya mecburdurlar (TTK m. 68). Söz konusu defterler saklanması için notere tevdi edilir ve noter harç ve masrafları şirketin mevcudundan ödenir²²⁷. Defterlerin ve belgelerin tevdi edileceği noterin tespit edilmesi için tasfiye memuru, şirket merkezinin bulunduğu yer Ticaret Mahkemesine müracaat eder ve mahkemenin tespit edeceği notere tevdi eder²²⁸. Bu defter ve kayıtlar tevdi edildikleri tarihten itibaren on yıl süre ile saklanır, on yıl sonunda imha edilir veya tevdi edene geri verilir, üçüncü kişilere verilmesi uygun değildir²²⁹.

²²² İMREGÜN, s. 482.

²²³ Ayrıntılı inceleme için bkz. s. 136 vd.

²²⁴ **III - Şirket unvanının sicilden silinmesi**

Madde 545 - (1) Tasfiyenin sona ermesi üzerine şirkete ait ticaret unvanının sicilden silinmesi tasfiye memurları tarafından sicil müdürlüğünden istenir. İstem üzerine silinme tescil ve ilân edilir.

²²⁵ Madde metninde şirketin internet sitesinde ilanın öngörülmemiş olması bir eksikliklerdir. MOROĞLU, Tasarı, s. 312.

²²⁶ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 538.

²²⁷ ÖZER/ İYİBİL /CAN, s. 820.

²²⁸ ÖZER/ İYİBİL /CAN, s. 820.

²²⁹ ULUSOY, s. 605.

Ayrıca ticaret sicil gazetesinde şirketle ilgili ilanlarda defterlerin kime tevdi edildiği belirtilir²³⁰.

Şirket defterlerinin on yıl süre ile saklanması külfetli bir iş olup bu sebeple Alman Hukuku'nda olduğu gibi defter ve belgelerin mikro filmler halinde saklanması çözüm tarzı olabilir²³¹.

Tasarıda tasfiye memurlarının defterlerin saklanması 544. madde²³² de düzenlenmiş ve TTKT. m. 82²³³ hükmü gereğince belgelerin saklanacağı belirtilmiştir.

²³⁰ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 539.

²³¹ ULUSOY, s. 605.

²³² **5. Defterlerin saklanması**

Madde 544 - (1) Tasfiyenin sonunda defterler ve tasfiyeye ilişkin olanlar da dâhil, belgeler 82 nci madde uyarınca saklanır.

²³³ **C) Saklama ve ibraz**

I - Belgelerin saklanması, saklama süresi

Madde 82 - (1) Her tacir;

a) Ticarî defterlerini, envanterleri, açılış bilânçolarını, ara bilânçolarını, finansal tablolarını, yıllık faaliyet raporlarını, topluluk finansal tablolarını ve yıllık faaliyet raporlarını ve bu belgelerin anlaşılabilirliğini kolaylaştıracak çalışma talimatları ile diğer organizasyon belgelerini;

b) Alınan ticarî mektupları;

c) Gönderilen ticarî mektupların suretlerini;

d) 66 ncı maddenin birinci fıkrasına göre yapılan kayıtların dayandığı belgeleri, sınıflandırılmış bir şekilde saklamakla yükümlüdür.

(2) Ticarî mektuplar, bir ticarî işe ilişkin tüm yazışmalardır.

(3) Açılış ve ara bilânçoları, finansal tablolar ve topluluk finansal tabloları hariç olmak üzere, birinci fıkrada sayılan belgeler, Türkiye Muhasebe Standartlarına da uygun olmak kaydıyla, görüntü veya veri taşıyıcılarda saklanabilirler; şu şartla ki,

a) Okunur hâle getirildiklerinde, alınmış bulunan ticarî mektuplar ve defter dayanaklarıyla görsel ve diğer belgelerle içerik olarak örtüşsünler;

b) Saklama süresi boyunca kayıtlara her an ulaşılabilir ve uygun bir süre içinde kayıtlar okunabilir hâle getirilebiliyor olsun.

(4) Kayıtlar 65 inci maddenin dördüncü fıkrasının birinci cümlesine dayanarak bilgisayarlı ortama alınıyor ise, bilgiler; bilgisayar yerine basılı olarak da saklanabilir. Bu tür yazdırılmış bilgiler birinci cümleye göre de saklanabilir.

(5) Birinci fıkranın (a) ilâ (d) bendlerinde öngörülen belgeler beş yıl saklanır.

(6) Saklama süresi, ticarî defterlere son kaydın yapıldığı, envanterin çıkarıldığı, ara bilânçonun düzenlendiği yıl sonu finansal tablolarının hazırlandığı ve konsolide finansal tabloların hazırlandığı, ticarî yazışmaların yapıldığı veya muhasebe belgelerinin oluştuğu takvim yılının bitişiyle başlar.

(7) Bir tacirin saklamakla yükümlü olduğu defterler ve belgeler; yangın, su baskını veya yer sarsıntısı gibi bir afet veya hırsızlık sebebiyle ve kanunî saklama süresi içinde ziyaa uğrarsa tacir ziyayı öğrendiği tarihten itibaren onbeş gün içinde ticarî işletmesinin bulunduğu yerin yetkili mahkemesinden kendisine bir belge verilmesini isteyebilir. Bu dava hasımsız açılır. Mahkeme gerekli gördüğü delillerin toplanmasını da emredebilir.

(8) Gerçek kişi olan tacirin ölümü hâlinde mirasçıları ve ticareti terk etmesi hâlinde kendisi defter ve kağıtları birinci fıkraya gereğince saklamakla yükümlüdür. Mirasın resmî tasfiyesi hâlinde ve tüzel kişi sona ermişse defter ve kağıtlar birinci fıkraya gereğince beş yıl süreyle sulh mahkemesi tarafından saklanır.

III- EK TASFİYE

Yürürlükte olan kanunumuzda yer almayan ancak uygulamada kabul edilen ek tasfiyeye ilişkin bir düzenlemeye Tasarının 547. maddesinde²³⁴ yer verilmiştir.

Madde gerekçesinde ek tasfiye, tasfiye işlemleri tamamlanıp tasfiyenin bitirilmiş olmasına rağmen, daha sonra başkaca tasfiye önlemleri alınmasının zorunlu olduğunun anlaşılması halinde başvuru edilen geçici bir tedbir olarak tanımlanmıştır²³⁵. Ek tasfiye ile yeni bir hukuki durum meydana getirilmemekte, alınması ihmal edilmiş tedbirler alınmaya çalışılmaktadır. Yapılması ihmal edilmiş tasfiye işlemlerinin yapılmasını takiben, şirket yine sona erdirilecektir.

Ek tasfiye sadece tasfiyenin kapanmış olmasına rağmen halen alınması zorunlu ek tedbirlere gereksinim duyulması halinde söz konusu olabilir. Zorunluluk yoksa ek tasfiyeye gidilmesi mümkün değildir. Bu düzenleme doğrultusunda şirketin yeniden sicile kaydedilmesini ve ek tasfiye yapılmasını zorunlu kılacak durumlar özellikle şunlar olabilir:

Öncelikle, şirkete ait bazı aktifler, dağıtım sırasında dikkate alınmamaları nedeniyle, dağıtım dışında kalmışlarsa; örneğin bu malvarlığı bilinmekle beraber unutulmuş olabileceği gibi, sonradan bir malvarlığının elde edilmesi de söz konusu olabilir; ikinci olarak anlaşmazlık konusu olan ve bu nedenle tasfiyeye ilişkin özel hüküm gereği tevdi edilmiş veya güvenceye bağlanmış bir borç, şirket lehine çözülmüşse ve söz konusu borçların karşılıkları boşta kalmışsa; malvarlığının dağıtımı esnasında ilgili kanunî hükümlere uyulmamışsa²³⁶, pay sahiplerince haksız olarak

²³⁴ C) Ek tasfiye

Madde 547 - (1) Tasfiyenin kapanmasından sonra ek tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olduğu anlaşılırsa, son tasfiye memurları, yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri veya alacaklılar, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeden, bu ek işlemler sonuçlandırılıncaya kadar, şirketin yeniden tescilini isteyebilirler.

(2) Mahkeme istemin yerinde olduğuna kanaat getirirse, şirketin ek tasfiye için yeniden tesciline karar verir ve bu işlemlerini yapmaları için son tasfiye memurlarını veya yeni bir veya birkaç kişiyi tasfiye memuru olarak atayarak tescil ve ilân ettirir.

²³⁵ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı madde 547'nin gerekçesi.

²³⁶ "Türk Ticaret Kanununun 552. maddesi yollamasıyla limited şirketler hakkında da uygulanması gereken aynı Yasanın 446/son maddesi gereğince tasfiye sonucunda düzenlenecek son ve kesin bilançonun şirketin genel kuruluna sunulmasından ve aynı Kanunun 447. maddesinde öngörülen işlemlerin tamamlanmasından sonra şirketin sicilden terkin için başvuru hakkı doğar. Gerçekte, şirketin tasfiye işlemleri tamamlanmamış ve yasal tasfiye koşulları tamamen yerine getirilmemiş ise tasfiyenin kapatılıp ticaret sicilinden kaydının silinerek şirketin tüzel kişiliğinin sona erdirilmiş olması, tasfiyenin yasa ve usule uygun düşmemesi nedeniyle, tasfiye işlemleri sırf şekil koşulları yerine getirilmekle sona ermiş sayılmaz. Buna rağmen, limited şirketin ticaret sicilindeki kaydı fesih ve tasfiye sebebiyle terkin

alınmış olan tasfiye payları için geri verme davasının açılması gerekiyorsa, organlara karşı sorumluluk davası açılacaksa; şirket tarafından yapılması ve web sitesine konulması gerekli olan açıklamalar ve şirket tarafından kabul edilmesi zorunluluğu bulunan işlemler varsa; şirketin yararına sonuç doğuracak bir davanın açılması, şirketin bir davada davalı olarak bulunması veya aleyhine icra takibi yapılması söz konusu ise ek tasfiye hükümlerine müracaat edilebilir²³⁷.

Yeniden tescil isteğinde bulunulabilmesi ve ek tasfiye yapılabilmesi için üç şartın bir arada bulunması gerekmektedir. Öncelikle yeniden tescil isteği korunmaya değer bir menfaate dayanmalıdır. Korunmaya değer menfaatin varlığının inandırıcı delillerle dayanması gerekmekte olup ispatı şart değildir. İkinci olarak yeniden tescil isteği amaca ulaşmada kullanılabilecek tek yol olmalı, başka bir seçenek bulunmamalıdır. Son olarak da sicil memurunun şirketi sicilden silme kararına karşı; bir alacağın veya aktifin varlığı kanaat doğuracak bir şekilde belgelendirilerek, silme kararının iptali hakkında dava açılmalıdır.

Ek tasfiye, tasfiyenin gayesinde herhangi bir değişikliğe yol açmaz. Şirket yine tasfiye şirkettir ve şirket organları tasfiye gayesi çerçevesinde işlem yapmak zorundadır. Ek tasfiyeyi talep edebilecek kişiler sınırlı olarak sayılmış olup bunlar, tasfiye memurları, son müdürler, pay sahipleri ve şirket alacaklılarıdır. Ticaret sicil memurunun talepte bulunma yetkisi olmayıp sadece ilgilileri talepte bulunmaya zorlayabilir. Ek tasfiye, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeden talep edilir. Ek tasfiye, şirketin sicile yeniden tescilini talep etmeye yöneliktir²³⁸.

Mahkeme davada, talebin doğruluğunu inceledikten sonra, olumlu sonuca varırsa şirketin yeniden tesciline karar verir. Mahkeme gösterilen delilleri inandırıcı bulmazsa, yeniden tescil talebini reddeder. Davanın reddine karşı temyiz yoluna baş-

---

edilmiş ise şirkete karşı sübjektif bir hakkı olduğunu ileri süren kişi ya da kişiler tarafından şirketin ihyası için tasfiyeyi yapan memur ya da tasfiye kuruluna husumet yöneltilerek dava açılabilir.

O halde, şirketin ihyası için sübjektif hak iddiasında bulunan davacıya uygun bir mehil verilmeden ve açılırsa ihya davası bu dava bakımından ön mesele sayılmadan ve şayet şirketin ihyasına karar verilmesi durumunda davaların tasfiye memuru ya da tasfiye kurulu huzuru ile yürütülerek sonuçlandırılması gerekeceği düşünülmeden yazılı olduğu şekilde hüküm kurulması da kabul şekli bakımından doğru değildir.” 14. HD, t. 02.04.2007, 2007/2411 E, 2007/3583 K. Yargı Matik RD. Yürürlükte olan Ticaret Kanunumuzda düzenlenmemiş olan ve aşağıda değineceğimiz ihya müessesesi kanun koyucu tarafından uygulama alanı bulmuştur. Ancak Tasarıda bu durumlarda ihya değil ek tasfiye hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

²³⁷ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı madde 547'nin gerekçesi.

²³⁸ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı madde 547'nin gerekçesi.

vurulabilir. Ek tasfiye kararının tescili bildiricidir. Zira, eksik kalan işlemler nedeniyle gerçekte tasfiye sona ermemiştir. Tescil üzerine şirket, tüzel kişiliğini yeniden kazanır ve organlar yeniden çalışmaya başlarlar. Ancak, bu durum şirketin sona ermiş olduğu gerçeğini değiştirmez. Şirket yine tasfiye şirkettir. Ek tasfiye halinde yeniden alacaklılara çağrı yapılmasına ve bir yıllık bekleme süresinin dolmasına gerek yoktur. Ek tasfiye başlatıldığında yeni tasfiye memurlarının atanması gerekmektedir. Zira, önceki tasfiye memurlarının görevi sona ermiştir. Bu nedenle, mahkeme şirketin tescilini takiben tekrar son tasfiye memurlarını veya yeni kişi veya kişileri tasfiye memuru olarak atar. Davacı amaca uygun şekilde önceden şahsî bir öneri de sunabilir. Mahkemenin belirlediği tasfiye memuruna karşı temyiz yoluna başvurulabilir. Atanan kişi ticaret siciline tescil ve ilân ettirilmelidir. Tescil, yeniden atanan tasfiye memurları tarafından gerçekleştirilir. Ek tasfiye tamamlandıktan sonra, yeni bir kapanış bildirim, tescil ve defterlerin korumaya alınması işlemlerine ihtiyaç vardır.

Ek tasfiyeye ilişkin prosedür emredicidir. Kanun maddesi ile düzenlenen bu usulü esas sözleşme hükümleri veya genel kurul kararlarıyla değiştirebilmek mümkün değildir.

SONUÇ

Türk Hukuku'nda, limited şirketlerle ilgili düzenlemeler, birkaç farklılık dışında İsviçre Borçlar Kanunu dayanak alınarak hazırlanmıştır. Türk Ticaret Kanununun değiştirilmesi amacıyla hazırlanan Tasarı ile ise AB Hukuku'na yaklaşılmıştır. Şirketin sona ermesinin düzenlendiği Türk Ticaret Kanununun 549. maddesi de, İsviçre Borçlar Kanununun 820. maddesine karşılık gelmektedir. Tasarı da ise limited şirketlerin sona ermesi 636. maddede düzenleme altına alınmıştır. Tasarıdaki düzenleme yürürlükteki kanun maddesi ile temelde paralellik göstermekle birlikte bazı yenilikler ve değişiklikler yer almaktadır.

Limited şirketin sona erme sebeplerinden ilki, şirketin amacının gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesidir. Her ne kadar kanunda bu hususla ilgili bir düzenleme yer almasa da şirketin amacını kaybetmesi evleviyetle onun sona erme sebebini ortaya çıkarır. Tasarıda da bu düzenleme aynen korunmuştur.

Ortaklar genel kurulunda, sermayenin dörtte üçüne sahip ortakların dörtte üçünü temsil eden bir çoğunluk tarafından alınacak kararla şirket sona erdirilebilir. Tasarıdaki düzenlemede yürürlükteki kanundan farklı bir çoğunluk aranmıştır. Ortaklar genel kurulunda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun olumlu oyu ile şirket sona erdirilebilir. Tasarının böyle bir çoğunluk arama sebebi şirketin feshi kararının önemli kararlar arasında sayılmış olmasıdır.

Şirketin iflâs etmesi de, şirketin sona erme sebeplerinden biridir. Alacaklılardan birinin veya şirket müdürlerinin talebi halinde mahkemece şirketin iflâsına karar verilebilir. Aktiflerin pasifleri karşılamadığının denetçi raporu ile tespit edilmesi halinde de müdürlerin derhal asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshini talep etmeleri gerekmektedir. Sona ermenin gerçekleşmesi için mahkemenin vermiş olduğu kararın kesinleşmiş olması gerekmektedir. Tasarıda da şirketin iflâsına karar verilmesi bir sona erme sebebi olarak yer almaktadır.

Ortaklardan her biri, haklı bir sebebin ortaya çıkması halinde, limited şirketin feshini mahkemedan talep edebilir. Haklı sebebin tanımı kanunumuzda yer almaktadır. Zira bu kavram esnek ve takdire yer bırakan bir kavram olması sebebiyle haklı sebebin varlığını tespit etmek hakimın takdirine bırakılmıştır. Kanunumuzun

187. maddesinde kollektif şirketler yönünden örnek mahiyetinde dört tane haklı sebep sayılmıştır. Biz bu sebepleri limited şirketlere de uygulamaktayız. Tasarıda da haklı sebebin varlığı ileri sürülerek mahkemeden şirketin feshinin talep edilebileceği düzenlenmiştir. Ancak tasarıda mahkemeye şirketin feshinden önce başkaca kararlar alma hakkı tanınmıştır. Böylece şirketin devamlılığını sağlamak hedeflenmiştir. Mahkemenin, istem yerine davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebileceği düzenleme altına alınmıştır. Ancak maddedeki duruma uygun düşen ve kabul edilebilir çözümün ne olduğu açık değildir. Kanımızca bu ifadenin açıklanması en azından bazı örneklerle somutlaştırılması gerekmektedir.

Ortaklar, esas sözleşmeye koyacakları bir düzenleme ile şirketin sona ermesini sağlayabilirler. Sözleşme serbestisi ilkesi doğrultusunda ahlaka ve iyiniyet kurallarına aykırılık teşkil etmeyen tüm haller şirketin sona erme sebebi olarak kararlaştırılabilir. Ortaklardan birinin ölümü ya da kısıtlanması, fesih ihbarı veya şirketin zarar etmesi esas sözleşme ile sona erme sebebi olarak gösterilebilir. Tasarıda da ortakların şirket esas sözleşmesi ile kanunda yer alan sona erme sebepleri dışında başkaca sona erme sebepleri kararlaştırabilecekleri düzenleme altına alınmıştır.

Kanun koyucunun, Ticaret Kanununun 549. maddesinde saydığı sebepler içerisinde son olarak *kanunda sayılan sair sebepler* başlığını eklemiştir. Bu düzenleme ile 549. madde dışında Ticaret Kanunu içerisinde yer alan diğer sona erme hallerinin gerçekleşmesi halinde de şirketin sona ereceği hüküm altına alınmıştır. Kanunun 549. maddesinde düzenlenmemiş olmasına rağmen şirketin maksat ve mevzuuna aykırı hareket edilmesi Ticaret Kanununda düzenlenmiş bir sona erme sebebidir.

Sona erme sebeplerinden bir diğeri, şirket esas sermayenin kaybı veya şirketin borca batık olması halidir. Bu husus anonim şirketlerle ilgili olan Ticaret Kanununun 324. maddesinde düzenleme altına alınmıştır. Ancak 546. maddenin yapmış olduğu atıf ile limited şirketler yönünden de hüküm ifade etmektedir. Şirket esas sermayesinin yarısının azalması halinde genel kurul toplanarak şirketin sona ermesine karar verebilirler. Ancak esas sermayenin üçte ikisinin kaybı halinde müdürlerin genel kurulu derhal toplantıya çağırması gerekir. Bu toplantıda genel kurulun sermayenin tamamlanması veya kalan üçte iki ile yetinilmesi hususunda karar vermesi gerekir. Genel kurulun bu kararlardan birini almaması halinde şirket infisah eder. Şirke-

tin borca batık olduğunun tespiti halinde müdürlerin derhal asliye ticaret mahkemesine müracaat ederek şirketin iflâsını talep etmeleri gerekmektedir. Tasarıda da benzer bir düzenlemeye yer verilmiştir.

Ortaklardan birinin iflâs etmesi veya şirketteki payı üzerine haciz konulması ve altı ay önceden ihbar etmesi halinde şirketin feshi söz konusudur. Ancak Tasarıda şirketin devamlılığı düşüncesi ön plana alınarak böyle bir sona erme sebebinin varlığı ortadan kaldırılmıştır.

Limited şirketin başka bir şirket ile birleşmesi hali de bir sona erme sebebi olup, diğer sona erme sebeplerinden ayıran en önemli özelliği şirketin tasfiye işlemleri ve prosedürü uygulanmaksızın sona ermesidir. Birleşme iki halde olabilir. İlki bir şirket diğer bir şirkete tüm malvarlığı ile devrolması, ikinci ise iki veya daha fazla şirketin ayrı bir unvan altında birleşerek yeni bir şirket oluşturmasıdır. Ticaret Kanunu şirketlerin birleşmesi için belirli şartlar aramaktadır. Öncelikle şirketlerin nev'ilerinin aynı olması gerekmektedir. Bu husus doktrinde eleştirilmekte, şirket birleşmelerini sınırlandırdığı ifade edilmektedir. Bu eleştiriler de göz önünde bulundurularak Tasarıda şirketlerin aynı nev'iden olması koşuluna yer verilmemiştir.

Şirket ortaklarının sayısı bire iner ya da elliyi aşarsa veyahut şirketin zaruri organlarından biri mevcut olmaz ve uygun bir süre içinde bu eksiklikler tamamlanmazsa, ortaklardan birinin veya şirket alacaklısının talebi üzerine mahkemece şirketin feshine karar verilebilir. Ancak Tasarı ile tek kişilik limited şirket kurulmasına veya sonradan ortak sayısının teke düşmesi halinde şirketin devam edeceğine ilişkin bir düzenlemeye gidilerek tek kişilik şirketin varlığı kabul edilmiştir. Tek kişilik limited şirkete izin verilerek kanımızca yerinde bir düzenleme yapılmaktadır. Zira günümüzde sıklıkla saman ortaklara yani sırf ortak olarak gözükmek için şirketin %1 hissesine sahip ortaklarla karşılaşmaktayız. Bu düzenleme ile zaten fiili hayatta mevcut olan tek kişilik şirket türü yasalaşacaktır. Ancak Tasarıda ortak sayısının elliyi aşamayacağını düzenlemekle birlikte böyle bir durumda ne tür bir yaptırımın uygulanacağına yer vermemiştir. Bu kanun boşluğunun giderilmesi gerekmektedir.

Türk Ticaret Kanununun 506 ve 511. maddelerine göre, limited şirketin süresinin, esas sözleşmede yer alması zorunludur. Yani, Türk Hukukuna göre, limited şirketler, süresiz olarak kurulamamaktadır. Bu nedenle, her ne kadar Kanunun 549. maddesinde sayılmasa da, şirketin esas sözleşmede yer alan süresinin sona ermesi de,

doğal bir sona erme sebebidir. Ancak, ortaklar, bu sonucu, sürenin bitiminden önce alacakları bir karar ve yapılacak sözleşme değişikliği ile bertaraf edebilirler. Tasarı ile limited şirketlerde süre belirlenmesi hususu ihtiyari hale getirilmiş ve süresiz limited şirket kurulmasına cevaz verilmiştir. Kanımızca Tasarıda yersiz olan bu zorunluluğa son verilmesi yerindedir. Ancak yürürlükte olan Kanunundaki boşluk Tasarıda da devam ettirilmiş süreli olarak kurulan bir limited şirketin süresinin sona ermesi halinde durumun ne olacağı hususu düzenlenmemiştir. Kanımızca bu halde tıpkı anonim şirketlerin feshini düzenleyen madde de yer aldığı gibi, şirket faaliyetlerine devam ederek belirsiz süreli bir şirket haline gelmediyse sürenin dolması ile birlikte şirket kendiliğinden sona ermelidir.

Kuruluş esnasındaki eksiklikler nedeniyle kanımızca şirketin feshine ilişkin dava açılabilir. Tasarının 644. maddesinin yapmış olduğu atıfla anonim şirketlerin feshini düzenleyen 353. madde limited şirketler yönünden de uygulama alanı bulur. Şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilerek, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamu menfaatlerinin ihlal edilmesi veya tehlikeye düşürülmesi halinde müdürlerin, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının, ilgili alacaklıların veya pay sahiplerinin üç aylık hak düşürücü süre içerisinde fesih davası açma hakları vardır.

Tasarı ile müdürlerin yerleşim yerlerinin Türkiye’de olması zorunluluğu getirilmiştir. Bu duruma aykırı hareket eden şirkete sicil memuru süre verecektir. Bu süre içerisinde eksiklik giderilmezse şirketin feshini talep edebilecektir.

Sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesi ile birlikte limited şirket tasfiye aşamasına girer. Şirketin sona erdiğinin tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir. Bu bildirici nitelikte bir işlemdir.

Eğer şirketin iflâsı söz konusu ise bu durumda İcra ve İflâs Kanunu hükümleri doğrultusunda işlem yapılarak limited şirketin iflâs yoluyla tasfiyesine gidilecektir. Bu halde şirketin tüm malvarlığı iflâs masasına geçecek ve tüm işlemler iflâs idaresi tarafından yerine getirilecektir. Diğer sona erme sebeplerinin meydana gelmesi ile birlikte sona eren limited şirket yönünden Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlerin tasfiyesini düzenleyen hükümleri uygulanacaktır. Birleşme ve nev’i değiştirme halinde tasfiyesiz olarak şirketin sona ermesi söz konusu olup tasfiye hükümleri bu şekilde sona eren şirketler için uygulanmayacaktır.

Limited şirketin tasfiye aşamasına girmesi ile birlikte şirket müdürleri organ vasfını korumaya devam ederler ancak görev ve yetkilerinin sınırlanması söz konusu olur. Temsil yetkisi tasfiye memurlarına geçmiştir. Ancak tasfiye dışındaki işlemler müdürler tarafından görülmeye devam edilir.

Ortaklar genel kurulu da organ vasfını korumaya devam eder. Tasfiye gayesi dışındaki işlemler yine bu kurul tarafından yürütülmeye devam edilir. Tasfiye memurlarını tayin ve azletmek, tasfiye memurlarının münferit yetkisini tayin etmek, genişletmek, envanter defterleriyle bilançonun tasdik etmek, ara bilanço ve kati bilanço onaylamak, aktiflerin toptan satışını kararlaştırmak, bir alacağın tahsili için borçluya ait işletme veya gayrimenkulü devralmak, tasfiye memurları hakkında sorumluluk davası açmak veya onları ibra etmek, esas sözleşmeyi değiştirmek, sermaye artırımı veya azaltılması, şirket merkezini değiştirmek gibi görevler ortaklar genel kurulu tarafından yapılır.

Alacaklıların alacaklarını sona ermiş olan limited şirketten alabilmeleri için sona ermenin ilanından itibaren 1 yıl içerisinde beyanda bulunmaları gerekmektedir. Bu beyan üzerine alacaklılara alacakları ödenir.

Kamu alacakları yönünden ise iki ayrı kanunda düzenleme yer almaktadır. Vergi Usul Kanununun 10. maddesinde kanuni temsilcilerin (yani müdürlerin) vergi borçlarından dolayı sorumluluğu düzenleme altına alınmıştır. Asıl borçlu olan limited şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen vergi alacağı ve buna bağlı alacakların tahsiline kadar şirket müdürleri tüm malvarlıkları ile sorumlulardır. Ancak bu sorumluluk her ne kadar kanun metninden çıkarılmış olsa da kasıt veya ihmallerinin bulunması halinde mümkündür. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 35. maddesi ise şirket ortaklarının sorumluluğunu düzenlemiştir. Ancak şirket ortaklarının sorumluluğu üçüncü nitelikte bir sorumluluktur. Zira öncelikle asıl borçlu olan limited şirketten amme alacağının tahsili gerekmektedir. Bu olmaz ise mükerrer 35. madde hükmü gereğince kanuni temsilci olan müdürlere gidilecektir. En son ortaklar amme alacağından sorumlulardır. Limited şirket ortakları şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacağından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumludurlar. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun mükerrer 35. maddesi hükmü uyarınca kanuni temsilcisi olan şirket müdürleri limited şirketten tamamen veya kısmen

tahsil edilemeyen veya edilemeyeceği anlaşılan amme alacağından dolayı tüm malvarlığı ile sorumludurlar. Burada kanuni temsilcinin kusursuz sorumluluğu söz konusudur. Kanımızca bu üç hüküm kamu alacaklarının adi alacaklardan üstün tutulduğuna ilişkin düzenlemelerdir. Şirket ortaklarının şirket borçlarından dolayı sınırlı sorumluluğunu düzenleyen Türk Ticaret Kanununun 503. maddesi ve devamı hükümlerine de açık bir istisna getirmektedirler. Limited şirketten alacağı olan üçüncü şahıslar kanuni temsilcilere veya ortaklara gidemez iken kamu alacağını her şekilde tahsil edebilmek adına kanun yapma yetkisini de kullanarak kendisine aöçık bir üstünlük sağlamaktadır. Bu kadar bariz bir üstünlük Anayasamızın eşitlik ilkesine dahi aykırılık teşkil etmektedir. Kamu alacaklarının önemini kabul etmekle birlikte limited şirket ortaklarının sınırlı sorumluluğuna bu kadar geniş kapsamda müdahale eden kanun maddelerinin en azından kusur ilkesine bağlanması gerektiği kanaatindeyiz. Başka bir ifade ile müdürlere veya ortaklara müracaat edilebilmesi için amme alacağının doğmasında bu kişilerin kusur veya ihmallerinin bulunması gerektiği şartı aranmalıdır.

Şirketin tasfiye aşaması bittikten sonra ticaret sicil memurluğuna müracaat edilerek şirket unvanı ticaret sicilden terkin edilir ve şirketin hukuki varlığı sona erer. Ancak defterleri on yıl süre ile saklanmak üzere notere tevdi edilir.

KAYNAKLAR

- AKAL, Behçet** : Adi Ortaklıklarda Haklı Nedenlerle Fesih ve Tasfiye, İzmir Barosu Dergisi, Yıl 53, S. 2, Nisan/1988, s. 52-57.
- ALPASLAN, Mustafa** : Limited Şirketlerde Pay Devri ve Kamu Borçlarından Kimin Sorumlu Olacağı Tartışmaları, İzmir Barosu Dergisi, Yıl 68, Ekim 2003, S. 4, s. 30-32.
- ANSAY, Tuğrul** : İnfisah Eden Bir Anonim Şirket Ana Sözleşmesinin Değiştirilebilmesi Sorunu, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Bildiriler – Tartışmalar III, Ankara 1986, s.189-207.
- ARSLAN, İbrahim** : Şirketler Hukuku Bilgisi, 12. Baskı, Konya 2007. (Anılış, Şirketler)
- ARSLAN, İbrahim** : Tek Kişilik Anonim ve Limited Şirket, Konya 2008. (Anılış, Tek Kişilik)
- ARSLANLI, Halil/**
DOMANIÇ, Hayri : Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. III, İstanbul 1989.
- ATALAY, Oğuz** : Anonim Şirketlerin İflâsı, İzmir 1996.
- AYGÜN, Fethi** : Ödenmeyen Vergi Borcunun Limited Şirket Müdür ve Ortağından Nasıl Aranacağı, Yaklaşım, Yıl 14, S. 160, Nisan 2006, s. 73-78.
- AYHAN, Rıza** : Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, İstanbul 1992.
- BAHTİYAR, Mehmet** : Ortaklıklar Hukuku, Dersler, Soru Örnekleri, 4. Baskı, İstanbul 2008.
- BALCI, Şakir** : İflâsın Ertelenmesi Usul ve Esasları, İzmir 2007.
- BARLASS, İrfan** : Anonim ve Limited Ortaklıklarda Kanuni Temsilcilerin Vergisel Sorumluluğu, İstanbul 2006.
- BAŞBUĞOĞLU, Tarık** : Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu Açıklamalar - İçti-hatlar, C. I, Ankara 1988.

- BAŞTUĞ, İrfan** : Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması, İzmir 1966. (Anılış, Çıkma)
- BAŞTUĞ, İrfan** : Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri, İzmir 1974. (Anılış, Şirketler)
- BATTAL, Ahmet** : Şirketler Hukuku, Ankara 2005.
- BİLGE, Necip** : Borçlar Hukuku, Özel Borç Münasebetleri, Ankara 1962.
- BİLGİLİ, Fatih/**
- DEMİRKAPI, Ertan** : Ticaret Hukuku, Şirketler Hukuku, Bursa 2009.
- BİRKAŞ, Hasan** : Ticaret Şirketleri ve Tatbikat, 7. Baskı, İstanbul 1985.
- CANDAN, Turgut** : Kanuni Temsilcinin Vergi ve Diğer Kamu Alacaklarından Sorumluluğu, Ankara 1998.
- ÇAMOĞLU, Ersin** : İsviçre, Alman ve Türk Hukuklarında Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu İlkesinin Anlamı ve Nitelikleri, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. XXXVIII, S. 1-4, İstanbul 1973, s. 499-519. (Anılış, Sorumluluk)
- ÇAMOĞLU, Ersin** : Kollektif Ortaklığın Haklı Sebep Feshi ve Ortağın Haklı Sebep Çıkarılması, İstanbul 2008. (Anılış, Haklı Sebep)
- ÇAMOĞLU, Ersin** : Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu Prensibine Önemli Bir İstisna: AATUK m. 35, İktisat ve Maliye Dergisi, C. XVI, S. 11, Şubat 1970, s. 426-430. (Anılış, AATUK)
- ÇELİK, Aytekin** : Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebep Feshi, BATİDER, Aralık 2009, C. XXV, S. 4, s.561-589.
- ÇEVİK, Orhan Nuri** : Anonim Şirketler, 4. Baskı, Ankara 2002. (Anılış, Anonim Şirketler)
- ÇEVİK, Orhan Nuri** : Gerekçeli – İçtihatlı – Notlu, Türk Ticaret Kanunu ve Uygulamasına İlişkin Mevzuat, 2. Baskı, Ankara 1993.

- ÇEVİK, Orhan Nuri** : Limitet Şirketler Hukuku ve Uygulaması, 4. Baskı, Ankara 2003. (Anılış, Limited Şirket)
- DEMİRKAPI, Ertan** : Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri, İzmir 2008.
- DOĞANAY, İsmail** : Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, 4. Baskı, İstanbul 2004. (Anılış, C. I)
- DOĞANAY, İsmail** : Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, 4. Baskı, İstanbul 2004. (Anılış, C. II)
- DOMANIÇ, Hayri** : Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi, C. II, İstanbul 1988. (Anılış, Anonim Şirketler)
- DOMANIÇ, Hayri** : Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, İstanbul 1988. (Anılış, Ticaret Kanunu)
- DOMANIÇ, Hayri** : Şirketler Hukuku I, Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler, 2. Baskı, İstanbul 1968. (Anılış, Şirketler)
- DÖNMEZ, R. Murat** : Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi, 3. Baskı, İstanbul 2008.
- ERDEM, Nafiz** : Türk Borçlar Kanunu Şerhi ve Dâvaları, Özel Hükümler, Adana 1990.
- EREM, Turgut S.** : Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku Prensipleri, C. II, 3. Baskı, İstanbul 1969.
- ERİŞ, Gönen** : Açıklamalı-İçtihatlı En Son Değişikliklerle Birlikte Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, C. II, 3. Baskı, Ankara 2004. (Anılış, TTK)
- ERİŞ, Gönen** : Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1995. (Anılış, Anonim Şirketler)
- GÖRGÜLÜ, M. Refik** : Açıklama ve Uygulamaları ile Anonim, Limited ve Holding Şirketlerin Kuruluşu ve Faaliyet Rehberi, İstanbul 1991.
- HELVACI, Mehmet** : İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebep ile Ortaklıktan Çıkma ve Yargıtay'ın Görüşü Hakkında Bazı Dü-

- şünceler, Hukuk Araştırmaları, C. 9, S. 1-3, İstanbul 1995, s. 361-375.
- HİRŞ, Ernst E.** : Ticaret Hukuku Dersleri, 3. Baskı, İstanbul 1948.
- İMREGÜN, Oğuz** : Kara Ticareti Hukuku Dersleri, Genel Hükümler – Ortaklıklar – Kıymetli Evrak, 13. Baskı, İstanbul 2005.
- İNAN, Yusuf Ziya** : Limited Şirketler, İstanbul 1968.
- KARAHAN, Sami** : Anonim Şirketlerde Tasfiye, Konya 1998.
- KARAYALÇIN, Yaşar** : Ticaret Hukuku, C. II, 2. Baskı, Ankara 1973.
- KAVAK, Ahmet** : Sermaye Şirketlerinin Tasfiye, Birleşme, Devir ve Bölünme İşlemleri, 2. Baskı, Ankara 2009.
- KAYA, Arslan** : Borca Batık Anonim Şirketin İflâsının Ertelenmesi, Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Baskı, İstanbul 2001, s. 279-303.
- KAYA, İlknur** : Limited Şirketin Sona Erme Sebepleri, Eskişehir 2005. (Yayınlanmamış Tez)
- KAYAR, İsmail** : Limited Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler, Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Baskı, İstanbul 2001, s. 305-336. (Anılış Mali Durum)
- KAYAR, İsmail** : Şirketler Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2008. (Anılış Şirketler)
- KENDİGELEN, Abuzer** : Ticaret Hukuku Kürsüsünde Onbeş Yıl, Hukukî Mütalâalar, C. II, Ortaklıklar Hukuku, 2. Baskı, İstanbul 2003.
- KİPER, Osman** : Uygulamada Ticaret Şirketleri, İstanbul 1988.
- KURU, Baki** : İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, İstanbul 2006.
- ..... : Manisa Barosu Dergisi, Ocak 2008, Yıl 27, S. 104.
- MOROĞLU, Erdoğan** : Fesih, İnfisah ve Tasfiye, Makaleler, C. I, 3. Baskı, İstanbul 2006, s. 311-318. (Anılış, Fesih)
- MOROĞLU, Erdoğan** : Hukuki Mütalâalar, İstanbul 2007. (Anılış, Mütalâalar)

- MOROĞLU, Erdoğan** : Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarıları, Değerlendirme ve Öneriler, 6. Baskı, İstanbul 2009. (Anılış, Tasarı)
- NERAD, Hasan** : Limited Şirketlerin Geleceği Bir Denenme, Prof. Dr. İrfan Baştuğ Anısına Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, İzmir 2005, s. 223-237.
- ÖCAL, Akar** : Limited Şirketin Haklı Sebeplerle Mahkeme Kararıyla Sona Erdirilmesi, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara 2003, s. 215-226. (Anılış, Haklı Sebep)
- ÖCAL, Akar** : Limited Şirkette Süre, Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp'e Armağan, C. I, Ticaret Hukuku, İstanbul 2003, s. 603-609. (Anılış, Süre)
- ÖKTEM, Seda** : İflâsın Ertelenmesinde Borca Batıklık Bilançosu, İstanbul Barosu Dergisi, C. 80, S. 6, İstanbul 2006, s. 2477-2489.
- ÖZBALCI, Yılmaz** : En Son Kanun Değişiklikleri İle Vergi Usul Kanunu Yorum ve Açıklamaları, Ankara 2002.
- ÖZENLİ, Soysal** : Uygulamada Adi Ortaklık ve Neden Olduğu Davalar, Ankara 1988.
- ÖZER, Yılmaz / İYİBİL, Ali**
- CAN, İsmail** : Anonim ve Limited Şirketlerin Rehberi, Ankara 1987.
- ÖZTÜRK DİRİKKAN, Hanife** : Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Payı, Ankara 2005.
- ÖZYER, Mehmet Ali** : Açıklama ve Örneklerle Vergi Usul Kanunu Uygulaması, 4. Baskı, Ankara 2008.
- PEKCANITEZ, Hakan** : İflâsın Ertelenmesi, İstanbul Barosu Dergisi, C. 79, S. 2, İstanbul 2005, s. 323-358.
- PEKDİNÇER, Tamer** : İki Ortaklı Limited Şirketlerde Ortaklardan Birinin Haklı Sebeplere Dayanarak Mahkeme Kararı ile Çıkma İstemi ve Bu İsteme Yüksek Mahkemenin Yaklaşımı,

Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 461-469.

POROY, Reha / TEKİNALP, Ünal

ÇAMOĞLU, Ersin : Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku, 10. Baskı, İstanbul 2007.

PULAŞLI, Hasan : Limited Şirketler Hukukundaki Güncel Gelişmeler ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Bazı Sorunlar, BATİDER, Haziran 2009, C. XXV, S. 2, s. 37-54.

PULAŞLI, Hasan : Şirketler Hukuku, 4. Baskı, Adana 2003. (Anılış, Şirketler)

SARILI, Mustafa Ali : Türk Vergi Hukukunda Sorumluluk, İstanbul 2004.

SAYHAN, İsmet : Anonim Şirketlerde Aktiflerin Pasifleri Karşılıyamasının Sonucu Olarak İflâs ve İflâsın Ertelenmesi, BATİDER, C. XXIII, S. 1, Haziran 2005, s. 77- 119.

SAYIN ÖNAL, Buket : Limited Şirketlerde Ortaklıkların Sorumluluğu, Ankara 2008.

SELİÇİ, Özer : Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, İstanbul 1976.

SEVİĞ, Veysel : Şirket Ortağının Limited Şirketin Vergi Borcundan Dolayı Takip Usulü, Yaklaşım, Yıl 14, S. 163, Temmuz 2006, s. 233-235.

..... : Sinerji Mevzuat, İçtihat ve İcra Programları.

TEKİL, Fahiman : Anonim Şirketler Hukuku, 2. Baskı, İstanbul 1998. (Anılış, Anonim Şirketler)

TEKİL, Fahiman : Şirketler Hukuku, Limited Şirketler ve Kooperatifler, 2. Baskı, İstanbul 1978. (Anılış, Limited Şirketler)

TEKİNALP, Ünal : Tarihi Gelişim İçinde Tek Ortaklı Şirketler Sorunsalı ve Türk Hukukunun Bu Konudaki Açılımı, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. I, Ticaret Hukuku, İstanbul 2007, s. 579-610.

TEOMAN, Ömer : Limited Ortaklığın Kendine Ait Tüm Payları Edinmesi (Ortaklıksız Limited Ortaklık Sorunu), Otuz Yıl Ti-

- caret Hukuku, C. I, 1971-1982, İstanbul 2000, s. 115-122.
- TOKAT, Yakup** : Sermaye Şirketlerinde, Yargı Kararları Işığında Mali Yükümlülüğün Takibi ve Şahsi Malvarlığına Dönük Sorumluluk, Yaklaşım, Yıl 15, S. 175, Temmuz 2007, s. 56-60.
- TÜRK, Ahmet** : Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları, Ankara 1999. (Anılış, Sermaye Kaybı)
- TÜRK, Ahmet** : Sermaye Ortaklıklarının ve Kooperatiflerin Borca Batıklık Nedeniyle İflâsı ve İflâsın Ertelenmesi Konusunda İcra ve İflâs Kanunu'nda Yapılan Son Değişikliklerin Değerlendirilmesi ve Öneriler, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, İzmir 2004, s. 295-330. (Anılış, İflâsın Ertelenmesi)
- TÜRK, Hikmet Sami** : Süreleri Sona Eren Anonim Ortaklıklara İlişkin Danıştay ve Yargıtay Kararları, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Bildiriler - Tartışmalar III, Ankara 1986. s. 118-183.
- TÜZÜN, Necat** : Şirketler Hukuku Dersleri, Ankara 1983.
- UÇAR, Salter** : Tüm Şirketlerde Fesih ve Tasfiye, Kurulması - Faaliyetleri Çıkma ve Çıkarılma Halleri Dağılma Sebepleri, İstanbul 1996.
- ULUSOY, Yılmaz** : Mukayeseli Sermaye Şirketleri, Ankara 1974.
- UMAR, Bilge** : Aciz Hâli – Borca Batıklık Kavramlarının Farkı ve Bu Yönden Yeni MK Metninin Düştüğü Bir Yanlılık, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 1, Yıl 2004, s.317-324.
- ÜÇİŞİK, Güzin** : Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması, Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 189-207.

- ÜREL, Gürol** : Güncel Vergi Usul Kanunu Uygulaması, 2. Baskı, Ankara 2007.
- YALMAN, Macit/
TAYLAN, Erbay** : Adi Ortaklık, Ankara 1976.
: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Toplantıları I-II-III, Ankara 2008.
- YANLI, Veliye** : Limited Şirketlerin Amme Borçlarından Dolayı Ortakların Sorumluluğu, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Baskı, İstanbul 2001, s. 743-768.
- YARALI, Levent** : Limited Şirketin Kamu Borçlarından Müdürlerin ve Ortakların Sorumluluğu, Ankara 2010.
..... : Yargı Matik RD.
- YASAMAN, Hamdi** : Limited Şirketin Tasfiyesi ve Kâr Payı, Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku ile İlgili Makaleler, Mütalâalar, Bilirkişi Raporları, İstanbul 2006, s. 238-244.
- YENİOCAK, Umut** : Anonim ve Limitet Şirket Hisselerinin Haczi, Ankara 2009.
- YILDIRIM, Ali Haydar** : Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Limited Ortaklık Müdürünün Hukuki Durumu, İzmir 2008.
- YILDIRIM, Ali Haydar/
KOLOTOĞLU, Olcay** : Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluşu - Tasfiyesi Birleşmesi Devri Nevi Değişikliği Bölünme ve Hisse Değişimi, 2. Baskı, Ankara 2003.
- YILDIZ, Şükrü** : Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Kamu Borçlarından Sorumluluğu, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Baskı, İstanbul 2001, s. 771-794. (Anılış, Sorumluluk)
- YILDIZ, Şükrü** : Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku, İstanbul 2007. (Anılış, Limited Şirket)

- YILDIZ, Şükrü** : Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Anonim ve Limited Şirketlere İlişkin Bazı Hükümleri'nin Değerlendirilmesi, Makalelerim 1988-2007, Ankara 2008, s. 403-421. (Anılış, Makale I)
- YILDIZ, Şükrü** : Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirkete İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Makalelerim 1988-2007, Ankara 2008, s. 423-438. (Anılış, Makale II)